

‘2030 වසර වන විට ආරක්ෂිත පානීය ජලය
සෑමට සාධාරණ ලෙස ලබාගත හැකි වීම’ යන
සයවැනි තීරසර සංවර්ධන අරමුණ සාක්ෂාත්
කරගැනීමට උපකාරී වන නියාමන සහ
ප්‍රතිපත්තිමය විසඳුම්

පලවෙනි වෙළුම I/II

අගෝස්තු 2021

Contents

විධායක සාරාංශය.....	5
සාරාංශිත නිර්දේශ.....	9
List of Abbreviations	21
පෙරවදන	23
1.0 ජනතාව සහ ව්‍යාපාර මුහුණදෙන පානීය ජලය හා සනීපාරක්ෂක ගැටළු	25
1.1 මංජුසාව: දිවයින දෙකොනින් නිදර්ශන	25
1.1 පානීය ජල සැපයුම හා ඉල්ලුම අතර පරතරය	26
1.1.1 තිරසර සංවර්ධන අරමුණ (SDG) 6 සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා ක්‍රියාමාර්ග	28
1.2 මංජුසාව: ධාරිතා සීමාවන් සම්බන්ධයෙන් ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ග	29
1.2 ශාඛස්ථ නොවන ජලය සඳහා ඉල්ලුම හා සැපයුම අතර පරතරය	30
1.3 අපජලය හා මළ ජලය සම්බන්ධ ඉල්ලුම හා සැපයුම අතර පරතරය	31
1.3.1 සනීපාරක්ෂාව.....	31
1.3.2 කොළඹ මළ අපවහන පද්ධතිය	32
1.3.3. කර්මාන්ත කලාපවල අපජලය කළමනාකරණය	32
1.3.4 හෝටල් අංශයේ අපජල කළමනාකරණය	32
1.3.5 අපජලය පිරිපහදු කිරීම හා මළ අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය	33
1.4 පානීය ජලයේ ගුණාත්මකඛව පිළිබඳ ගැටලු.....	34
1.5 උපදෙස් විමසීම් හරහා සිදුවූ ඥානනය වීම්	36
2.0 නියාමනයේ තාර්කික පදනම.....	38
2.1 මංජුසාව: දුෂ්කර ගම්මානයක් සඳහා අඩු වියදම් නළ ජල යෝජනා ක්‍රමයක්.....	38
2.1 නියාමනය යනු කුමක්ද?	39
2.2 නියාමනය පාරිභෝගිකයන්ට යහපත් දෙයක් වන්නේ ඇයි?.....	39
2.3 සේවා සම්පාදකයන් සඳහා නියාමනය අවශ්‍ය වන්නේ ඇයි?.....	40
2.3.1 වර්තමාන තත්වය	41
2.3.2 ඉදිරිය	44
3.0 ශ්‍රී ලංකාවට උචිත ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා නියාමනය.....	45
3.1 බලපත්‍රවල කේන්ද්‍රීය වැදගත්කම	45
3.2 විමධ්‍යගතකරණයේ වටිනාකම.....	46
3.3 නියාමනය සැසඳීම.....	48
3.3.1 අදියර යටතේ ක්‍රියාත්මක කිරීම	50
3.1 මංජුසාව: තාවකාලිකව නියාමනයෙන් නිදහස් කිරීම (forbearance) යනු කුමක්ද?.....	51
3.4 ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ ඒකකවලට බලපත්‍ර ලබාදීම.....	51

3.4.1 විකල්ප විසඳුම.....	52
3.5 නිර්දේශ.....	52
4.0 නියාමනයේ පරාසය	54
4.1 නියාමනයට ලක්කරනු ලබන ආයතන	55
4.1.1 නළ ජල මෙහෙයුම්කරුවන්.....	55
4.1.2 ජල බවිසර මෙහෙයුම්කරුවන්.....	57
4.1.3 මළද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේ සේවා මෙහෙයුම්කරුවන්	57
4.1.4 ඇසුරුම් කළ පානීය ජලය සපයන්නන්.....	58
4.2 නිර්දේශ.....	58
5.0 ගුණාත්මකභාවය නියාමනය කිරීම	60
5.1 සෞඛ්‍යය හා ආරක්ෂාව සම්බන්ධ නියාමනය	60
5.2 ජලයේ ගුණාත්මකභාවය අධීක්ෂණය කිරීම	61
5.3 උපයෝගීතා නියාමනය.....	62
5.4 ජල ආරක්ෂක සැලසුම (WSP).....	64
5.5 ස්වයංච ජලය සම්පාදනය කරගන්නා අයට සහයෝගය.....	64
5.6 නිර්දේශ.....	65
6.0 මිල නියාමනය	67
6.1 බලපත්‍ර වර්ග.....	68
6.1.1 කලාපීය ආධාරක මධ්‍යස්ථානවල අනුප්‍රාප්තික ආයතන	68
6.1.2 පළාත් පාලන ආයතන	68
6.1.3 ප්‍රජාමූල සංවිධාන.....	68
6.1.4 ජල බවිසර මෙහෙයුම්කරුවන්.....	68
6.1.5 මළ පවිත්‍රකරණ සේවා මෙහෙයුම්කරුවන්.....	69
6.1.6 RO ජල වෙළඳුන්.....	69
6.1.7 බෝතල් කළ පානීය ජල නිෂ්පාදකයන්	69
6.2 නිර්දේශ.....	69
7.0 තොරතුරුවල කේන්ද්‍රීය වැදගත්කම	71
7.1 ඒකරූපීය ගිණුම් ක්‍රමය	72
7.2 විශ්ලේෂණය	72
7.3 ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ දත්ත	73
7.4 විනිවිදභාවය.....	73
7.5 බලාත්මක කිරීම.....	73
7.6 නිර්දේශ.....	73

8.0 සැමට පිරිසිදු ජලය හා සනීපාරක්ෂාව තහවුරු කිරීම සඳහා සහනාධාර.....	75
8.1 සහනාධාර හා ඒවායේ පරිපාලනය.....	77
8.1.1 වර්තමාන භාවිතාවන් පවත්වාගෙන යාම.....	77
8.1.2 ජීව්‍යතා පරතර මූල්‍යකරණය	80
8.1.3 පළාත් පාලන ආයතන සහ ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙනුවෙන් අඩු පොළී ණය	80
8.1.4 අඩු ආදායම්ලාභී භාවිතා කරන්නන්ට සහනාධාර	81
8.1.5 සමකිරීමේ අරමුදල	82
8.2 නිර්දේශ.....	83
9.0 ජල මූලාශ්‍ර සහ ඒවා සංරක්ෂණය	84
9.1 මතුපිට ජලය	84
9.2 භූගත ජලය.....	88
9.3 වැසි ජල සම්පත.....	90
9.4 නිර්දේශ.....	90
10.0 ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව (DNCWS)	92
10.1 යෝජිත කෙටුම්පත.....	92
10.2 ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සමග සම්බන්ධතා	93
10.3 ප්‍රජාමූල සංවිධානවල සංවිධානමය සීමා	94
10.1 මංජුසාව: විසඳුම් නැති නීති කැඩීම්.....	94
10.4 වක්‍රීය අරමුදල.....	97
10.2 මංජුසාව: වක්‍රීය අරමුදලෙහි ප්‍රයෝජන	98
10.5 නිර්දේශ.....	99
11.0 පළාත් පාලන අධිකාරීන් සහ ආධාරක සංවිධාන	102
11.1 ධාරිතා අඩුව සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම.....	104
11.2 නිර්දේශ.....	105

විධායක සාරාංශය

හයවන තීරසර සංවර්ධන අරමුණ වන ‘2030 වසර වන විට ආරක්ෂිත පානීය ජලය සැමට සාධාරණ ලෙස ලබාගත හැකි වීම’ වෙනුවෙන් ශ්‍රී ලංකාව කැපවී සිටියි. මෙම අරමුණ 2025 වසර වනවිට සාක්ෂාත් කරගැනීමට රජය අපේක්ෂා කරයි. මේ පිළිබඳ ජනතාව අතරේ ඉමහත් උනන්දුවක් තිබෙන බව සියලු පළාත්වල පවත්වන ලද මහජන අදහස් විමසීම්වලදී දක්නට ලැබිණි. සෞඛ්‍ය සීමාකිරීම් තිබියදීත්, මහජනතාවගේ හා මහජන ගැටලු සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කරන රජයේ නිලධාරීන්ගේ සවිස්තර ලිඛිත අදහස් 595ක් ලැබුණු අතර දිවයින පුරා පැවැත්වුණු 10කට අධික මහජන උපදේශනයන්දී පුද්ගලයන් 261දෙනෙක් තම අදහස් ඉදිරිපත් කළහ. තවත් බොහෝ පිරිසක් මෙම මහජන අදහස් විමසීම්වලට සහභාගී වූහ.

ලිඛිත හා වාචික සාක්ෂිවලින් තහවුරු වන්නේ බොහෝ ජනයා හා වාණිජ ව්‍යාපාර අවුරුද්ද පුරා ප්‍රමාණවත් තරමින් පානීය ජලය ලබාගැනීමේ දැඩි ප්‍රශ්නයකට මුහුණදෙන බවයි. ජලයේ ගුණාත්මකභාවය වැඩි දියුණු කිරීම පිළිබඳව ද දැඩි උනන්දුවක් තිබේ. තම පානීය ජලය සපයන මූලාශ්‍ර පිළිබඳ ජනතාවට විශ්වාසයක් නැත. ඇතැම් ජල මූලාශ්‍ර වෙත ප්‍රවේශයෙහි හා ඒවායේ ප්‍රමුඛතා සම්බන්ධයෙන් බරපතල ගැටලු තිබේ. ජල මූලාශ්‍ර සංරක්ෂණය හා ඒවායේ තිබෙන ජලයෙහි ගුණාත්මකභාවය පිරිහීම වලක්වා ගැනීම පිළිබඳ විශාල උනන්දුවක් දක්නට ලැබිණි. කර්මාන්ත හා වාණිජ මට්ටමෙන් ජලය භාවිතා කරන්නන් හට ද සම්පූර්ණ නොකරන ලද ජල අවශ්‍යතා සහ අපජලය බැහැර කිරීම පිළිබඳ ගැටලු තිබේ. එමගින් ආර්ථිකයට ඇතිවන්නේ හානිකර ප්‍රතිඵලයි.

ජලය ලබාගැනීමේ හැකියාව හා එහි ගුණාත්මකභාවය වර්ධනය කිරීම සඳහා විශාල ආයෝජන අවශ්‍යය. එමගින් නොතකා හරින ලද ප්‍රදේශීය හා මූලාශ්‍රවලින් අවශ්‍යතා සපිරීම තහවුරු කළ හැකිය. සේවාවන් තීරසර හා කාර්යක්ෂම ලෙස කළමනාකරණය සඳහා එම ආයෝජන යොදා ගත හැකිය. ජනාධිපතිවරයා විසින් මෙම ක්ෂේත්‍රයට ප්‍රමුඛතාව දී තිබෙන හෙයින්, රජය විසින් අයවැයෙන් වැඩි මුදලක් වෙන්කර තිබේ. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ (NWSDB) ණය ආපසු ගෙවීමේ වගකීම 2021 වසර සඳහා රජය භාරගෙන තිබේ (නමුත් මණ්ඩලය විශ්වාස කරන්නේ එම වගකීම ඊට පුළුල් බවයි). මණ්ඩලයට දේශීය බැංකුවලින් ණය ලබාගැනීම සඳහා ඇපවීම ද සිදුකරනු ලැබේ. ඉහත දක්වන ලද ණය පිළිබඳ පරස්පර අවබෝධය ප්‍රතිපත්තිය අස්ථාවරබවකට දෙස් දෙයි.

කාර්යක්ෂමතාව සම්බන්ධයෙන් දිරිගැන්වීම් සිදුකරනු ලබන ස්ථාවර ප්‍රතිපත්තියක් හා නියාමන ක්‍රමවේදයක් ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය. එමගින් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ සිට පළාත් පාලන ආයතන හරහා ප්‍රජාමූල සංවිධාන (CBOs) දක්වා පරාසයක සැපයුම්කරුවන්ට තම ව්‍යාපාර සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට සහ ප්‍රාග්ධන වියදම් අවම කිරීමට අවශ්‍ය ස්ථාවරභාවය නිර්මාණය වේ. ඒකාබද්ධ අරමුදල හැර වෙනත් මූලාශ්‍ර ද ඉදිරි කාලයේදී යොදා ගැනීමට සිදු වන බැවින් මෙය වඩාත් වැදගත් වේ.

පවිත්‍රකරණ පද්ධති, ප්‍රධාන සම්පාදන මාර්ග සහ නිවාස හා ව්‍යාපාර වෙත ජලනළ ඉදිකිරීම සඳහා අරමුදල් එලදායි ලෙස අරපිරීමැස්මෙන් යොදාගත් විට, පාරිභෝගිකයන්ට ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා ලබාගැනීමේ හැකියාව පුළුල් වී එයින් වාසි සැලසේ. ගුණාත්මකභාවයේ වර්ධනයක් හා මිල සාධාරණත්වය ද නිර්මාණය වේ. තම ජල හා සනීපාරක්ෂක අවශ්‍යතා කළමනාකරණය කරගැනීමේ ක්‍රම සැපයීමේ නියාමන ක්‍රියාමාර්ගවලින් ද ඔවුන්ට වාසි සැලසේ. ඒ සඳහා වන මෙවලම් සපයනු ලබන්නේ විධිමත් නියාමනය මගින් වැඩිදියුණු කරන ලද පාරිභෝගික සම්බන්ධතා හා අවබෝධ කරගත හැකි තොරතුරු ලබාදීම ඔස්සේය. වර්තමාන අවිනිශ්චිතතාවෙන් තොරව ව්‍යාපාර සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකි වීමෙන් සැපයුම්කරුවන්ට ද වාසි සැලසේ. වත්මන් තත්වය තුළ, විනිමය අගය අඩුවීම හා පැහැදිලි තාර්කික බවකින් තොර, සැලැස්මක නැති, හදිසියේ පිරිනමනු ලබන වට්ටම් වැනි බාහිර සාධක මත පිරිවැය ඉහළ ගියත් ගාස්තු සංශෝධන සිදුකිරීම අවිනිශ්චිත තත්වයක පවතී. මණ්ඩලය සහ එහි පාරිභෝගිකයන් දිගින් දිගටම සහනාධාර දී පවත්වා ගෙන යෑමට නොවීම බදු ගෙවන පොදු ජනතාවටත් සෙතක් වන්නේය.

සාම්ප්‍රදායික නියාමන භාවිතාවන් පදනම් වන්නේ දිරිගැන්වීම් හා ඊට ප්‍රතිවිරුද්ධ සානුබලයන් (incentives and disincentives) මතය. ඒවා සැලසුම් කර තිබෙන්නේ ඒකාධිකාරී පරිසරයක් තුළ ලාභ අරමුණු කර ගත් පෞද්ගලික ආයෝජකයන් වෙනුවෙනි. ඒවා ශ්‍රී ලංකාවේ යථාර්තයට ගැලපෙන්නේ නැත. මෙහිදී, සැපයුම්කරුවන් වන්නේ

රජයට අයත් ව්‍යවසාය, පළාත් පාලන ආයතන හා ප්‍රජාමූල සංවිධානයයි. ආයෝජනයට සාපේක්ෂව පහළ ප්‍රතිලාභ හෝ අයවැය කප්පාදු කිරීම් වැනි ප්‍රතිවාරාත්මක සංඥාවලින් ඒ කිසිදු සැපයුම්කරුවෙකුගේ කාර්යක්ෂමතාව වැඩිවන්නේ නැත.

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ දැනට පවත්නා කලාපීය උපකාරක මධ්‍යස්ථාන (RSC) විගණනය කළ හැකි, වෙන වෙනම ක්‍රියාත්මක ඒකක බවට පත්කිරීමට නිර්දේශ කරනු ලැබේ. මෙය සැසඳුම් නියාමන ක්‍රමවේදය යෙදවීමට නැතිවම බැරි පූර්ව කොන්දේසියකි. ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා සපයන ඕනෑම පළාත් පාලන ආයතනයක්, ප්‍රජාමූල සංවිධානයක් මෙන්ම ජල මණ්ඩලයේ පළාත් ඒකකද පළාත් මට්ටමේදී නියාමනයට ලක්කරනු ඇත. නියාමනය සිදුකරනු ලබන්නේ පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරයින් යටතේ පවතින, ඒ වෙනුවෙන් ස්ථාපනය කරන ලද ඒකක මගිනි. එය කරනු ලබන්නේ ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාවේ නෛතික අධිකාරිය සහ තාක්ෂණික සහයෝගය යටතේ වේ. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ පළාත් ඒකක, පළාත් පාලන ආයතන, ප්‍රජාමූල සංවිධාන, ජල බවිසර මෙහෙයුම්කරුවන් සහ ගලි බවිසර මෙහෙයුම්කරුවන් හට පස් අවුරුදු හෝ දස අවුරුදු බලපත්‍ර නිකුත් කරනු ලැබේ. බලපත්‍රලාභීන් හට වෙනස් වගකීම් තිබෙන අතර බලපත්‍ර කොන්දේසි බලාත්මක කිරීමට ප්‍රතිපාදන හඳුන්වා දෙනු ලැබේ. සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය සමග සාකච්ඡා මගින්, බෝතල් ඇතුළු ඇසුරුම් තුළ අලෙවි කරනු ලබන ජලයේ ගුණාත්මකභාවය නියාමනය කිරීම වෙනුවෙන් උසස් ක්‍රමවේද නිර්මාණය කරගැනීමට නිර්දේශ කරනු ලැබේ. මෙම වර්ගයේ ජල සම්පාදනයන්ගේ ජනප්‍රියත්වය වර්තමානයේදී වැඩිවෙමින් තිබේ.

දෙමුහුන් ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභා සහ පළාත් සභා විසඳුම ක්‍රියාත්මක කිරීම දුෂ්කර බව පෙනීගියහොත්, විකල්ප විසඳුමක් අවශ්‍ය වනු ඇත. ඒ සඳහා සියලු පළාත් සභාවල අනුමැතිය ලබාගැනීමට අවශ්‍යය. මෙහිදී නියාමනය සාප්‍රවම කරනු ලබන්නේ ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව විසින් කොළඹට අමතරව ඇති කලාපීය කාර්යාල කිහිපයක් මගිනි. සැසඳුම් නියාමනය මෙවිටද අනුගමනය කල යුතු වේ. මෙහිදී ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය ඒකක තුනක් හෝ හතරක් ලෙස ප්‍රතිව්‍යුහගත කරනු ලැබේ. ඒ එක් එක් ඒකකයට නිෂ්පාදන හා බෙදාහැරීම් ද පැවරේ. සියල්ලන්ටම තාක්ෂණික සේවා සැපයීමට මූලස්ථාන ඒකකය පවත්වා ගනු ලැබේ.

ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා ක්ෂේත්‍රයේ යෝජිත නීති මගින් බලපත්‍ර නොමැතිව මෙහෙයුම් කිරීම, බලපත්‍ර කොන්දේසි උල්ලංඝනය ආදිය සම්බන්ධ අලුත් වැරදි අර්ථකථනය කරනු ඇත. එමගින්, අරුත්බර බලාත්මක කිරීමේ විධිවිධානවලින් තොරව රජයේ ආයතන මගින් කෙරෙන වත්මන් ලියාපදිංචි ක්‍රමවේදයන් වෙනස් කරනු ලැබේ. බලපත්‍ර හරහා ලබාදෙන ඉහළ බලය තුළනය කරනු ලබන්නේ නියාමක ආයතනය පැත්තෙන් සාධාරණත්වය ඇතිකිරීම සඳහා වන ශක්තිමත් පටිපාටිය අවශ්‍යතා මගිනි. විශේෂයෙන්ම, කුඩා හා අතිරේක බලපත්‍ර සම්බන්ධයෙන් නියාමන ආයතනයට අනුගත වීමේ බර අවම කිරීම සඳහා හේතු වන නියාමනයෙන් තාවකාලිකව නිදහස් කෙරෙන විධිවිධාන (forbearance) යෝජිත ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා ආංශික පනතට ඇතුළත් විය යුතු බව නිර්දේශ කරනු ලැබේ. එහෙත්, තත්වයන් පිරිහුණහොත්, නීති හා බලපත්‍ර පටිපාටිවලට අනුකූලව නියාමනය නැවත ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අයිතිය නියාමන අධිකාරීන්ට තිබේ.

නියාමනය පළාත් මට්ටමෙන් මෙහෙයවීමෙන් අරමුණු කීපයක් ඉටුකරගත හැකිය. ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා පිළිබඳ ගැටලු පළාතෙන් පළාතට වෙනස් බව දිවයින පුරා පවත්වන ලද උපදේශනයන්දී ලැබුණු සාක්ෂිවලින් දක්නට ලැබිණි. ස්වේච්ඡා හෝ අර්ධකාලීන සේවකයන් කිහිප දෙනෙකු විසින් කළමනාකරණය කරනු ලබන 5,000ක් පමණ වන ප්‍රජාමූල සංවිධාන කොළඹ මූලස්ථානය කරගත් නියාමන අධිකාරියක් සමග කටයුතු කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කිරීම සාධාරණ නැත. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය පවා විමධ්‍යගත කර තිබේ. එහි කලාපීය ආධාරක මධ්‍යස්ථාන (RSCs) දැනටමත් පළාත් මට්ටමෙන් ක්‍රියාත්මක වේ. දැනට පවත්නා පළාත් සභා ව්‍යුහයන් සමග කටයුතු කිරීමෙන් නියාමනය සැපයුම්කරුවන් හා පාරිභෝගිකයන් සිටින ස්ථානයටම රැගෙන යා හැකිය. මෙම ප්‍රශස්ථ විසඳුම SC (SD) 24/2003 හා 25/2003 නඩුවලදී ජල සේවා සංශෝධන පනත(2003) අදාළව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් කරන ලද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ අර්ථ නිරූපණවලට ද අනුකූලය.

නියාමනය පළාත් (හෝ කලාපීය) මට්ටමෙන් මෙහෙයවීම මගින් සැසඳුම් නියාමනයන් භාවිතා කිරීමට අවස්ථාව ලැබේ. පළාත් (හෝ කලාප) ඒකක විසින් දක්වනු ලබන කාර්යසාධනය සන්සන්දනය කිරීමට ඉඩ ලැබෙන පරිදි විධිමත් ලෙස දත්ත එකතු කිරීමට, විශ්ලේෂණයට හා ඉදිරිපත් කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන්

සභාවට හැකියාව ලැබේ. සම්ප්‍රදායික නියාමන මෙවලම් නොමැති සංදර්භයක් තුළ, කාර්යක්ෂමතාවේ සංවර්ධනයන් එමගින් දිරිගැන්විය හැකිය. පළාත් (හෝ කලාපීය) නියාමන ඒකකවල නියාමනයට ලක්කරන ලද සංවිධාන විසින් සපයන ලද දත්ත පරීක්ෂා කර, ඒවා ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව විසින් ගාස්තු නිර්ණය කිරීමේ පටිපාටිය සඳහා සම්පූර්ණ කිරීම පිණිස ලබාදුන් ආකෘති තුළට ඇතුළත් කළ යුතුය. ස්වයං-ව වාර්තා කරන ලද දත්ත මෙන්ම අහඹු ලෙස එක්රැස් කරන ලද දත්ත ද ඇතුළු ගුණාත්මකභාවය හා සම්බන්ධ දර්ශක වෙනුවෙන් ද මේ හා සමාන ක්‍රියාවලියක් අනුගමනය කරනු ඇත. සියලු දත්ත පහසුවෙන් අවබෝධ කරගත හැකි ආකාරවලින් සකසා සන්නිවේදනය කරනු ඇත. ඒවා අඩු ගුණාත්මකභාවයකින් යුක්ත මෙහෙයුම්කරුවන්ට බලපෑම් කිරීම සඳහා යොදාගනු ඇත. අභ්‍යන්තරව කාර්යක්ෂමතාවය වැඩි දියුණු කිරීම් ඉටු කර ගැනීමට බාහිර පීඩනය කළමනාකරුවන්ට යොදා ගත හැක.

නියාමන භාවිතාවේදී සුලබව සිදුවන ආකාරයට, විවිධ මට්ටම්වල සැපයුම්කරුවන් හට විවිධ අනුකූලතාවන්ට යටත්වීමට සිදුවේ. උදාහරණයක් ලෙස, සාමාජිකයන්/ පාරිභෝගිකයන් විසින් ගාස්තු නිර්ණය කරන ප්‍රජාමූල සංවිධාන සහ ජල බවිසර මෙහෙයුම්කරුවන් තාවකාලික නිදහස් කිරීම (forbearance) ඔස්සේ ගාස්තු නියාමනයෙන් මුදාහැරීමට හැකියාව තිබේ. හොඳින් සම්පත් තිබෙන විශාල මෙහෙයුම්කරුවන් ශ්‍රී ලංකා ප්‍රමිති ආයතනයේ SLS ප්‍රමිතිවලට හා බලපත්‍රය මගින් නිර්දේශිත ගුණාත්මකභාවයේ පාරිභෝගික සේවා මට්ටමකට අනුගත විය යුතුය. නිවාස කීපයකට ජලය සපයන ප්‍රජාමූල සංවිධාන වැනි කුඩා සැපයුම්කරුවන් මූලික සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂක ප්‍රමිතිවලට පමණක් යටත් කරනු ලැබේ. ඔවුන්ගේ ගුණාත්මකභාවය ඉහළ නංවාගැනීම සඳහා ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව (DNCWS) විසින් විවිධාකාරයෙන් උපකාර කරනු ඇත. සෑම ආකාරයකම සියලු සැපයුම්කරුවන් විසින් ජලයේ ගුණාත්මකභාවය අධීක්ෂණය කිරීමේ සැලසුම් නැවත ක්‍රියාත්මක කිරීම නිර්දේශ කරනු ලැබේ. ඒ සම්බන්ධ පුහුණුවීම් අඛණ්ඩව සිදුකළ යුතුය. ජල ගුණාත්මකභාවය වැඩිකරන සේවා සම්පාදනයක් ගොඩනගාගත යුතුය. ජලයේ මෙම ගුණාත්මක ප්‍රමිතිවලට විධිමත් නියාමන තත්වයන් තුළ සිදුකරන ජල ආරක්ෂක සැලසුම් ද ඇතුළත් වේ.

හයවන තීරසර සංවර්ධන අරමුණ (SDG6) සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා විවිධ වර්ගවල සහනාධාර අවශ්‍ය වේ. දැනට ලබාදී තිබෙන සහනාධාර නිශ්චිත කරන ලෙස හා නිශ්චිත ප්‍රතිඵල සමග ගැටගසන ලෙස නිර්දේශ කරනු ලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස, පළාත් පාලන ආයතන සහ ප්‍රජාමූල සංවිධාන වැනි සැපයුම්කරුවන් වෙත ලබාදෙන සහනාධාර එකවර ප්‍රදානයන් හා අඩු පොළී ණය වීම සුදුසු බව නිර්දේශ කරනු ලැබේ. ඒ සඳහා ප්‍රාදේශීය ණය සහ සංවර්ධන අරමුදල (LL&DF) වැනි ආයතන කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ යුතුය. සුදුසුකම් ලබන නිවාසවලට සහනාධාර ලබාදීමට වඩා එය යෝග්‍යය. නිවාසවලට සහනාධාර ලබාදීම ක්‍රියාත්මක කිරීම දුෂ්කරය. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සම්බන්ධයෙන් ගත් කල, සමෘද්ධි හා වෙනත් එවැනි ප්‍රතිලාභීන්ට වට්ටම් ලැබෙන පරිදි හා වෙනස් මිල ගණන් අනුව බිල්පත් සැකසීමේ ක්‍රමවේද දැනටමත් පරිගණක පද්ධතියේ වැඩසටහන්ගත කර ක්‍රියාත්මක වේ. වර්තමානයේදී අතිශය සංකීර්ණ වන ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ ගාස්තු සැලැස්ම සරල කරමින් එකම එක ලබාදෙන සහනාධාර වෙනුවට නිවැරදිව ඉලක්ක කර සහනාධාර ලබාදෙන පරිදි සරල කිරීම සඳහා නිර්දේශ කරනු ලැබේ. එහිදී භාණ්ඩාගාර අරමුදල්වලින් ලබාදෙන මෙම සහනාධාර යෝග්‍ය පාරිභෝගිකයන් වෙත බිල්පත් සැකසීමේ ක්‍රමය හරහා ලබාදෙයි. මෙය ලබාදෙන්නේ සරල කරන ලද ජීව්‍යතා පරතර මූල්‍යකරණ (viability gap financing) ක්‍රමය ඔස්සේ යෝග්‍ය පාරිභෝගිකයන්ට ලබාදෙන ප්‍රාග්ධන වියදම් සහනාධාරවලට අතිරේකවය. නියාමකයා සහනාධාර පිළිබඳ දැනුවත් කර තිබෙන තාක් කල් නියාමන සැසඳුම් අරමුණු සාර්ථක කරගැනීමේ හැකියාව තිබේ.

ඉහත දක්වන ලද නියාමනය හා ඒ හා සම්බන්ධ ප්‍රතිපත්ති නිර්දේශවලට අතිරේකව, මෙම වාර්තාව විසින් 2025 වන විට හයවන තීරසර සංවර්ධන අරමුණ සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රතිපත්තිමය වෙනස්කම් මාලාවක් ද නිර්දේශ කරනු ලැබේ. ජල මූලාශ්‍ර වෙත ප්‍රවේශය දැඩි ලෙස සීමිත බව උපදෙස් විමසීමේදී හෙළිදරව් විය. රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත යටතේ මතුපිට ජලය උකහාගැනීමේ අවසර ලබාදීම සංශෝධන සහිතව හෝ රහිතව නැවත සැකසීම සහ පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරයාගේ ධාරිතාවන් වර්ධනය කිරීම ඇතුළු ක්‍රියාමාර්ග නිර්දේශ කරනු ලැබේ.

භූගත ජලය සම්බන්ධයෙන් ගත් කල, ජල සම්පත් මණ්ඩල පනතට සංශෝධන නිර්දේශ කිරීම සඳහා විශේෂඥ කමිටුවක් පිහිටුවිය යුතු බව නිර්දේශ කරනු ලැබේ. එහිදී ජල සම්පත් මණ්ඩලය බිම් මට්ටමේ ක්‍රියාත්මක වන රාජ්‍ය ආයතනයක් බවට පත්කළ යුතුය. එයට ප්‍රමාණවත් තරමින් සම්පත් හා වෙනත් අවශ්‍ය දේ ලබාදිය යුතුය. පළාත්

පාලන පිළිබඳ ආයතනය හා ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව හරහා පිළිවෙලින් පළාත් පාලන ආයතන සහ ප්‍රජාමූල සංවිධානවල ධාරිතාවන් ගොඩනැගීම සඳහා ද නිර්දේශ ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ.

උපදෙස් විමසීමවලින් ලැබුණු සාරවත් අදහස්, කරන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡා හා පර්යේෂණ මගින් නිර්දේශ සකස් කරන ලදී. ඒවා එක් එක් පරිච්ඡේදයේ ලැයිස්තුගත කර විස්තර කර තිබේ. ඒවා අදාළ අමාත්‍යාංශ, නියෝජිතායතන, ආදී වශයෙන් හා මූලික වගකීම අනුව පහත දැක්වෙන වගුවෙහි ද ඉදිරිපත් කර තිබේ. විධායක සාරාංශය කියවිය යුත්තේ පහත දැක්වෙන නිර්දේශ ද සමගයි. ඉහත සටහන් කරන ලද සාරාංශයෙහි සියල්ල ඇතුළත් කළ නොහැකි තරමට නිර්දේශ විවිධ වේ.

2025 වන විට SDG 6 අරමුණ ඉෂ්ට කරගැනීම සඳහා සර්ව රාජ්‍ය ප්‍රවිෂ්ටයක අත්‍යවශ්‍ය බව පහත වගුව මනාව පෙන්වා දෙයි. සාර්ථක ප්‍රතිපල සඳහා මේ විවිධ රාජ්‍ය ආයතන තනිව සහ සාමූහිකව කටයුතු කල යුතුය. පහත දැක්වෙන්නේ නිර්දේශයන් ක්‍රියාවට නැංවීමේ මූලික වගකීම භාර ගත යුතු ආයතන සහ නිර්දේශ සංඛ්‍යාවයි.

මූලික වගකීම සතු ආයතනය	නිර්දේශ සංඛ්‍යා
ජල සැපයුම් අමාත්‍යාංශය සහ ග්‍රාමීය සහ ප්‍රාදේශීය පානීය ජල ව්‍යාපෘති රාජ්‍ය අමාත්‍යාංශය	22
මුදල් අමාත්‍යාංශය	4
පළාත් පාලන විෂය භාර පළාත් සභා අමාත්‍යාංශය	3
ඉඩම් විෂය භාර අමාත්‍යාංශය	1
මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව	13
ජාතික ජල සම්පාදන සහ ජලාපවහන මණ්ඩලය	5
ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව	12
ආයෝජන මණ්ඩලය	2
මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය	1
ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්	2
ශ්‍රී ලංකා පළාත් පාලන ආයතනය	1
ජල සම්පත් මණ්ඩලය	1
පළාත් සභාවල පළාත් පාලන කොමසාරිස්වරු	3
පළාත් වල නියාමන ඒකක (ප්‍රතිෂ්ටාපනය කල පසු)	3
නියාමන අධිකාරිය (බලපත්‍ර නිකුත් කල පසු)	1
පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරු	1
අදාළ දිස්ත්‍රික් ලේකම්වරු	1
පළාත් පාලන ආයතන	1
බෙදුණු වගකීම්	14

සාරාංශිත නිර්දේශ

අංකය	ක්‍රියාව	ගනු ලබන්නේ කවුරුද?	සහාය සපයන්නේ කවුරුද?	පරිච්ඡේදය
ජල සම්පාදන අමාත්‍යාංශය හා රාජ්‍ය අමාත්‍යාංශය				
1	සේවා නොසපයන ප්‍රදේශවල විස්තර ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලවලින් ලබාගැනීම සහ වැසිජල පද්ධති හෝ වෙනත් ඕනෑම යෝග්‍ය විසඳුම් වෙනුවෙන් අරමුදල් සම්පාදනය	ජල සම්පාදන අමාත්‍යාංශය (මින් පසු අමාත්‍යාංශය ලෙස හැඳින්වේ)		1
2	සේවා සම්පාදනය නොකරන ප්‍රදේශ වෙනුවෙන් ගුණාත්මකභාවය තහවුරු කිරීමේ ක්‍රම සහිතව බවසර් මගින් ජල සම්පාදනය විධිමත් කිරීම. අවශ්‍ය ස්ථානවල වැසි ජල ටැංකි පිරවීම සඳහා නියං කාලවලදී බවසර් භාවිතා කිරීම	අමාත්‍යාංශය විසින් බලය පවරන ලද නියෝජිතයන්ගේ		1
3	කොළඹ නගරයේ ප්‍රධාන සංවර්ධනයන් සලකා බලමින් කැලනි ගඟේ සැලසුම් කර තිබෙන ජල සම්පාදන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.	අමාත්‍යාංශය	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය	1
4	ප්‍රවාහනය කිරීමට තිබෙන දුර හා වෙනත් සාධක සැලකිල්ලට ගනිමින් අලුත් මළ පවිත්‍රකරණ පද්ධති පිහිටුවිය යුතුය. එහිදී පළාත් පාලන ආයතනවල ජන සන්නිවේදන සැලකිල්ලට ගනිමින් ප්‍රමුඛතාව ලබාදිය යුතුය. දැනට මළ අපවහන යෝජනා ක්‍රම සැලසුම් කර තිබෙන නගර අත්හැරිය යුතුය.	අමාත්‍යාංශය	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය	1
5	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභා පනත සමග එක්ව ගත් විට ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා සැපයුම්කරුවන් හට බලපත්‍ර ලබාදීමට හා නියාමනයට බලය ලබාදෙන පනතක් ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා ක්ෂේත්‍රය වෙනුවෙන් සම්මත කරවා ගැනීම	අමාත්‍යාංශය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව	3
6	වෙනත් උපයෝගීතා නියාමන නීති ආදර්ශයට ගෙන සකස් කරන ලද ක්‍රමවේද අනුව නැවත බලපත්‍ර ලබාදීම, අලුත් කිරීම, වැරදි ආදිය සම්බන්ධයෙන් විධිවිධාන ඇතුළත් කිරීම. ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභා පනත සමග ගත් විට, එම විධිවිධාන මගින් සම්පූර්ණ නියාමන රාමුවක් සපයනු ලැබේ. බලපත්‍ර ලබාදිය යුත්තේ පළාත්	අමාත්‍යාංශය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව	3

අංකය	ක්‍රියාව	ගනු ලබන්නේ කවුරුද?	සහාය සපයන්නේ කවුරුද?	පරිච්ඡේදය
	මට්ටමෙන් හෝ කලාප තුනක, හතරක ඒකාබද්ධ මට්ටමෙනි.			
7	අදියර වශයෙන් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන සැසඳුම් නියාමනය වෙනුවෙන් හා ගුණාත්මකභාවය නියාමනය සඳහා විධිවිධාන ඇතුළත් කිරීම. ස්වයං නියාමනය හා නොගිලීභාවය වෙනුවෙන් ආයතන තුළ විධිවිධාන සැකසීම. පළමු පියවරේදී වඩා සංකීර්ණ කටයුතු සෘජුවම ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව වෙත පැවරීම.	අමාත්‍යාංශය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	3
8	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ කලාපීය ආධාරක මධ්‍යස්ථාන 11 (පළාතකට එකක් බැගින් හා බස්නාහිර පළාතට තුනක් ලෙස පවතින) තමන්ගේ ම කළමනාකරණයක් හා ගිනුම් සහිත ස්වයිරී ඒකක ලෙස ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම හෝ	අමාත්‍යාංශය	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය	3
8A	විකල්ප ලෙස, නියාමනය සන්සන්දනය කිරීම සඳහා උපයෝගී වන බලපත්‍ර ලබාදිය හැකි ඒකක තුනක් හෝ හතරක් යෝජනා කිරීම සඳහා කමිටුවක් පත්කිරීම.	අමාත්‍යාංශය	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය	3
9	මධ්‍යම සංවිධානය විසින් හොඳින්ම ලබාදිය හැකි සේවා හා ක්‍රමවේද හඳුනාගැනීම. බස්නාහිර පළාත වෙනුවෙන් යෝග්‍යතම සැකැස්ම හඳුනාගැනීම.	අමාත්‍යාංශය	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය	3
10	සැකසීමට නියමිත ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා පනතේ ගුණාත්මකභාවය නියාමනය සඳහා, වැරදි ද ඇතුළු විධිවිධාන ඇතුළත් කිරීම	අමාත්‍යාංශය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	5
11	ආයෝජන පිරිවැය මත ආදායම් හා මිල නියාමනය කිරීම සඳහා පුළුල් ලෙස වචනගත කරන ලද බලාධිකාරය සහ නියාමනයෙන් නිදහස් කිරීමට ඉඩ ඇති (forbearance) සඳහා බලතල නීතිගත කළ යුතුය. සැසඳුම් නියාමනයන් මත පදනම්ව හා පිරිවැය මත පදනම් වූ මිල සූත්‍ර මත පදනම්ව මිල නියම කිරීමේ බලතල පනතට ඇතුළත් කළ යුතුය.	අමාත්‍යාංශය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	6

අංකය	ක්‍රියාව	ගනු ලබන්නේ කවුරුද?	සහාය සපයන්නේ කවුරුද?	පරිච්ඡේදය
12	විකල්ප ලෙස, [ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට අඩු පොළී ණය ලබාගත හැකි වක්‍රීය අරමුදල නිර්මාණය කිරීම සඳහා නීති බලාත්මක කිරීම] - යොමුව නිර්දේශ අංක 2, මුදල් අමාත්‍යාංශය යටතේ පහළ	අමාත්‍යාංශය		8
13	ජල මූලාශ්‍ර සංරක්ෂණය කිරීම සඳහා විද්‍යාත්මක ක්‍රියාමාර්ග නිර්දේශ කිරීම සඳහා විශේෂඥ කමිටුවක් පත්කිරීම	අමාත්‍යාංශය	ජල සම්පත් මණ්ඩලය	9
14	විජේසේකර වාර්තාවේ නිර්දේශ කර තිබෙන ආකාරයට ජලය බෙදාහදාගැනීමේ ක්‍රමවේද සකස් කරගත යුතු වන්නේ විධිමත් ක්‍රියාවලියක් හරහාය. විශ්වසනීය බල අධිකාරියක විධිමත් කැපවීමක් හරහා එය ශක්තිමත් කළ යුතුය.	අමාත්‍යාංශය	අදාළ අමාත්‍යාංශ, වාරිමාර්ග අමාත්‍යාංශය ඇතුළු	9
15	ජල සම්පත් මණ්ඩල පනතට සංශෝධන නිර්දේශ කිරීම සඳහා විශේෂඥ කමිටුවක් පත්කිරීම. බිම් මට්ටමේ රාජ්‍ය ආයතන සමග එය මනාව සම්බන්ධ කිරීම සහ එයට ප්‍රමාණවත් පහසුකම් ලබාදීම	අමාත්‍යාංශය	ජල සම්පත් මණ්ඩලය	9
16	අනුමත කරන ලද වැසි ජල රැස්කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය යාවත්කාලීන කර, එය නිසි ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය සම්පත් ලබා දීම	අමාත්‍යාංශය	වැසි ජල රැස්කිරීමේ සංසදය	9
17	ජල සම්පත් පනත සංශෝධනය කිරීමේදී භූගත ජල සම්පත උණුසුරුණ කිරීමේදී වැසි ජලයට කල හැකි සේවය හඳුනාගැනීම	අමාත්‍යාංශය	ජල සම්පත් මණ්ඩලය	9
18	යෝජිත ප්‍රජා ජල සැපයුම් පනත් කෙටුම්පතේ “ප්‍රජාවට” දිය යුතු කේන්ද්‍රීය භූමිකාව ආරක්ෂා කිරීම; එම කෙටුම්පත මගින් පවතින නීති උල්ලංඝනය නොවන ලෙස වග බලා ගැනීම	අමාත්‍යාංශය	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව	10
19	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව අතර තිබෙන ආතතිය, සියලු ග්‍රාමීය වගකීම් ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව වෙත පැවරීම මගින් විසඳීම	අමාත්‍යාංශය		10

අංකය	ක්‍රියාව	ගනු ලබන්නේ කවුරුද?	සහාය සපයන්නේ කවුරුද?	පරිච්ඡේදය
20	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව අතර අවබෝධතා ගිවිසුම නැවත අධ්‍යයනය කර, එහි භාෂාව ශක්තිමත් කර ගාස්තු පාදක තාක්ෂණික සේවා සඳහා විධිවිධාන සැකසීම.	අමාත්‍යාංශය	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව	10
21	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුවේ සම්පත් සමාලෝචනය කිරීම සහ නව පනත ක්‍රියාත්මක කරන අතරතුරම අවශ්‍ය පරිදි එයට සම්පත් ඌනපුරණ සිදුකිරීම	අමාත්‍යාංශය		10
22	ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට දේශීය ණය හා සංවර්ධන අරමුදල (LL&DF) වෙතින් ණය ලබාගැනීමට අවසර දීම නොපිළිගතහොත්, පරිපූරණ 2020 මූලෝපායික ආයෝජන සැලැස්ම (CSIP) නිර්දේශ මත පදනම්ව ප්‍රජාමූල සංවිධාන මත පදනම් වූ වක්‍රීය අරමුදලක් පිහිටුවීම	අමාත්‍යාංශය	මුදල් අමාත්‍යාංශය	10
මුදල් අමාත්‍යාංශය				
1	පටිපාටි විධිමත් කිරීම සඳහා දේශීය ණය හා සංවර්ධන අරමුදල (LL&DF) පනත සංශෝධනය කිරීම. ණය දීමේ ධාරිතාව වැඩිකිරීම. [පළාත් පාලන ආයතන වෙත සාමාන්‍යයෙන් සපයනු ලබන සේවාවලට අමතරව ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට ණය ලබාගැනීමට අවසර දෙන්න.] - යොමුව නිර්දේශ අංක 12 අමාත්‍යාංශය යටතේ	මුදල් අමාත්‍යාංශය	අමාත්‍යාංශය සහ පළාත් පාලන විෂය භාර අමාත්‍යාංශය	8
2	දේශීය ණය හා සංවර්ධන අරමුදලේ (LL&DF) ණය මගින් පළාත් පාලන ආයතනවලට අවශ්‍ය ගලි බවසර සැපයීම.	මුදල් අමාත්‍යාංශය	පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරු	1
3	දැනට තිබෙන ප්‍රදාන ක්‍රමවේදය වෙනුවට, ව්‍යාපාර සැලසුම් මත පදනම් වූ සරල කරන ලද ජීව්‍යතා පරතර මූල්‍යකරණ (VGF) ක්‍රමවේදය හඳුන්වා දීම; නියාමකයා දැනුවත් කිරීම	මුදල් අමාත්‍යාංශය		8
4	රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන් (PPP) සලකා බලන්නේ නම්, නියාමකයා දැනුවත් කරමින් ඒවාට	මුදල් අමාත්‍යාංශය		8

අංකය	ක්‍රියාව	ගනු ලබන්නේ කවුරුද?	සහාය සපයන්නේ කවුරුද?	පරිච්ඡේදය
	ජීව්‍යතා පරතර මූල්‍යකරණ (VGF) ලබාදීම			
පළාත් පාලන විෂය භාර පළාත් අමාත්‍යාංශ				
1	ප්‍රජාමූල සංවිධාන ලියාපදිංචි කිරීම පිළිබඳ ප්‍රඥප්තිය පළාත් සභාවල තිබේ නම් ඒවා ඉවත් කිරීම	පළාත් පාලන විෂය භාර පළාත් අමාත්‍යාංශය		3
2	ඉහත දක්වන ලද නීති යටතේ ප්‍රජාමූල සංවිධාන සමග කටයුතු කරනු ලබන ඒකක නියාමන ඒකක බවට පරිවර්තනය කිරීම හෝ පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරයා වෙත වාර්තා කරන අලුත් ඒකක නිර්මාණය කිරීම	පළාත් පාලන විෂය භාර පළාත් අමාත්‍යාංශය		3
3	පළාත් පාලන ආයතනවලට හෝ ශ්‍රී ලංකා පළාත් පාලනය පිළිබඳ ආයතනය (SLILG) වෙත බලය පවරමින් මධ්‍යම අමාත්‍යාංශය තුළ ජල/ මළ ඉංජිනේරු විශේෂඥ ඒකකයක් පිහිටුවීම	පළාත් පාලන විෂය භාර පළාත් අමාත්‍යාංශය	ශ්‍රී ලංකා පළාත් පාලනය පිළිබඳ ආයතනය (SLILG)	11
ඉඩම් විෂය භාර අමාත්‍යාංශය				
1	රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත සංශෝධනය කිරීම	ඉඩම් විෂය භාර අමාත්‍යාංශය	ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා	9
ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව				
1	නීති සම්මත වනතෙක් පළාත් නියාමන ඒකක සඳහා බඳවාගැනීමේ හා පුහුණු වැඩසටහන්වලට මුලපිරීම; පළමු අදියරේදී (අවුරුදු හතක් පමණ) පළාත් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩල ඒකක සෘජුවම ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව විසින් නියාමනය කිරීම සහ පළාත් ඒකක ඒවා අධීක්ෂණය කිරීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරු	3
2	කලින් කලට ප්‍රමිති සහ පටිපාටි රෙගුලාසි මගින් යාවත්කාලීන කිරීම සඳහා අවසර ලබාදෙන පරිදි ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධ කොන්දේසි බලපත්‍ර තුළට ඇතුළත් කිරීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	පළාත් සභා	5
3	අඩු නිරන්තරභාවයකින් අනිවාර්ය පරීක්ෂා කිරීම සහ පාරිභෝගික සේවා සම්බන්ධයෙන් අඩුවෙන් කරදරකාරී ගුණාත්මක වගකීම් අවශ්‍ය වන කුඩා මෙහෙයුම්කරුවන්ට ලිහිල් කොන්දේසි නිර්මාණය කිරීම (නියාමක පරීක්ෂා කිරීම්වලින් පසුව)	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	පළාත් සභා	5

අංකය	ක්‍රියාව	ගනු ලබන්නේ කවුරුද?	සහාය සපයන්නේ කවුරුද?	පරිච්ඡේදය
4	සෞඛ්‍යාරක්ෂක නීති හා රෙගුලාසි යටතට පත්වන අයට වඩා දැඩි ප්‍රමිතීන් විශාල මෙහෙයුම්කරුවන් වෙනුවෙන් යෙදීමට සලකාබැලීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	පළාත් සභා	5
5	කලින් කලට සිදුකරනු ලබන ජල ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ පරීක්ෂා පැවැත්වීම බලපත්‍රලාභීන්ට අනිවාර්ය කිරීම. බිල්පත් හෝ වෙනත් ක්‍රමයක් ඔස්සේ ඒ පිළිබඳ පාරිභෝගිකයන් දැනුවත් කළ යුතුය. එවැනි ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳ නියාමක ආයතනය දැනුවත් කළ යුතුය.	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	පළාත් සභා	5
6	ජල ආරක්ෂක සැලසුම් (WSP) සකසාගැනීම හා ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධ අධ්‍යයනයක් දියත් කිරීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව		5
7	ජල ආරක්ෂක සැලසුම් අනුව ගුණාත්මකභාවය නියාමනය කිරීම සඳහා රෙගුලාසි හඳුන්වාදීම සහ අවුරුදු පහකට පමණ පසුව ඒ අනුව බලපත්‍ර සංශෝධනය කිරීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව		5
8	පස් අවුරුදු හෝ වෙනත් කාලයකට අදාළ මිල/ අනුපාතික නියාමන ක්‍රමවේදය විස්තර සහිතව අර්ථ නිරූපණය කිරීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක	6
9	ආරම්භයේදී, විවිධ වෙළඳපොළ අංශ අධ්‍යයනය කිරීම සහ විවිධ ප්‍රවර්ගවල සැපයුම්කරුවන් වෙනුවෙන් යොදනු ලබන නියාමන ස්වරූපය තීරණය කිරීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව		6
10	උපදෙස් විමසීමක් ඔස්සේ ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා අංශය වෙනුවෙන් ඒකරුචී ගිනුම් පද්ධතියක් සඳහා සම්මුතිය නිර්මාණය කිරීම. එයට පෙර කෙටුම්පතක් සැකසීම ඉතා හොඳය.	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව		7
11	දත්ත වාර්තාකරණය හා විශ්ලේෂණය පිළිබඳ පුහුණු වැඩසටහන් නිර්මාණය කිරීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව		7
12	ගාස්තු සැකසීමේදී පළාත් නියාමන ඒකකවලට භාවිතා කළ හැකි සූත්‍ර මත පදනම් වූ ක්‍රමවේද නිර්මාණය කිරීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව		7
13	නියාමනයට ලක්කරනු ලබන ආයතනවල කාර්යක්ෂමතාව සහ ගුණාත්මක කාර්යසාධනය සැසඳුම් නියාමනයට අනුව ප්‍රදර්ශනය කිරීම සඳහා ක්‍රම සම්පාදනය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව		7
ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය				

අංකය	ක්‍රියාව	ගනු ලබන්නේ කවුරුද?	සහාය සපයන්නේ කවුරුද?	පරිච්ඡේදය
1	හෝටල්වල ජල අවශ්‍යතාවන්ට ප්‍රමාණවත් අවධානයක් යොමුකිරීම	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය		1
2	මළ පවිත්‍රකරණ පද්ධති යාවත්කාලීන කිරීමේදී සහ මළාපවහන පද්ධති පුළුල් කිරීමේදී පෞද්ගලික ගලී බවිසර මෙහෙයුම්කරුවන් සහ හෝටල් හිමියන් වැනි පාර්ශ්වකරුවන්ගේ අදහස් විමසීම	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය		1
3	ග්‍රාමීය ජල බෙදාහැරීම් හා මුදල් ඇය කර ගැනීමේදී සම්බන්ධ වන මට්ටම තීරණය කිරීම; අවශ්‍ය තැන වල එම කටයුතු අනුන්ට පැවරීම	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය		10
4	ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙත තොග වශයෙන් ජලය සම්පාදනය කිරීම නැවැත්වීමේ තීරණය අවලංගු කිරීම	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය		10
5	ජල සම්පාදන යෝජනා ක්‍රමවල බල ප්‍රදේශ සීමාවන් පුළුල් කිරීමේදී බලපෑමට ලක්වූ ප්‍රජාමූල සංවිධානවලින් අදහස් විමසීම සඳහා දැනට තිබෙන මාර්ගෝපදේශ බලාත්මක කිරීම.	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව	10
ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව				
1	ප්‍රජාමූල සංවිධානයක් විසින් භාවිතා කරනු ලබන කිසියම් ජල මූලාශ්‍රයක් මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ පානීය ජල මූලාශ්‍ර ප්‍රමිතිවලට අනුගත වීමට අසමත් වේ නම්, ඒ සම්බන්ධ ප්‍රතිකර්ම සැපයීමේ සැලැස්මක් සාකච්ඡා කිරීම	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව	මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය	5
2	නිවෙස් ආශ්‍රිතව කපන ලද, ස්වයං-ච ජලය සපයාගන්නා ළිංවල ජලය යම් කාලයකට වරක් පරීක්ෂා කිරීමට ක්‍රම සැකසීම; එම ජලය අනාරක්ෂිත තත්වයක තිබේ නම්, ඒවා පිරිසිදු කරගැනීමේ උපකරණ කට්ටල සැපයීම	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව		5
3	ප්‍රජාමූල සංවිධාන දේපලවල හිමිකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් තිබෙන හදිසි ප්‍රශ්න විසඳීම. අවශ්‍ය අවස්ථාවලදී වන්දි ගෙවීම සඳහා අරමුදලක් පිහිටුවීම ද එයට ඇතුළත් වේ.	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව	අමාත්‍යාංශය	10
4	ජල සම්පාදනය හා සනීපාරක්ෂාව වැඩිදියුණු කිරීම (WaSSIP) මගින් නිර්මාණය කරන ලද ආදර්ශ ව්‍යවස්ථාව සියලු ලියාපදිංචි ප්‍රජාමූල	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව		10

අංකය	ක්‍රියාව	ගනු ලබන්නේ කවුරුද?	සහාය සපයන්නේ කවුරුද?	පරිච්ඡේදය
	සංවිධාන විසින් අනුගමනය කරනු ලබන බව තහවුරු කිරීම			
5	ජලය සමග සම්බන්ධ නොවන, සමායතන සමාජ සත්කාර (CSR) වර්ගයේ කටයුතු ඉහළ සීමාවකට යටත් කිරීම සහ එවැනි වියදම් සම්බන්ධයෙන් දැඩි වාර්තාකරන නීති බලාත්මක කිරීම	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව		10
6	ප්‍රජාමූල සංවිධාන සතු සංචිත තැන්පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් නිර්දේශ කිරීම සඳහා විශේෂඥ කමිටුවක් පත්කිරීම සහ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය කටයුතු තිබේ නම් ඒ සම්බන්ධයෙන් මාර්ගෝපදේශ සැකසීම	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව	ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව	10
7	ප්‍රජාමූල සංවිධානවල දේපල පාලනය සම්බන්ධයෙන් නීති සම්පාදනය. විසුරුවාහැරීම හෝ ඒකාබද්ධ කිරීම ද එයට ඇතුළත්ය.	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව		10
8	ඔවුන්ගේ ව්‍යවස්ථාවට අනුකූලව කටයුතු මෙහෙයවීම සඳහා ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට උපකාර කිරීම සහ අඟුණකොළපැලැස්ස සමග ප්‍රජාමූල සංවිධානය විසින් වාර්තා කරන ලද ආකාරයේ සිදුවීම් නැවත සිදුවීම වැළැක්වීම	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව		10
9	සියලු ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට 1891 අංක 18 දරන සමිති ආඥාපනත යටතේ ලියාපදිංචි වීම සඳහා දිරිගැන්වීම	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව		10
10	ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙනුවෙන් ජල සම්පාදනය හා සනීපාරක්ෂාව වැඩිදියුණු කිරීම වෙනුවෙන් (WaSSIP) නිර්දේශනාකූල ධාරිතා ගොඩනැගීමේ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව		10
11	සම්පූර්ණ කිරීමට ආසන්නව තිබියදී අසාර්ථක වූ ජල සැපයුම් යෝජනා ක්‍රම හඳුනාගැනීම සහ ඒවා සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා සම්පත් සැපයීම; ව්‍යාපෘතිය මෙහෙයවීම සඳහා සංවිධානයක් පවතින බව තහවුරු කිරීම	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව		10
12	පස්වන පරිච්ඡේදයේ සහ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සමග අවබෝධතා ගිවිසුමෙහි තිබෙන ජලයේ ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධ ප්‍රායෝගික නිර්දේශ ක්‍රියාත්මක කිරීම	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය	10

අංකය	ක්‍රියාව	ගනු ලබන්නේ කවුරුද?	සහාය සපයන්නේ කවුරුද?	පරිච්ඡේදය
ආයෝජන මණ්ඩලය				
1	අපනයන සැකසුම් කලාපවල ජල සම්පාදන අවශ්‍යතා හදිසි හා දිගුකාලීන ඉල්ලුම් ප්‍රක්ෂේපණවලට අනුව ගණනය කළ යුතුය. රෙදි නිෂ්පාදනයේ ජල අවශ්‍යතාවලට ඉහළ ප්‍රමුඛතාවක් ලබාදිය යුතුය.	ආයෝජන මණ්ඩලය විසින් රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් (PPPs) සලකා බලනු ඇත.	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය	1
2	විශාල ජල ප්‍රමාණයන් අවශ්‍ය කරමාත්ත වෙනුවෙන් සංවර්ධනය කිරීමට නියමිත ජල පද්ධති වෙන්කළ යුතුය. ප්‍රතිවක්‍රීයකරණය කරන ලද ජලය ඒ සඳහා ලබාදිය හැකිය.	ආයෝජන මණ්ඩලය විසින් රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් (PPPs) සලකා බලනු ඇත.	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය	1
මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය				
1	පානීය ජලය නිෂ්පාදනය කරනු ලබන ජල මූලාශ්‍රවල ගුණාත්මකභාවය වෙනුවෙන් 2019 රෙගුලාසි පිළිබඳ දැනුවත්භාවය වර්ධනය කිරීම	මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය		5
ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා				
1	රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත යටතේ බලපත්‍ර නිබන්ධන ජල මූලාශ්‍ර සම්බන්ධ නියාමනය මහවැලි අධිකාරිය, ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිෂන් සභාව ආදිය යටතේ ඇති ඉඩම්වලට ද පුළුල් කිරීම	ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා	මහවැලි අධිකාරිය ආදිය	9
2	රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත යටතේ නිකුත් කරන ලද බලපත්‍ර නවීකරණය කිරීම. එයට බලාත්මක කළ හැකි කොන්දේසි ඇතුළත් කළ යුතුය. සියලුදෙනාට ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.	ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා	පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරු	9
ශ්‍රී ලංකා පළාත් පාලන ආයතනය (SLILG)				
1	පළාත් පාලන ආයතනවල ජල/ මළ සේවා මෙහෙයුම් සම්බන්ධ ධාරිතා සංවර්ධනය සඳහා අදාළ වගකිවයුතු ආයතනය ලෙස ක්‍රියාත්මක වීම	SLILG	පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරු	11
ජල සම්පත් මණ්ඩල				
1	බලාත්මක කළ හැකි කොන්දේසි ඇතුළත් කරමින් ජල සම්පත් මණ්ඩලයේ බලපත්‍ර නවීකරණය කිරීම; ආරාමුල් නිරාකරණ යාන්ත්‍රණයන් නිර්මාණය කිරීම	ජල සම්පත් මණ්ඩලය		9
පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරු				

අංකය	ක්‍රියාව	ගනු ලබන්නේ කවුරුද?	සහාය සපයන්නේ කවුරුද?	පරිච්ඡේදය
1	පළාත් පාලන ආයතන විසින් ප්‍රජාමූල සංවිධාන පවරාගැනීම සම්බන්ධ නීති නිර්මාණය කිරීම සහ එම නීති ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් ප්‍රජාමූල සංවිධාන පවරාගැනීමේදී අනුගමනය කරනු ලබන නව නීති සමග අනුගත කිරීම	පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරු	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	11
2	පළාත් පාලන ආයතන මට්ටමේ ජල/මළ සේවා සම්බන්ධ කාර්යයන්හි නියුතු තාක්ෂණික කාර්ය මණ්ඩල වෙනුවෙන් ඵලදායී බඳවාගැනීමේ, පුහුණු කිරීමේ හා වෘත්තීය තත්වය උසස් කිරීමේ ක්‍රමවේද නිර්මාණය කිරීම	පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරු	පළාත් ප්‍රධාන ලේකම්වරු	11
3	තාක්ෂණික කාර්ය මණ්ඩල බඳවාගැනීම සඳහා අදාළ විශ්වවිද්‍යාල හා තාක්ෂණ හා වෘත්තීය අධ්‍යාපන සහ පුහුණු (TVET) වැඩසටහන් සමග සම්බන්ධව සීමාවාසික පුහුණු අවස්ථා ආරම්භ කිරීම	පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරු		11
පළාත් නියාමන ඒකක				
1	යෝග්‍ය පරිදි මගහරින ලද පිරිවැය පදනම හෝ පිරිවැය පාදක ආදර්ශ ක්‍රම යොදාගනිමින් තොග ජල ගාස්තු නියාමනය කිරීම	පළාත් නියාමන ඒකකය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	10
2	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ තොග ජලය භාවිතා කරන ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙනුවෙන් ඉහළ සීමාවන් සහිත මිල පරාසයන් සැකසීම	පළාත් නියාමන ඒකකය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	10
3	අහඹු, කලින් නොදන්නවා කරනු ලබන පරීක්ෂා සිදුකළ යුතුය.	පළාත් නියාමන ඒකකය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	5
නීතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් පසු නියාමන අධිකාරිය				
1	දැනට කරනු ලබන නියාමන ක්‍රියාකාරකම් අතරතුරදී අධික ලෙස සංකීර්ණ ගාස්තු ව්‍යුහය සරල කිරීම	නීති බලාත්මක කිරීමෙන් පසු නියාමන අධිකාරිය		8
පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරු				
1	ප්‍රමුඛතාවයක් ලෙස ජල මූලාශ්‍ර සම්බන්ධ පෝෂක ප්‍රදේශ සීමා සලකුණු කිරීම සම්පූර්ණ කිරීම සහ ඒවා සංරක්ෂණය කිරීම	පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරු	මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව	9
අදාළ දිස්ත්‍රික් ලේකම්වරු				

අංකය	ක්‍රියාව	ගනු ලබන්නේ කවුරුද?	සහාය සපයන්නේ කවුරුද?	පරිච්ඡේදය
1	අතරතුර කාලය තුළදී, ඉරනමඩු සහ රාජාංගනය වැනි හදිසි ප්‍රශ්න වෙනුවෙන් ආරාදුල් සමඟ කිරීමේ යාන්ත්‍රණයන් නිර්මාණය කිරීම	අදාළ දිස්ත්‍රික් ලේකම්වරු	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුව	9
පළාත් පාලන ආයතන				
2	පළාත් පාලන ආයතන විසින් සපයනු ලබන ජල සහ මළ ද්‍රව්‍ය සම්බන්ධ සේවා මෙහෙයුම් වෙනත් අරමුණු වෙනුවෙන් යොදා නොගනු ලබන බව තහවුරු කිරීම සහ ගිනුම් වෙන වෙනම තබාගැනීම	බලපත්‍ර අපේක්ෂා කරන පළාත් පාලන ආයතන	පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරු	4
බෙදාහදාගත් වගකීම් සම්බන්ධ නිර්දේශ				
1	පහත දැක්වෙන සියලු නිර්දේශ පොදු දියබස්නාවන් කළමනාකරණය කිරීමේ ප්‍රවේශයක් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මූලෝපායික යාන්ත්‍රණයක් සැකසීමේ කමිටුව සමග සම්බන්ධීකරණය කිරීම	අමාත්‍යාංශය, ඉඩම් විෂය භාර අමාත්‍යාංශය, ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා, ඉඩම් විෂය භාර මධ්‍යම සහ පළාත් අමාත්‍යාංශවල අමාත්‍යාංශ, පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරු, අදාළ දිස්ත්‍රික් ලේකම්වරු, ජල සම්පත් මණ්ඩලය		9
2	සහනාධාර ලැබීම සඳහා යෝග්‍ය සියලු නිවාසවලට මුල් ඒකක 15 දක්වා බිල්පත වෙනුවෙන් ප්‍රමාණවත් වට්ටමක් භාණ්ඩාගාරය හරහා ලබාදීම.	මුදල් අමාත්‍යාංශය සහ සමෘද්ධි විෂය භාර රාජ්‍ය අමාත්‍යාංශය		8
3	පහළ ආදායම් සහිත ජනයාගේ සහනාධාර වෙනුවෙන් සුදුසුකම් ලබන උප කුලකය හඳුනාගැනීම	මුදල් අමාත්‍යාංශය සහ සමෘද්ධි විෂය භාර රාජ්‍ය අමාත්‍යාංශය	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය	8
4	ඒ ඒ ලබාගන්නා වෙනුවෙන් ගැලපෙන ධාරිතා ගොඩනැගීමේ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම	අමාත්‍යාංශය, ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව, ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව		5
5	ජල ආරක්ෂක සැලැස්ම සම්බන්ධයෙන් වර්තමානයේදී කරනු ලබන ප්‍රවර්ධනය දිගට කරගෙන යා යුතුය. අදාළ ධාරිතා සංවර්ධන කටයුතු වෙනුවෙන් අමතර සම්පත් කැපකළ යුතුය.	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය, ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව, පළාත් පාලන ආයතන		5
6	රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත බලාත්මක කිරීම සහ උල්පත් ඇතුළු ජල මූලාශ්‍ර සංරක්ෂණය සඳහා ප්‍රමාණවත් සම්පත් සැපයීම	ඉඩම් විෂය භාර මධ්‍යම හා පළාත් අමාත්‍යාංශ	ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා සහ පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරු	9

අංකය	ක්‍රියාව	ගනු ලබන්නේ කවුරුද?	සහාය සපයන්නේ කවුරුද?	පරිච්ඡේදය
7	බෝතල් ඇතුළු ඇසුරුම් කරන ලද ජලය සැපයුම්කරුවන් නියාමනය කිරීම සඳහා සහයෝගී ක්‍රමවේදයක් සම්බන්ධයෙන් සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකය සමග අවබෝධතා ගිවිසුමකට එළැඹීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභා	සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය	5
8	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ පළාත් පාලන ආයතන විසින් පළාත් ඒකක වෙත බලපත්‍ර නිකුත් කළ යුතුය. පිරිනැමීම සඳහා ඔවුන්ට අවසර තිබෙන සියලු සේවා එහි විස්තර කර තිබිය යුතුය.	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක		4
9	ප්‍රජාමූල සංවිධානවල මෙහෙයුම් ස්වරූපයට අනුකූල බලපත්‍ර නිකුත් කළ යුතුය.	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව	4
10	පානීය ජලය සපයන බවසර් මෙහෙයුම්කරුවන්ට ගාස්තු තාවකාලිකව නියාමනයෙන් නිදහස් කරන කොන්දේසි සහිත බලපත්‍ර නිකුත් කළ යුතුය.	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක	සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරීන් සහ ශ්‍රී ලංකා ප්‍රමිති ආයතනය	4
11	පානීය නොවන අවශ්‍යතා වෙනුවෙන් ජලය සපයන බවසර් මෙහෙයුම්කරුවන්ට බලපත්‍ර නිකුත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් උපදෙස් විමසීම් පැවැත්වීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක	පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරු සහ ජල සම්පත් මණ්ඩලය	4
12	තොග ජලයට ප්‍රවේශය වැනි සැපයුම් දාමයේ වැදගත් ස්ථානවලදී වෙනස් අන්දමින් සැලකීම වැළැක්වීම සඳහා තරහකාරීත්ව නීති මත පදනම් වූ මැදිහත්වීම්වලට අවසර දෙන විධිවිධාන ඇතුළත් කිරීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක		4
13	පෞද්ගලික ගලී බවසර මෙහෙයුම්කරුවන්ට තාවකාලිකව නියාමනයෙන් නිදහස් කරන කොන්දේසි සහිත බලපත්‍ර නිකුත් කිරීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක		4
14	ඇසුරුම්වල පානීය ජලය ලබාදෙන සැපයුම්කරුවන්ට බලපත්‍ර ලබාදීමට හේතු වන සාකච්ඡා සඳහා මූලපිරීම සහ/හෝ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකය සමග අවබෝධතා ගිවිසුමක් අත්සන් තැබීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක	සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකය	4

List of Abbreviations

AE	Area Engineer
ADB	Asian Development Bank
BOI	Board of Investment of Sri Lanka
CEA	Central Environmental Authority
CKDu	Chronic Kidney Disease
CMC	Colombo Municipal Council
CBO	Community Based Organizations
CSIP	Comprehensive Strategic Investment Plan
DNCWS	Department of National Community Water Supply
DS	Divisional Secretariat
FSM	Fecal Sludge Management
FCAU	Food Control Administration Unit
LGA	Local Government Authority
LL&DF	Local Loan and Development Fund
MRI	Medical Research Institute
MOU	Memorandum of Understanding
MDG	Millennium Development Goal
MOH	Ministry of Health
MC	Municipal Council
NPD	National Planning Department
NWSDB	National Water Supply and Drainage Board
NRW	Non-Revenue Water
O&M	Operations and Maintenance
PS	Pradeshiya Sabha
PC	Provincial Council
PHI	Public Health Inspector
PPP	Public Private Partnership
RBROR	Rate base rate of return
RSC	Regional Support Centers
RPI	Retail Price Index
RO	Reverse Osmosis
RWS	Rural Water Sector

SLILG	Sri Lanka Institute of Local Governance
SLO	State Lands Ordinance
SOBE	State-Owned Business Enterprise
SCI	Statement of Corporate Intent
SDG	Sustainable Development Goal
TVET	Technical and Vocational Education and Training
VGf	Viability Gap Financing
WSS	Water and Sanitation Services
WQS	Water Quality Surveillance
WRB	Water Resources Board
WSP	Water Safety Plan
WaSSIP	Water Supply and Sanitation Improvement
WACC	Weighted Average Cost of Capital
WB	World Bank

පෙරවදන

2003දී, ජල සේවා ප්‍රතිසංස්කරණ පනත් කෙටුම්පතක් ගැසට් මගින් ප්‍රසිද්ධ කරන ලදී. එහි අරමුණ වූයේ ජල සේවා සම්බන්ධ ජාතික ප්‍රතිපත්තිමය අරමුණු ඉදිරියට ගෙනයාමයි. ජල හා මළාපවහන සේවා සපයන්නේ පළාත් සභා යටතේ ක්‍රියාත්මක වන පළාත් පාලන ආයතන විසින් වන බැවින් එම ආයතනවලින් අදහස් නොවිමසීම වැරදිය යන පදනම මත මෙම පනත අභියෝගයට ලක්කරන ලදී. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය තීන්දුව දුන්නේ පෙත්සම්කරුවන්ට වාසිදායක ලෙසයි. එබැවින් ප්‍රතිසංස්කරණ නැවතීණි.

නිරසර සංවර්ධන අරමුණු ඉලක්ක සහ ජාතික ප්‍රතිපත්තිමය අරමුණු කාලීනව සාක්ෂාත් කරගැනීමේ හදිසි අවශ්‍යතාව හේතුවෙන්, ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ ජල සම්පාදනය විෂය සම්බන්ධයෙන් වගකිව යුතු අමාත්‍යාංශය විසින් සියලු පළාත්වල මහජන උපදේශනයන් පැවැත්වීමට තීරණය කරන ලදී. සාක්ෂි පෙළගස්වා පළාත් සභා ද ඇතුළත් කරගන්නා එලදායි සම නියාමන යාන්ත්‍රණයන් ඇතුළු විශ්ලේෂණාත්මක නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමට තරඟකාරී පදනමින් LIRNEasia ආයතනය තෝරාගන්නා ලදී.

මහජන උපදේශනයන් පිළිබඳ පුවත්පත් නිවේදන පළකරන ලදී. ඒ පිළිබඳ උනන්දුව දක්වන සියලු පාර්ශ්ව දැනුවත් කර ලිඛිත හා වාචික අදහස් ලබාගැනීමට ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව විසින් විශේෂ උත්සාහයක් දරන ලදී. LIRNEasia විසින් ප්‍රශ්නාවලියක් සකස් කරන ලදී. එය රාජ්‍ය භාෂාවලට පරිවර්තන කර පුළුල් ලෙස බෙදාහරින ලදී.¹ සමස්තයක් ලෙස අදහස් දැක්වීම් 595ක් ලැබිණි (ඒවායේ සාරාංශයක් වාර්තාවේ දෙවන වෙලුමේ දැක්වේ). වාචික කරුණු ඉදිරිපත් කිරීම් වලට අවස්ථාව සලසන මහජන උපදේශනයන් 2020 අගෝස්තු මස වයඹ පළාතේ අගනුවර වන කුරුණෑගලින් ආරම්භ කරන ලදී.

2020 වසරේ මාර්තු මාසයේ සිට පැනනැගුණු වසංගත තත්වය හේතුවෙන් උපදෙස් විමසීම් කාලසටහන වෙනස් කිරීමට සිදුවිය. කෙසේ වෙතත්, අවසානයේදී පළාත් තවයේම අදහස් විමසීම් පවත්වන ලදී (දකුණු පළාතේ වැකන්දවල, උතුරුමැද පළාතේ බකමුණ සහ උතුරු පළාතේ කිලිනොච්චි යනාදී ස්ථානවල අතිරේක වැඩසටහන් පැවැත්විණි). සහභාගී වූ පුද්ගලයන් ගණන 261කි. ඔවුහු ප්‍රජාමූල සංවිධාන, පළාත් පාලන ආයතන, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ කලාපීය සහයෝගිතා මධ්‍යස්ථාන (RSC), විවිධ රාජ්‍ය අමාත්‍යාංශ, දෙපාර්තමේන්තු සහ නියෝජිතායතන, පෞද්ගලික ව්‍යවසාය සහ ව්‍යවසාය සංවිධාන යනාදිය නියෝජනය කළහ. වාචික අදහස් ඉදිරිපත් කිරීම් වලට අමතරව විශේෂඥ මණ්ඩලයේ ප්‍රශ්නාවලට පිළිතුරු සපයන ලදී.

එයට අමතරව, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය, ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව, ජල සම්පත් මණ්ඩලය, ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුව ආදිය සමග ද රැස්වීම් පැවැත්විණි. යාපනය විශ්වවිද්‍යාලයේ පැවැත්වුණු රැස්වීමකින් මෙන්ම කොළඹදී පැවැත්වුණු විශේෂඥ සංසදයකින්ද වටිනා අදහස් එක්රැස් කරගන්නා ලදී.

වයඹ පළාතේ, දකුණු පළාතේ සහ මධ්‍යම පළාතේ උපදෙස් විමසීම් 2020දී සම්පූර්ණ කිරීමෙන් පසු, තත්වයන් පිළිබඳ සාධාරණ හරස්කඩක් සපයන ලද එම උපදෙස් විමසීම් ඇසුරෙන් උපදේශකවරුන් විසින් අන්තර්කාලීන වාර්තාවක් සකස් කරන ලදී. ආරම්භයේදී සකස් කරන ලද මාර්ගෝපදේශ ප්‍රශ්නාවලියට අමතරව එයද රාජ්‍ය භාෂාවලට පරිවර්තනය කර පුළුල්ව බෙදාහරින ලදී.

වාර්තාවේ විශ්ලේෂණාත්මක දැක්ම සකස් කරගනු ලැබුවේ බිම් මට්ටමේ මහජනතාවගේ සහ මහජන ප්‍රශ්න සමග සම්බන්ධ වන ව්‍යාපාරිකයන්ගේ හා රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ ලිඛිත හා වාචික දායකත්වයන්ගෙනි. මෙම වාර්තාව සංවර්ධනය කිරීම සඳහා තම දැනුම හා අත්දැකීම් බෙදාහදාගත් සියලුදෙනාට අපි කෘතඥ වෙමු. 2025 වසර වන විට හයවන නිරසර සංවර්ධන අරමුණ සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා එම අදහස් කැපීපෙනෙන දායකත්වයක් වනු ඇතැයි අපි අවංකවම සිතන්නෙමු. දුෂ්කර තත්වයන් යටතේ පවා මහජන උපදේශනයන්ට සහභාගී වූ ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාවේ සහ ජල සම්පාදන අමාත්‍යාංශයේ නායකත්වයට ද අපි ස්තූතිවන්ත වෙමු. විශේෂයෙන්ම, ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාවට සහ පළාත්වල උපදේශනයන් සංවිධානය කළ අයටත්, කථන පරිවර්තකවරුන්ට හා පරිවර්තකවරුන්ටත් අපගේ ස්තූතිය හිමි වේ. ළඟාවිය යුතු අය වෙත ළඟාවීමේ හැකියාව ලැබුණේ ඔවුන්ගේ දායකත්වයන් නිසාය.

¹ See Volume II of the Report.

2020 වර්ෂයේ සම්පූර්ණ කල CSIP සර්වග්‍රාහී උපායමාර්ගික ආයෝජන සැලැස්මේ² සම කතෘවූ ඉංජිනේරු ලාල් ප්‍රේමනාත් මහතාගේ සහභාගිත්වය, මෙම වාර්තාව සහ එම පූර්ව වැඩ කටයුතු අතර වටිනා සම්බන්ධයක් සලසා දුන්නේය. අවසාන විග්‍රහයේදී සාධාරණ මිලකට පිරිසිදු ජලය සපයනු ලබන්නේ ආයෝජන මගිනි. ප්‍රතිපත්ති සහ නියාමනය මගින් සිදු කරනු ලබන්නේ කාර්යක්ෂමව පානීය ජලය සැපයීම සහ අදාල ආයෝජනයන්ට අවශ්‍ය වාතාවරණය සකසා දීමයි.

2021 ජුනි මස සම්පූර්ණ කරන ලද මෙම වාර්තාවේ කෙටුම්පත ජල සැපයුම් අමාත්‍යාංශය, ජාතික ජල සම්පාදන සහ ජලාපවහන මණ්ඩලය, ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව ආදී ප්‍රධාන පාර්ශවකරුවන්ට ලබාදී, රැස්වීම් වලදී ඔවුන් ලබා දුන් ප්‍රතිචාර සලකා බලා ඒමේ කෙටුම්පත තව දුරටත් වැඩි දියුණු කරන ලදී.

මෙම වාර්තාවේ ප්‍රධාන කර්තෘ වන්නේ කණ්ඩායම් නායක මහාචාර්ය රොහාන් සමරජීවයි. පළමු වෙළුමට සැලකිය යුතු දායකත්වයක් නියෝජ්‍ය කණ්ඩායම් නායක ඉංජිනේරු ලාල් ප්‍රේමනාත් විසින් සපයන ලදී. විශේෂඥ සංසදයේදී හා වෙනත් අවස්ථාවලදී ලැබුණු නම් වශයෙන් සඳහන් කිරීමට බැරි තරම් වූ දායකත්වයන් අවසන් වාර්තාවේ ගුණාත්මකභාවය වර්ධනය කිරීමට ඉවහල් විය. දෙවන වෙළුම සම්පාදනය කරනු ලැබුවේ ගයාමි ජයසිංහ විසිනි. කිසියම් අවේනනික වැරදි ඇතුළු සමස්ත වාර්තාව පිළිබඳ වගකීම ප්‍රධාන කර්තෘවරයා භාරගනියි.

² Hiejen, H.; Premanath, L. (2020). *Final Report (Volume I) Comprehensive Strategic Investment Plan and Road Map for the Water Supply and Sanitation Sector in Sri Lanka.*

1.0 ජනතාව සහ ව්‍යාපාර මුහුණදෙන පානීය ජලය හා සනීපාරක්ෂක ගැටළු

සයවන තිරසර සංවර්ධන අරමුණ වන්නේ ‘2030 වසර වන විට ආරක්ෂිත පානීය ජලය සැමට සාධාරණ ලෙස ලබාගත හැකි වීම’ වේ. ඉල්ලුමට සරිලන අන්දමින් ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා සම්පාදනය කළ හැකි වී තිබේ නම්, ශ්‍රී ලංකාවට මෙම අරමුණ සාක්ෂාත් කරගත හැකිය. එසේ නම් ඉඩම් හා අලි-මිනිස් ගැටුම ළඟට ඉහළම ප්‍රමුඛතාව පානීය ජලයට ලබාදීමට අවශ්‍ය වන්නේ නැත³. ප්‍රශ්නය ගැඹුරුය. එය අනෙකුත් ප්‍රශ්න සමග බැඳී තිබේ. එහි පැතිකඩ රැසකි. මෙම වාර්තාව වෙනුවෙන් රට පුරා සිදුකරන ලද උපදෙස් විමසීම්වලින් ලැබුණු පහත දැක්වෙන අන්දමේ ප්‍රබල සාක්ෂි මගින් එය මනාව නිරූපණය වේ.

1.1 මංජුසාව: දිවයින දෙකොනින් නිදර්ශන

උතුරුකරයේ දූපත්: දියෙන් වට වීද ජල පිපාසය

යාපනය අර්ධද්වීපයේ දූපත්වල ජීවත් වන ජනතාව අවුරුද්ද පුරාම පානීය ජලය සපයාගැනීමේ දැඩි දුෂ්කරතාවකට මුහුණදෙති. එහි නියං කාලය දිගය. නියඟය උච්ච වන මාසවලදී ඇත්තේ උග්‍ර ජල හිඟයකි. බීම සඳහා ප්‍රමාණවත් තරම් ජලය තිබෙන්නේ නොවැම්බර් හා දෙසැම්බර් මාසවලදී පමණි.

දවසක් හැර දවසක් විනාඩි 15ක් 20ක් ලැබෙන බොර පැහැති ජල සැපයුමකින් තෘප්තිමත් වන්නට ජනතාවට සිදුවන ආකාරය බෙල්ෆ්ට් දූපතේ මීසම භාර ගරු ජේ.ඒ. අරුල්දාසන් පියතුමා විස්තර කළේය. ජලය ලබාගන්නා තැනදී එය පිරිසිදුය. බොර පැහැය එයට එකතු වන්නේ ජල නළවල තිබෙන මළකඩ නිසාය. එම ජල නළ අවුරුදු 100කට වැඩි කාලයකින් අලුත් කර නැත. ලැබෙන ජල ප්‍රමාණය නැමට ප්‍රමාණවත් නැත. දූපතේ තිබෙන ජල මූලාශ්‍රවලින් ලබාගන්නා ජලය ප්‍රාදේශීය සභාව විසින් ලීටර් 3,000 රු. 1,500 බැගින් අලෙවි කරනු ලැබේ. ඒවා මදක් කිවුල් රසින් යුතුය. වියළි කාලවලදී එසේ ජලය ලබාගත නොහැකිය. පෞද්ගලික සැපයුම්කරුවන් බවසර හා ට්‍රැක්ටර් භාවිතා කර ජලය සපයයි. ඇතැම් විට ඒවා RO ක්‍රමයට පිරිසිදු කරන ලද ජලයයි. මිල වන්නේ ලීටර් 1,000ක් රු. 1,100කි.

දූපතෙහි නිවාස 1,350ක 6,000ක් ජනයා ජීවත්වෙති. පසුගිය වසර පහ තුළදී 2,000ක් පමණ ජනයා දූපත හැර ගියහ. යාපනය අර්ධද්වීපයට හෝ රටේ වෙනත් ප්‍රදේශයකට සංක්‍රමණය විය හැකි බොහෝ පවුල් මේ වනවිටත් දූපත හැර ගොසිති. ඉතිරි වී සිටින්නේ ඉඩම්, නිවාස මිලදී ගැනීමට හෝ කුලියට ගැනීමට හැකියාවක් නොමැති අයයි.

වර්ෂාපතනය අඩු හෝ නැති කාලවලදී ජලය සැපයීම සඳහා වේලනෙයි දූපතේ විකල්ප ක්‍රම භාවිතා කරනු ලැබේ: මාන්කුපන්, වේලනෙයි දූපතේ නිවෙස්වලට පළාත් සභාව විසින් දිනකට වතුර ලීටර් හයක් සපයනු ලැබේ. බවසර් පැමිණෙන මංසන්ධිවල රැස්වෙන ජනයා ඒවායින් ජලය ලබාගනිති. මසකට වරක් ක්ලෝරීන් යොදා බවසර පිරිසිදු කරනු ලැබේ. මෙසේ සපයනු ලබන ජලයෙහි ගුණාත්මකභාවය නිරතුරු පරීක්ෂා කරන්නේ නැත. RO ජල ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන්නේ ශ්‍රී ලංකා නාවික හමුදාවේ හා ජල සම්පාදන හා ජලාපවාහන මණ්ඩලයේ සහයෝගයෙනි. වර්තමානයේදී සමස්ත ජල සැපයුම දිනකට ලීටර් 1,000කට සීමා කර තිබේ. දූපතේ ජල අවශ්‍යතාව සපුරාලීම සඳහා මෙම ධාරිතාව ප්‍රමාණවත් නැත.

ජලයේ බනිජ හා ලවණ අධික වීම තවත් ප්‍රශ්නයකි. ඒ හේතුවෙන් නිදන්ගත වකුගඩු රෝගීන් සංඛ්‍යාව ඉහළ ගොස් තිබේ. ජල ප්‍රශ්නය හේතුවෙන් ජනතාව දූපත් හැර යන බැවින් එහි ජනගහණයේ බරපතල අඩුවීමක් තිබේ.

විදුලි මෝටර් උපයෝගී කරගෙන පොම්ප කරගනු ලබන භූගත ජලය ප්‍රදේශයේ ප්‍රධානතම පානීය ජල මූලාශ්‍රයයි. ප්‍රදේශයේ ලිං සංඛ්‍යාව පාලනය කළ නොහැකි වීම හේතුවෙන් භූගත ජල මට්ටමෙහි අඩුවීමක් තිබේ. ප්‍රදේශයේ ජලයේ ගුණාත්මකභාවය වැඩි කිරීම පිණිස යෝජනාවක් ලෙස RO ජලය නිර්දේශ කර තිබේ. එහෙත්, ප්‍රජාව මුහුණදෙන ප්‍රධාන ප්‍රශ්නය වන ප්‍රදේශයේ ජල මූලාශ්‍ර හිඟවීමට එමගින් විසඳුමක් නොලැබේ.

³ <https://mfa.gov.lk/the-policy-statement-made-by-h-e-the-president-at-the-inauguration-of-the-first-session-of-the-ninth-parliament/>

කයිට්ස් දූපතේ නියෝජිතයෝ වැසි ජලය එක්රැස්කරගැනීමේ ක්‍රියාමාර්ග යෝජනා කලහ. එහෙත්, ප්‍රදේශයට වැසි නොලැබෙන කාලය ඉතා දිගු හෙයින් එම යෝජනාව සඳහා එතරම් සහයෝගයක් නොලැබේ.

දිවයිනේ දකුණු කොණ: ඇති වතුර බොන්නට සුදුසු නැත; එහෙත් විකල්පයක් ද නැත

හම්බන්තොට දිස්ත්‍රික්කයේ වීරකැටියේ වැකඳවල ජනපදයේ වැසියෝ සුරක්ෂිත පානීය ජලය ලබාගැනීමේ දැඩි දුෂ්කරතාවකට මුහුණදෙති. ජනපදයේ මුල් පවුල් මෙම ස්ථානයෙහි පදිංචි කරනු ලැබුවේ මුරුතලාව ජලාශය ඉදිකිරීමේදී අවතැන්වීම හේතුවෙනි. මුරුතලාව ජලාශය යනු වීරකැටිය නගරයට පානීය ජලය හා ප්‍රදේශයේ කෘෂිකර්මාන්තය සඳහා වාරි ජලය සපයන මූලාශ්‍රයයි. එහෙත්, පානීය ජලය ලබාගැනීම සඳහා ගන්නාගම, ගෝනදෙනිය හෝ බිබුල වෙත යාමට වැකඳවල ජනපදයේ වැසියන්ට එකල සිදුවිය.

පවුල් 521කට මුහුණදීමට සිදුවී තිබෙන මෙම ප්‍රශ්නය විසඳීම සඳහා 2000 වසරේදී ප්‍රජාමූල සංවිධානයක් පිහිටුවන ලදී. මුලින් ජලය ලබාගනු ලැබුවේ ජිඳකිනි. පසුව නළ ජිඳකින් ජලය ලබාගන්නා ලදී. එහෙත්, වැඩිවන ජනගහණයේ ජල අවශ්‍යතා සපිරීමට අසමත් වීම හේතුවෙන් මෙම මූලාශ්‍ර අතහැර දැමීමට සිදුවිය. දැන් පවුල් සංඛ්‍යාව 600 දක්වා වැඩි වී තිබේ. එයට අමතරව, මෙම ජලය පිරිසිදු කිරීම අතිශය දුෂ්කරය. කැල්සියම් තැන්පත් වීම නිසා ජල නළ නිරතුරුව අලුත් කිරීමට සිදු වේ.

මුරුතලාව ජලාශයේ ඇල මාර්ගයක් විකල්ප ජල මූලාශ්‍රයක් ලෙස භාවිතා කිරීමට ඉන් අනතුරුව පටන් ගන්නා ලදී. නියං කාලයේදී ජල මූලාශ්‍රය වූයේ ජලාශයේ දොරටුව හා බෙදුම් ඇල අතර ඇති කාන්දුවකි. එය ආරක්ෂිත නොමැති බව කියැවේ. ළමයින් 200 - 300 අතර පිරිසකට පාවන රෝග ලක්ෂණ මතු වීමෙන් පසුව, මෙම ජල මූලාශ්‍රය භාවිතා කිරීම නවත්වන ලෙස උපදෙස් දුන් බව මහජන සෞඛ්‍ය පරීක්ෂකවරයා පැවසීය. නළ ජලය පානය නොකරන ලෙස ඔවුන්ට උපදෙස් දුන්න ද ළමයි එසේ කරති. වැඩිහිටියන් පානය කරන්නේ ලීටරයක් රු. 4ක් වන බෝතල් කළ ජලයයි. බොහෝ පවුල්වලට ජල සම්බන්ධතාව අවශ්‍යව තිබේ. සාමාජිකයන් නොවන පවුල්වලට ඒ වෙනුවෙන් රු. 35,000ක් ගෙවීමට සිදුවන මුත්, නව ජල සම්බන්ධතාවට ඉල්ලුම තිබේ.

වෙනත් විකල්පයක් නොමැති නිසා පානය කිරීම හැර වෙනත් භාවිතාවන් වෙනුවෙන් දිගටම ජලය භාවිතා කිරීම සඳහා ප්‍රජා මූල සංවිධානයේ නායකයන් විසින් අවසර ඉල්ලා තිබේ. ප්‍රජාව සඳහා පානීය ජල මූලාශ්‍රයක් ලෙස ප්‍රදේශයේ භූගත ජලයේ ප්‍රමාණය හා ගුණාත්මකබව ප්‍රමාණවත් නොවේ. එම ස්ථානය නැරඹීමට ගිය අවස්ථාවේදී දක්නට ලැබුණේ එහි භාවිතා කරන ලද වැලි සහිත (slow sand) ෆිල්ටරය හරිහැටි ක්‍රියාත්මක නොවන නිසා එය අලුත් කරමින් තිබුණු ආකාරයයි. එහිදී කරන ලද විමසීම්වලින් දැනගන්නට ලැබුණු තවත් කාරණයක් වන්නේ ජලය ක්ලෝරීන්කරණය කිරීමේ භාවිතාවන් ද අයහපත් බවයි. දවසේ ඇතැම් වේලාවට අධික ලෙස ක්ලෝරීන් යොදන ලද ජලය ලැබෙන අතර තවත් සමහර වේලාවට අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට වඩා අඩුවෙන් ක්ලෝරීන් යොදා තිබේ. ප්‍රජාමූල සංවිධානයේ පුද්ගලයන්ට ඒ සම්බන්ධ අමතර පුහුණුව අවශ්‍යය.

වැකඳවල ප්‍රශ්න ඉතා බැරෑරුම්ය. එහෙත්, අසල ගම්වල තත්වය ඊටත් වඩා නරකය. උපදෙස් විමසීමේ වැඩසටහනේදී කතා කළ තෙලඹුයාය ග්‍රාම නිලධාරී වසමේ ගොවියකු වන අප්පි පැවසුවේ වසමට අයත් ගම් හතරෙන් තුනකම ජනයාට වැකඳවලට ලැබෙන ආකාරයේ ජල පහසුකමක්වත් නැති බවයි. ළිංවල ජලය පානය කළ නොහැකිය. කෘෂිකර්මාන්තය හේතුවෙන් ජල මූලාශ්‍රවලට විශාල වශයෙන් කෘෂි රසායනික එකතු වේ. පවුල් 80කට ජල මූලාශ්‍ර නැත. මුරුතලාවේ ජලාශය හා උඩවලව ඇල කෘෂිකර්මාන්තය සඳහා අවශ්‍ය ජලය සපයයි. එහෙත්, අවුරුද්දේ ඇතැම් කාලවලදී එම ජල සම්පාදනය ද ඇණහිටියි. එවැනි කාලවලදී මීහරකුන් ලැගි තැන්වලින් මඩ වතුර නෑම හැර වෙනත් විකල්පයක් ඔවුන්ට නැත. ඇතැම්විට, පානය කරන්නට සිදුවන්නේ ද එම ජලයයි.

පානීය ජලය, කර්මාන්ත ජලය, අපජලය (sewerage) හා මළ අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේ (septage) සේවා සම්බන්ධ ඉල්ලුම හා සැපයුම අතර පවතින පියවිය යුතු පරතරය මෙම පරිච්ඡේදය මගින් විස්තර කෙරේ.

1.1 පානීය ජල සැපයුම හා ඉල්ලුම අතර පරතරය

2019 වසර අවසානය වන විට, ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා (WSS) ආවරණය කරනු ලබන ආකාරය 2020 පරිසමාප්ත මූලෝපායික ආයෝජන සැලැස්මෙහි ජල ඉල්ලුම් ප්‍රක්ෂේපණ වාර්තාව (CSIP)⁴ විසින් තක්සේරු කරන

⁴ Hiejn, H.; Premanath, L. (2020). *Final Report (Volume I) Comprehensive Strategic Investment Plan*

ලදී. ජලය සැපයීමේදී, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය (NWSDB) විසින් සමස්තයක් ලෙස ජල සම්බන්ධතා මිලියන 2.56ක් ලබාදී තිබේ. එයට නිවාස නොවන ජල සම්බන්ධකම් 191,000ක් ද ඇතුළත් වේ.⁵ 2020 වසරේදී වාර්තා වූ නව සම්බන්ධතා ප්‍රමාණය 122,733කි. 2020 වසරේදී ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් ජනගහනයෙන් 41.3%කට නළ මාර්ගයෙන් ජලය සැපයීය. ප්‍රජාමූල සංවිධාන (CBOs) සහ පළාත් පාලන ආයතන (LGAs) විසින් තවත් 12%කට ජලය සපයනු ලැබේ. ජනගහනයෙන් 38.7%ක් ස්වයං-ව සපයා ගනු ලබන ජල මූලාශ්‍ර මත යැපෙති. ඒවා මූලික මට්ටමේ ළිං, වැසි ජලය එක්රැස්කරගැනීමේ ක්‍රම හා නළලිං ආදී වේ.

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ 2020-2025 සමායතන සැලැස්මෙහි වාර්තා කර තිබෙන සම්බන්ධතා සංඛ්‍යාව හා 2019 ජනගහනය අනුව, 2020 වසරේ සැපයුම් ආවරණය ගණනය කර තිබෙන්නේ පහත දැක්වෙන වගුවේ තිබෙන පරිදිය:

වගුව 1.1 ජනගහනයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස ජල සැපයුම් ආවරණය

	2018 අවසානය	2019 අවසානය	2020 අවසානය
NWSDB	38.3	40.0	41.3
ප්‍රජාමූල සංවිධාන/ පළාත් පාලන ආයතන	11.3	12.0	12.0
නළ ජලය සපයා තිබෙන සමස්තය	49.6	52.0	53.3
ස්වයං සැපයුම	41.5	40.0	38.7
සේවා සපයන සමස්තය	91.5	92.0	92.0

එම නිසා, 2020 අග වන විට සමස්ත නළ ජල සැපයුම් ආවරණය 53.3%කි. ජල පහසුකම් සේවා නොලැබෙන සමස්තය 8%කි. කෙසේ වෙතත්, නළ ජලය සපයනු ලබන ඇතැම් ප්‍රදේශවල ජලයේ ගුණාත්මකඛව ශ්‍රී ලංකා ප්‍රමිති ආයතනයේ SLS 614ට අනුකූල නැත. විශේෂයෙන්ම ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් ජලය සපයනු ලබන නළ පද්ධතිවල මෙය සිදුවේ. නියඟය අතරතුර, ජල හිඟයන් ඇති වේ. ඇතැම් ආරක්ෂිත ළිං, වැසි ජලය එක්රැස් කරගැනීමේ ක්‍රම හා අත් පොම්ප අවශ්‍ය ප්‍රමාණයෙන් අබණ්ඩව ජලය සැපයීමට අසමත්ය.

ඇතැම් ආරක්ෂිත ළිං සිඳී යාම හා අධික ආම්ලිකතාව නිසා සෛඝ්‍ර ළිං භාවිතා කිරීමට නොහැකි වීම වයඹ පළාතේ උපදෙස් විමසීමේදී ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන් කිහිපපොළක් විසින්ම පෙන්වා දෙන ලදී. ඇතැම් පෞද්ගලික බවසර් සේවා පැවතුණත්, ඒවාට ගුණාත්මක තත්වයේ ජලය සපයාගැනීම දුෂ්කරය. නිදන්ගත වකුගඩු ආබාධය පැතිරී තිබෙන ප්‍රදේශවල RO (reverse osmosis) පද්ධති විසින් වැදගත් භූමිකාවක් ඉටුකරනු ලැබේ. ඒවා වැඩි ප්‍රමාණයක් පවත්වාගෙන යනු ලබන්නේ පෞද්ගලික අංශය විසිනි. ඒවා පිළිබඳ අධීක්ෂණයක් නැත. මෙම බොහෝ ප්‍රදේශවල නාවික හමුදාව විසින් RO ජලය නොමිලේ සපයනු ලැබේ. උතුරු හා උතුරු මැද පළාතෙන් ද ඒ හා සමාන තත්වයක් වාර්තා විය.

උතුරු පළාතේදී, බවසර් මගින් ප්‍රධාන වශයෙන් ම ජලය සපයනු ලබන්නේ පෞද්ගලික අංශය විසිනි. ඇතැම් සැපයුම් කරනු ලබන්නේ ආපදා කළමනාකරණ වැඩසටහන් මගිනි. ඇතැම් පළාත් පාලන ආයතන විසින් බවසර් මගින් ජල සැපයුම පාලනය කරනු ලැබේ. ජල සම්පත් මණ්ඩලයේ අවසරය සහිතව තමන්ගේම ඉඩමේ පිහිටි ළිඳකින් ජලය ලබාගන්නා බවසර් ක්‍රියාකරුවෙකු තමන්ට කරෙන්නගර් පළාත් පාලන ආයතනයෙන් බාධා කරන බව පෙන්වා දුන්නේය. පැහැදිලි නියාමන ක්‍රමවේදයක් නැතිකමින් ප්‍රශ්න මතුවන බව මෙයින් පෙනේ. මෙම මෙහෙයුම්කරුවා මුහුණදෙන අවිනිශ්චිතභාවය දුරලීම සඳහා බලපත්‍ර ක්‍රමයක් ඇතිකිරීම පිළිබඳ ඔහු එකඟ විය. බවසර් මගින් සපයනු ලබන ජලයෙහි දුර්වල ගුණාත්මක තත්වය පිළිබඳව ද බොහෝ දෙනා මැසිවිලි නැගූහ.

and Road Map for the Water Supply and Sanitation Sector in Sri Lanka.

⁵ NWSDB (2021). Corporate Plan 2020-2025. Central Bank of Sri Lanka (2021). Annual Report 2020, p. 91, appears to report a rounded-up number, 2.6 million.

ජල සම්පාදනයේදී ප්‍රජාමූල සංවිධාන වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටුකරයි. වර්තමානයේ එවැනි ප්‍රජාමූල සංවිධාන 4,350කට වඩා තිබේ. ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුවේ (DNCWS) දත්ත එකතුවෙහි තක්සේරුව අනුව, ප්‍රජාමූල සංවිධාන ජල යෝජනා ක්‍රම මගින් නිවාස 570,000කට ජලය සැපයේ. ඇතැම් ප්‍රජාමූල සංවිධාන සංචිත ගොඩනගාගෙන මැනවින් සේවා පවත්වාගෙන යනු ලැබේ. සෙසු ඒවා වෙනස්ය. ඇතැම් ඒවා අසාර්ථක වී පළාත් පාලන ආයතන විසින් පවරාගෙන තිබේ. බොහෝ ඒවාට ජලය පිරිපහදු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය කළමනාකරණය කරගැනීම අපහසුය. එසේම, නඩත්තුව හා පුළුල් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය අරමුදල් සපයාගැනීම ද දුෂ්කරය. පළාත් උපදෙස් විමසීමවලට සහභාගී වූ පළාත් පාලන ආයතන පැවසුවේ උපකරණ දිරාපත් වීම නිසා සේවා පුළුල් කිරීමට නොහැකි වී ඇති බවයි. ආයෝජනවල හිඟයක් ඇති බව එයින් පෙනේ.

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් 2020 වසර අවසානය වන විට රට පුරා ජල සම්පාදන යෝජනා ක්‍රම 350ක් මගින් මිලියන 2.36ක් නිවාසවලට ජල සම්බන්ධතා ලබාදෙයි. පළාත් උපදෙස් විමසීමේ රැස්වීම්වලදී ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් මෙම යෝජනා ක්‍රමවල තත්වය පෙන්වාදෙන ලදී. යෝජනා ක්‍රම කීපයක් ඒවායේ උපරිම ධාරිතාව වෙත ළඟා වී තිබේ. ඒවායෙහි පාරිභෝගිකයන්ට ජලය සැපයෙනුයේ පැය කීපයකට පමණි. අලුත් සම්බන්ධතා ලබාදෙන්නේ නැත. උදාහරණයක් ලෙස, 2020 අවසානය වන විට, ගාල්ල හා අම්බලන්ගොඩ යෝජනා ක්‍රමවල පිළිවෙලින් 7,500 සහ 6,500 බැගින් අපේක්ෂකයන් සිටින පොරොත්තු ලේඛන තිබිණි. ගාල්ල සේවා ප්‍රදේශයේ ඉහළ භූමි මට්ටම්වල සිටින පදිංචිකරුවන්ට ජලය ලැබෙන්නේ පහළ ප්‍රදේශවල ජල සැපයුම් වසා දැමූ විට පමණි. විශාල ටැංකි හා පොම්ප සහිත අලුත් ගොඩනැගිලි ඉදිකිරීමෙහි ප්‍රතිඵල කෙරෙහි අවධානය යොමු වී තිබේ. එමගින් පැරණි සම්බන්ධතාවලට ජල සැපයුම අඩු වී තිබේ. ආයෝජන මණ්ඩලය විසින් කළමනාකරණය කරනු ලබන අපනයන කලාපයේ පිහිටි පැරණි ආයතන පවා වියළි කාලයේදී ජල සැපයුම් අඩාල වීම පිළිබඳ මැසිවිලි නැගූහ.

ජල මූලාශ්‍ර වෙත ප්‍රවේශය නොමැති වීම නිසා අලුත් ජල සැපයුම් පද්ධති ගොඩනැගීම සීමා වී තිබේ. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් ක්‍රියාත්මක කරවන විශාල යෝජනා ක්‍රම සඳහා ජල මූලාශ්‍ර හඳුනාගැනීම හා සැලසුම් කිරීම අවශ්‍යය. ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් ප්‍රාදේශීය ජල මූලාශ්‍ර භාවිතා කරමින් කරනු ලබන ජල සම්පාදනයන්ට ද දේශගුණික විපර්යාස හා මිනිසුන් අලුතෙන් පදිංචි වීම නිසා බාධාවීම වැඩිවෙමින් තිබේ.

1.1.1 නිරසර සංවර්ධන අරමුණ (SDG) 6 සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා ක්‍රියාමාර්ග

හයවන නිරසර සංවර්ධන අරමුණ යනු, “සෑමට පිරිසිදු ජලය හා සනීපාරක්ෂාව” යන්නයි. සෑමට පානයට හා සනීපාරක්ෂක සේවාවන්ට සුදුසු ජල සම්පාදන සේවා 2030 වසර වන විට ලබාදීම සම්බන්ධයෙන් ගෝලීය කැපවීමක් එහිදී අපේක්ෂා කෙරේ. ශ්‍රී ලංකාව ද එයට එකඟ වී තිබේ. අන් සියල්ලට වඩා, වත්මන් රජය විසින් ආරක්ෂිත පානීය ජලය සෑමට ලබාදීම කෙරෙහි ප්‍රමුඛතාව ලබාදී තිබේ. හයවන නිරසර සංවර්ධන අරමුණ සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා කාල රාමුව එහිදී 2025 දක්වා කෙටි කර තිබේ.

හයවන අරමුණ මගින් බලාපොරොත්තු වන්නේ, සෑමට ජල සම්පාදනය හා සනීපාරක්ෂාව සඳහා ප්‍රවේශය තහවුරු කරගැනීම සහ පිරිපහදු නොකරන ලද අපජලය ප්‍රමාණය අඩකින් අවම කිරීමයි. ආරක්ෂිත ලෙස කළමනාකරණය කරන ලද සේවා පිළිබඳ සංකල්පය හඳුන්වා දී තිබෙන්නේ වඩා දැඩි තාක්ෂණික දර්ශක සමගයි. වසර 2017ට පෙර පැවති සහග්‍රක සංවර්ධන අරමුණු දැන් සැලකෙන්නේ ‘මූලික’ සේවා සම්පාදනයේ නිර්ණායක ලෙසයි.

වගුව 1.2: SDG 6 සංවක

MDG/SDG	සේවා හිනිපෙන	සාක්ෂාත් කරගැනීමේ ප්‍රගතිය
SDG 6.1	ආරක්ෂිත ලෙස කළමනාකරණය කරන ලද පානීය ජලය	වැඩිදියුණු කරන ලද පහසුකම් ස්ථානයෙහි තිබේ. අවශ්‍ය අවස්ථාවෙහි ලබාගත හැකිය. අපවිත්‍රවීම්වලින් තොරය..

	මූලික ජලය	වැඩිදියුණු කරන ලද ජල පහසුකම් විනාඩි තිහක් ඇතුළත ලබාගෙන ආපසු පැමිණිය හැකිය.
SDG 6.2	ආරක්ෂිත ලෙස කළමනාකරණය කරන ලද සනීපාරක්ෂාව	මළ අපද්‍රව්‍ය ආරක්ෂිත ලෙස ස්ථානයේදීම බැහැර කිරීමේ හෝ ස්ථානයෙන් බැහැරව ප්‍රවාහනය කර පිරිපහදු කිරීමේ පෞද්ගලික, වැඩිදියුණු කරන ලද පහසුකම්. ++ සබන් සහ වතුර සහිත දැන් සේදීමේ පහසුකමක්
	මූලික සනීපාරක්ෂාව	අසුවී මිනිසුන්ට ස්පර්ශ නොවන පරිදි වෙන් කළ හැකි වැඩිදියුණු කරන ලද පෞද්ගලික පහසුකම්

ජල සම්පාදනය සඳහා, SDG 6.1 සාක්ෂාත් කරගැනීමෙන් අදහස් කරන්නේ අලුත් යෝජනා ක්‍රම මගින් ආරක්ෂිත ලෙස කළමනාකරණය කරන ලද සේවා සම්පාදනය කරන බව හා දැනට පවතින යෝජනා ක්‍රම SDG 6 නිර්ණායකවලට අනුකූල වන පරිදි උසස් කරන බවයි. ඉහළම ප්‍රමුඛතාව ලබාදිය යුත්තේ දැනට සේවා නොලැබෙන 8%ටයි.

මිලහ ප්‍රමුඛතාව වන්නේ දැනට පවත්නා පද්ධතිය පාතීය තත්වයේ ගුණාත්මක ජලය බවට උසස් කිරීමයි. ජලයේ ගුණාත්මක බව පරීක්ෂා කිරීමේ පද්ධති පිහිටුවීම ඇතුළු ජලය සම්බන්ධ ආරක්ෂක සැලසුම් සැකසිය යුතුය. ප්‍රජාමූල සංවිධාන හා පළාත් පාලන ආයතන විසින් කළමනාකරණය කරනු ලබන ඇතැම් පද්ධති හා ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ යෝජනා ක්‍රම කිහිපයක ගැටලු විසඳීම අවශ්‍ය වනු ඇත. ස්වයං ජල සැපයුම් මත රඳාපවතින ඇතැම් නිවාසවලට නිවසේදීම කරනු ලබන පිරිපහදු කිරීම් අවශ්‍ය වනු ඇත.

නියං කාලවලදී හිඟයන් ඇතිවීම වළක්වාගැනීම සඳහා දැනට පවත්නා යෝජනා ක්‍රමවල ජල මූලාශ්‍ර වැඩිදියුණු කළ යුතුය. ස්වයං ජල සම්පාදනයන් වෙනුවට නව ජල සැපයුම් පද්ධති අවශ්‍ය වනු ඇත. වැඩිවන ජනගහනය හා භාවිතය නිසා දැනට පවත්නා බොහෝ ජල සම්පාදන යෝජනා ක්‍රම සංවර්ධනය කළ යුතුව තිබේ. උපරිම ධාරිතාව කරා ළඟා වී තිබෙන යෝජනා ක්‍රම වහා වැඩිදියුණු කළ යුතුය. (1.2 මංජුසාව බලන්න)

1.2 මංජුසාව: ධාරිතා සීමාවන් සම්බන්ධයෙන් ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ග

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් අම්බලන්ගොඩ හා ගාල්ල ඒකාබද්ධ ජල සම්පාදන යෝජනා ක්‍රම කළමනාකරණය කරනු ලැබේ.

අම්බලන්ගොඩ, බලපිටිය, හික්කඩුව, ඇල්පිටිය ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසවලට හා කරන්දෙණිය හා බද්දේගම කොට්ඨාසවල ඇතැම් ප්‍රදේශවලට ජලය බෙදාහැරීම සම්බන්ධයෙන් අම්බලන්ගොඩ කලාප ඉංජිනේරුවරයා වගකිව යුතුය. මෙම ඒකාබද්ධ ජල සම්පාදන යෝජනා ක්‍රමය සඳහා ජල මූලාශ්‍රය වන්නේ ගිං ගඟ වන අතර ජලය ලබාගන්නේ බද්දේගමින්ය. එහි ජල පිරිපහදු ඒකක දෙකක් පිහිටුවා තිබේ. ඒවායේ ධාරිතාවන් දිනකට සැතපුම් 18,000 බැගින් වේ. 1980දී පිහිටුවන ලද පැරණි ඒකකයේ ධාරිතාව දෝෂ හේතුවෙන් දිනකට සැතපුම් 12,000ට අඩු වී තිබේ.

අම්බලන්ගොඩ කලාප ඉංජිනේරු ප්‍රදේශයේ 6,500කින් යුත් පොරොත්තු ලේඛනයක් 2020 අවසන් භාගය වන විට තිබිණි. පසුගිය අවුරුදු පහ තුළ ලබාදී තිබෙන්නේ සම්බන්ධතා සුළු ගණනක් පමණි (අවුරුද්දකට 50-75 පමණ). එම නිසා, පොරොත්තු ලේඛනය දිනෙන් දින වර්ධනය වෙමින් තිබිණි. අලුත් ඉදිකිරීම් සඳහා ජලය ලබාගැනීම දුෂ්කර විය. හදිසි අවශ්‍යතාව වෙනුවෙන් හා 2030 වසර වන විට වර්ධනය වන ඉල්ලුම සපිරීම වෙනුවෙන් දිනකට සැතපුම් 6,000ක ධාරිතාව සහිත මුල් ජල පිරිපහදු ඒකකයේ ධාරිතාව දිනකට සැතපුම් 18,000 දක්වා වර්ධනය කළ යුතු බව ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය යෝජනා කර තිබේ. රජය එම යෝජනාවට එකඟ වී

තිබේ. පැරණි පද්ධතිය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා 2021 අයවැයෙන් අරමුදල් වෙන් කරන ලදී. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් සම්බන්ධතා ලබාදීම ආරම්භ කර තිබේ. 2021 වසර වන විට පොරොත්තු ලේඛනය අවසන් කිරීමට බලාපොරොත්තු වෙයි.

ගාල්ල කඩවත් සතර, බෝපෙ පෝද්දල, අක්මිමන ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස සහ බද්දේගම හා ඉමදුව ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසවල ඇතැම් ප්‍රදේශ සම්බන්ධයෙන් ගාල්ල කලාප ඉංජිනේරුවරයා වගකිව යුතුය. මෙම යෝජනා ක්‍රමයට ජලය ලබාගන්නේ වක්වැල්ල හා හපුගල යන ස්ථානවලින් ගිං ගහෙනි.

ගාල්ල කලාප ඉංජිනේරු කලාපය තුළ ද 2020 අවසානය වන විට 7,500ක පොරොත්තු ලේඛනයක් තිබිණි. පසුගිය අවුරුදු පහ තුළ අලුත් සම්බන්ධතා ලබාදුන්නේ වසරකට 125-150 අතර ප්‍රමාණයක් නිසා පොරොත්තු ලේඛනය දීර්ඝ විය. විසඳුමක් ලෙස, දිනකට සන මීටර 10,000ක ධාරිතාවෙන් යුක්ත අලුත් පිරිපහදු ඒකකයක් හපුගල පිහිටුවීම සඳහා ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය යෝජනා කර තිබේ. ඒ සඳහා 2021 අයවැයෙන් අරමුදල් වෙන්කර තිබේ. තවදුරටත් වැඩිදියුණු කිරීම් සිදුවන අතර, දිනකට සන මීටර 2,500ක ධාරිතාවක් සහිත ඒකකයක් 2021 මැයි 21 දින ආරම්භ කරන ලදී. මෙම වසර තුළදී පොරොත්තු ලේඛනය බිංදුව කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ. එතැන් සිට ඉල්ලු සැනින් සම්බන්ධතා දීමට බලාපොරොත්තු වේ.

දැනට පවතින හා සංවර්ධනය වෙමින් පවතින ව්‍යාපෘති මගින්, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයට වහා අත්පත් කරගත හැකි කාර්යක්ෂමතාව, ආදායම් ලබාගත නොහැකි ජලය ප්‍රමාණය අවම කිරීම වේගවත් කිරීම හා බලශක්තිය කාර්යක්ෂමව භාවිතා කිරීම සඳහා වන ආයෝජන මගින් කළ හැකි ඉතුරුම් CSIP 2020 විසින් හඳුනාගෙන තිබේ. පිරිපහදු කරන ලද ජලය වැඩි වගකීමකින් යුතුව භාවිතා කිරීම තහවුරු කිරීම සඳහා ඉල්ලුම් කළමනාකරණය කිරීමේ වැඩසටහනක් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ මිළහ දශකයේ ක්‍රියාකාරකම් අතරට ඇතුළත් කර තිබේ.

ජල සම්පාදන හා සන්නිවේදන ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රජාමූල සංවිධාන හා ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල විසින් මෙහෙයවන ආයෝජන අවස්ථා වෙනුවෙන් පැකේජ හතරක් CSIP විසින් නිර්මාණය කර තිබේ.

1.2 ගෘහස්ථ නොවන ජලය සඳහා ඉල්ලුම හා සැපයුම අතර පරතරය

ගෘහස්ථ නොවන ජලය භාවිතා කරන අය පහත දැක්වෙන ආකාරයට වර්ගීකරණය කළ හැකිය:

1. රාජ්‍ය ආයතන
2. රෝහල්
3. පාසල්
4. වානිජ සංවිධාන
5. හෝටල්
6. නැව - ධීවර බෝට්ටු ද ඇතුළුව
7. කාර්මික ආයතන
8. ආර්ථික කලාප - ආයෝජන මණ්ඩලය විසින් කළමනාකරණය කරනු ලබන කලාප ද ඇතුළුව

ජල සම්පාදන යෝජනා ක්‍රම සැලසුම් කිරීමේදී, සියලු අංශවල ඉල්ලුම ගෘහ සැපයුමට එකතු කරනු ලැබේ. ගෘහ සැපයුම ගණනය කරනු ලබන්නේ නාගරීකරණයේ මට්ටම අනුවයි. දැනට ක්‍රියාත්මක වන බොහෝ ජල සම්පාදන යෝජනා ක්‍රමවලට ගෘහ නොවන ඉල්ලුමට අදාළ සැපයුම් කිරීමේ හැකියාව තිබේ. ජල හිඟයන් පවතින යෝජනා ක්‍රම කීපය තුළ ගෘහ නොවන පාරිභෝගිකයන්ට සපයනු ලබන්නේ අඩු කරන ලද ජල ප්‍රමාණයකි.

රජයේ ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති රාමුව අනුව, සංචාරක කර්මාන්තයේ සංවර්ධනය, විවිධාංගීකරණය කරන ලද භාණ්ඩ හා සේවා අපනයනය, ධීවර කර්මාන්තය, උසස් තාක්ෂණය ඔස්සේ කෘෂිකාර්මික සංවර්ධනය සහ ඉදිකිරීම් යන අංශ

ප්‍රමුඛ කලාප වේ.⁶ රජය විසින් මූලපුරන ලද මධ්‍යම අධිවේගී මාර්ගය හා කොළඹ වරාය නගරය, නව කැලනි පාලමේ සිට දකුණට වරාය නගරය දක්වා කුලුනු මතින් ඉදිවන හා භූගත මාර්ගය වැනි ව්‍යාපෘති වේගවත් වීමත් සමග ඉදිකිරීම් කටයුතු පුළුල් වේ යයි අපේක්ෂා කළ හැකිය. මෙම සැලසුම්වල සාර්ථකත්වය සඳහා ජල සැපයුම හා සනීපාරක්ෂාව අත්‍යවශ්‍යය.

දකුණුදිග වෙරළ තීරය සංචාරක කලාපයක් බවට පත්වේ. එය කොළඹ සිට මහාමාර්ග හා දුම්රිය මාර්ග මගින් මනාව සම්බන්ධ වී තිබේ. එම නිසා, මෙම කලාපයේ හෝටල් විශාල සංඛ්‍යාවක් ඉදිවනු ඇත. පළාත් සතුව ද සංවර්ධන සැලසුම් තිබේ. පළාත් සැලසුම්වලට අමතරව, ආර්ථික කලාප හා වෙනත් සංවර්ධන කටයුතු සඳහා ද ජල සම්පාදනය අවශ්‍ය වේ.

උතුරු මැද පළාතේ උපදෙස් විමසීමේදී, අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ ව්‍යාපාර අධ්‍යක්ෂවරයා එහි හෝටල්වලට තිබෙන ජල හිඟය පැහැදිලි කළේය. හෝටල් හිමියන්ට බවසර් මගින් ජලය සපයාගැනීමට සිදුවී තිබෙන බව ඔහු පෙන්වා දුන්නේය. හෝටල්වල අවශ්‍යතාව සපුරන්නේ නැතුව ශාඛ පාරිභෝගිකයන්ට සැපයුම් පුළුල් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ඔහු විරෝධය පළ කළේය. උච්ච පළාතේ උපදෙස් විමසීමේදී ඇල්ල වෙළඳ සංගමය පෙන්වා දුන්නේ හෝටල්වලින් 60%ක් පිහිටා තිබෙන්නේ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් බදුල්ල, හාලිඇල හා ඇල්ල ප්‍රදේශ වෙත ජලය සම්පාදනය කරන දෙමෝදර ව්‍යාපෘතියේ සේවා කලාපයෙන් බැහැර බවයි. හික්කඩුවේ හෝටල්කරුවෝ ප්‍රමාණවත් අන්දමින් ජල සැපයුම් ලබාගැනීම සඳහා තමන් මුහුණ දෙන දුෂ්කරතා පිළිබඳ දකුණු පළාත් අදහස් විමසීමේදී පැමිණිලි කළහ.

ලබාගත හැකි ජල සැපයුමේ ගුණාත්මකබව පිළිබඳ තිබෙන සැකය නිසා බෝට්ටුවල කාර්ය මණ්ඩලවලට මිල අධික බෝතල් කරන ලද පානීය ජලය සැපයීමට සිදුවී තිබෙන බව දික්වැල්ල ධීවර වරායේ බහුදින යාත්‍රා හිමියෙක් පැවසීය.

කර්මාන්ත පුළුල් කිරීමේ අමතර අවශ්‍යතාව ආයෝජන මණ්ඩලය හා ආයෝජකයන් විසින් බස්නාහිර පළාත් උපදෙස් විමසීමේදී අවධාරණය කරන ලදී. වියළි කාලයේදී ඔවුන්ට බවසර් මගින් ජලය ලබාගැනීමට සිදුවේ. බවසර් සේවා සඳහා රු. මිලියන 32ක් වැය කිරීමට සිදුවූ බව ඇන්සල් ලංකා සමාගම වාර්තා කළේය. ඔවුන්ගේ ගනුදෙනුකරුවන් හා පාර්ශ්වකරුවන් එය සාර්ථක හා විශ්වසනීය ක්‍රමයක් ලෙස සලකන්නේ නැති බැවින් එය ප්‍රශ්නයකි. කොළඹ නගරයේ සිදුවන අලුත් ඉදිකිරීම් හේතුවෙන් කලාපවලට ජල සැපයුම අඩුවනු ඇතැයි බියක් තිබේ. ඇඟලුම් කර්මාන්තයට රෙදි අවශ්‍ය බව ටීපේ ලංකා ආයතනය පෙන්වා දුන්නේය. වර්තමානයේදී, දේශීය රෙදි අවශ්‍යතාවෙන් මෙරට නිෂ්පාදනය කරනු ලබන්නේ 25%ක් පමණි. මෙයට ප්‍රධාන හේතුව වන්නේ ජල හිඟයයි. මෙම ජල හිඟය හේතුවෙන් රු. බිලියන පහක ආයෝජනයක් ඉන්දියාවට ගියේය. ATG සමාගම් සමූහය පැවසුවේ පානීය ජලය කර්මාන්ත සඳහා භාවිතා නොකළ යුතු බවයි. සියලු කර්මාන්ත කලාප ආසන්නයේ ජල මූලාශ්‍ර තිබේ. ඔවුන්ට තමන්ගේම ජල මූලාශ්‍ර සංවර්ධනය කරගත හැකිය. බොහෝ කර්මාන්තශාලාවලට පානීය මට්ටමේ ගුණාත්මකභාවයකින් යුක්ත ජලය අවශ්‍ය නැත.

1.3 අපජලය හා මළ ජලය සම්බන්ධ ඉල්ලුම හා සැපයුම අතර පරතරය

1.3.1 සනීපාරක්ෂාව

ශ්‍රී ලංකාවේ සනීපාරක්ෂක ආවරණය හැම කලම සාපේක්ෂව ඉහළ මට්ටමක තිබිණි. සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය, මහජන සෞඛ්‍ය පරීක්ෂකවරුන් හරහා සනීපාරක්ෂක වැසිකිළි ඉදිකිරීම් ප්‍රවර්ධනය කරයි. මහජන සෞඛ්‍ය පරීක්ෂකවරු හා මහජන සෞඛ්‍ය වින්දනමූවරියන් විසින් වැසිකිළි නිවැරදි ලෙස භාවිතා කිරීම පිළිබඳ සහ මිනිස් මළ වැරදි ලෙස බැහැර කිරීම නිසා ඇතිවන ප්‍රශ්න පිළිබඳ දැනුවත්භාවය ඇතිකිරීමට උපකාර කර තිබේ. එහිදී, ශ්‍රී ලංකාවේ බොහෝ ජනයා සාක්ෂරතාව සහිත පිරිසක් වීම උපකාරී වී තිබේ. මේ සම්බන්ධ පහසුකම්වල දුර්වල තත්වයක් තිබෙන්නේ වතුකරයේයි. උච්ච පළාතේ අදහස් විමසීමේදී වතුකරයේ මානව සංවර්ධන පදනමේ නියෝජිතයෙකු පැවසුවේ එම ප්‍රදේශයේ පමණක් අලුත් වැසිකිළි 8,000ක් අවශ්‍ය බවයි.

2019දී, ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහනයෙන් 92%කට පෞද්ගලික වැසිකිළි තිබිණි. නිවාසවලින් 2.1%ක වැසිකිළි මළ ජල අපවහන පද්ධතියට සම්බන්ධ කර තිබේ. ඒ අතරින් වැඩි ප්‍රමාණයක් ඇත්තේ කොළඹ මහනගර සභා ප්‍රදේශයේ,

⁶ <http://www.doc.gov.lk/images/pdf/NationalPolicyframeworkEN/FinalDovVer02-English.pdf>

දෙහිවල ගල්කිස්ස, කොළොන්නාව, මොරටුව, ජාඇල, හික්කඩුව, කතරගම, මහනුවර හා කුරුණෑගලයි. වතුකරයේ ජනතාව හවුලේ හෝ පොදු වැසිකිළි පාවිච්චි කරති. එවැනි පහසුකම් භාවිතා කරන ජනගහනය රටේ සමස්ත ජනගහනයෙන් 6%කි. යෝග්‍ය වැසිකිළියක් නැත්තේ හා නාවකාලික වැසිකිළියක් භාවිතා කරන්නේ ජනගහනයෙන් 2%ක් පමණි. දුරබැහැර ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල හා වතු වල ඇතැම්විට විවෘත ඵලිමහනේ මළපහ කිරීම සිදුවේ.

1.3.2 කොළඹ මළ අපවහන පද්ධතිය

කොළඹ මළ අපවහන පද්ධතිය පාලනය කරනු ලබන්නේ කොළඹ මහනගර සභාව විසිනි. 1910 වසරේ සිට ක්‍රියාත්මක මෙය පුළුල් කිරීම හා යාවත්කාලීන කිරීම කලින් කල සිදු කළ ද, මහ කොළඹ ප්‍රදේශයේ වර්ධනයක් සමග එය සමපාතව සිදුවී නැත. මළ අපවහන පද්ධතියේ සේවය නොලැබෙන ප්‍රදේශවල කොළඹ මහ නගර සභාව විසින් ගලි බවසර භාවිතා කර මළ අපද්‍රව්‍ය පිරිපහදු කිරීමේ ස්ථාන වෙත ප්‍රවාහනය කරනු ලැබේ. කොළඹ මහ නගර සභාවේ ගලි බවසර සේවාවන්ගේ ගාස්තු පෞද්ගලික බවසරවලට වඩා අඩුය.

මෝදර හා වැල්ලවත්තේ පිහිටි නළ දෙකක් මාර්ගයෙන් කිලෝමීටර් 1.5ක් ඇත මුහුදට පිරිපහදු නොකරන ලද මළ අපද්‍රව්‍ය බැහැර කරන බව බස්නාහිර පළාතේ මහජන අදහස් විමසීමේදී සඳහන් විය. මෙම නළ මාර්ග, පොම්ප හා පිට කරන ස්ථාන අලුත් කිරීම 2020දී සිදුවිය. මළ අපද්‍රව්‍ය පිරිපහදු කිරීමේ නව පද්ධතියක් වැල්ලවත්තේ ඉදිකරමින් තිබේ.

1.3.3. කර්මාන්ත කලාපවල අපජලය කළමනාකරණය

ආයෝජන මණ්ඩලය යටතේ තිබෙන අපනයන සැකසුම් කලාපවල මළ හා අපජලය පිරිසිදු කිරීම එම කලාපවලට සපයනු ලබන සේවාවන්ගේ කොටසකි. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය හෝ පෞද්ගලික මෙහෙයුම්කරුවකු මෙම යෝජනා ක්‍රමය කළමනාකරණය කරයි. බැහැර කරනු ලබන්නේ මැනැවින් පිරිපහදු කරන ලද අපද්‍රව්‍යයි.

කර්මාන්ත අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේදී තමන් මුහුණදෙන අභියෝග ආයෝජන මණ්ඩලය හා ආයෝජකයන් විසින් බස්නාහිර පළාතේ උපදෙස් විමසීමේදී අවධාරණය කරන ලදී. අනතුරුදායක අපද්‍රව්‍ය විකසනය කිරීම සඳහා සිටින්නේ එකම ආයතනයක් වීම අයහපත් තත්වයක් බව ද ඔවුහු පෙන්වා දුන්හ. එම ආයතනය නම් ඉන්සී සිමෙන්ති සමාගමයි. එමගින් මිල ගණන් සම්බන්ධ ඒකාධිකාරයක් හා අනතුරුදායක තත්වයක් ඇතිවී තිබේ. කලාපය තුළ මධ්‍යම පිරිපහදු ඒකකයක අවශ්‍යතාව ආයෝජන මණ්ඩලයේ නියෝජිතයන් විසින් පෙන්වාදෙන ලදී.

1.3.4 හෝටල් අංශයේ අපජල කළමනාකරණය

අලුත් හෝටල් බිහිවීමත් සමග, දැඩි පාරිසරික නීති ක්‍රියාත්මක කිරීමට නියාමන අධිකාරීන් තීරණය කර තිබේ. කර්මාන්ත හා ගෘහ අපද්‍රව්‍ය මුහුදට දැමීම සම්බන්ධ සීමාවන් 1990දී නිර්ණය කරන ලදී. ඒ සමග අනුගත වීම සඳහා බොහෝ වෙරළාසන්න හෝටල් විසින් අපද්‍රව්‍ය පිරිපහදු කිරීමේ පද්ධති සකසාගත යුතු විය. මුහුදට හෝ වෙරළබඩ පරිසරයට අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමට පෙර අදාළ ප්‍රමිති අනුව කටයුතු කළ යුතු විය.

දකුණු පළාත් උපදෙස් විමසීමේදී, හික්කඩුව හෝටල් හිමිකරුවන්ගේ සංගමය විසින් පෙන්වා දෙනු ලැබූ කරුණක් වූයේ මළ අපද්‍රව්‍ය එක්රැස් කිරීමේ සේවා සැපයෙන්නේ ඇතැම් හෝටල්වලට පමණක් බවයි. එම සේවා නොලැබෙන අයට මළ අපද්‍රව්‍ය හික්කඩුව පිරිපහදු ඒකකය වෙත ප්‍රවාහනය කිරීමට සිදුවිය. එහි ධාරිතාව පූර්ණ වී තිබෙන අතර, අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම සඳහා ලබාදෙන්නේ සීමිත අවකාශයක් පමණි.

ඇල්ල වෙළඳ සංගමය විසින් ද මළ අපද්‍රව්‍ය පිරිපහදු කිරීමේ පද්ධතිය ගැන සැලකිය යුතු උනන්දුවක් දක්වන ලදී. ඒ වෙනුවෙන් ස්වේච්ඡාවෙන් දායක වීමට ද ඔවුන් විසින් කැමැත්ත පළකරන ලදී. එයට හේතුව වූයේ විවිධ උල්ලංඝනය කිරීම් හේතුවෙන් මහජන සෞඛ්‍ය පරීක්ෂකවරුන් විසින් සංගමයේ සාමාජිකයන්ව නිරතුරුවම අධිකරණ වෙත ඉදිරිපත් කිරීමයි. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ සමායතන සැලැස්ම විසින් ඇල්ල ප්‍රදේශයෙහි විමධ්‍යගත අපජලය පිරිපහදු කිරීමේ පද්ධතියක් සඳහා ප්‍රමුඛතාව ලබාදී තිබේ. සංචාරක කලාපයක් ලෙස ඇල්ල ප්‍රදේශයෙහි තිබෙන වැදගත්කම එයට හේතුවයි.

1.3.5 අපජලය පිරිපහදු කිරීම හා මළ අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය

සනීපාරක්ෂාව මැනවින් කළමනාකරණය කිරීම සඳහා හුදෙක් නිවෙස් හා වෙනත් ස්ථානවල සනීපාරක්ෂක තත්වය කෙරෙහි පමණක් අවධානය යොමුකිරීම ප්‍රමාණවත් නැත. පරිසරය තුළ අපජලය ගලනය කෙරෙහි ද අවධානය යොමුකළ යුතුය.

නිවාස බහුතරයක එම ස්ථානයේම සනීපාරක්ෂක පහසුකම් තිබීම හේතුවෙන් අසුවි බොර කළමනාකරණය යම් කාලයකට හෝ වැදගත් වේ. වසර කීපයකට වතාවක් එම නිවාසවල මළ උංකිය හෝ වල හිස්කිරීමට සිදුවේ. සනීපාරක්ෂාව 92%කින් තහවුරු කර තිබෙන නිසා, අපජලය හා මළ අපද්‍රව්‍ය පිරිපහදු කිරීමේ පද්ධති වෙත අවධානය යොමුකිරීමට කාලය එළැඹී තිබේ. හලාවත, මන්නාරම, පුත්තලම, කිලිනොච්චි හා වවුනියාව යන ස්ථානවල මළ අපද්‍රව්‍ය පිරිපහදු කිරීමේ පද්ධති පිහිටුවා තිබේ. තවත් එවැනි පද්ධති කීපයක් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මට්ටමට පැමිණ තිබේ. ගලි බව්සර මගින් එකතු කරනු ලබන මළ අපද්‍රව්‍ය තවදුරටත් දුරබැහැර ප්‍රදේශවලට බැහැර කිරීම සිදු නොකළ යුතුය. එසේ සිදුකරන බව උපදෙස් විමසීම් කීපයකදී ප්‍රාදේශීය සභා සභාපතිවරුන් විසින් පිළිගන්නා ලදී. එම අපද්‍රව්‍ය පිරිපහදු කළ යුතුය.

ප්‍රවාහනය කිරීමට ඇති දුර හේතුවෙන් තම ප්‍රදේශවල මළ අපද්‍රව්‍ය පිරිපහදු කිරීමේ අවශ්‍යතාව සබරගමුව පළාත් උපදෙස් විමසීමේදී පළාත් පාලන ආයතන සභාපතිවරුන් කීපදෙනෙකු විසින්ම පෙන්වාදෙන ලදී. ගලි බව්සර හෝ ට්‍රැක්ටර් මගින් ඇදීම සඳහා සකස් කරගන්නා ලද ගලි බව්සර කීපයක් මගින් පාර දිගේ මළ අපද්‍රව්‍ය රැගෙන යාමට ගතවන කාලය හා පිරිවැය සැලකිල්ලට ගනිමින් පොදුවේ එවැනි පහසුකම් භාවිතා කිරීමේ පිරිවැය පිළිබඳ ඔවුන් විසින් විමසන ලදී. පළාත් පාලන ආයතන විසින් ගලි බව්සර හා බැහැර කිරීමේ පහසුකම් බෙදාහදාගැනීමෙහි හා හුවමාරු ගිවිසුම්වලට එළැඹීමෙහි වටිනාකමක් තිබේ. උපකරණ නොමැති ආයතනවලට කුලී ගෙවීමට සිදුවීම පිළිබඳ අතෘප්තිය ප්‍රකාශ විය. වර්තමානයේදී කාර්යක්ෂම මළ අපද්‍රව්‍ය බොර බැහැර කිරීමේ හා ඒ හා සම්බන්ධ කොම්පෝස්ට් නිෂ්පාදන ක්‍රමවේදයක් පවත්වාගෙන යන බලංගොඩ නගර සභාව ආදර්ශයට ගනිමින් සාමූහික මූලපිරුමක් සිදුකිරීමට පළාත් පාලන කොමසාරිස්වරයා කැමැත්ත දක්වනු ඇත. එහෙත්, මළ අපද්‍රව්‍ය බොර කළමනාකරණ පද්ධති මගින් නිෂ්පාදනය කරනු ලබන ඕනෑම ද්‍රව්‍යයක් අඩංගු කොම්පෝස්ට් කාබනික කෘෂිකර්මාන්තය සඳහා යෙදීමට අවසර නැත. මෙම කාර්යය සම්බන්ධයෙන් මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ආයතනවලට පැහැදිලි භූමිකාවක් ඇති බව නොපෙනේ. එහෙත්, බැහැර කිරීමේ පහසුකම් ඉදිකිරීමේදී හා මෙහෙයවීමේදී තාක්ෂණික විශේෂඥභාවය ලබාදීමේ හැකියාව මධ්‍යම රජයේ ආයතනවලට තිබේ.

තමන් රැගෙන එන මළ අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමට පහසුකම් සැපයීම පිළිබඳ කොළඹ පෞද්ගලික ගලි බව්සර මෙහෙයුම්කරුවන් කොළඹ නගර සභාවට ස්තුතිය පළ කළහ. එහෙත්, එම පහසුකම් සපයනු ලබන්නේ කෙටි කාලයකට පමණක් වන අතර ඇතැම් දිනවල ඒවා වසා තැබීම නිසා මහත් දුෂ්කරතා ඇතිවේ. අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේ ගාස්තු ලීටරයකට ගත 25 සිට ගත 50 දක්වා දෙගුණයකින් ඉහළ නැංවීම ගැන ද මෙහිදී අදහස් ඉදිරිපත් විය. එවැනි මිල ඉහළ නැංවීම හේතුවෙන් ජල මාර්ග වෙත නීති විරෝධී අන්දමින් අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම වැඩිවිය හැකි බව ද පෙන්වා දෙන ලදී. මළ අපද්‍රව්‍ය පහසුකම් ටෙන්ඩර් මගින් පෞද්ගලික අංශයට භාර දීම පිළිබඳ බිය ද පළකරන ලදී.

වගුව 1.3 ප්‍රතිශතයක් ලෙස සනීපාරක්ෂක ආවරණය හා 2030 වන විට ඉලක්ක

	2019 අග	2030 ඉලක්කය
අපජලය	2.1	6.3
ගෘහස්ථ (එම ස්ථානයේම)	89.9	93.7
ගෘහස්ථ (ආරක්ෂිත ලෙස කළමනාකරණය කරන ලද)	9.0	43.5
සේවා නොසපයන ලද	8.0	0.0
ආරක්ෂිත ලෙස කළමනාකරණය කරන ලද සමස්තය	11	49.8

මූලාශ්‍රය: CSIP වාර්තාව

සනීපාරක්ෂාව සම්බන්ධ 6.2 නිරසර අරමුණ සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා, සැමට ප්‍රවේශය ලබාදිය යුතුය. 2030 වසර වන විට පිරිපහදු නොකරන ලද අපජල ප්‍රතිශතය අඩකින් අඩු කළ යුතුය.

අලුත් අපජල යෝජනා ක්‍රම හා තිබෙන ඒවා වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා ප්‍රමුඛතාව ලබාදිය යුතු බව CSIP 2020 මගින් හඳුනාගන්නා ලදී. දැනට පවතින අපජල පිරිපහදු කිරීමේ පද්ධති වැඩිදියුණු කිරීමේ අවශ්‍යතාව ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් හඳුනාගෙන තිබේ. දකුණු පළාත් උපදෙස් විමසීමේදී පැමිණිලි ලැබුණු හික්කඩුවේ යෝජනා ක්‍රමය ද එයට ඇතුළත් වේ.

1.4 පානීය ජලයේ ගුණාත්මකබව පිළිබඳ ගැටලු

6.1 නිරසර සංවර්ධන අරමුණෙහි ඉලක්කය වන්නේ, “2030 වසර වන විට, සෑමට සාධාරණ ලෙස ආරක්ෂිත හා දරාගත හැකි පිරිවැයකට පානීය ජලය ලබාදීමයි.” පානීය ජලයේ ආරක්ෂාව තාක්ෂණිකව තහවුරු කරගත හැකිය. එහෙත්, එපමණක් ප්‍රමාණවත් වන්නේ නැත. ජලය ආරක්ෂිත බව භාවිතා කරන්නන් විසින් ද අවබෝධ කරගත යුතුය. ජලයේ ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ දර්ශක කෙරෙහි ඔවුන් තුළ විශ්වාසය තිබිය යුතුය.

පරිභෝජනය සඳහා ලබාගත හැකි පානීය ජලයේ ගුණාත්මකබව ගැන රට පුරාම දැඩි උනන්දුවක් නිර්මාණය වී තිබේ. එයට හේතුව වන්නේ නොදන්නා හේතු නිසා ඇතිවන වකුගඩු රෝග (CKDu) විය හැකිය. එය වැඩිපුර ව්‍යාප්තව තිබෙන උතුරුමැද හා වයඹ පළාත්වල ආතතිය වැඩි වී තිබේ. මෙම පළාත්වල RO ජලය සපයන සැපයුම්කරුවෝ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ ප්‍රජාමූල සංවිධාන ඇතුළු වෙනත් සැපයුම්කරුවන්ගේ ජලය අවමානයට ලක්කරන බව පෙනේ. මහජනතාවගේ ගැටලු සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමේදී අවශ්‍ය තාක්ෂණික ක්‍රියාමාර්ගවලින් ඔබ්බට ගොස් ගුණාත්මකභාවය පරීක්ෂා කිරීමේ විශ්වසනීය පද්ධති හා ඒ පිළිබඳ ඵලදායී සන්නිවේදනයක් රට පුරා පිහිටුවිය යුතුය. ඒ ඒ පළාත් වල සුවිශේෂ ගති ලක්ෂණ අනුව වෙනස් පරීක්ෂණ ක්‍රමවේද භාවිතා කිරීම යෝග්‍ය වනු ඇත. උදාහරණයක් ලෙස, භූගත ජලයේ ෆ්ලුවෝරයිඩ් වැඩි පළාත් වල එම රසායන ද්‍රව්‍ය සඳහා වැඩි බරක් දෙන පරීක්ෂා කල යුතුය.⁷

පාරිභෝගිකයන්ට වඩාත් වැදගත් වන්නේ සැපයුම් දාමය අවසානයේදී ලැබෙන ජලයේ ගුණාත්මකභාවයයි. එය නිවසේ කරාමය හෝ ළිඳ හෝ වැසිජල ටැංකිය විය හැකිය. නැතිනම්, බවසරයකින් පුරවා ගන්නා ටැංකිය විය හැකිය. එසේත් නැතිනම් සිල්ලර වෙළඳසලකින් මිලදී ගන්නා බෝතල් කළ ජලය විය හැකිය. ඔවුන්ගේ ප්‍රශ්න සම්බන්ධයෙන් ඵලදායී ලෙස කටයුතු කිරීම සඳහා, ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ වාර්තා පහසුවෙන් තේරුම්ගත හැකි ආකෘතියකින් සැපයිය යුතුය. පරීක්ෂා කරන ලද නියැදිය ආරක්ෂිත පරාසයට වැටෙනවාද නැද්ද යන්න එමගින් දැක්විය යුතුය.

තොරතුරු අසමමිතිකත්වය අවම කිරීම හෝ නැතිකර දැමීම අරමුණ විය යුතුය. පරිභෝජනය කිරීමට තිබෙන ජලය පානය කිරීම ආරක්ෂිතද? එම ජලය නටන තෙක් උණු කිරීම පමණක් ප්‍රමාණවත්ද? පරීක්ෂණ ප්‍රතිඵල යහපත් වන්නේ ඒවා විශ්වාස කළ හැකි නම්ය. ඇතැම්විට, ඔවුන් පරීක්ෂණ ප්‍රතිඵලවලට වඩා සැලකිලිමත් වන්නේ ඔවුන්ට කෙළින්ම නිරීක්ෂණය කළ හැකි බොර පැහැය හා රසය වැනි කාරණා කෙරෙහිය. ආරක්ෂාව පිළිබඳ සැලකිලිමත්කම ඇතැම්විට රසයට වඩා ප්‍රමුඛ වේ. උපදෙස් විමසීමවලදී කතා කළ කිපදෙනෙක් ක්ලෝරීන් දැමීමට විරුද්ධව කතා කළහ. අවිධිමත් නිරීක්ෂණ අනුව පෙනෙන්නේ, ඇතැම් ප්‍රජාමූල සංවිධාන නිලධාරීන් අයෝග්‍ය අන්දමින් ක්ලෝරීන් එකතු කරන බවයි. එබැවින් ඇතැම් විට ජලයේ ක්ලෝරීන් වැඩි වේ. තවත් ඇතැම් වේලාවලට ක්ලෝරීන් ප්‍රමාණවත් නැත. උතුරුමැද පළාතේ බකමුණෙහිදී කරන ලද උපදෙස් විමසීමෙහිදී ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ පැරණි ජල සම්පාදන යෝජනා ක්‍රමයෙන් ජලය ලබාගන්නා පුද්ගලයන් පැවසුවේ ඔවුන්ට ලැබෙන්නේ පානීය ජලය නොව ‘නානීය’ (නැමට සුදුසු) ජලය බවයි. එහෙත්, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය පවසන්නේ ඔවුන් ශ්‍රී ලංකා ප්‍රමිති ආයතනයේ SLS ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව කටයුතු කරන බවයි.

තම සැපයුම් දාමය තුළදී ජලය දූෂණය වන ආකාරය සැපයුම්කරුවන් විසින් හඳුනාගත යුතුව තිබේ. යොදාගත හැකි ජල ආරක්ෂක සැලැස්මක් (WSP) තිබේ නම්, එමගින් අවදානම් හඳුනාගත හැකිය. මූලාශ්‍රය අසලදී, පිරිපහදු ඒකකයෙන් පිටතට නිකුත් කරද්දී හා අවසානයේදී ජලයේ ගුණාත්මකබව පරීක්ෂා කළ හැකිය. බවසර මගින් ජලය සම්පාදනය කරන්නන් මූලාශ්‍රය අසලදී හා බවසරය තුළදී ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ තොරතුරු ලබාගත යුතුය. මෙම වාර්තා වඩා සවිස්තර විය හැකිය. විවිධ මිනුම් අනුව, පරීක්ෂා කරන ලද ජලය ආරක්ෂිත පරාසය තුළට අයත්

⁷ Saurabh, L; Sunderrajan, K.; Samuel, R.; Nischal, H.; Pradeep, B. (2016). Monitoring of fluoride in water samples using a smartphone. *Science of the Total Environment*, vols. 551-552: 101-107. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2016.01.156>

වනවාද නැද්ද යන්න රුපමය ලෙස නිරූපණය කළ යුතුය. උතුරුමැද හා වයඹ පළාත් අදහස් විමසීමවලදී කතාකළ පුද්ගලයන් අවධාරණය කළ කරුණක් වන්නේ සැපයුම් දාමය තුළදී ගුණාත්මකභාවය පවත්වාගැනීමයි. ඒ සඳහා මළ නොබැඳෙන වානේ ටැංකි භාවිතය හා ජලය වෙනුවෙන්ම වෙන් කරන ලද බවසර භාවිතය ආදිය අවශ්‍යය.

නියාමකයන් විසින් ලබාගන්නා ලද පරීක්ෂණ ප්‍රතිඵල පිළිගත හැකි පරාසය තුළ නොමැති නම් සැපයුම්කරුවන්ට දඬුවම්වලට මුහුණදීමට සිදුවේ (පළමු වතාවේම එසේ නොවිය හැකිය). එබැවින් නියාමන අරමුණු වෙනුවෙන් කරනු ලබන පරීක්ෂා කිරීම් දැඩි ලෙස ප්‍රමිතිගත විය යුතුය. උදාහරණයක් ලෙස, ලබාගන්නා ජල සාම්පල ඒවා ලබාගත් ස්ථානයේදීම මුද්‍රා තැබීම හා පරීක්ෂා කිරීම පිළිගත් රසායනාගාරවලදී සිදුකිරීම වැදගත් වේ. මෙහිදී වාර්තා සවිස්තර විය යුතුය. පටිපාටියේ හා ප්‍රතිඵලවල නිරවද්‍යභාවය පිළිබඳ සුදුසුකම් ලත් වෘත්තිකයෙකුට සාක්ෂි දියහැකි විය යුතුය.

මහජන සෞඛ්‍යය පිළිබඳ වගකියන පුද්ගලයෝ ජලයේ ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ විශේෂ සැලකිල්ලක් දක්වති. මුල් අවධානය යොමු වූවේ පාවන, ආන්ත්‍ර ප්‍රදාහය (gastroenteritis) වැනි රෝග පැතිරීමට හේතුවන සාධක කෙරෙහිය. වර්තමානයේදී වැඩි අවධානයක් යොමුවන්නේ නොදන්නා හේතු මත ඇතිවන වකුගඩු රෝගය (CKDu) කෙරෙහිය. මෙහිදී අවධානය යොමුවන්නේ විශේෂිත පරීක්ෂාවන් කෙරෙහිය (සාමාන්‍යයෙන් ඒවා මෙහෙයවනු ලබන්නේ වෛද්‍ය පර්යේෂණ ආයතනය - MRI විසිනි). බොහෝ අවස්ථාවන්හිදී පරීක්ෂාවන් ප්‍රතිචාරාත්මකය. බොහෝවිට සිදුවන්නේ අසාමාන්‍ය රෝග ලක්ෂණ රටාවක් නිරීක්ෂණය කිරීමෙන් පසු මහජන සෞඛ්‍ය පරීක්ෂකවරුන් හෝ ප්‍රාදේශීය සෞඛ්‍ය නිලධාරීන් විසින් එම පරීක්ෂාවන් සිදුකිරීමයි. ප්‍රතිකර්ම සඳහා අවශ්‍ය පියවර ගැනීමට නම්, විෂවීම සිදුවන මූලාශ්‍රය වහා හඳුනාගත යුතුය. බවසර මෙහෙයුම්කරුවන් විසින් භාවිතා කරනු ලබන ජල මූලාශ්‍ර ගැන මහජන සෞඛ්‍ය නිලධාරීහු ප්‍රශ්න කළහ. එසේම, බවසර ආරක්ෂිත ලෙස භාවිතා කරන්නේද, ඒවායේ ප්‍රවාහනය කරන්නේ පානීය ජලය පමණක්ද යන කරුණු කෙරෙහි ඔවුහු සැලකිලිමත් වූහ.

ගංවතුර, දීර්ඝ නියඟ හා වෙනත් ආපදා වැනි අසාමාන්‍ය සිදුවීම්වලදී අලුත් අවදානම් ඇතිවන අතර පරීක්ෂා කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ වෙනස්කම් අවශ්‍ය වේ.

සෞඛ්‍යය හා ජල සම්පාදනය ගැන වගකියන අමාත්‍යාංශ විසින් ඒකාබද්ධව ඉදිරිපත් කරන ලද ජාතික ජල ගුණාත්මකතා නිරීක්ෂණ පද්ධතියක් (WQS) පිළිබඳ කැබිනට් සංදේශයක් 2021දී සම්මත විය. සවිස්තර කොන්දේසි හා වගකීම් පිළිබඳ අවබෝධතා ගිවිසුමක් ද ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය විසින් අත්සන් කරන ලදී. ඒ අනුව, ජාතික හා දිස්ත්‍රික් මට්ටමෙන් ජල ගුණාත්මකතා නිරීක්ෂණ (WQS) කමිටු පිහිටුවන ලදී. සෞඛ්‍ය සේවා අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්වරයා හා ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් සියලු දිස්ත්‍රික් හා ප්‍රාදේශීය නිලධාරීන්ට උපදෙස් වක්‍රලේඛ ද නිකුත් කරන ලදී. මෙම WQS පද්ධතිය සුබවාදී ප්‍රතිඵල සහිතව 2012 සිට පවත්වාගෙන යන ලදී. ජල මූලාශ්‍ර දූෂණය වීම පාලනය කරන ක්‍රියාමාර්ග ඇතුළත් ජලබස්තාවන්/ පෝෂක ප්‍රදේශ කළමනාකරණ සැලසුම්වලට මුලපුරන ලදී. එයට අමතරව, විවිධ ආයතන විසින් දිස්ත්‍රික් මට්ටමෙන් ක්‍රියාත්මක කරන ලද පානීය ජල සැපයුම් ව්‍යාපෘති ද සම්බන්ධීකරණය කරන ලදී. කෙසේ වෙතත්, වර්තමානයේදී, එකඟ වන ලද WQS යාන්ත්‍රණයන් අනුගමනය කරනු ලබන්නේ කීපදෙනෙකු විසින් පමණි. WQS කමිටු අකර්මන්‍ය වී ඇත.

පරීක්ෂා සිදුකරගැනීමේ හැකියාව කලාපය අනුව පුළුල් ලෙස වෙනස් වන බව පළාත් අදහස් විමසීමවලදී හෙළිදරව් විය. වඩාත්ම නවීන පරීක්ෂා පහසුකම් තිබෙන්නේ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයටය. ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට නිශ්චිත පරීක්ෂා සංඛ්‍යාවක් නොමිලේ සැපයීමට එය එකඟ වී තිබේ. එහෙත්, එම පොරොන්දුව කලාප තුළ එක හා සමාන ලෙස ක්‍රියාත්මක වන්නේ නැත. ඇතැම් ප්‍රජාමූල සංවිධාන නියෝජිතයන් පෙන්වාදුන්නේ එක් පරීක්ෂාවක් සඳහා ගමන්වාර තුනක් යාමට සිදුවන බවයි. පරීක්ෂාව නොමිලේ ලැබුණද, බොහෝ අවස්ථාවලදී පරීක්ෂාව සිදුකරගැනීම සඳහා ගමන් කිරීමට ගතවන දුර හා කාලය අධිකය. පරීක්ෂා කිරීමේ පහසුකම තිබෙන පළාත් අගනගර හා ප්‍රධාන නගර පිහිටා තිබෙන්නේ බොහෝ ප්‍රජාමූල ජල සම්පාදන ව්‍යාපෘතිවලට දුරබැහැරින් නිසා ජල සාම්පල පරීක්ෂාවන් සිදුකරගැනීම සඳහා බොහෝවිට ස්වේච්ඡා සේවකයන් වන ප්‍රජාමූල සංවිධාන නිලධාරීන්ට සැලකිය යුතු කාලයක් හා ධනයක් වැයකිරීමට සිදුවේ. මෙම තත්වය හේතුවෙන් පරීක්ෂාවන් සිදුකරගන්නා කාල පරාසය නිතරින්ම පුළුල් වේ.

පරීක්ෂා කිරීමේ පහසුකම් භාවිතා කරන්නා අසලට ගෙන ඒමට ප්‍රයත්නයක් දරා තිබේ. විවිධ අවස්ථාවලදී ජංගම පරීක්ෂණාගාර රථ මිලදීගෙන තිබේ (මෑතදී දෙකක් මිලදී ගන්නා ලදී. එහෙත්, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය හා ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව සතුව කලින් ද ජංගම පරීක්ෂණාගාර රථ තිබී ඇත). එමගින් ප්‍රජාමූල සංවිධාන නිලධාරීන්ට පරීක්ෂාවන් සඳහා දරන්නට සිදුවන වියදම අවම කරගත හැකිය. කෙසේ වෙතත්, ජංගම පරීක්ෂණාගාර ප්‍රශස්ථ කාර්යක්ෂමතාවකින් ක්‍රියාත්මක නොවීමේ ඉඩක් තිබේ. එයට අමතරව, ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් දිස්ත්‍රික් කීපයක ප්‍රජාමූල සංවිධාන පොකුරු සඳහා පරීක්ෂණාගාර හඳුන්වාදෙන ලදී. එයට ජල සම්පාදනය හා සන්නිවේදන වැඩිදියුණු කිරීමේ ව්‍යාපෘතියේ (WaSSIP) සහාය ලැබීණි. විශාල ප්‍රජාමූල සංවිධානවල එම පරීක්ෂණාගාර පිහිටුවන ලද අතර ඒවා විසින් සෙසු ප්‍රජාමූල සංවිධාන සඳහා නොමිලේ පරීක්ෂාවන් කරදෙන ලදී.

වර්තමානයේදී බෝතල් කර ලද පානීය ජලය නියාමනය කරනු ලබන්නේ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකය විසිනි.⁸ බෝතල් ජල සැපයුම්කරුවන් ලියාපදිංචි කිරීම සඳහා දැඩි ක්‍රියාවලියක් තිබුණ ද, ජලයේ ගුණාත්මකභාවය පවත්වාගැනීම තහවුරු කිරීමේ කොන්දේසි බලාත්මක කිරීමේ ක්‍රමවේද තිබේදැයි කාලය පිළිබඳ ගැටලු හේතුවෙන් තහවුරු කරගත නොහැකි විය. බෝතල් කළ ජලයෙහි ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ පුළුල් ලෙස පැතිරුණු සැකසංකාවන් මගහරවාගැනීම සඳහා විශ්වාසවන්ත ලෙස බලාත්මක කිරීම අවශ්‍ය කොන්දේසියක් වනු ඇත.

1.5 උපදෙස් විමසීම් හරහා සිදුවූ ඥානනය වීම්

උපදෙස් විමසීම් හරහා බොහෝ ඥාන සම්භාරයක් ලැබීණි. මිළහ පරිච්ඡේදවල විස්තර කරනු ලබන නිර්දේශ සඳහා දැනුම ලැබුණේ එමගිනි. පහත වගුවේ දැක්වෙන්නේ විවිභූ අන්තර්ඥානයක් කීපයකි. වින්තනයට හා ප්‍රවේශයට පදනම් වූයේ ඒවාය. ඒවා ස්වභාවයෙන් තරමක් සාමාන්‍යය. එහෙත්, ඉදිරි පරිච්ඡේදවලදී හමුවනු ඇත්තේ අතිශය නිශ්චිත නිර්දේශයි.

ක්‍රියාමාර්ගය	ගනු ලබන අය	සහාය ලබාදීම
සේවා සම්පාදනය නොවන ප්‍රදේශ පිළිබඳ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලවලින් විස්තර එක්රැස් කරගැනීම හා වැසිජල එක්රැස් කිරීමේ ක්‍රම හෝ වෙනත් ඕනෑම ඔවුන්ට ගැලපෙන විකල්පයක් සඳහා අරමුදල් සැපයීම	ජල සම්පාදන අමාත්‍යාංශය (මින් පසු අමාත්‍යාංශය ලෙස දැක්වේ)	
ගුණාත්මකභාවය තහවුරු කිරීමේ ක්‍රම සමගින්, සේවා සම්පාදනය නොකරනු ලබන ප්‍රදේශවලට බවසර මගින් ජලය සැපයීම විධිමත් කිරීම. අවශ්‍ය නම්, නියං කාලයේදී වැසි ජල ටැංකි පිරවීම සඳහා බවසර භාවිතා කිරීම.	අමාත්‍යාංශය විසින් කාර්යය පවරන ලද ආයතනය	
හෝටල්වල ජල අවශ්‍යතා සඳහා ප්‍රමාණවත් අවධානයක් යොමුකිරීම	NWSDB	
හදිසි හා දිගුකාලීන ඉල්ලුම් ප්‍රක්ෂේපණ අනුව, අපනයන සැකසුම් කලාපවල ජල සම්පාදන අවශ්‍යතා ගණනය කළ යුතුය. රෙදි නිෂ්පාදනයේ අවශ්‍යතාවලට වැඩි ප්‍රමුඛතාවක් ලබාදිය යුතුය.	ආයෝජන මණ්ඩලය විසින් රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් සලකා බලනු ඇත. (PPPs)	NWSDB
විශාල ජල ප්‍රමාණයන් අවශ්‍ය කරමාන්ත වෙනුවෙන් වෙනම කරමාන්ත ජල සැපයුම් පද්ධති පිහිටුවිය යුතුය. එහිදී ප්‍රතිවක්‍රීයකරණය කරන ලද අපජලය ද භාවිතා කළ හැකිය.	ආයෝජන මණ්ඩලය විසින් රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් සලකා බලනු ඇත. (PPPs)	NWSDB
කොළඹ නගරයේ සිදුවන ප්‍රධාන සංවර්ධනයන් සැලකිල්ලට ගනිමින්, කැලනි ගඟේ සැලසුම්	අමාත්‍යාංශය	NWSDB

⁸ http://eohfs.health.gov.lk/food/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=153&lang=en

<p>කරන ලද ජල සම්පාදන ව්‍යාපෘති හා ජලාශ ඉක්මණින් ඉදිකළ යුතුය.</p>		
<p>ප්‍රවාහනය කිරීමට තිබෙන දුර සහ අනෙකුත් කරුණු සැලකිල්ලට ගනිමින් මළ අපද්‍රව්‍ය පිරිපහදු කිරීමේ පද්ධති ස්ථාපිත කළ යුතුය. පළාත් පාලන ආයතනවල ජන සන්නිවේදන සැලකිල්ලට ගනිමින් ප්‍රමුඛතා තීරණය කළ යුතුය. මළ අපද්‍රව්‍ය වෙනුවෙන් යෝජනා ක්‍රම සැලසුම් කර තිබෙන නගර එහිදී අත්හැරිය හැකිය.</p>	<p>අමාත්‍යාංශය</p>	<p>NWSDB</p>
<p>ප්‍රාදේශීය ණය හා සංවර්ධන අරමුදල (LL&DF) හරහා ණය මාර්ගයෙන් පළාත් පාලන ආයතනවලට ගලී බව සර සැපයිය යුතුය.</p>	<p>මුදල් අමාත්‍යාංශය</p>	<p>පළාතේ පළාත් පාලන කොමසාරිස්වරයා</p>
<p>මළ අපද්‍රව්‍ය පිරිපහදු කිරීමේ පද්ධති යාවත්කාලීන කිරීමේදී හා මළ අපද්‍රව්‍ය පද්ධති පුළුල් කිරීමේදී පෞද්ගලික ගලී බව සර මෙහෙයුම්කරුවන්ගෙන් හා හෝටල් හිමියන් වැනි පාර්ශ්වකරුවන්ගෙන් උපදෙස් විමසන්න.</p>	<p>NWSDB</p>	

2.0 නියාමනයේ තාර්කික පදනම

මහජනයා සහ ව්‍යාපාර මුහුණ දෙන ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා (WSS) ප්‍රශ්න පළමු පරිච්ඡේදයේ විස්තර කරන ලදී. ඒ සඳහා පදනම් වූයේ නිල ලේඛන සහ ප්‍රශ්නවලින් බලපෑමට ලක්වූණු පුද්ගලයන්ගේ හා ව්‍යාපාරවල සාක්ෂිය. බිම් මට්ටමේ ජලය සම්බන්ධ ගැටලුවලට මුහුණ දුන් නිලධාරීන් තම දැනුම බෙදාහදාගත්හ. රට පුරා පවත්වන ලද උපදෙස් විමසීමවලදී විස්තර කරන ලද ප්‍රශ්නවල සුවිශේෂත්වයන් මගින් නිල දත්ත මගින් කියැවුණ කතා වඩා සාරවත් විය.

මෙම ප්‍රශ්න විසඳීම සඳහා තම කාලය හා ශක්තිය යෙදවූ රාජ්‍ය නිලධාරීන් මෙන්ම පුරවැසියන් ද මෙම ප්‍රශ්නය වෙනස් ආකාරවලින් විසඳීමට උත්සාහ දරා තිබේ. එහිදී ඔවුන් රාජ්‍යයේ දේශපාලන අධිකාරී මට්ටම් තුනම සමග කටයුතු කර තිබේ. එය හුදෙක්ම කැපවීම පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක් පමණක් නම්, එම ප්‍රශ්න මේ වන විට විසඳාගැනීමට හැකිවිය යුතුය. පහත දැක්වෙන 2.1 මංජුසාවේ විස්තර කරන ආකාරයට ඉල්ලුමට සරිලන සැපයුමකින් යුක්තව ආරක්ෂිත, පිරිසිදු නළ ජලය ලබාගැනීම සඳහා කරුවලගස්වැව ප්‍රාදේශීය සභාව විසින් සම්පූර්ණ කරන ලද යෝජනා ක්‍රමය සඳහා නායකත්වය, මුදල් සහ ඵලදායී මූල්‍ය කළමනාකරණයක් අවශ්‍ය විය.⁹ ජල මූලාශ්‍ර වෙත පිවිසීමෙහි පූර්ව කොන්දේසි ද සම්පූර්ණ විය යුතුය.

2.1 මංජුසාව: දුෂ්කර ගම්මානයක් සඳහා අඩු වියදම් නළ ජල යෝජනා ක්‍රමයක්¹⁰

පුත්තලම දිස්ත්‍රික්කයේ කරුවලගස්වැව යනු ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතාම දුෂ්කර හා අඩු පහසුකම් සහිත ප්‍රදේශයකි. කරුවලගස්වැව ප්‍රාදේශීය සභාවේ සභාපතිවරයා පවසන පරිදි, ගම්වාසීන් මුහුණ දෙන ලොකුම ගැටලුව වන්නේ ගම්වදින වන අලින් විසින් වගා විනශ කිරීමයි. ඊළඟ ප්‍රශ්නය පානීය ජලයයි. ජල ප්‍රශ්නය විසඳීමට උත්සාහයන් කීපයක් දරන ලද මුත්, 2021 වනතෙක් ඒවා සාර්ථක වූයේ නැත. 1916 අංක 22 දරණ ප්‍රාදේශීය ණය හා සංවර්ධන ආඥාපනත යටතේ පිහිටුවන ලද ව්‍යවස්ථාපිත ආයතනයක් වූ ප්‍රාදේශීය ණය හා සංවර්ධන අරමුදලෙන් (LL&DF) ණයක් ලබාගැනීමේදී මතුවූ දුෂ්කරතා පිළිබඳ ප්‍රාදේශීය සභාවේ වර්තමාන සභාපතිවරයා විස්තර කළේය. කළමනාකරණ මණ්ඩලයක් විසින් ඇගයුමට ලක්කර අනුමත කරන ලද ප්‍රාග්ධන ආයෝජන යෝජනා වෙනුවෙන් LL&DF විසින් පළාත් පාලන ආයතනවලට සහන පොළී යටතේ දිගුකාලීන ණය ලබාදෙයි.

ණය සඳහා සලකා බැලීම පිණිස, ඇස්තමේන්තු සහිත ව්‍යාපෘති යෝජනාවක් ඉදිරිපත් කිරීමට සභාපතිවරයාට සිදුවිය. එම යෝජනාව සැකසීමට පවරන ලද ඉංජිනේරුවරිය මුලින් රු. 85,000ක් ඉල්ලා සිටිමුත්, පසුව නොමිලේ එය කර දුන්නේය. සම්පූර්ණ ඇස්තමේන්තුව මිලියන 28.5ක් වුව ද, අනුමත වූයේ රු. මිලියන 21කි. ව්‍යාපෘතිය අවදානම් සහගත තත්වයක තිබුණත්, ඔහු ප්‍රදේශයේ සම්පත් භාවිතා කරමින් ඉදිකිරීම් වැඩකටයුතු සම්පව අධීක්ෂණය කරමින් අවසානයේදී ණයට ලැබුණ මුදලටත් වඩා අඩු මුදලකින් ව්‍යාපෘතිය සම්පූර්ණ කිරීමට සමත් විය. රු. මිලියන හතරක මුදලක් LL&DF වෙත ආපසු යවන ලදී. පාරවල් කඩන්නේ නැතුව මාර්ග යටින් නළ එළීමේ අලුත් ක්‍රමයක් ඔහු විසින් සොයාගන්නා ලදී. එසේ නොවී නම්, එක් කැපුමක් වෙනුවෙන් රු. 45,000 බැගින් කැපුම් 13ක් වෙනුවෙන් මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරියට මුදල් ගෙවිය යුතු විය.

මුදල් සොයාගැනීම පහසු නැති බව උපදෙස් විමසීමට සහභාගී වූ බොහෝදෙනෙකු විසින් ප්‍රකාශ කරන ලදී. ජල හිඟය නිසා යාපනයේ දුපත් හැරයාමට සිදුවන ජනයා, පොරොත්තු ලේඛන හේතුවෙන් ගාල්ලේ හා අම්බලන්ගොඩ අලුතින් හැදූ නිවාසවලට ජලය ලබාගත නොහැකි පදිංචිකරුවන් මෙන්ම අපනයන ඉලක්ක සඳහා අවශ්‍ය නිෂ්පාදන වෙනුවෙන් වතුර ගෙන ඒමට බවිසර සොයා වෙහෙසෙන කර්මාන්තශාලා කළමනාකාරවරුන් පවා ඒ බව අපට පැවසූහ. ප්‍රාග්ධනය ගලාවීත්, ජල ප්‍රවාහන නළ හා ජලාශ පවා හැඳුණු විටදීත්, අවසර ලබාදීමේ ප්‍රමාදයන් නිසා ඇතැම් මහජන ප්‍රශ්න නොවිසඳී පවතී. නවවන පරිච්ඡේදයේ විස්තර කරනු ලබන යාපනය ජල සම්පාදන යෝජනා

⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=T3nzVdtivzs>

¹⁰ The Director General of the Department of National Community Water Supply challenged the account of the Karuwalagaswewa water scheme at a meeting at the Ministry of Water Supply on Mon 8 July 2021. The accuracy of the statements in the report were additionally verified in response. Bathiya Siriwardene, Management Officer at Karuwalagaswewa PS, confirmed the water scheme was in operation over a phone call on 11 August 2021.

ක්‍රමය හා ඉරණමඩු ජලාශය සම්බන්ධ ගැටලු එයට උදාහරණ වේ. ජල යෝජනා ක්‍රම ඉදිකිරීම සඳහා පමණක් නොව, ආරක්ෂිත, අඛණ්ඩ ජල සම්පාදනයක් තහවුරු වන පරිදි ඒවා මෙහෙයවීම හා නඩත්තු කිරීම සඳහා වන ධාරිතා ද ඉතා වැදගත්ය. මේ පිළිබඳ 10 හා 11 පරිච්ඡේදවල සවිස්තරව සාකච්ඡා කරනු ලැබේ.

මෙම පරිච්ඡේදයෙහි අරමුණ වන්නේ හඳුනාගෙන තිබෙන ජල හා සනීපාරක්ෂක ප්‍රශ්න විසඳාගෙන භයවන තිරසර සංවර්ධන අරමුණෙහි කැපවීම් සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා විධිමත් නියාමනයෙන් ලැබෙන දායකත්වය විස්තර කිරීමයි. නියාමන විසඳුම 3 සිට 7 දක්වා පරිච්ඡේදවල විස්තර කරනු ලැබේ.

2.1 නියාමනය යනු කුමක්ද?

නියාමනය අර්ථ නිරූපණය කර තිබෙන්නේ ප්‍රජාවක් විසින් වටිනා දෙයකැයි සලකන ක්‍රියාකාරකමක් ඉලක්ක කරමින් රාජ්‍ය ආයතනයක් විසින් කරනු ලබන තිරසර පාලන අභ්‍යාසයක් ලෙසයි. එමගින් ඇතැම් වර්ගයන්ට සහ අයෝග්‍ය ක්‍රියාකාරකම් සීමා කරනු ලැබේ.¹¹ දැව ප්‍රවාහනයට බලපත්‍ර නිකුත් කිරීම වැනි රාජ්‍ය ආයතන විසින් කරනු ලබන සාමාන්‍ය දෛනික ක්‍රියාකාරකම් මෙම අර්ථ නිරූපණය තුළට අයත් වේ. නියාමනය සමස්ත රාජ්‍යය පුරාම සිදුවන දෙයක් නොව, විශේෂිත නියාමන නියෝජිතයන් විසින් කරනු ලබන භාවිතාවන් කට්ටලයක් ලෙස බොහෝවිට සලකනු ලැබේ. මෙම පටු අර්ථ නිරූපණය තුළට වැටෙන භාවිතාවන් විධිමත් කර තිබෙන්නේ බලපත්‍ර හා ඒ ආශ්‍රිත ක්‍රියාවලි මගිනි. යොදනු ලබන විධායක බලයෙහි ශක්තිය විධිමත් නියාමනය විසින් හඳුනාගනු ලැබේ. එසේම, එම බලය අසාධාරණ අන්දමින් භාවිතා කිරීමට එරෙහිව ආරක්ෂණයන් සම්පාදනය කරනු ලැබේ. එය වනාහි දැඩි ලෙස පරිස්සමෙන් කරනු ලබන පරිපාලනයකි. මෙතැන් සිට අපගේ සාකච්ඡාව සීමා වන්නේ මහජන උපයෝගීතා සම්බන්ධයෙන් සිදුකරනු ලබන විධිමත් නියාමනයටයි.

2.2 නියාමනය පාරිභෝගිකයන්ට යහපත් දෙයක් වන්නේ ඇයි?

රාජ්‍ය ආයතන මගින් සෘජුව උපයෝගීතා සේවා සැපයීම මගින් සෑමට ප්‍රවේශය, සාධාරණ මිල හා ගුණාත්මකභාවය ලබාදීමේ අරමුණු ඉටුකරගත හැකි බව කලින් විශ්වාස කරන ලදී. එය අසාර්ථක බව ඔප්පු වීමෙන් පසු, රජයට අයත් හෝ පෞද්ගලික උපයෝගීතා සේවා සම්පාදකයන් වෙතින් ඉහත දක්වන ලද අරමුණු ඉටුකර ගත හැක්කේ උපයෝගීතාවන් නියාමනය කිරීම හරහා බව පිළිගන්නා ලදී. වෙළඳපොළ බලය පාලනය කිරීම, තරඟකාරීත්වයට අවස්ථාව ලබාදීම, ආයෝජන හෝ පද්ධති පුළුල් කිරීම දිරිගැන්වීම සහ වෙළඳපොළ ස්ථාවර කිරීම උපයෝගීතා නියාමනය සම්බන්ධයෙන් කරනු ලබන පොදු සාධාරණීකරණයන්ට අයත් වේ.

නළ ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා සම්බන්ධ වෙළඳපොළවල් ස්වභාවික ඒකාධිකාරයන් ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ. බහුවිධ තරඟකාරී ආයතන මගින් ඒවා අවම මිලකට කාර්යක්ෂම ලෙස සම්පාදනය කළ නොහැකිය. බෙදාහැරීම් ජාල පිහිටුවීම සඳහා අවශ්‍ය සුවිසල් ආයෝජන හේතුවෙන් හා සෑම අලුත් පාරිභෝගිකයකුටම සේවා සැපයීම වෙනුවෙන් දරන්නට සිදුවන වියදම අඩුවීම හේතුවෙන් මෙම සේවා වඩාත් කාර්යක්ෂම ලෙස සැපයීමේ හැකියාව තිබෙන්නේ තනි ආයතනයකටයි.¹² යම් නිශ්චිත වෙළඳපොළ තීරුවකට සැපයුම් කරන සේවා සම්පාදකයන් නොසිටිය හැකි බවක් එයින් අදහස් වන්නේ නැත. උදාහරණයක් ලෙස, නළ ජලය සමගම, නිශ්චිත ඉල්ලුමක් වෙනුවෙන් බවිසර් මගින් කරනු ලබන ජල සැපයුම් ද පැවතිය හැකිය. ශ්‍රී ලංකාවේ බොහෝ ප්‍රදේශවල බෝතල් කරන ලද ජල සැපයුම් හා RO ජල සැපයුම් සිදුවන්නේ මේ ආකාරයටයි. එහෙත්, නළ ජලය ප්‍රමුඛ වන අතර, විශ්වසනීය, ගුණාත්මක හා ප්‍රමාණාත්මක ජල සම්පාදනයක් සාධාරණ මිලට නළ ජල සම්පාදනය හරහා ලැබෙන්නේ නම්, අනෙකුත් සැපයුම්කරුවන් පහසුවෙන් ප්‍රතික්ෂේප වේ.

ස්වාභාවික ඒකාධිකාරයන් තරඟකාරී ප්‍රවේශයන්ට බාධාවකි. එමගින්, බලවත් සැපයුම්කරුවාට ඉහළ මිල ගණන් අය කිරීමේ වෙළඳපොළ බලයක් නිර්මාණය වේ. සපයනු ලබන ප්‍රමාණයන් මෙන්ම සැපයුම්වල ගුණාත්මකභාවය ද අඩු විය හැකිය. එසේම, අඩු ආදායමක් ලැබෙන සැපයුම් සහ/හෝ ඉහළ වියදමක් දැරීමට සිදුවන සැපයුම් මගහැරීමට ආයතනය කටයුතු කළ හැකිය.

¹¹ Baldwin, R.: Cave, M. (1999). *Understanding regulation: Theory, strategy and practice*. Oxford: Oxford University Press, p. 2.

¹² During the consultations, separate pipelines for drinking water and water for other purposes were advocated. This is uncommon but was tried out for new housing developments in the Netherlands, but has failed to catch on, most likely due to cost factors which are even more pronounced in developing countries.

මෙම ප්‍රතිඵල පාරිභෝගිකයාට හානිකර වේ. එම නිසා කර්මාන්තය නියාමනය කිරීම සඳහා තාර්කික පදනමක් නිර්මාණය වේ. එහෙත්, ඒකාධිකාරී සැපයුම්කරුවා රජයට අයත් ව්‍යවසායක් නම් (SOBE), මිල අඩු කිරීමට, ප්‍රමාණය හා ගුණය වැඩි කිරීමට හා අලුත් සම්බන්ධතා ලබාදීමට එම ආයතනයට සෘජුව බල කළ හැකි බවට තර්ක කළ හැකිය.

රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් ඔවුන්ට දෙන නියෝග අනිවාර්යයෙන්ම අනුගමනය නොකරන බව සාමාන්‍ය තත්වයකි. ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා සම්පාදනය පිළිබඳ තොරතුරු අතින් දේශපාලන අධිකාරීන් සිටින්නේ අවාසිදායක තැනකය. රාජ්‍ය ව්‍යවසායන්ගේ මෙහෙයුම්වලට ඔවුන් කරනු ලබන අතපෙවීම් හේතුවෙන් පිරිවැය උද්ධමනය හා වෙනත් විකෘතිතා නිර්මාණය වේ. රාජ්‍ය ව්‍යවසායන්ගේ අකාර්යක්ෂමතාව හේතුවෙන් ණය දෙන්නන්ගේ හා ආයෝජකයන්ගේ අවදානම වැඩිවිය හැකිය (පෞද්ගලික ආයෝජනවලට අවසර ලබාදුන් විට). මෙමගින් ප්‍රාග්ධන වියදම් වැඩි වේ. ආවරණය හා සේවා ගුණාත්මකභාවය අඩු වේ. රාජ්‍ය සම්පත් සීමිත අවස්ථාවලදී මෙය විශේෂයෙන් අදාළය.

රාජ්‍ය ව්‍යවසාය නියාමනය කිරීම සම්බන්ධ විශේෂ දුෂ්කරතා තිබේ. එම නියාමනයන් සමග දණ්ඩන ක්‍රියාත්මක කිරීමට සිදුවේ (එය කළ යුත්තේ ඉතා සීමිතවය). බලපත්‍ර කොන්දේසි උල්ලංඝනය කළ විට සහ නියාමන මාර්ගෝපදේශ අනුගමනය නොකළ විට, ප්‍රමාණාත්මක දඩ පැනවීම සඳහා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභා පනතෙහි විධිවිධාන තිබේ. එහෙත්, රාජ්‍ය ව්‍යවසායන් සම්බන්ධයෙන් මූල්‍ය දණ්ඩන අර්ථ විරහිත වේ. එහිදී සිදුවන්නේ රාජ්‍ය අරමුදල් එක් රාජ්‍ය ආයතනයකින් තවත් රාජ්‍ය ආයතනයකට මාරු කිරීමයි. ප්‍රමාණාත්මක මූල්‍ය දඩ මගින් බොහෝ විට සිදුවන්නේ ආයෝජන අවම වීමයි. එමගින් බෙදාහැරීම් ආවරණය හා ගුණාත්මකභාවය අඩු වේ. ඇමතිවරුන් තමන් යටතේ ඇති රාජ්‍ය ව්‍යවසාය සම්බන්ධයෙන් ආරක්ෂණවාදී වීමට පෙළඹේ.

එලදායී නියාමනය සඳහා සාක්ෂි මත පදනම් වූ තීරණ ගැනීම පිණිස නිවැරදි තොරතුරු අවශ්‍ය වේ. එම නිසා, තොරතුරු යනු නියාමනයේ ඔක්සිජන් ලෙස සැලකේ. නියාමන ආයතනයට නිවැරදි තොරතුරු ලබාදීම තහවුරු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රබල බලතල සියලු නියාමන ව්‍යවස්ථා හා බලපත්‍රවල අඩංගු වේ. බොහෝ නියාමන ආයතනවලට තම කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය තොරතුරු ලබාගැනීම දුෂ්කර වීම එයට හේතුවයි.

කෙසේ වෙතත්, ඉහත දක්වන ලද ප්‍රශ්නය විසඳීම සඳහා නව නිර්මාණාත්මක නියාමන විසඳුම් සංවර්ධනය කිරීමේ හැකියාව තිබේ. එමගින් සියලු දෙනාට ප්‍රවේශය, සාධාරණ මිල හා ඉහළ ගුණාත්මකභාවය යන අරමුණු සාක්ෂාත් කරගත හැකිය. ප්‍රතිපත්තිය මැදිහත්වීම් මගින් නියාමන විසඳුම් උනන්දුරණය කළ යුතුය. මේ අතර පළමු තැන හිමිවන්නේ උපයෝගීතා සේවා සම්පාදකයන්ට කාර්යක්ෂම ලෙස ක්‍රියාත්මක වීම සඳහා අවශ්‍ය තත්වයන් සම්පාදනය කිරීමටයි. බර තබන ලද සාමාන්‍ය ප්‍රාග්ධන පිරිවැය (WACC) අවම මට්ටමක තබාගන්නා ප්‍රමාණවත් ආයෝජන එයට ඇතුළත් වේ. ප්‍රමාණවත් තරම් ආයෝජන නොමැති නම්, ලොව සියලු නියාමනයන් මගින් සෑමට ප්‍රවේශය, සාධාරණ මිල හා ඉහළ ගුණාත්මකභාවය නිර්මාණය කළ නොහැකිය.

2.3 සේවා සම්පාදකයන් සඳහා නියාමනය අවශ්‍ය වන්නේ ඇයි?

පරිපාලන නීතිය අනුව, රාජ්‍ය නියෝජිතයන් ක්‍රියාත්මක වන්නේ ඔවුන්ට නීතියෙන් පවරා තිබෙන පරාසය තුළ ස්වාභාවික යුක්තියේ මූලධර්මවලට අනුකූලවය. ඔවුන් එසේ නොකළහොත්, පීඩාවට පත්වන පාර්ශ්වය අධිකරණයෙන් ප්‍රතිකර්ම සොයයි. ඒ සඳහා වන පුළුල් විනිශ්චයාධිකරණ බලය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වේ.¹³ එහෙත්, බොහෝ රටවල මෙම පොදු ප්‍රතිකර්ම ප්‍රමාණවත් නොවන බව පෙනේ. විශේෂයෙන්ම, දිගුකාලීන ආයෝජනවලට එය අදාළ වේ. එහිදී ආයෝජකයාට රජය තරම් කේවල් කිරීමේ හැකියාවක් නැත. නීති පද්ධතිය උපරිම ප්‍රශස්ථභාවයෙන් ක්‍රියාත්මක වන්නේ නැත.

ආයෝජනය රජයට පවරාගැනීමට හෙවත් අපසර්ජනයට ලක්වීමේ අවදානම හේතුවෙන් වඩා සුරක්ෂිත ආයෝජනයකින් ලැබිය හැකි ප්‍රතිලාභ (cost of money) සම්බන්ධ අවදානම ඉහළ යයි. රජයට පවරාගැනීම යනු ආයෝජකයාට ආයෝජනයේදී අපේක්ෂා කළ මට්ටමේ සාධාරණ ලාභයක් ලබාගැනීමට අවස්ථාව ලබා නොදීමයි. සාමාන්‍යයෙන් එසේ කරනුයේ හෝ නොකරනු ලබන ක්‍රියාවන් මාලාවක් ඔස්සේය (ඒ ක්‍රියාවන් හෝ අක්‍රිය වීම් වෙත වෙනම ගත් කල එතරම් වැදගත් ඒවා නොවේ). එහිදී අවසාන වශයෙන් සිදුවන්නේ ආයෝජනය සම්බන්ධ පවරාගැනීමකි. දේශපාලන හේතු මත සාධාරණ ගාස්තු සංශෝධන හඳුන්වාදීම ප්‍රමාද කිරීම මෙයට උදාහරණයකි.

¹³ Article 140.

ආයෝජන ගිවිසුම් සහ ආයෝජන ඇපකර මගින් වර්තමානයේදී සෘජු අපසර්ජනයන් අවම කරනු ලැබේ (උදා: ලෝක බැංකු සමූහයේ බහුපාර්ශ්වීය ආයෝජන ඇපකර නියෝජිතායතනය)¹⁴. පරිපාලනමය හෝ ක්‍රමක්‍රමයෙන් සිදුකරන අපසර්ජනය ප්‍රධානම තර්ජනයයි.

විශේෂයෙන්ම විදේශ ආයෝජකයන් ඇතුළු පෞද්ගලික ආයෝජකයන් විසින් ස්වාධීන ආයතනයක් විසින් කරනු ලබන විධිමත් නියාමනයක් ඉල්ලා සිටිනු ලැබේ. 1990 දශකයේදී ගෘහස්ථ ගැස් ක්ෂේත්‍රයෙහි ශේල් සමාගම ආයෝජනය කළ අවස්ථාවේදී රජය විසින් විධිමත් නියාමන සැලැස්මක් පොරොන්දු වන ලදී. එහෙත්, රජය තම පොරොන්දුව ඉටුකළේ නැත.¹⁵ 1991 අංක 25 දරණ ශ්‍රී ලංකා විදුලි සංදේශ පනත සංශෝධනය කරමින් 1997දී විදුලි සංදේශ නියාමන කොමිෂන් සභාව පිහිටුවනු ලැබුවේ ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් සමාගමට අමතරව තවත් විදුලි සංදේශ සේවා සැපයුම්කරුවන් දෙදෙනෙකුට බලපත්‍ර ලබාදීමෙන් තරඟකාරීත්වය හඳුන්වාදීම සඳහාය.¹⁶

මෙහි විරුද්ධාභාසයක් තිබේ. තමන් මත පාලනයක් පවත්වාගැනීම සඳහා සමාගම්වලට බාහිර නියෝජිතායතනයක් අවශ්‍ය වන්නේ ඇයි? හේතුව වන්නේ, නියාමනය වීම හෝ නොවීම අතර තෝරාගැනීමක් නැති වීමයි. තිබෙන්නේ පනත හා බලපත්‍ර මත පදනම් වූ විධිමත් නියාමනයක් සහ මුදල් අමාත්‍යාංශය හා අදාළ අමාත්‍යාංශය වැනි රාජ්‍ය ආයතන එකක් හෝ කීපයක් විසින් කරනු ලබන අවිධිමත් නියාමනයක් අතර තෝරාගැනීමකි. විධිමත් නියාමනයකදී පවතින්නේ නියාමනය කරනු ලබන්නේ සමාගමේ නිදහස පමණක් නොවේ. නියාමන ආයතනයේ අභිමතානුසාරී බලතල ද බැඳ තබනු ලැබේ. විධිමත් නියාමනයක් පිහිටුවනු ලැබූ විට, නියාමනයට ලක්වන ආයතනයට ද සෑම ආකාරයකම රාජ්‍ය ආයතන විසින් සිදුකරනු ලබන අහඹු නියාමන ක්‍රියාමාර්ගවලින් නිදහසක් ලැබේ. නවීන ස්වරූපය අනුව, උපයෝගිතාවක් වෙනුවෙන් නිකුත් කරනු ලබන බලපත්‍රය විසින් නියාමනය කරන්නා වෙත ද වගකීම් පවරනු ලැබේ. සම්බන්ධය විධිමත් හා ස්වාධීන වීම සහ රාජ්‍යයේ අභිමතානුසාරී බලතල සීමා කිරීම හේතුවෙන් උපයෝගිතා කර්මාන්තවල දිගුකාලීන ආයෝජන සිදුකිරීමට පෙළඹවීමක් ඇති වේ.

එහෙත්, පෞද්ගලික ආයෝජන නොමැත්තේ නම් සිදුවන්නේ කුමක්ද? ශ්‍රී ලංකාවේ ජල හා සනීපාරක්ෂක ක්ෂේත්‍රයෙහි තිබෙන්නේ එවැනි තත්වයකි. අවිධිමත් නියාමනය යටතේ සිදුවිය හැක්කේ කුමක්ද යන්න අන් කවරෙකුටත් වඩා හොඳින් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ කළමනාකරණය විසින් අවබෝධ කරගෙන තිබේ. අවසන් ගාස්තු සංශෝධනය කරනු ලැබුවේ එක්සත් ජනපද ඩොලරය රු. 130ක් පමණ වූ 2012 වකවානුවේය. සිමෙන්ති හා පීච්චි ජලනළ වැනි ආනයනික ද්‍රව්‍යවල මිල වැඩිවීමේ සරල හේතුව මත ගාස්තු සංශෝධනයක් ඉල්ලා සිටිය හැකිය. එහෙත්, ඒ වෙනුවට ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයට 2014දී ලැබුණු නියෝගය අනුව කිරීමට සිදුවූණේ ඒකක 25කට වඩා අඩුවෙන් පරිභෝජනය කරන පාරිභෝගිකයන්ට 10%ක වට්ටමක් ලබාදීමයි. ගෘහ පාරිභෝගිකයන්ගෙන් 75%කට මෙම වට්ටම ලැබිණි. ගාස්තු සංශෝධන කළ හැකිද නැද්ද යන්න අවිනිශ්චිත විටදී සැලැස්මක් සැකසීම හා ක්‍රියාත්මක කිරීම දුෂ්කරය. එසේම, සාක්ෂි මත පදනම් වූ ක්‍රියාවලියකින් තොරව පුළුල් වට්ටම් ලබාදිය හැකිය. මෙවැනි තත්වයන් හේතුවෙන් සිදුවන්නේ ස්ථාවර නඩත්තු කිරීම් හා සේවාවන් වැඩිදියුණු කිරීම් පමා වීමයි. ඇතැම් විට, මහා සේවා බිඳවැටීම්, දිගු පොරොන්දු ලේඛන හා ඉහළ පිරිවැය ද ඇතිවිය හැකිය. එමගින් අකාර්යක්ෂමතාව හා පාරිභෝගිකයා පිළිබඳ සංවේදී නොවීම ගැන චෝදනා නිර්මාණය වේ. එමගින් ගාස්තු වැඩි කිරීම සම්බන්ධ තීරණ ප්‍රමාද කිරීමට හා ප්‍රතික්ෂේප කිරීම සාධාරණීකරණය කළ හැකිය. එයින් සිදුවන්නේ සේවාව තවදුරටත් පිරිහීමයි.

2.3.1 වර්තමාන තත්වය

ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා වෙනුවෙන් ප්‍රාග්ධන ආයෝජන ලබාගැනීමේ හැකියාවෙහි තත්වය හොඳ බව පෙනේ. 2020 හා 2021 වසරේ අයවැයෙන් ජල සම්පාදන අමාත්‍යාංශයේ සංවර්ධන වියදම් වෙනුවෙන් රු. බිලියන 76ක් හා බිලියන 101ක් වෙන් කරන ලදී. ප්‍රජා ජල සම්පාදන අමාත්‍යාංශය වෙනුවෙන් 2020 වසරේදී රු. බිලියන 2.6ක් ද, 2021 වසරේදී රු. බිලියන 4ක් ද සංවර්ධන වියදම් වෙනුවෙන් වෙන් කරන ලදී. මෙම වැය ශීර්ෂයන් 2019 වසරේ වැය ශීර්ෂයන්ට වඩා කැපී පෙනෙන අන්දමින් ඉහළය. මෑත කාලීන භාවිතාවන්ට අනුව, ජාතික ජල සම්පාදන හා

¹⁴ <https://www.miga.org/>
¹⁵ Biller, D; Nabi, I. (2013). *Investing in Infrastructure: Harnessing Its Potential for Growth in Sri Lanka*. Washington DC: World Bank, p. 94.
¹⁶ Samarajiva, R. (2000). The role of competition in institutional reform of telecommunications: Lessons from Sri Lanka, *Telecommunications Policy*, 24(8/9): 699-717.

ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන ව්‍යාපෘති වෙනුවෙන් වන අරමුදල් අතරට 2019දී රාජ්‍ය ඇපකරයක් මත ලැබුණු රු. බිලියන 102ක ණය හා 2020 රු. බිලියන 138ක ණය අයත් වේ.¹⁷

කලින් භාවිතාවේදී, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයට අවශ්‍ය ප්‍රාග්ධන ආයෝජන ලබාදුන්නේ ඒකාබද්ධ අරමුදලෙන් හා රාජ්‍ය ඇපකර හරහා වානිජ බැංකු ලබාදුන් ණය මාර්ගයෙනි. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් ව්‍යාපෘති යෝජනා සකස් කරන ලදී. ජාතික සැලසුම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් විවිධ කොන්දේසි සහිතව ඒවා අනුමත කරන ලදී. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය තමන්ගේම අරමුදල්වලින් එම ණය ආපසු ගෙවිය යුතු විය.

මහා භාණ්ඩාගාරය විසින් ලබාදෙන ලද ප්‍රදානය මගින් නාගරික ජල සම්පාදන ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රාග්ධන පිරිවැයෙන් 50%ක් ද, ග්‍රාමීය ජල සම්පාදන ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රාග්ධන පිරිවැයෙන් 75%ක් ද ආවරණය කරන ලදී. ප්‍රදානය මගින් මලාපවහන ව්‍යාපෘතියේ පිරිවැයෙන් 100%ක්ම ආවරණය කරන ලදී. ජල සම්පාදන ව්‍යාපෘති මගින් නොදන්නා හේතු මත ඇතිවන නිදන්ගත වකුගඩු රෝගය (CKDu) අවම කිරීමට දිරිගැන්වීම සඳහා එම පිරිවැයෙන් 100% දීමනාවක් ලෙස සලකන ලදී.

ග්‍රාමීය සහ නාගරික ජල ව්‍යාපෘතිවල ඉතිරි 25% හෝ 50% අභ්‍යන්තරිකව සපයාගැනීමට ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයට සිදුවිය. පිරිස් වෙනුවෙන් වැය කිරීමට සිදුවී තිබෙන ඉහළ අනුපාතයක වියදම් (50.4%)¹⁸ හේතුවෙන් ද ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් බැංකුවලින් අරමුදල් සපයාගන්නවා විය හැකිය.

විවිධ පන්තිවලට අයත් පාරිභෝගිකයන්ගෙන් එකතු කරගනු ලබන ආදායම මගින් සියලු මෙහෙයුම් හා නඩත්තු වියදම් ආවරණය කරගැනීම අපේක්ෂාවයි. එයට 10,000ක් පමණ වන සේවකයන්ට වැටුප් හා වරප්‍රසාද ලබාදීම, මහා භාණ්ඩාගාරයෙන් ලබාගත් ණය හා අරමුදල් ආපසු ගෙවීම හා ඉහත විස්තර කරන ලද ඇතැම් ආයෝජන අවශ්‍යතා ද ඇතුළත් වේ. ගාස්තු සංශෝධන කල්දමා තිබෙන නිසා ණය ආපසු ගෙවීම සම්බන්ධයෙන් වගබලාගැනීමට මහා භාණ්ඩාගාරයට සිදුවී තිබේ¹⁹ (අවසන් වරට ගාස්තු සංශෝධනයක් කරනු ලැබුවේ 2012 වසරේදීය). නමුත් 2021 වර්ෂයෙන් පසු ණය ආපසු ගෙවීමේ වගකීම රජය භාර ගන්නේ නැති බව ජල සම්පාදන අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් වරයා ප්‍රකාශ කළේය.²⁰

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ මුදල් අමාත්‍යාංශය අතර අත්සන් තබන ලද 2017-2020 සමායතන අභිලාෂ ප්‍රකාශය (SCI) අනුව සහ මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් 2015දී පවසන ලද පරිදි, මහා භාණ්ඩාගාරයෙන් ලබාගන්නා ලද සියලු පැරණි ණය රජය විසින් කොටස් බවට පත්කරන ලදී. එසේ කරනු ලැබුවේ, පුළුල් කිරීම් සඳහා මණ්ඩලයට ස්වාධීනව අරමුදල් ලබාගැනීමට හැකි තත්වයක් නිර්මාණය කරනු පිණිසය.²¹

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් වර්තමානයේදී දරනු ලබන ණය වර්තමානයේදී දේශීය වානිජ බැංකුවලින් බහු පාර්ශ්වීය සංවර්ධන මූල්‍ය නියෝජිතයන්ගෙන් ලබාගන්නා ලද ණයට සීමා වී තිබෙන බව මෙහි අරුතයි.

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් විවිධ අවුරුදුවලදී ලැබූ පාඩු ආවරණය කිරීම සඳහා (උදා: 2019දී ලැබූ අලාභය රු. බිලියන 1.2කි)²² භාණ්ඩාගාරයේ අරමුදල් භාවිතා කළ ආකාරය සම්බන්ධයෙන් පැහැදිලි කිරීමක් අවශ්‍යය.

¹⁷ Central Bank of Sri Lanka (2021). *Annual Report 2020*. p. 162.

¹⁸ Hiejn, H.; Premanath, L. (2020). *Final Report (Volume I) Comprehensive Strategic Investment Plan and Road Map for the Water Supply and Sanitation Sector in Sri Lanka*, p. 150.

¹⁹ Hiejn, H.; Premanath, L. (2020). *Final Report (Volume I) Comprehensive Strategic Investment Plan and Road Map for the Water Supply and Sanitation Sector in Sri Lanka*, p. 152.

²⁰ Comments made at meeting on 8th July 2021 at the Ministry.

²¹ NWSDB and Ministry of Finance. *Statement of Corporate Intent, 2017-2020*, p. 3.

²² Central Bank of Sri Lanka (2021). *Annual Report 2020*, p. 91.

බහුපාර්ශ්වීය සංවර්ධන මූල්‍ය නියෝජිතායතන විසින් පුළුල් සාකච්ඡා ඔස්සේ නිර්මාණය කරනු ලබන ණය ගිවිසුම්වලට අවදානම් කළමනාකරණය කිරීමේ විධිවිධාන ද ඇතුළත් වේ. ආපසු ගෙවීම් සාමාන්‍යයෙන් කළමනාකරණය කරනු ලබන්නේ මුදල් අමාත්‍යාංශයේ බාහිර සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුව විසිනි.

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සතුව ඒ වන විට තිබෙන මූල්‍ය ශක්තිය අනුව ස්වාධීනව ආපසු ගෙවීම සඳහා ද සැලසුම් සකස් කළ හැකිය. එහෙත්, දේශීය වානිජ බැංකුවලින් ලබාගන්නා ලද ණය ආපසු ගෙවීම වෙනස් කාරණයකි. අවාසනාවට මෙන්, විශේෂයෙන්ම මහා භාණ්ඩාගාර අනුග්‍රහය ලැබෙන රාජ්‍ය ආයතන ඇතුළු රාජ්‍ය ආයතන විසින් දේශීයව ලබාගන්නා ලද ණය ආපසු ගෙවීම පමා කිරීම අසාමාන්‍ය තත්වයක් නොවේ. මෙසේ සිදුවන බව දන්නා අවදානම්, ණය ගිවිසුම්වල වගන්ති අතරට එක්කර තිබිය හැකිය.

කාලීනව සිදුකරනු ලබන ගාස්තු සංශෝධන බාහිර දේශපාලනික ආයතන විසින් අවහිර නොකරන බවට ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයට සහතික කළ හැකිනම්, දේශීය මූල්‍යවලින් සාධාරණ කොන්දේසි මත අවශ්‍ය අරමුදල් ලබාගැනීමේ හැකියාව තිබේ. බැඳුම්කර හා වෙනත් එවැනි ක්‍රම යටතේ අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීමේදී එවැනි ස්ථාවරත්වයන් අත්‍යවශ්‍යය. බර තබන ලද සාමාන්‍ය ප්‍රාග්ධන පිරිවැය (WACC) සාධාරණ මට්ටමක තබාගැනීම සඳහා ද එය අවශ්‍යය. ලොව පුරා බොහෝ ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා පද්ධති සඳහා අරමුදල් සම්පාදනය කරගනු ලබන්නේ බැඳුම්කර හා එවැනි පොළී අඩු ක්‍රමවේද මගිනි. ණය ආපසු ගෙවීම පැහැර හැරීමේ කිසිදු හැකියාවක් නොමැති බව පෙනෙන විට ණයකරුවන් විසින් අයකරනු ලබන පොළීය අඩුය. රාජ්‍ය ආයතනයක් වීම හා මූල්‍ය පහසුකම් සපයනු ලබන ජල යෝජනා ක්‍රමවලින් ස්ථාවර ආදායමක් ලැබීම එයට හේතුවයි.

විදුලිය වැනි ආදානක මිල ඉහළ යාම හේතුවෙන් තමන්ට පාලනය කළ නොහැකි හේතු මත වැඩිවන වියදම් ප්‍රතිපූරණය කරගැනීම සඳහා ගාස්තු වෙනස් කළ නොහැකි හා දේශපාලන හේතු මත ගාස්තු සංශෝධන කල්දැමීමට භාජනය වන ණයකාර ආයතනවලට මෙම උපකල්පන අනුව කටයුතු කළ නොහැකිය (විදුලි වියදම අලෙවි මිලෙන් 28.43%ක් බව කියනු ලැබේ).²³ බලපත්‍ර හා ආශ්‍රිත නීතිමය මෙවලම් මත පදනම් වූ විධිමත් නියාමන පද්ධතියක් පිහිටුවීම දැනට පවතින අවිධිමත් සැකැස්ම තුළ විශිෂ්ට වර්ධනයකි. කෙසේ වෙතත්, නියාමන ආයතනය මත හෝ රජයට අයත් උපයෝගීතාව මත දේශපාලන පීඩනය එල්ල කිරීමේ හැකියාව එමගින් අහෝසි වන්නේ නැත. එම අවදානම කළමනාකරණය කරගත හැක්කේ කෙසේද?

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුව, ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා සම්බන්ධ ඕනෑම නීතියක් සඳහා පළාත් සභා එකඟත්වය අවශ්‍යය.²⁴ ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා සම්බන්ධයෙන් මහජනයා මුහුණදෙන ගැටලු පලාතෙන් පලාතට පුළුල් ලෙස වෙනස් වේ. එලදායි විසඳුම් ලබාදිය යුත්තේ ඒ ඒ පලාත්වල විවිධ තත්වයන්ට ගැලපෙන පරිදිය. ඒ වෙනුවෙන් මෙම වාර්තාව විසින් යෝජනා කරනු ලබන්නේ දෙමුහුන්, සහයෝගීතාව මත පදනම්වූ නියාමන සැකැස්මකි. එහිදී ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව විසින් තාක්ෂණික විශේෂඥභාවය හා දත්ත විශ්ලේෂණ සපයනු ඇත. ඒවා නියාමන සංසන්දනයන් සඳහා අවශ්‍ය වේ. පළාත් සභා තුළ පිහිටි ඒකක මගින් මෙම සැසඳුම් නියාමනයන් (benchmarks) මෙහෙයවනු ලැබේ. ඒ පිළිබඳ 3 පරිච්ඡේදයේදී පූර්ණ විස්තරයක් සපයනු ලැබේ. මෙම දෙමුහුන්, විමධ්‍යගත විසඳුම විසින් නියාමන ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධ අයෝග්‍ය දේශපාලනික මැදිහත්වීම්වලට ද විසඳුමක් ලබාදෙයි.

වර්තමානයේදී, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් සුරක්ෂිත ආයෝජනයකින් ලැබිය හැකි ප්‍රතිලාභ (cost of money) තම මූල්‍ය සංදර්භයෙන් ඉවත් කර ඇති බව පෙනේ. එහි 2020-25 සමායතන සැලැස්මෙහි මෙසේ සඳහන් වේ: “භාණ්ඩාගාර අරමුදල්වලින් මෙම ව්‍යාපෘතිවලට අරමුදල් සම්පාදනය කිරීම පිළිබඳ භාණ්ඩාගාරය සලකා බලන හෙයින්, ප්‍රාග්ධන ආයෝජනය සමග සම්බන්ධ ණය ආපසු ගෙවීම් සැලකිල්ලට ගනු නොලැබේ.”²⁵ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් මෙම වසරේදී පවා වානිජ බැංකුවලින්

²³ NWSDB and Ministry of Finance. Statement of Corporate Intent, 2017-2020, p. 3.
²⁴ Judgment on Water Sector Reforms Bill. Cases SC (SD) 24/2003 and 25/2003. However, the Secretary of the Ministry of Water Supply indicated at meeting on Ministry on 8th July 2021 that he did not believe there was a role for Provincial Councils in water supply.
²⁵ NWSDB (2021). Corporate Plan 2020-25, p. 47.

ණය ලබාගත් පසුබිම තුළ මෙය අතිශය අසාමාන්‍ය තත්වයකි. නමුත් 2021 වර්ෂයෙන් පසු ණය ආපසු ගෙවීමේ වගකීම රජය භාර ගන්නේ නැති බව ජල සම්පාදන අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් වරයා ප්‍රකාශ කළේය.²⁶

2.3.2 ඉදිරිය

වසංගතය හේතුවෙන් හා ඒ හා සම්බන්ධ ආර්ථික අවපාතය හේතුවෙන් පොදු අරමුදල් හිඟ වී තිබෙන සංදර්භය තුළ පොලී රහිතව අසීමිතව ලැබෙන අරමුදල් පිළිබඳ මෙම අසාමාන්‍ය උපකල්පනය වෙනස් කිරීමට සිදුවිය හැකිය. රජය විසින් ඇප වී ලබාදෙන ණය වෙනුවට බැඳුම්කර හා රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් වැනි වෙනත් අරමුදල් මූලාශ්‍ර සොයාගැනීමට සිදුවනු ඇත. ඒ පිළිබඳ CSIPහි සාකච්ඡා කර තිබේ. එහි පෙන්වා දී තිබෙන ආකාරයට, ජල උපයෝගීතාවන් සමග සම්බන්ධ මෙම අඩු වියදම් මූල්‍ය ස්වරූප සඳහා ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සුදානම් කිරීම පිණිස කල්තබා කළ යුතු බොහෝ කටයුතු තිබේ (දෙවසරකටවත් පෙර).

2020-22 කාලය සඳහා සමායතන අභිලාෂය සම්බන්ධ ප්‍රකාශයක් අත්සන් කිරීම ඇතුළු කරුණු CSIP නිර්දේශ තුළ අඩංගු වේ. 2021 වසරේ මැයි මාසය වන විට ද එය සිදුකර ඇති බවක් නොපෙනිණි. ශේෂ පත්‍රය තුළනය කිරීම සහ ආදායම් පිළිබඳ නිවැරදි ප්‍රක්ෂේපණ සිදුකළ හැකි ස්ථාවර නියාමන පරිසරයක් ස්ථාපිත කිරීම විවිධ වකවානුවලදී ගනු ලැබූ ක්‍රියාමාර්ග හා ප්‍රකාශිත බලාපොරොත්තු අතර තිබේ.

ස්ථාවර නියාමන පරිසරයක් විසින් බැඳුම්කර හිමියන්ට හා ආයෝජකයන්ට ඇතිවන අවදානම අවම කරනු ලැබේ. ව්‍යාපාර සැලසුම් අනුගමනය කළ හැකි බව පිළිබඳ ඔවුන්ට වැඩි සහතිකයක් තිබේ. එසේම, විෂයමූලික දත්ත මත පදනම් වන හා පුළුල් උපදෙස් විමසීමවලින් පසු යොදාගනු ලබන ක්‍රමවේද මත පදනම්ව, සැලසුම් කරන ලද පරිදි ගාස්තු සංශෝධන සිදුකරන බැවින් ආපසු ගෙවීම් හෝ ප්‍රතිලාභ ප්‍රකාශ කළ හැකිය.

ස්ථාවර නියාමන පරිසරයක් සම්පාදනය කළහොත්, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයට සිය ව්‍යාපාර සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකි වනු ඇත. භාණ්ඩාගාරය විසින් ආපසු නොගෙවිය යුතු ප්‍රදාන ලබාදීම තවත්වන්නේ නම් හෝ ණය ගෙවීම තමන් වෙත භාර නොගන්නේ නම්, එයින් ඇතිවන වාසි වඩා විශාලය.

රජය මූලික වශයෙන් ලෝක බැංකුව (WB) හා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව (ADB) වෙත අවධානය යොමුකරන බවට ජනාධිපති ලේකම්වරයා මෑතදී කළ ප්‍රකාශය මගින් අදහස් වන්නේ විධිමත් නියාමනයක් අත්‍යවශ්‍ය වන බවයි.²⁷ මෙම සංවර්ධන මූල්‍ය ආයතනවල ණයදීමේ පටිපාටිය මේ දක්වා සැලකුණේ කරදරකාරී, දීර්ඝ එකක් ලෙසයි. ස්වාධීන නියාමනය හා මෙහෙයුම් හා වෙනත් පිරිවැය ආවරණය කරගැනීමට ආදායම් ප්‍රමාණවත් බව සහතික කිරීමේ කොන්දේසි සාමාන්‍යයෙන් මෙම වැඩසටහන් සමග සම්බන්ධ වේ.

විශාල පළාත් පාලන ආයතන හැර සෙසු ඒවාට බැඳුම්කර ක්‍රියාවලිය සංකීර්ණ වැඩිය. බොහෝ පළාත් පාලන ආයතනවලට පහසු වන්නේ ප්‍රාදේශීය ණය හා සංවර්ධන අරමුදලයි (LL&DF). රජය විසින් අවස්ථාව ලබාදෙන්නේ නම් ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට ද එය මූලාශ්‍රයකි. විකල්පයක් ලෙස, යෝජිත වක්‍රීය අරමුදලින් ණය ලබාගැනීමට ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට සිදුවේ. මෙම අවස්ථා දෙකේදීම, අඩු පොළියක් යටතේ හෝ ණය ආපසු ගෙවිය යුතුය. ලෝක බැංකු හා ආසියානු සංවර්ධන බැංකු අරමුදල් යෝජිත වක්‍රීය අරමුදලට ප්‍රාග්ධනය සැපයීමට හා එය ශක්තිමත් කිරීමට යොදාගත හැකිය. ස්ථාවර නියාමන පරිසරයක් හා ගාස්තු සූත්‍රය තුළ සත්‍ය වියදම් දැක්වෙන බවට සහතිකයක් ලබාදීම එහිදී ප්‍රයෝජනවත් වනු ඇත.

²⁶ At meeting at Ministry, 8th July 2021.
²⁷ *Sunday Times* (2021 May 23). No more big loan projects. <http://www.sundaytimes.lk/210523/news/no-more-big-foreign-loan-projects-444812.html>

3.0 ශ්‍රී ලංකාවට උචිත ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා නියාමනය

“2030 වසර වන විට සෑම තැනකම සියලු දෙනාට සාධාරණ අන්දමින් හා දරාගත හැකි මිලකට ආරක්ෂිත පානීය ජලය සැපයීමේ” භයවන තිරසර සංවර්ධන අරමුණ සාක්ෂාත් කරගැනීමේදී මුහුණදීමට සිදුවන අභියෝග පළමු පරිච්ඡේදයේ විස්තර කරන ලදී. ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා සැපයුම නිශ්චිත භූගෝලීය හා සමාජ තත්වයන් සමග සම්බන්ධ බව රටපුරා මහජන අදහස් විමසීමවලදී හෙළිදරව් විය. එම තත්වයන් පළාතෙන් පළාතට වෙනස් වේ. ඇත්තෙන්ම දිස්ත්‍රික්කයෙන් දිස්ත්‍රික්කයට පවා වෙනස් වේ.

නිකම්ම මුදල් විසිකිරීමෙන් (විසිකරන්නට තරම් සල්ලි තිබෙනවා නම්) ප්‍රශ්න විසඳිය නොහැකි බව දෙවන පරිච්ඡේදයෙන් පෙන්වා දෙන ලදී. කාර්යක්ෂම ආයෝජන වාතාවරණයක් නිර්මාණය කිරීම සඳහා ස්ථාවර නියාමන රාමුවක් මගින් බොහෝ දේ කළ හැකිය. එවැනි ආයෝජන මගින්, සේවය ලබාගැනීමේ හැකියාව, මිල හා ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධ පොදු ජනතාවගේ හා රජයේ අරමුණු ඉටුකරගත හැකිය. මූල්‍යකරණය සම්බන්ධයෙන් අගභිහ කාලවලදී සැපයුම්කරුවන්ට මුහුණදීමට සිදුවන අවිනිශ්චිතභාවය අවම කිරීමෙන් එම අරමුණු ඉටුකරගැනීම සඳහා ප්‍රමාණවත් තත්වයන් සැපයීමටද විධිමත් නියාමනයට හැකියාව තිබේ.

මෙම පරිච්ඡේදයෙහි අරමුණ වන්නේ, පළාත් සභාවල ව්‍යවස්ථාමය බලතල අනුව නියාමන විසඳුමක නිශ්චිත ස්වරූපය විස්තර කිරීමයි. SC (SD) 24/2003 හා 25/2003 නඩු තීන්දු හරහා ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් ජල සේවා සංශෝධන පනත් කෙටුම්පතට අදාළව කරන ලද ව්‍යවස්ථා අර්ථ නිරූපණය අනුව, ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවාවන්ගේ විමධ්‍යගත ස්වරූපය හඳුනාගෙන තිබේ. එනිසා දෙමුහුන් නියාමන ක්‍රමයක් තුළ පළාත් සභා සම්බන්ධ කරගැනීම හෝ මධ්‍යගත විසඳුමක් සඳහා පළාත් සභාවල අනුමැතිය ලබාගැනීම අවශ්‍යය.

මහජනතාව හා ව්‍යාපාර විසින් මුහුණදෙන ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා ගැටලු රටෙහි විවිධ ප්‍රදේශ අනුව වෙනස් වේ. එබැවින් එලදායි විසඳුම් සම්පාදනය කළ හැක්කේ එක් එක් ප්‍රශ්නයට ගැලපෙන අන්දමටයි. මෙම හේතු වෙනුවෙන්, මෙම වාර්තාව මගින් යෝජනා කරනුයේ මධ්‍යම සහ පළාත් ආණ්ඩු ස්ථර සහයෝගයෙන් ක්‍රියාත්මක කෙරෙන නියාමන සැකැස්මකි. නියාමනය සම්බන්ධ සැසඳුම් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය තාක්ෂණික විශේෂඥභාවය හා දත්ත විශ්ලේෂණය ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව විසින් සපයනු ලැබේ. නියාමනය ක්‍රියාත්මක කරන්නේ පළාත් සභාව තුළ පිහිටි ඒකක මගිනි. මෙම දෙමුහුන්, විමධ්‍යගත විසඳුම සැලසුම් කර තිබෙන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ විශේෂිත තත්වයට අනුකූලවය. එමගින් නියාමන ක්‍රියාවලියට බාධාකාරී වන අයෝග්‍ය දේශපාලන ඇඟිලිගැසීම් සම්බන්ධයෙන් යම් ආරක්ෂණයක් ද සැපයේ.

3.1 බලපත්‍රවල කේන්ද්‍රීය වැදගත්කම

ඉහත 2 පරිච්ඡේදයෙහි විස්තර කරන ලද පරිදි, විධිමත් නියාමනය සංවිධානය කර තිබෙන්නේ බලපත්‍ර වටාය. නූතන සංදර්භය තුළ බලපත්‍රය යනු, බලපත්‍රලාභියාගේ හා බලපත්‍ර ලබාදෙන්නාගේ හිමිකම් හා වගකීම් සම්බන්ධ නීතිය ලේඛනයකි. බලපත්‍ර නිකුත් කරන්නා විසින් මහජන අභිලාෂය නියෝජනය කරනු ලැබේ. පොදු ප්‍රතිපත්තිමය අරමුණු නිරූපණය කරන බලපත්‍ර කොන්දේසි තුළ අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයෙන්, ගුණයෙන් හා මිලෙන් යුතුව සේවා සැපයීමට බලපත්‍රලාභියාට තිබෙන වගකීම ද ඇතුළත් වේ. සැපයුම්කරුවා දරණ අවදානම ද එමගින් අවම කෙරේ.

බලපත්‍ර කොන්දේසි කඩකිරීම සම්බන්ධයෙන් දණ්ඩනයට ලක්වීමට සිදුවේ. බලපත්‍රය අලුත් කිරීමට, නොකිරීමට හෝ වෙනස් කිරීමට සහ බලපත්‍ර කොන්දේසි බලාත්මක කිරීමට බලපත්‍රලාභියාට තිබෙන බලය අර්ථ නිරූපණය කිරීමෙන් සහ ක්‍රියාමාර්ග සඳහා විධිවිධාන සැකසීමෙන් මෙම නීතිය ලේඛනය විසින් නිශ්චිතභාවයක් සපයයි. එමගින් කළමනාකරණයට වාසියක් සිදුවේ. ව්‍යාපාර සැලැස්ම පිළිවෙලකට තාර්කික ආකාරයට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව එමගින් ලැබේ. බලපත්‍රලාභීන් විසින් සේවයේ යොදවන ලද පුද්ගලයන් හටද අවදානම අවම කිරීමෙන් ප්‍රතිලාභ ලැබේ. ආයතනය දේශපාලනයේ හදිසි අහේතුක වෙනස්කම්වල ග්‍රහණයට හසුවී ඇති විට තාර්කික මානව සම්පත් සැලසුම්කරණයක් සකස් කර ක්‍රියාත්මක කිරීම සිදු කළ නොහැකිය.

නීති නැති විට හා තිබෙන නීති අපැහැදිලි විට, කළමනාකරණය හා භාණ්ඩාගාරයේ හෝ වෙනත් ආයතනයක තීරණ ගන්නන් අතර අවබෝධය හා ගනුදෙනු මත ව්‍යවසායෙහි ක්‍රියාකාරීත්වය රඳාපවතී. සේවකයන්ගේ වෘත්තීය කටයුතුවලට නිශේධාත්මක බලපෑමක් එයින් ඇතිවේ.

බලපත්‍රයක් මගින් අවිනිශ්චිතභාවය අවම කරන නිසා, ව්‍යාපාර සැලසුම් සැකසීමට හා ක්‍රියාත්මක කිරීමට සැපයුම්කරුවන්ට ඉඩකඩ සැලසේ. එබැවින්, බොහෝ පරිපාලකයන් කැමැත්තක් දක්වන එක් අවුරුද්දක කාලයට වඩා දිගු කාලයක් බලපත්‍ර සඳහා තිබිය යුතුය. විශාල ආයෝජන සහිත ප්‍රධාන පෙළේ බලපත්‍ර සඳහා නිර්දේශ කර තිබෙන්නේ අවුරුදු 10ක කාලයකි. සෛස්‍ර බලපත්‍ර සඳහා කාල පරිච්ඡේදය අවුරුදු පහකට පමණ කෙටි විය හැකිය.

නව බලපත්‍ර නිකුත් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය, ඒවා අලුත් කරන ආකාරය හා අවලංගු වන ආකාරය බලපත්‍ර රාමුව තුළට අනිවාර්යයෙන් ඇතුළත් විය යුතුය. පැහැදිලි නීති හා නිසි ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම මගින් ක්ෂේත්‍රය තුළ ස්ථාවරත්වය දිරිගැන්වේ. එසේම එය හරි හැටි සිදු කළහොත්, එය පාරිභෝගික සුබසාධනයට ද ඉවහල් වේ. ස්වාභාවික යුක්තියේ මූලධර්මවලට අනුකූල වන විධිමත් ක්‍රියාවලි හරහා මිස අන් ක්‍රමවලින් බලපත්‍රලාභියාගේ ක්‍රියාකාරකම්වලට බලපත්‍ර නිකුත්කරන්නා සම්බන්ධ වන්නේ නැත. බලපත්‍රයක් නොමැතිව බලපත්‍ර යටතේ කෙරෙන ක්‍රියාකාරකම්වල යෙදීම නීතිමය වරදක් බවට පත්කරනු ඇත.

කළ යුතුව තිබෙන සාධාරණ ක්‍රියාව වන්නේ සාමාන්‍යයෙන් සමාන යයි පෙනෙන සියලු දෙනාට සමාන අන්දමින් සැලකීමයි. වෙනස්කම් නොකිරීම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ද මූලධර්මයකි. පන්තියකට අයත් වන සැපයුම්කරුවන් වන ප්‍රජාමූල සංවිධානවල බලපත්‍ර ද සමාන තත්වයෙහි ලා සැලකිය යුතුය. ඔවුහු ජල නිෂ්පාදනයේ සෑම මට්ටමකම ක්‍රියාකාරී වෙති. ව්‍යතිරේඛයන් සම්බන්ධයෙන් ශක්තිමත් සාධාරණීකරණයක් අවශ්‍යය. එසේ නැතහොත්, ව්‍යවස්ථාමය අභියෝග නිර්මාණය වේ. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් පළාත්වල නිර්මාණය කරන ලද පළාත්බද ආධාරක මධ්‍යස්ථානයනට (RSC) කුඩා ප්‍රජාමූල සංවිධානයකට වඩා වෙනස් ආකාරයෙන් සලකනු ඇත. එහෙත්, බොහෝ ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට සමාන බලපත්‍ර නිකුත් කෙරේ.

3.2 විමධ්‍යගතකරණයේ වටිනාකම

කොළඹ සිට බලන විට, ප්‍රශ්නය ජල සම්පාදනයේ ප්‍රමුඛ භූමිකාව රහත රාජ්‍ය ව්‍යවසායයේ කාර්යසාධනය නැංවීම ලෙස පෙනෙනු ඇත. වර්තමානයේදී රාජ්‍යයේ මූල්‍ය හා අවධාන සම්පත් වැඩි ප්‍රමාණයක් උරාගනු ලබන්නේ එය විසිනි. එහෙත් ජනගහණයෙන් අඩකටත් වඩා තවමත් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ සේවා මගින් ආවරණය වන්නේ නැත. සේවා සැපයීම මිල අධික වන ජන සන්නත්වය අවම ප්‍රදේශ මගහැර තිබේ. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ ප්‍රමුඛතාවය වියයුත්තේ අද සේවා නොසැපයෙන හෝ දුර්වල අන්දමින් සේවා සැපයෙත් ජනයාට සේවය සැපයීම බව සැකයක් නැත. එහෙත්, එම ආයතනය විසින්ම සෑමට ගැලපෙන එක විසඳුමක් ඔස්සේ එම කාර්යය කළ යුතු බවක් එමගින් අදහස් වන්නේ නැත.

මුල්කාලීන ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා²⁸ සැපයුම්කරුවන් අතර පළාත් පාලන ආයතන ප්‍රමුඛ වූහ. අද බොහෝ දුරට ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් පළාත් පාලන ආයතන අභිභවා එම කාර්යය ඉටුකරයි. එහෙත්, ජනතාවට වඩාත් සමීප වන රාජ්‍යයේ තුන්වන මට්ටම වන්නේ පළාත් පාලන ආයතනයයි. එම ආයතනවලට බෙදාහැරීමේ හා බිල් නිකුත් කිරීමේ වගකීම ආපසු ලබාගැනීමේ හැකියාව තිබේ. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ තොග සැපයුම් ලබාගෙන ඉතිරි කටයුතු කරන කුරුණෑගල මහ නගර සභාව මෙන් හෝ වඩා පුළුල් ලෙස එම කටයුතු වල යෙදෙන මහනුවර මහ නගර සභාව මෙන් කටයුතු කල හැක. මහනුවර මහ නගර සභාව සතුව තමන්ගේම පිරිපහදු ඒකකයක් තිබේ. එහෙත්, තොග මට්ටමින් යම් ජල ප්‍රමාණයක් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය වෙතින් ලබාගනියි.

මේ හරහා ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයට තම ශක්තිය වඩා දුෂ්කර කාර්යයන් වෙනුවෙන් යෙදවිය හැකිය. ජල මූලාශ්‍ර වෙත ප්‍රවේශය ලබාගැනීම, ජලය පිරිපහදු කිරීම, තොග වශයෙන් නළ මගින් හා වෙනත් ක්‍රමවලින් ජල සම්පාදනය එවැනි අවධානය අවශ්‍ය ක්ෂේත්‍රයි.

එහෙත්, සම්පත් සහිත, උසස් මට්ටමක තිබෙන පළාත් පාලන ආයතනයක් වන බණ්ඩාරවෙල නගර සභාව විසින් ජල සම්පාදනය සම්බන්ධ සියලු කටයුතු ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය වෙත පැවරීමෙන් පෙනී යන්නේ ඉහත ආකෘතිය කෙටිකාලීනව ඉටු වීමට ඉඩ අඩු බවයි. පළාත් පාලන ආයතනවල හැකියාවන් දියවී යාමට හේතු පිළිබඳ 11වන පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡා කරනු ලබන අතර කෙටිකාලීන විසඳුම් නිර්දේශ කර තිබේ.

²⁸ The waterworks built and operated by the colonial government were transferred to the Colombo Municipal Council in 1908 by Colombo Waterworks Ordinance, No, 18 of 1907.

නගරයෙන් බැහැර දුෂ්කර ප්‍රදේශවල තවමත් වැඩිපුරම සිදුවන්නේ ස්වයං ජල සම්පාදනය හෝ ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් කරනු ලබන ජල සම්පාදනයයි. ප්‍රජාමූල සංවිධාන ආරම්භ වූයේ රජයෙන් ස්වාධීනවය. එහෙත්, දැන් ඒ බොහොමයක් රජයේ අධීක්ෂණය යටතට ගෙන තිබේ. ප්‍රජාමූල සංවිධාන යනු කුඩා, ගම් මට්ටමේ සංවිධාන වන අතර ඒවා නඩත්තු වන්නේ ප්‍රධාන වශයෙන්ම පුරවැසියන්ගේ දායකත්වයෙනි. එයට අමතරව, විවිධ රාජ්‍ය හා ව්‍යාපෘති දායකත්වයන් ද ලැබේ. ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් සේවා සපයනු ලබන්නේ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයට සේවා සැපයීම දුෂ්කර යයි සැලකෙන පරිවාරයේ ප්‍රදේශවලටයි. එම සේවාවන්ගේ ගාස්තු ද ඉතා අඩුය. පළාත් අගනුවරවල පැවැත්වුණු උපදෙස් විමසීම්වලට සහභාගී වීම පවා එම සංවිධානවල නායකයන්ට දුෂ්කර විය. ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව වැනි කොළඹ මූලික කරගත් නියාමන ආයතන සමග සෘජුව කටයුතු කිරීමේ හැකියාව ඔවුන්ට ඇතැයි බලාපොරොත්තු වීම අසාධාරණය.

2020 ජාතික පානීය ජල ප්‍රතිපත්තියට පහත දැක්වෙන මූලධර්මය අයත් වේ: “කළමනාකරණ හැකියාව කෙරෙහි නිසි සැලකිල්ල දක්වමින් මෙහෙයුම් වගකීම් යෝග්‍ය පහළම මට්ටම දක්වා විමධ්‍යගත කරනු ඇත.” මෙය ජල හිඟය බරපතල වන ප්‍රදේශ කිහිපයක් පමණක් තිබෙන රටක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාවේ තත්වය සමග අනුගත වේ. දීර්ඝ දුරක් ජලය හෝ දියර අපද්‍රව්‍ය ප්‍රවාහනය කිරීම මේ රටේ තේරුමක් නැත. බලපෑමකින් තොරවම, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් එහි මෙහෙයුම් පළාත් නවයේ කලාපීය සහායක මධ්‍යස්ථාන (RSC) වෙත විමධ්‍යගත කර තිබේ. මෙහෙයුම් අවසන් භාවිතා කරන්නා වෙත සමීප විය යුතු යයි පිළිගන්නේ නම්, නියාමනය ද අවසන් භාවිතා කරන්නාට සමීප විය යුතුය.

පළාත් පාලන ආයතන හා ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් විමධ්‍යගත කරන ලද නියාමන ක්‍රමවේදයක් භාරගන්නට ඉඩ තිබේ. එහෙත් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් එයට විරුද්ධ වෙන්නට ඉඩ තිබේ. එවැනිනක තාර්කිකභාවය ඔවුන් ප්‍රශ්න කරන්නට ඉඩ ඇත. මේ මොහොතේ සහායකි තුමා ප්‍රමුඛතාවය දෙන්නේ ආයතනය කාර්යක්ෂම කිරීමටය. කළමනාකාරිත්වය මුල් තැන දෙන්නේ ස්ථාවර සහ ප්‍රමාණවත් ආදායම් ප්‍රවාහයකටය.²⁹

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ කළමනාකරණය විධිමත් නියාමනයකට සහයෝගය දීමට ප්‍රධාන හේතුව විය යුත්තේ එවැනි සංවිධාන ස්වරූපය වර්තමානයේ පවතින අවිනිශ්චිත වාතාවරණයට වඩා හොඳ නිසාය. වර්තමානයේ පවතින්නේ අවිධිමත් නියාමන අධිකාරියකි. එම නියාමනය විසින් 2012 සිට ගාස්තු සංශෝධනයක් ලබාගැනීමට අසමත් වී තිබේ. මේ වන විටත් වෙනත් ආකාරවලින් සහනාධාර ලබාදී තිබෙන නිවාස පාරිභෝගිකයන්ගෙන් 75%ක ප්‍රතිශතයක් වන පිරිසකට 10%ක වට්ටමක් ලබාදීමට එම නියාමනය යටතේ ගත් තීරණය හේතුවෙන් ආදායම ද අඩුවී තිබේ. විධිමත් නියාමනයක් ස්ථාපිත කිරීමට ඔවුන් එකඟ වන්නට නම්, පටිපාටිය වශයෙන් නිවැරදි, සාක්ෂි මත පදනම් වූ ගාස්තු සංශෝධන සහතික විය හැකි බවට සහ සංවිධානයට එමගින් තම ව්‍යාපාර සැලැස්ම තාර්කික ආකාරයකට ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවස්ථාව ලැබෙන බවට තහවුරුවක් ඔවුන්ට අවශ්‍ය වනු ඇත.

ප්‍රජාතාන්ත්‍රික ක්‍රමයක් තුළ අවසන් තීරකවරුන් වන්නේ දේශපාලන අධිකාරියයි. එබැවින්, දේශපාලනික සංස්කෘතියේ වෙනස්වීමකින් තොරව, තාක්ෂණික වශයෙන් අවශ්‍ය, එහෙත්, දේශපාලනික වශයෙන් ජනප්‍රිය නොවන ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලබන බවට පරිපූර්ණ සහතික වීමක් සිදුකළ නොහැකිය. කෙසේ වෙතත්, පළාත් සභා නවයක් වෙත විමධ්‍යගත කරන ලද නියාමනය මගින් හරි දේ සිදුවීමට තිබෙන ඉඩ කඩ වැඩිය.

පළාත් සභා නවය තුළ පිහිටි නියාමන ඒකක නවය විසින් පළමු ගාස්තු නිර්ණනය එකවර නිකුත් කරන්නේ යයි සිතන්න. මිලභ ගාස්තු සංශෝධනය සිදුකළ යුත්තේ අවුරුදු තුනකින් යයි සිතන්න. කුමන හෝ හේතුවක් මත ඒකක නවයෙන් තුනක් එම සැලැස්ම අනුව ක්‍රියා කිරීමට අසමත් විය හැකිය. එම තත්වය පිළිබඳ අවබෝධයකින් යුතුව, ගාස්තු නිර්ණනයක් නිකුත් නොකරන හෝ නිකුත් කිරීමට ප්‍රමාද වන ප්‍රතිඵලයක් විග්‍රහ කරන වගන්ති බලපත්‍ර කොන්දේසි තුළට ඇතුළත් කළ යුතුය.

උදාහරණයක් ලෙස, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ කලාපීය සහයෝගිතා මධ්‍යස්ථාන වෙනුවට එම පළාත්වල පිහිටුවන ලද කලාපීය ඒකක මගින් ගාස්තු තාවකාලික පදනම මත සංශෝධනය කළ හැකි බව පවසන්නට හැකියාව තිබේ. එහිදී භාවිතා කරනු ලබන්නේ කලින් ගාස්තු නිර්ණනයේදී භාවිතා කරන ලද සූත්‍රයයි. නිර්ණනය නිකුත් කරන ලද පළාත් හයේ අනුමත වූ ගාස්තු මත මෙය පදනම් කරගත හැකිය. නැතිනම් සිදුකළ යුතු

²⁹ Meeting with Chairman, General Manager and leadership team of NWSDB, 6th July 2021.

ගාස්තු සංශෝධන සම්බන්ධයෙන් තමන්ගේම ගණනය කිරීමක් සිදුකළ හැකිය. ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාවේ සූත්‍රය එහිදී පදනම් කරගත හැකිය.

බලයේ සිටින ආණ්ඩුව ගාස්තු සංශෝධන ප්‍රමාද කිරීමට අදහස් කළහොත්, ප්‍රමාදය සිදුකරන පළාත්වල ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ ඒකකවලට ස්ථාවර පටිපාටිය ක්‍රියාත්මක කිරීම නතර කරන්නැයි ආණ්ඩුව විසින් නියෝග කළ හැකිය. විකල්පයක් ලෙස, මධ්‍යයේ සිටින පාලක පක්ෂය විසින් ගාස්තු නිර්ණනයන් නිකුත් කිරීමෙන් ඕනෑම පළාත් ඒකකයක් වැළැක්විය හැකිය. කිසියම් පළාතක ගාස්තු නිර්ණනය සම්පූර්ණ කිරීම මත ස්ථාවර විසඳුම රඳා පවතින්නේ නම්, එහිදී ඇතිවන්නේ කලකිරීමකි. විදේශ ආයෝජකයකු සමග නීතිමය බැඳීම් සහිත ගිවිසුමක් මගින් නියාමක ආයතනයට දේශපාලන පීඩනයට මුහුණදීමේ හැකියාව ලැබේ. 1998-2002 වකවානුවේදී, ඒ වන විට අලුතෙන් පෞද්ගලීකරණය කර තිබුණු ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් ආයතනයේ වාර්ෂික ගාස්තු ප්‍රතිලාභය ගාස්තු සංශෝධන නිවේදනයේ කාලය පිළිබඳ සාකච්ඡා කිරීමට පූර්ණ වශයෙන් ස්වාධීන නොවූ නියාමක ආයතනයට උපකාරී විය. ඒ සම්බන්ධ රජයේ කැපවීම NTT සමාගම සමග කොටස්හිමී ගිවිසුමෙහි සඳහන් විය. ඇතැම් අවස්ථාවලදී සංශෝධන ප්‍රමාද වූ මුත්, ක්‍රියාත්මක කරන ලදී.³⁰

3.3 නියාමනය සැසඳීම

කාර්යක්ෂම නියාමනය වෙනුවෙන් සාක්ෂි මත පදනම් වූ තීරණ ගැනීම සඳහා නිවැරදි තොරතුරු අවශ්‍යය. එම නිසා, නියාමනයේ ඔක්සිජන් ලෙස සැලකෙන්නේ තොරතුරුය. සියලු නියාමන නීති හා බලපත්‍රවල නියාමක ආයතනය වෙත නිවැරදි තොරතුරු සැපයීම තහවුරු කිරීමේ ශක්තිමත් බලතල අඩංගු කර තිබේ. බොහෝ නියාමක ආයතනවලට තම කාර්යය සඳහා අවශ්‍ය තොරතුරු ලබාගැනීමේ දැඩි දුෂ්කරතාවක් පැවතීම එයට හේතුවයි.

සැසඳුම් නියාමනය හෙවත් යම් මිනුමකට අනුව නියාමනය කිරීම මෙයට විසඳුමයි.³¹ එහිදී නියාමනයට ලක්වන ආයතනයේ කාර්යසාධනය වෙනත් ආයතන සමග සන්සන්දනය කරනු ලැබේ. එහි අරමුණ වන්නේ තොරතුරු ලබාගැනීම සඳහා බලපෑම් කිරීම හෝ 'තම්කර ලජ්ජාවට පත්කිරීමයි'. උදාහරණයක් ලෙස, නියාමනයට ලක්වන ආයතනය විසින් මිල තීරණය කිරීමට අවශ්‍ය වන ඇතැම් මූලිකාංග සැඟවීමට උත්සාහකළ හැකිය. නියාමනයට ලක්වන ආයතනය විසින් අදාළ දත්ත සපයන්නේ නැතිනම් සැසඳිය හැකි වෙනත් දත්ත භාවිතා කිරීමට සිදුවන බව නියාමක ආයතනය විසින් දැනුම් දෙනු ඇත. නියාමනයට ලක්වන ආයතනය කොතරම් අකාර්යක්ෂම හා නොසැලකිලිමත් ද යන්න වෙනත් ආයතනවල දර්ශක සමග සන්සන්දනාත්මකව ප්‍රකාශ කර 'තම්කර ලජ්ජාවට පත්කිරීමට' නියාමක ආයතනයට හැකියාව තිබේ.

මෙවැනි ක්‍රියා මාර්ගයකට සාමාන්‍යයෙන් පළමු ප්‍රතිචාරය වන්නේ සැසඳුම් නියාමනයේ යෝග්‍යභාවය අභියෝගයට ලක්කිරීමයි. විදේශීය සැසඳුම් නියාමනයන් භාවිතා කළ විට මෙය විශේෂයෙන්ම සිදුවේ. එම වෙළඳපොළවල වර්ධාවන් වෙනස්ය. භූගෝලීය තත්වයන් සේවා සම්පාදනය සඳහා පහසු විය හැකිය. ජන සන්නිවේදන අධික විය හැකිය. දේශීය සැසඳුම් නියාමනයන් භාවිතා කිරීම අඩුවෙන් ප්‍රශ්නකාරීය. මෙහිදී ඒකාබද්ධ, ජාතික ඒකාධිකාරයක් පුළුල් ලෙස සැසඳිය හැකි ඒකක ලෙස නැවත සකස් කරගනු ලැබේ. එහි වෙනම නීතිමය පෞරුෂයන් හා වෙනම බලපත්‍ර නිකුත් කර තිබිය හැකිය. නියාමනය සැසඳීම සඳහා භාවිතා කරනු ලබන තොරතුරු විදේශවලින් ලබාගන්නවාට වඩා රට තුළින් ලබාගත යුතුය. ඒවා පාරිභෝගිකයාට සෘජුව බලපාන කරුණුවලට සීමා කළ යුතුය. එහෙත්, සැපයුම් පිරිවැයට බලපාන මූලිකාංගවල තොරතුරු ලබාගැනීම ද වැදගත්ය.³²

³⁰ Samarajiva, R. (2000). The role of competition in institutional reform of telecommunications: Lessons from Sri Lanka, *Telecommunications Policy*, 24(8/9): 699-717.
³¹ An early application of benchmarking in Sri Lanka was Ovitigala, O.V.T.S.P. (2007). *Benchmarking Performance of Pipe Borne Drinking Water Supply Industry in Sri Lanka*, dissertation for MBA in infrastructure, University of Moratuwa.
³² For example, there is value in establishing a database of items such as the costs of pipes and construction of similar civil works that can contribute to tariff methodologies and can also improve procurement processes. Competition is supposed to bring down the costs of reformed public utility industries. In the WSS sector, regulation will have to play a role in reducing costs because competitive forces play a marginal role.

සන්සන්දනය කළ හැකි ඒකක නැවත සකස් කරගැනීම දේශීයව පවා දුෂ්කරය. ජන සනත්වය, නිෂ්පාදන පිරිවැයට බලපාන භූගෝලීය සාධක, ලාභදායී හා ලාභදායී නොවන පාරිභෝගිකයන් ආදී කරුණු පුළුල් ලෙස වෙනස් විය හැකිය.³³ එම නිසා, පාරිභෝගිකයන් හෝ භූගෝලීය ප්‍රදේශ සමාන අන්දමින් බෙදියන සරල හැඩගැස්වීමක් සිදුකරන්නැයි උපදෙස් දිය නොහැකිය. පූර්ව පරිපාලන සීමා අනුගමනය කරන හැඩගැස්වීමක් මගින් සැසඳිය නොහැකි ඒකක නිර්මාණය විය හැකිය. එහෙත්, සංඛ්‍යාන තාක්ෂණයන් භාවිතා කිරීමෙන් සන්සන්දනය සිදුකළ හැකිය.³⁴

නියාමනයන් සැසඳීම එලදායී වීමට නම්, ඒකක ස්වාධීන වීම වැදගත් වේ. එසේ නැතහොත්, තොරතුරු ඉල්ලීම්වලට ප්‍රතිරෝධය දැක්වීමෙහි ගැටුමක් ඇතිවිය හැකිය. ‘නම්කර ලජ්ජාවට පත්කිරීම’ පිළිබඳ ප්‍රතිචාර අඩුවිය හැකිය. සැබැවින්ම ස්වාධීන ව්‍යාපාර ඒකක ලෙස ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය ප්‍රතිසංවිධානය කිරීම සම්පූර්ණ කිරීමට අසමත් වීමෙන් මණ්ඩලය තුළ අවශ්‍ය තොරතුරු ගලායාමේ අඩුවක් නිර්මාණය වී තිබේ. සැලසුම් මට්ටමේ සිටම තොරතුරු ගලායාම කෙරෙහි නොසැලෙන අවධානය නියාමනයන් සැසඳීමේ එලදායීතාව සඳහා අත්‍යවශ්‍යය.

2003 වසරේදී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් නියම කරන ලද පරාමිතීන්ට අනුව, බලපත්‍ර ලබාදීමේ ඒකක විය යුත්තේ පළාත් නවයයි. නියාමනයට ලක්වන පළාත් පාලන ආයතන භූමි සීමාවන් පළාත් සීමාවන් හරහා යන්නේ නැත. පළාත් පාලන ආයතන පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරයාගේ බලාධිකාරයට යටත් වේ. ප්‍රජාමූල සංවිධාන භූමි ප්‍රදේශයන් ද සම්පූර්ණයෙන්ම පළාත් සීමාව තුළට අයත් වේ. ඒවා වර්තමානයේදී ලියාපදිංචි කරනු ලබන්නේ මධ්‍යම රජය යටතේ තිබෙන ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුවෙහිය. ඇතැම් ඒවා (උදාහරණයක් ලෙස වයඹ පළාත වැනි) පළාත් සභාවල ලියාපදිංචි කර තිබේ.

ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව සමග සම්බන්ධතාව දිගටම පවත්වාගත හැකිය. ඇත්ත වශයෙන්ම, එය 10වන පරිච්ඡේදයේ විස්තර කර ඇති ආකාරයට වැඩිදුරටත් සංවර්ධනය කළ හැකිය. මෙහි ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුවෙහි භූමිකාව නියාමන භූමිකාවක් නොවේ. ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට තාක්ෂණික හා කළමනාකරණ සහයෝගය ලබාදීම හා අභ්‍යන්තර ධාරිතාවන් ගොඩනැගීම කෙරෙහි පූර්ණ අවධානය යොමුකළ යුතුය. ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට උපකාර කිරීම සඳහා සැලසුම් කරන ලද වක්‍රීය අරමුදල තුළ භූමිකාවක් ඉටුකළ හැකිය. ප්‍රජාමූල සංවිධානවල ක්‍රියාකාරකම් රජයේ නියෝජිතයන්ගෙන් ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන් කඩාකප්පල් වන අවස්ථාවලදී, ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව ඔවුන්ගේ අරමුණු ඉටුකරගැනීමට නායකත්වය දිය යුතුය.

පළාත් මට්ටමේ වත්මන් ලියාපදිංචි ක්‍රමය එලදායී බවක් නොපෙනේ. එය නතර කර දැමිය යුතුය. උදාහරණයක් ලෙස, වාර්ෂික ලියාපදිංචි අවශ්‍යතා මගින් ලියාපදිංචි ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට නිශ්චිතභාවයක් ලබාදෙන්නේ නැත. එයට හේතුව වන්නේ, ලියාපදිංචිය පවතින්නේ අවුරුද්දක කාලයක් සඳහා පමණක් වීම හා අලුත් කිරීමේ හෝ නොකිරීමේ නිර්ණායක කලින් දැනුම් නොදීමයි.³⁵ ලියාපදිංචි නොකිරීම හෝ ලියාපදිංචි කොන්දේසි උල්ලංඝනය සම්බන්ධයෙන් නිශ්චිත ප්‍රතිවිපාක නොමැත. ලියාපදිංචිය බලපත්‍රයකට සමාන වන්නේ නැත. එහි ප්‍රාථමික අරමුණ ලෙස පෙනෙන්නේ ප්‍රජාමූල සංවිධාන පැවැත්ම හා සම්බන්ධතා විස්තර පවත්වාගැනීමේ කාර්යයන් සම්බන්ධයෙන් වගකිවයුතු පළාත් ඇමතිවරයා යටතේ පිහිටුවන ලද වගකිවයුතු ඒකකයට දැනුම්දීමයි.

³³ The method used to form the business units for electricity distribution within CEB is an example. Most, if not all, of the distribution licensees were assigned a portion of the Greater Colombo area.
³⁴ The 1982 divestiture of AT&T, at that time the world’s largest company, into seven Regional Bell Operating Companies is one of the most significant regulatory cases. It was an example of staying with administrative boundaries, but accommodating a degree of comparability.
³⁵ If registration is denied, reasons have to be given: Establishing and Regularizing of Community Based Organizations (Water Supply and Environmental Sanitation), Statute No. 1 of 2013 of Provincial Council of North Western Province, *Gazette* 1806 (23 April 2013), section 7.

ප්‍රජාමූල සංවිධාන ලියාපදිංචිය සම්බන්ධයෙන් වගකිව යුතු ඒකකයෙහි (සියලු පළාත්වල මෙය ක්‍රියාත්මක කර නැත) අරමුණ ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව සමග එක්ව පළාතේ ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා නියාමනය කරන ඒකකය ලෙස වෙනස් කළ හැකිය. එය පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරයා යටතේ පිහිටුවීමෙහි වාසි තිබේ. ඇමතිවරයාට සෘජුව වාර්තා කිරීමේ අවශ්‍යතාව එමගින් නැති වී යයි. මහජන උපයෝගීතා නියාමනය හොඳින්ම කළ හැක්කේ ස්වාධීන නියාමන නියෝජිතයන්ගෙන්ය.

නියාමන ස්වරූපය සරල විය යුතුය. පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරයා යටතේ තිබෙන ඒකකය මගින් කළ හැකි විය යුතුය. එම කාර්ය මණ්ඩලය තම මුළු කාලයම ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා නියාමනය වෙනුවෙන් වෙන් කළ යුතු නැත. ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව විසින් පළාත් ඒකක වෙනුවෙන් නියාමන ප්‍රමිති නිර්මාණය කළ යුතු අතර එලදායි නියාමන සන්සන්දනයන් සඳහා තාක්ෂණික සහාය ලබාදිය යුතුය.

3.3.1 අදියර යටතේ ක්‍රියාත්මක කිරීම

සම්ප්‍රදායික නියාමන සැසඳුම යොදනු ලබන්නේ පෞද්ගලික ආයෝජකයන් හට සම්පූර්ණයෙන්ම හෝ කොටසක් ලෙස හෝ හිමි ආයතන වෙනුවෙනි.³⁶ කිසියම් ප්‍රදේශයක මහජන උපයෝගීතාවක් විසින් ආදායම් රහිත ජල සම්පාදනය අවම කිරීම වැනි බොහෝ ඵලදායීතා ක්‍රියාමාර්ග අනුගමනය කර තිබෙනම්, එයට විශාල ලාභයක් ලබාගැනීමේ ප්‍රතිලාභය ලැබේ. ඒ හා සමානව, එය විසින් පිරිවැය හෝ ආදායම් රහිත ජල සම්පාදනය අවම කිරීමට අසමත් වී තිබේ නම්, නියාමක ආයතනය විසින් සේවා සම්පාදන ආයතනයට දඬුවම් කරනු ලැබේ. එමගින් ආයෝජකයන් හට එම ගාස්තු සංශෝධන වක්‍රයේදී ද පාඩු විඳීමට සිදුවේ.

සියලු ප්‍රාදේශීය ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩල 100%ක් රජයට අයත් වීටදී, මෙම ප්‍රතිලාභ හා දඬුවම්වලට අර්ථයක් නැත. රාජ්‍ය ව්‍යවසාය කළමනාකරණය අභිප්‍රේරණය වන්නේ ලාභ විසින් නොව, විශාල අයවැය මගිනි.³⁷ අඩුකරන ලද හෝ වෙනස් නොවන අයවැය දණ්ඩනයක් ලෙස සැලකේ. නිලධාරී තත්ත්‍රයට වාර්තා කරනු ලබන සංඛ්‍යා පුළුල් කිරීමට ඉඩ ලබාදෙන විශාල අයවැය ප්‍රතිලාභයකි. එහෙත්, මෙම ප්‍රතිලාභ/දණ්ඩන ක්‍රමය මහජන උපයෝගීතා සම්බන්ධයෙන් ඵලදායී ලෙස යොදාගත නොහැකිය.

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ කලාපීය ඒකක නවයෙන් තුනක් ව්‍යාපෘති වියදම් සීමාකිරීමේදී හා ආදායම් රහිත ජල සම්පාදනය අවම කිරීමේදී දුර්වල ලෙස ක්‍රියාත්මක වන්නේ යයි සිතන්න. මිළභ ගාස්තු වක්‍රයේදී ආයෝජනවලට අඩු අරමුදල් ලැබෙන ගාස්තු තීරණ ප්‍රයෝජනවත් වන්නේ නැත. උදාහරණයක් ලෙස, ආදායම් නොලැබෙන ජලය අවම කිරීම සඳහා එය උපකාර වන්නේ නැත. ආදායම් නොලැබෙන ජලය සඳහා හේතු රැසක් තිබිය හැකිය. ඒ අතරින් කීපයකට විසඳුම් සඳහා වඩා විශාල ආයෝජන අවශ්‍ය වේ. උදාහරණයක් ලෙස, කාන්දු වන ජල නළ අලුත් කිරීම සඳහා සහ ජල මීටර යාවත්කාලීන කිරීම සඳහා ආයෝජන අවශ්‍ය වේ. වැඩිදියුණු කිරීම් සඳහා අවශ්‍ය අරමුදල් නවත්වාගෙන සිටීමෙන් කලාපීය ආයතනය පිරිහීම ආරම්භ වේ. කාර්යක්ෂමතාව වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා අරමුදල් අඩුවීමෙන් වැඩිදුරටත් දඬුවම් ආදිය ලැබීමට සිදුවිය හැකිය. එක්සත් රාජධානියේ සැසඳුම් නියාමන රෙගුලාසි අනුව, යටිතල පහසුකම් පුනරුත්ථාපනය අවශ්‍ය වූ කලාපීය මෙහෙයුම්කරුවන් සඳහා වැඩිදුර අරමුදල් නියාමක ආයතනය විසින් ලබාදෙන ලදී.³⁸

ඕනෑම තත්වයකදී, නියාමක ආයතනයට නියාමනයට ලක්වන ආයතනය සතු ආදායම්වලට හා ආයෝජන සඳහා තිබෙන අරමුදල්වලට ඒක පාර්ශ්විකව ධනාත්මක හෝ සෘණාත්මක අයුරින් බලපෑම් කළ නොහැකිය. නියාමක

³⁶ Baldwin, R.; Cave, M. (1999). *Understanding regulation: Theory, strategy, and practice*. Oxford: Oxford University Press, chapter 18.

³⁷ Niskanen, William A. (1968). Non-market decision making: The peculiar economics of bureaucracy. *The American Economic Review*, 58(2), Papers and Proceedings of the Eightieth Annual Meeting of the American Economic Association, pp. 293-305.

³⁸ OFWAT (2010). *The form of the price control for monopoly water and sewerage services in England and Wales – a discussion paper*. https://www.ofwat.gov.uk/wp-content/uploads/2015/11/prs_inf_1010fplform.pdf

ආයතනය හැර සෙසු ආයතන විසින් පාලනය කරනු ලබන විවිධ සහනාධාර ක්‍රමවල විශාල බලපෑමක් තිබේ (මේ පිළිබඳව වඩාත් පූර්ණ ලෙස ඊට පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡා කරනු ඇත).

එම නිසා, යෝජනා කරනු ලබන්නේ සන්නිවේදනය කරනු ලබන නියාමනය සහ සුත්‍රයක් මත පදනම් වූ ගාස්තු නිර්ණය නීතිගත කළ යුතු බවයි. එහෙත්, එය විස්තර කිරීමේ අවසරය ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව වෙත තිබිය යුතුය. එමගින් මුල් අවධිවලදී සරල පිරිවැය පාදක සූත්‍ර භාවිතා කිරීමේ නොමැතිවීමට එම ආයතනයට ලැබේ. කාර්යක්ෂමතාව දිරිගන්වන වඩා සංකීර්ණ අංග පසු අවධිවලදී හඳුන්වාදිය හැකිය. නිර්මාණය කරනු ලබන ඕනෑම රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල් ව්‍යාපාරයක් වෙනුවෙන් වඩා සම්ප්‍රදායික නියාමන සන්නිවේදනයන්ට ඉඩදීම සඳහා භාෂාව ප්‍රමාණවත් ලෙස නොමැති විය යුතුය. සන්නිවේදනයන් තුළ නියාමනවලට ඉඩ දීමට හා මූල්‍ය නොමැතිවීමට විධිවිධාන සකසා තිබිය යුතුය.

3.1 මංජුසාව: තාවකාලිකව නියාමනයෙන් නිදහස් කිරීම (forbearance) යනු කුමක්ද?

සංවිධානමය ධාරිතාව සංවර්ධනය කරගන්නට පෙර ඕනෑවට වඩා වැඩි පවරාගන්නවාට වඩා කළ හැකි කාර්යයන් කිහිපයක් හරියට කිරීම හොඳය. පුළුල් අරුතින් ගත් කල, ඉතා පළුල් නියාමන කාර්යයන් පොරොන්දු වන නීති හෝ රෙගුලාසි සඳහා උදාහරණ ඕනෑතරම් තිබේ. එයට අමතරව, හැකි හැමවිටම තරඟකාරිත්වයට ඉඩදීම/ තරඟකාරිත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ අවශ්‍ය විටදී පමණක් නියාමනය කිරීම නියාමන භාවිතාවෙහි සාමාන්‍ය මූලධර්මයකි. පූර්ණ නියාමනය හා සම්පූර්ණයෙන්ම නියාමනයෙන් ඉවත්වීම අතර මැද භූමිය තාවකාලිකව නියාමනයෙන් නිදහස් කිරීම රාමුවට අයත් වේ. නියාමක ආයතනය නියාමනය සඳහා වන සියලු වගකීම් අත්හරින බවක් මෙම සංකල්පයෙන් අදහස් වන්නේ නැත. වෙළඳපොළ බලය හා කොල්ලකාරී මිල පිළිබඳ කරන ලද තක්සේරුවක් මත පදනම්ව පමණක් නියාමක ආයතනය විසින් ඇතැම් සාධක ඉවසීමට ඉඩ තිබේ. නියාමනය සාධාරණ වන විටක එය ක්‍රියාත්මක කරනු ඇත.³⁹

අඩු තරමේ මුල් අදියරේදීවත්, මිල සූත්‍රයට සෘජුව අදාළ වන හා පාරිභෝගිකයාට දරාගැනීමට සිදුවන, වැඩිකර පෙන්වනු ලබන ආදාන වියදම් පිළිබඳ නියාමක ආයතනය දැනුවත් විය යුතුය. මෙහිදී ලබාදිය හැකි එකම ප්‍රතිකර්මය වන්නේ විනිවිදභාවය සහ නම්කර ලැජ්ජාවට පත්කිරීමයි. ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව විසින් පරිපූර්ණ ලෙස දත්ත එක්රැස් කිරීම හා විශ්ලේෂණය සහ සියලු දත්ත ප්‍රසිද්ධ කිරීම අවශ්‍ය කොන්දේසියකි. සැපයුම්කරුවන්ට පීඩනය එල්ල කිරීම සඳහා දත්ත භාවිතා කරන පාරිභෝගික කණ්ඩායම් හා මාධ්‍ය පැවතීම ප්‍රමාණවත් කොන්දේසියකි.

3.4 ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ ඒකකවලට බලපත්‍ර ලබාදීම

ඉහත දක්වන ලද නියාමන සැලැස්ම මගින් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය නියාමනය කළ යුත්තේ කෙසේද යන ප්‍රශ්නය මතුකරයි. පළාත් මට්ටමේදී බලපත්‍ර නිකුත් කරන විට, දැනට පවත්නා කලාපීය සහයෝගීතා මධ්‍යස්ථාන ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම අවශ්‍යය. ඒවා සෑම පළාතකම පිහිටුවනු ලැබුවේ පළාත් නියාමනයට ලක්වන ස්වාධීන ඒකක ලෙසයි.⁴⁰ ආයතනයකට බලපත්‍ර ලබාදීම සඳහා අවශ්‍ය අවම තත්වය වනුයේ එය ස්වයං-පැවැත්විය හැකි, ඒකකයක් ලෙස විගණනය කළ හැකි ආකාරයේ ආයතනයක් වීමයි.

හිමිකාර සමාගමක් පසුබිමෙහි තිබිය හැකිය. එහෙත්, බලපත්‍රලාභී ආයතනය තමන්ගේම කළමනාකරණයක් සහිත ස්වයං-පවතින ආර්ථික ඒකකයක් ලෙස නිරූපණය විය යුතුය. දැනට පළාත් වෙත අනුබද්ධ කර තිබෙන කලාපීය සහයෝගීතා මධ්‍යස්ථාන ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම ද ඒ සඳහා අවශ්‍යය. (බස්නාහිර පළාතේ කලාපීය සහයෝගීතා මධ්‍යස්ථාන තුන සඳහා එලදායි බලපත්‍ර ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය).

මහ ජල මණ්ඩලය බලපත්‍රලාභීන්ගේ සත්‍ය අයිතිකරු වුවද, සෑම ඒකකයම තමන්ගේම කළමනාකරණයක් සහිත ස්වාධීන ආර්ථික ඒකකයක් විය යුතුය. ඒ ඒ පළාත්වල වෙනස්වූ අභියෝගයන්ට උචිත ලෙස මුහුණ දීමේ හැකියාව

³⁹ Samarajiva, R.; Iqbal, T. (2009). Banded forbearance: A new approach to price regulation in partially liberalized telecom markets, *International Journal of Regulation and Governance*, 9(1): 19-40.
⁴⁰ This has some similarities with the reorganization of the CEB into multiple license-holding business units, including five distribution licensees, as part of the last round of reforms.

ඔවුන්ට තිබිය යුතුය. මේ සඳහා දැනට පළාත් අනුව සංවිධානය කර ඇති RSC ඒකකය ප්‍රතිසංවිධානය කල යුතු වන්නේය. බස්නාහිර පළාත සඳහා වූ RSC තුන ගැන විශේෂ විසඳුමක් සකසා ගත යුතු වේ.

ජල මණ්ඩලය නොවන සැපයුම් කරුවන් සංඛ්‍යාවෙන් ලොකු වුවද, වඩාත්ම සංකීර්ණ නියාමන කටයුතු කල යුතු වන්නේ පළාත් ජල මණ්ඩල පිළිබඳවය. පළාත් සභාවන්ගේ ධාරිතාව ගොඩ නගා ගැනීමට කාලය අවශ්‍ය නිසා, මුල් අදියරේදී ජල මණ්ඩල නියාමනය PUCSL මගින් සෘජුවම කර, වසර හතකින් පමණ පසු පළාත් වලට බාර දිය හැක.

සැලසුම් කිරීම, බිල්පත් සේවා, විශේෂිත උපදේශන සේවා ආදිය මධ්‍යම මට්ටමේ සැපයුම්වලදී වඩා ඵලදායී විය හැකිය. එවැනි අවස්ථාවලදී, කලාපීය ඒකක විසින් එම සේවා මධ්‍යම රජය යටතේ පවතින සමාගමෙන් ලබාගත යුතුය. සේවා සපයනු ලබන අතර, ගෙවීම් කරනු ඇත. පටු කරන ලද මධ්‍යම සංවිධානය ද ජාත්‍යන්තර සංවර්ධන සංවිධාන ආදිය සමඟ සම්බන්ධතා සම්බන්ධීකරණය කරන ව්‍යුහය ලෙස පවතිනු ඇත. කෙසේ වෙතත්, කලාපීය ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයන් ප්‍රදාන හා සහනාධාර සම්බන්ධයෙන් සහ වානිජ බැංකුවලින් ලබාගන්නා ණය සම්බන්ධයෙන් භාණ්ඩාගාරය සමඟ සෘජුව ගනුදෙනු කිරීම වඩා සුදුසුය.

3.4.1 විකල්ප විසඳුම

ඉහත විසඳුම ක්‍රියාත්මක කිරීමට බැරි නම්, ජල සේවා ප්‍රතිසංස්කරණ පනත ගැන ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය දුන් SC (SD) 24/2003 සහ 25/2003 තීන්දුවලට අනුකූල විසඳුමක් සලකා බැලිය හැක. මෙය සඳහා පළාත් සභාවන්ගේ අනුමැතිය අවශ්‍ය වනු ඇත. මෙහිදී ප්‍රජා මූල සංවිධානයන් හට බලපත්‍ර ලබා දීම සහ නියාමනය ප්‍රාදේශීයව පිහිටවන කාර්යාල තුළින් ක්‍රියාත්මක වන PUCSL ආයතනයේ වගකීම වෙයි. ප්‍රාදේශීය කාර්යාල තුළින් නියාමන කටයුතු කිරීම මහජන උපදේශනයන් තුළින් ලැබුණු ඒකමතික ඉල්ලීමට ප්‍රතිචාරයක් වේ.

වැදගත්ම ප්‍රශ්නය වන්නේ ජාතික ජල සම්පාදන සහ ජලාපවහන මණ්ඩලය නියාමනය කරන්නේ කෙසේද යන්නයි. 2017 සේෆ්ගේ වාර්තාවෙන් යෝජනා කල අදියර කිහිපයක විසඳුම සලකා බලනු වටී.⁴¹ බලපත්‍ර නිකුත් කල යුතු යම් ආකාරයකින් සමාන ඒකක තුනක් හෝ හතරක් නිර්ණය කිරීමට විශේෂඥ කමිටුවක් පත් කිරීම අමාත්‍යාංශය විසින් කල හැකිය. එක් විකල්පයක් වන්නේ පවතින RSC 11 සමූහගත කිරීමයි. බස්නාහිර පළාත සඳහා ස්ථාපිත කර ඇති නිෂ්පාදනය පමණක් කරන RSC ඒකකය මෙහිදී යම් ගැටළු මතු කරයි. හරියට නම් සියලු ඒකකයන්ගේ නිෂ්පාදන සහ බෙදාහැරීම් උපාංග තිබිය යුතුය.⁴² අනිත් විකල්පය වන්නේ අයත්තේ සිට ඒකක නිර්මාණය කිරීමයි. මෙය තුල ආදායම් අතින් සරු සාර බස්නාහිර පළාත කොටස් කර අලුත් ඒකකයනට බෙදා දිය හැක. නමුත් අවාසනාවකට, මෙම විකල්පය සඳහා සෑහෙන කාලයක් වැය වෙනු ඇත. අලුත් ව්‍යුහය ස්ථාපිත කිරීමට බොහෝ බාධා ඇති වනු ඇත.

3.5 නිර්දේශ

අමාත්‍යාංශය ලෙස සඳහන් වන්නේ ජල සම්පාදනය හා අමාත්‍යාංශයයි.

ක්‍රියාමාර්ගය	ගනු ලබන්නේ	සහයෝගය
ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභා පනත සමඟ එක්ව ගත් විට ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා සැපයුම්කරුවන් හට බලපත්‍ර ලබාදීමට හා නියාමනයට බලය ලබාදෙන පනතක් ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා ක්ෂේත්‍රය වෙනුවෙන් සම්මත කරවා ගැනීම	අමාත්‍යාංශය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව
වෙනත් උපයෝගිතා නියාමන නීති ආදර්ශයට ගෙන සකස් කරන ලද ක්‍රමවේද අනුව නැවත බලපත්‍ර ලබාදීම, අලුත් කිරීම, වැරදි ආදිය සම්බන්ධයෙන් විධිවිධාන ඇතුළත් කිරීම. ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභා පනත සමඟ ගත් විට, එම විධිවිධාන මගින් සම්පූර්ණ	අමාත්‍යාංශය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව

⁴¹ Safege Consulting Engineers (2017). TA – 8835 SRI LANKA: Institutional Development of National Water Supply and Drainage Board. Draft Final Report, pp. 39-42.

⁴² The different configurations of LGAs will have to be dealt with. Kandy has production, distribution, and billing. Kurunegala MC only does distribution and billing.

නියාමන රාමුවක් සපයනු ලැබේ. බලපත්‍ර ලබාදිය යුත්තේ පළාත් මට්ටමෙන් හෝ කලාප තුනක, හතරක ඒකාබද්ධ මට්ටමෙනි.		
අදියර වශයෙන් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන සැසඳුම් නියාමනය වෙනුවෙන් හා ගුණාත්මකභාවය නියාමනය සඳහා විධිවිධාන ඇතුළත් කිරීම. ස්වයං නියාමනය හා නමාශීලීභාවය වෙනුවෙන් ආයතන තුළ විධිවිධාන සැකසීම. පළමු පියවරේදී වඩා සංකීර්ණ කටයුතු සෘජුවම ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව වෙත පැවරීම.	අමාත්‍යාංශය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව
ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ කලාපීය ආධාරක මධ්‍යස්ථාන II (පළාතකට එකක් බැගින් හා බස්නාහිර පළාතට තුනක් ලෙස පවතින) තමන්ගේ ම කළමනාකරණයක් හා ගිනුම් සහිත ස්වයං ඒකක ලෙස ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම හෝ	අමාත්‍යාංශය	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය
විකල්ප ලෙස, නියාමනය සන්සන්දනය කිරීම සඳහා උපයෝගී වන බලපත්‍ර ලබාදිය හැකි ඒකක තුනක් හෝ හතරක් යෝජනා කිරීම සඳහා කමිටුවක් පත්කිරීම.	අමාත්‍යාංශය	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය
මධ්‍යම සංවිධානය විසින් හොඳින්ම ලබාදිය හැකි සේවා හා ක්‍රමවේද හඳුනාගැනීම. බස්නාහිර පළාත වෙනුවෙන් යෝග්‍යතම සැකැස්ම හඳුනාගැනීම.	අමාත්‍යාංශය	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය
ප්‍රජාමූල සංවිධාන ලියාපදිංචි කිරීම සඳහා පළාත් සභා නීති තිබේ නම්, ඒවා අවලංගු කිරීම	පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් අමාත්‍යාංශය	
ප්‍රජාමූල සංවිධාන ලියාපදිංචි කිරීම පිළිබඳ ප්‍රඥප්ති පළාත් සභාවල තිබේ නම් ඒවා ඉවත් කිරීම	පළාත් පාලන විෂය භාර පළාත් අමාත්‍යාංශය	
ඉහත දක්වන ලද නීති යටතේ ප්‍රජාමූල සංවිධාන සමග කටයුතු කරනු ලබන ඒකක නියාමන ඒකක බවට පරිවර්තනය කිරීම හෝ පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරයා වෙත වාර්තා කරන අලුත් ඒකක නිර්මාණය කිරීම	පළාත් පාලන විෂය භාර පළාත් අමාත්‍යාංශය	
නීති සම්මත වනතෙක් පළාත් නියාමන ඒකක සඳහා බඳවාගැනීමේ හා පුහුණු වැඩසටහන්වලට මුලපිරීම; පළමු අදියරේදී (අවුරුදු හතක් පමණ) පළාත් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩල ඒකක සෘජුවම ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව විසින් නියාමනය කිරීම සහ පළාත් ඒකක ඒවා අධීක්ෂණය කිරීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරු

4.0 නියාමනයේ පරාසය

දෙමුහුන් අන්දමින් හා ක්‍රමානුකූලව ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා නියාමනය සඳහා අවශ්‍ය තර්කනය කලින් පරිච්ඡේදය විසින් සපයන ලදී. නියාමනයට යටත් කළ යුතු ආයතන හා සේවා මෙම පරිච්ඡේදය විසින් හඳුනාගනු ලැබේ. තවදුරටත් රාජ්‍ය නිලධාරීන් විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන බවක් නොපෙනුණද, අවසාන වශයෙන් අනුගමනය කරන ලද ජාතික ප්‍රතිපත්තිය යහපත් ආරම්භක ස්ථානයකි.

ජාතික පානීය ජල ප්‍රතිපත්තිය (2010) විසින් එහි පරාසය “ගුණාත්මක හා ප්‍රමාණාත්මක සාධක ඇතුළත් කරගනිමින් මානව පරිභෝජනය සඳහා සපයනු ලබන පානීය ජලයට සීමා කරනු ලැබේ. එයට බෝතල් කරන ලද ජලය අයත් වන්නේ නැත.”⁴³ බෝතල් හැර වෙනත් ඕනෑම ආකාරයකින් සපයනු ලබන පානීය කිරීම සඳහා යෝග්‍ය ජලය මෙම ප්‍රතිපත්ති මූලධර්මවලට හා ජාතික ප්‍රතිපත්තියේ නියාමන ස්වරූපයන්ට යටත් කරනු ලැබේ. හඳුනා නොගත් නිදන්ගත වකුගඩු රෝගය හේතුවෙන් සුලබ සම්පාදනයක් බවට පත්වී තිබෙන RO ජලය සහ විශාල කන්ටේනරවලින් සපයනු ලබන ජලය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රතිපත්තිය අපැහැදිලිය.

ජාතික ප්‍රතිපත්තිය අනුව නියාමනයට ලක්වන්නේ පානීය සඳහා සුදුසු, බෝතල් හැර වෙනත් ආකාරවලින් සපයනු ලබන ජලයයි. ජලය සපයන ආයතන නොවේ. නීති සම්පාදකයන් විසින් ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා සම්පාදනය ආර්ථික භාණ්ඩයක් ලෙස සංකල්පගත කර නොමැති බැවින් මෙම තත්වය තේරුම්ගත හැකිය. මූල්‍ය තිරසරභාවය⁴⁴ යන ශීර්ෂය යටතේ බදු පැනවීම හා පිරිවැය ආපසු ලබාගැනීම වැනි ආර්ථිකය ආශ්‍රිත ප්‍රශ්න සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කරන එක් කොටසක් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන් අතර සිටියහ. ජාතික සනීපාරක්ෂක හා මලාපවහන කළමනාකරණ ප්‍රතිපත්තියක් පවතින බවක් නොපෙනේ. එහෙත්, එවැන්නක් කෙටුම්පත් කිරීම පිළිබඳ සාකච්ඡා කර තිබේ.

ජල සම්පාදන හා ජල/මළ අපවහන සේවා සතුව ප්‍රධාන අංග/ අදියර තුනක් තිබිය හැකිය. එනම්, පානීය ජලය නිෂ්පාදනය (හෝ ප්‍රේෂණ/ මලාපවහන අපවහනය පවිත්‍ර කිරීම), සම්ප්‍රේෂණය හා බෙදාහැරීම (අවසන් පාරිභෝගිකයා වෙත යම් ආකාරයකින් පානීය ජලය රැගෙන යාම හෝ අපද්‍රව්‍ය යම් ආකාරයකින් එක්රැස් කිරීම) සහ බිල්පත් ක්‍රියාවලියයි. පානීය ජලය සම්බන්ධ සැපයුම් ක්‍රියාවලිය පාරිභෝගිකයාගෙන් අවසන් වේ. ප්‍රේෂණ/ මලාපවහන අපවහනය සම්බන්ධයෙන් නම්, එය ආරම්භ වන්නේ පාරිභෝගිකයාගෙන්ය. විදුලිය හෝ විදුලි සංදේශනය මෙන් නොව, නාගරික ප්‍රවාහන සේවයට සමානව, ජල සම්පාදනය සහ ප්‍රේෂණ/ මලාපවහන සේවා දැඩි ලෙස ප්‍රාදේශීය වේ.

ජල හා ධාරිතාව විසින් ආවරණය කරනු ලබන ප්‍රදේශය තුළ නළ ජලය සහ මලාපවහන සේවා වෙළඳපොළවල් සාමාන්‍යයෙන් ඒකාධිකාරීය. බහුවිධ තරඟකාරී ආයතන මගින් එම සේවා කාර්යක්ෂම ලෙස සම්පාදනය කළ නොහැකිය. බෙදාහැරීම ජලයක් පිහිටුවීම සඳහා අවශ්‍ය විශාල ආයෝජනය සහ සෑම පාරිභෝගිකයකුටම සේවා සැපයීම සඳහා යන පිරිවැය අඩුවීම හේතුවෙන්, මෙම සේවා බොහෝවිට කාර්යක්ෂම අන්දමින් සපයනු ලබන්නේ තනි ආයතනයක් විසිනි. බවසර් මගින් ජලය සැපයීම හා බෝතල් කළ ජලය බෙදාහැරීම යනු තරඟකාරීත්වයක් තිබිය හැකි විශේෂිත වෙළඳපොළවල්ය.

මලාපවහනය යනු නිවාස හා ව්‍යාපාර භූගත මලාපවහන ජලයකට සම්බන්ධ කරන සේවාවකි. මළ ද්‍රව්‍ය (පවිත්‍ර කිරීමේ පද්ධතියක් (එවැන්නක් තිබේ නම්) වෙත රැගෙන යනු ලැබේ. ඉන්පසු, පවිත්‍ර කරන ලද හෝ නොකරන ලද අපද්‍රව්‍ය මුහුදට හෝ යම් බැහැර කරන ස්ථානයකට දමනු ලැබේ. මෙම අධි ප්‍රාග්ධන පිරිවැය සේවාවේ සාධනීය බහිරතාවන් සැලකිය යුතු තරම්ය. සාමාන්‍යයෙන්, මලාපවහන සේවා සඳහා ගාස්තු මහ නගර සභා ගාස්තුවලට අඩංගු කර සැකසීමේ ප්‍රවණතාවක් තිබේ. එය මිනීමෙහි තේරුමක් නැත. එහෙත්, කාර්මික හා වානිජ භාවිතාවන් අනුව ස්ථානය අනුව ගාස්තු අය කළ හැකිය.

මළ ද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේ සේවා යනු, සෞඛ්‍යයට හෝ ජල මූලාශ්‍රවලට හානියක් නොවන පරිදි නගරවල ජනයා ජීවත් වන ස්ථානවලින් අපද්‍රව්‍ය ඉවත් කිරීමේ ඉතාම හොඳ ක්‍රමයයි. උදාහරණයක් ලෙස, මලාපවහන ජලය මගින්

⁴³ Ministry of Water Supply and Drainage (2010). National Drinking Water Policy, section 5.

⁴⁴ Ministry of Water Supply and Drainage (2010). National Drinking Water Policy, section 3.

සේවා නොසපයනු ලබන කොළඹ නගරයේ ප්‍රදේශවල පිරුණු වැසිකිළි වලවල් හිස්කිරීම සඳහා කොළඹ මහනගර සභාව විසින් ගලී බවසර සේවාවක් සපයනු ලැබේ. එම ගලී බවසර විසින් මළ ද්‍රව්‍ය පිරිසිදු කිරීමේ ස්ථානය වෙත රැගෙන යනු ලැබේ. එම ස්ථානයේදී ඒවා මලාපවහනය සමග සම්බන්ධ කළ හැකිය. මනාව සකසන ලද මළ ටැංකිවලට අමතරව ගලී බවසර භාවිතා කරමින් මළ ද්‍රව්‍ය ඉවත් කිරීම මළ ද්‍රව්‍ය කළමනාකරණයේදී අඩු ජනගහනයක් සිටින ප්‍රදේශ සඳහා වඩාත් යෝග්‍ය ක්‍රමයයි. එය වනාහි පෞද්ගලික ගලී බවසර මෙහෙයුම්කරුවන් විසින් රට පුරා සපයනු ලබන ගාස්තු අයකරන සේවාවකි. බැහැර කිරීමේ ස්ථාන සම්බන්ධ සීමාසහිතකම් පැවතියද, එම සේවාවන් සම්පාදනය සම්බන්ධයෙන් ඒකාධිකාරයක් බිහිවීමේ ප්‍රවණතාවක් නැත (ඇතැම්විට අනවසරයෙන් මළ ද්‍රව්‍ය බැහැර කරන අවස්ථා තිබේ). ගාස්තු සකස් කිරීමේදී, අනවසර බැහැරකිරීම් වලට සානුබලදීම් ඇති නොවන ලෙස ඒවා සකස් කිරීම ඉතා වැදගත්ය.

කලින් පරිච්ඡේදවල විස්තර කරන ලද පරිදි, ඒකාධිකාරී සේවාවන්ගේ නියාමනය සාධාරණීකරණය කරනු ලැබේ. එමෙන්ම තොරතුරුවල දැඩි අසමමිතිකත්වයක් ඇති විට නියාමනය අවශ්‍ය වේ. තරඟකාරීත්වය ඇතිකළ හැකි ස්ථානවල නියාමනය සරල කළ හැකිය. එසේම, තාවකාලිකව නියාමනයන් නිදහස් කළ හැක. තොරතුරු අසමමිතිකත්වය සම්බන්ධයෙන් වන ගුණාත්මකභාවයේ නියාමනයන් මගින් තෝරාගැනීම් සඳහා අවශ්‍ය වන තොරතුරු සම්පාදනයට වැඩි බරක් ලබාදෙයි.

4.1 නියාමනයට ලක්කරනු ලබන ආයතන

දිරිගැන්වීම් මගින් නියාමනයට ලක්වන ආයතනවල වර්ගවත් බලපෑමට ලක්විය හැකි බව උපයෝගීතා නියාමනයේ පිළිගැනීමකි. ඒ වෙනුවෙන්, වෙනකක් කිරීමේ හැකියාව තිබෙන ආයතන අවශ්‍යය. ඒ වෙනුවෙන්, නියාමනයට ලක්වන ආයතනයේ සීමා නිර්ණය කිරීම අවශ්‍යය. ඒ වෙනුවෙන් තීරණ ගැනීමේ හැකියාව තිබෙන නෛතික පුද්ගලභාවයක් සහිත ආයතන අවශ්‍යය. එයට විරුද්ධව නඩු දැමිය හැකි විය යුතුය. නැතිනම් එයට නඩු දැමිය හැකි විය යුතුය.

සරලම ස්වරූපයෙන් ගත් කල, නියාමනයට ලක්වන ආයතනයේ සියලු ව්‍යාපාර බලපත්‍රයේ විස්තර කර තිබෙන අතර, ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධ අංශ ද ඇතුළුව ගාස්තු නිර්ණය කරනු ලබන්නේ නියාමන ආයතනය විසිනි. ආයතනයේ ගිණුම් මගින් ව්‍යාපාරය නිවැරදි ලෙස නිරූපණය විය යුතුය. ඒවා නියාමන ආයතනයේ පරීක්ෂාව සඳහා විවෘත විය යුතුය. සාමාන්‍යයෙන් ගත් කල, නියාමනයට ලක් නොවන ඕනෑම ව්‍යාපාරික කටයුත්තක් වෙනම සමාගමක් මගින් සැපයිය යුතුය. නැතහොත්, එවැනි ගිණුම්වල මුදල් වෙනත් කටයුතුවලට නොයෙදවෙන බවට ඇපවී තිබිය යුතුය. නියාමනය නොකරන ලද කටයුතුවලට නියාමනය කරන ලද ව්‍යාපාර මාර්ග හරහා සහනාධාර නොලැබිය යුතුය. එවැනි ආදර්ශයක් තුළ, ආයතනයක් නියාමනයට ලක්කිරීම මගින් අනිවාර්යයෙන් එමගින් පිරිනමනු ලබන සියලු සේවා නියාමනයට ලක්වීම සිදුවේ. නියාමනයට ලක් නොවන ඒවා වෙනම තබාගනු ඇත.

4.1.1 නළ ජල මෙහෙයුම්කරුවන්

ඒ අනුව, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩල පනතෙහි⁴⁵ වගන්තිවලට ගෙන එනු ලබන සංශෝධන මගින් කලාපීය ඒකක පිහිටුවිය යුතුය. ඒවා කෙළින්ම හෝ ප්‍රධාන ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය හරහා අවසන් හිමිකරු වන ශ්‍රී ලංකා රජයට වගකියන තත්වයට පත්කළ යුතුය. එසේම, ව්‍යවස්ථාපිත ආයතනවල සාමාන්‍ය වගකීම්වලට යටත් වනු ඇත. කාලීනව විගණන වාර්තා සැපයීම එවැනි වගකීමකි. පදිංචි නිවාසවලට, කර්මාන්තවලට, මලාපවහන සේවාවලට ආදියට ජලය සම්පාදනය කිරීම වැනි ව්‍යාපාර මාර්ග ප්‍රධාන බලපත්‍රවල හෝ වෙනම බලපත්‍රවල විස්තර කරනු ලැබේ. මෙය පහසුම ආකාරය විය හැකිය.

පළාත් පාලන ආයතන විසින් ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා පමණක් නොව බොහෝ සේවා සපයනු ලැබේ. පළාත් පාලන ආයතනවලට නෛතික පුද්ගලභාවය ඇත. ඔවුන්ට නඩු පැවරීමට හෝ නඩු පැවරීමට ලක්විය හැකිය. ඔවුන් විසින් සපයනු ලබන ප්‍රදේශ/ මලාපවහන සේවා පමණක් පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරයා යටතේ පිහිටුවන ලද නියාමන ඒකකය හරහා දෙමුහුන් නියාමනයකට ලක්කෙරේ. පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත්

⁴⁵ Attention has to be paid to ensuring a high level of autonomy for the provincial units.

කොමසාරිස්වරයා ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මුත්, කිසියම් දුරකථන ස්වාධීනත්වයකින් කටයුතු කරයි. ගිනුම්වල මුදල් වෙනත් කටයුතු සඳහා නොයෙදෙන පරිදි වෙන්කිරීම පිළිබඳ ප්‍රශ්නයට ආරම්භයේදී එතරම් පිළිගැනීමක් ලැබෙන්නේ නැත. එහෙත්, පිරිවැය උපාංග අඩංගු සූත්‍රයක් මත පදනම් වූ ඵලදායී නියාමනයක් වෙනුවෙන් එය සිදුකළ යුතුය.

වැඩියෙන්ම දුෂ්කරතාවලට මුහුණදෙන්නේ ප්‍රජාමූල සංවිධානයයි. බොහෝ ප්‍රජාමූල සංවිධාන ලියාපදිංචි කර තිබෙන්නේ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයේය. ඒ සමාජ සේවා දෙපාර්තමේන්තුවේ සමාජ සංවර්ධන සංවිධාන ලෙසයි. එසේම, ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුවේ ජල සැපයුම් කළමනාකරණය කරන ප්‍රජාමූල සංවිධාන ලෙස ද ඒවා ක්‍රියාත්මක වේ. බැංකුවක ගිනුමක් ආරම්භ කිරීමට එය ප්‍රමාණවත් බව පෙනේ. ජල සම්පාදනය හා සන්නිවේදන වැඩිදියුණු කිරීම (WaSSIP) ව්‍යාපෘතිය විසින් එහි ආයතනික සංවර්ධන සහ ධාරිතා ගොඩනැගීමේ උපදේශකත්වය (COWI IDC CEYWATER, 2019) මගින් ප්‍රජාමූල සංවිධාන 1891 අංක 18 දරණ සමාජ ආඥාපනත යටතේ ලියාපදිංචි වීමේ නීතියම තත්වය ලබාගත යුතු බව යෝජනා කරන ලදී. අභ්‍යන්තර පැලැස්ස සමගි ප්‍රජාමූල සංවිධානය විසින් අපහරණය කරන ලද එහි අරමුදල් ලබාගැනීමට උත්සාහ කිරීමේදී මුහුණදුන් දුෂ්කරතා (10 පරිච්ඡේදය, 10.1 මංජුසාව) මගින් නිරූපණය වන්නේ වර්තමාන ක්‍රමවේදවල අප්‍රමාණවත්කමයි.⁴⁶

ඔවුන්ට යෙදීමට සිදුවන අදාළ නැති (අවමංගලයන්හිදී මූල්‍ය ආධාර සැපයීම වැනි) ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳ බොහෝ ප්‍රජාමූල සංවිධාන නියෝජිතයෝ කතා කළහ. එය කරනු ලබන්නේ ප්‍රජාමූල සංවිධානයේ සමගිය පවත්වාගැනීමටයි. එමගින් කලට වේලාවට බිල්පත් ගෙවනු ලබන බව තහවුරු කරගනු ලැබේ. මෙවැනි ක්‍රියාකාරකම්, ඒවා නිසි ලෙස ගිනුම්ගත කර, සාමාජිකත්වය විසින් අනුමත කර තිබේ නම්, ප්‍රජාමූල සංවිධානයට බරපතල තර්ජනයක් වන්නේ නැත. කෙසේ වෙතත්, මෙවැනි අමතර වියදම් හේතුවෙන් අලුත්වැඩියා කිරීම් හා නඩත්තු කිරීම් වැනි අත්‍යවශ්‍ය කටයුතු නැවැත්වීම සිදුනොවිය යුතුය. ඒවායේ සීමාවක් තිබිය යුතුය (10 පරිච්ඡේදයෙහි නිර්දේශ කර තිබේ). සරුසාර ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් තම අරමුදල් සාමාජිකයන්ට ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ණය සැපයීම සඳහා යොදාගන්නා බව වාර්තා විය. ප්‍රජාමූල සංවිධාන සංවිච්චලට ඉහළ ප්‍රතිලාභ ලැබෙන පරිදි ඒවා නඩත්තු කරගැනීමේ ක්‍රම අවම වීම මෙවැනි ක්‍රියාවලට හේතුවක් විය හැකිය. කෙසේ වෙතත්, ප්‍රජාමූල සංවිධානවල ස්වේච්ඡා නිලධාරීන් මුදල් ණයට දීමේ කටයුතුවල නියැලීම අවදානම් සහගතය. එමගින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නීතිරීති උල්ලංඝනය වීමද සිදුවිය හැකිය. ප්‍රජාමූල සංවිධානයක් ජල සම්පාදනය පැත්තකින් තබාගෙන ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතනයක් බවට පත්වීම වැළැක්විය යුතුය. එසේ කළ යුත්තේ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය මගින් මූලික ව්‍යාපාරයට ඇති කරනු ලබන අවදානම නිසාම නොවේ. මෙවැනි ක්‍රියාකාරකම් උපයෝගිතා නියාමනයේ සීමා තුළ නියාමනය කළ නොහැකිය. ආරක්ෂක ක්‍රියාමාර්ග සම්බන්ධ නිර්දේශ 10වන පරිච්ඡේදයේ දැක්වේ.

උපයෝගිතා නියාමන ස්වරූපයට ගැලපීම සඳහා ස්වේච්ඡා සංවිධාන සමාගම් පනත යටතේ ලියාපදිංචි විය යුතු බවට කොන්දේසි පැනවීම අසාධාරණය. කළ හැකි දෙය වන්නේ ජල සම්පාදනය හා සන්නිවේදන වැඩිදියුණු කිරීම (WaSSIP) ව්‍යාපෘතිය මගින් යෝජිත අතරමැදි විසඳුමයි. එනම්, සමාජ ආඥාපනත යටතේ ලියාපදිංචි වීමයි. ඒ සඳහා වන ආදර්ශ ව්‍යවස්ථාව සම්මත කරගැනීමයි. (10 පරිච්ඡේදය; 10.4 නිර්දේශය). ඔවුන්ගේ ගිනුම් නිසි ලෙස නඩත්තු කර විගණනය කළ යුතුය. එසේ කළ යුතු වන්නේ නියාමක ආයතනය නොවන වෙනත් ආයතනයක් විසිනි. උපයෝගිතා නියාමනයට බාහිර අරමුණු වෙනුවෙන් වන ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් නම්කරන ලද ආයතනයක් විය හැකිය.

කුඩා බලපත්‍ර හිමියන් විසින් අනුගත විය යුතු තත්වයන්ගේ බර අවම කිරීමේ අවශ්‍යතාව බොහෝ නියාමන පද්ධති විසින් හඳුනාගෙන තිබේ. තක්සේරු කරන ලද හුවමාරු පිරිවැය සහ සාපේක්ෂ වශයෙන් කුඩා සමාජ හා ආර්ථික බලපෑම මත පදනම්ව ඒවාට සැහැල්ලු අධීක්ෂණයක් පවරා තිබේ. උදාහරණයක් ලෙස, භාවිතා කරන්නන් විසින් සාමූහිකව ජල ගාස්තුව සම්මත කළ විට නියාමන ආයතනය විසින් ගාස්තු නියාමනයෙන් වැළකී සිටිය හැකිය.

ප්‍රජාමූල සංවිධානය විසින් නියාමනය කරන ලද ගාස්තු යටතේ තොග වශයෙන් ලබාගන්නා ජලය බෙදාහරින්නන් නම් යම් පරාසයක් තුළ මිල නියම කිරීම වෙනුවෙන් සාධාරණීකරණයක් තිබිය හැකිය. ජලයේ ගුණාත්මකභාවය

⁴⁶ No conclusion is proffered on the allegation.

පිළිබඳ පවතින පුළුල් අවධානය සැලකිල්ලට ගත්විට, ජලයේ ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධ බලපත්‍ර කොන්දේසි උල්ලංඝනය කරන්නන් සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාකිරීම සඳහා ඇතැම් නිල බලතල පවත්වාගැනීමේ වාසි තිබිය හැකිය (වැඩිදුර විස්තර 5 පරිච්ඡේදයේ).

4.1.2 ජල බවසර මෙහෙයුම්කරුවන්

ජල බවසර මෙහෙයුම්කරුවන් විසින් සපයනු ලබන සේවාව වෙනුවට නළ ජලය ලබාදිය හැකිය. අවසන් භාවිතා කරන්නා බවසර භාවිතය පිළිබඳ කිසිවක් නොදැන සිටින්නට පවා ඉඩ තිබේ. බවසර මෙහෙයුම්කරුවන් විසින් ජලය ලබාගන්නා මූලාශ්‍රවල ආරක්ෂාව හා බවසරවල ආරක්ෂක ප්‍රමිති පිළිබඳ මහජන අදහස් විමසීමේදී සැක සංකා මතු විය. ඒවා සුදු යකඩෙන් හැඳු ඒවාද? ඒවා භාවිතා කරනු ලබන්නේ ජලය ප්‍රවාහනය කිරීමට පමණක්ද?

තමන් නියාමනය කිරීමට සිටින සෙසු ආයතන සම්බන්ධ දුෂ්කරතා ඇතැමෙකු විසින් පෙන්වාදෙන ලදී (උදා: උතුරු පළාතේ උපදෙස් විමසීම, 1 පරිච්ඡේදයේ 1.1 කොටස). තරඟකාරිත්වයට විවෘත, එම නිසා සැහැල්ලු ලෙස නියාමනය කළ යුතු වූ ව්‍යාපාරයක් වුව ද, ජල මූලාශ්‍රවලට තිබෙන බලපත්‍ර හේතුවෙන් පවතින වරප්‍රසාදිත තත්වය නිසා වෙළඳපොළ බලයක් ඔවුන්ට තිබිය හැකිය (උදා: සියලු මෙහෙයුම්කරුවන්ට තොග සැපයුම්කරුවන් වෙතින් ජලය ලබාගැනීමේ අවසරය නැත. භූගත ජලය ලබාගැනීම සම්බන්ධයෙන් ද සීමා තිබිය හැකිය). තොග ජල සැපයුම්කරුවකු වෙත ස්වකීය සිදුවන භාවිතාවක යෙදේ නම්, නියාමකවරයා සැපයුම් දාමයේ අදාළ ස්ථානයේදී මැදිහත් වී තම තරඟකාරිත්වය සම්බන්ධ බලය භාවිතා කළ යුතුය.⁴⁷

බවසර මෙහෙයුම්කරුවන්ට බලපත්‍ර ලබාදීමේ බලය නියාමක ආයතනයට ලබාදිය යුතුය. එහිදී හැකිතරම් අවම, අත්‍යවශ්‍ය නියාමන රෙගුලාසි ඇතුළත් කරන්නට ද, වෙළඳපොළ බලය නොමැති අවස්ථාවන්හිදී නියාමනයෙන් තාවකාලිකව නිදහස් කිරීමට ඉඩහැරීමට ද නමාශීලීත්වය තිබිය යුතුය. පසුව සඳහන් කරන ලද අවස්ථාවේදී පවා උපයෝගීතා නියාමක ආයතනය විසින් ලබාදෙන ලද බලපත්‍රය විසින් සපයන ලද නීත්‍යානුකූලභාවය ඔස්සේ ඔවුන්ට වෙනත් පාර්ශ්වවල අතපෙවීමවලින් ආරක්ෂාව ලැබිය යුතුය. සෞඛ්‍ය බලධාරීන් හෝ ශ්‍රී ලංකා ප්‍රමිති ආයතනය විසින් පනවනු ලබන ප්‍රමිතිවලට අනුගත වීමේ කොන්දේසි ද බලපත්‍රයට ඇතුළත් කළ හැකිය. උල්ලංඝනයක් සිදුවුවහොත් යෙදිය හැකි ප්‍රතිකර්ම ද එමගින් ලබාදෙයි.

පානය සඳහා නොවන ජල සම්පාදනය කරනු ලබන බවසර මෙහෙයුම්කරුවන් හට වෙනස් බලපත්‍රයක් නිකුත් කළ හැකිය. එයට සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂාව සම්බන්ධ කොන්දේසි අඩංගු වන්නේ නැත. උපදෙස් විමසීමෙන් අනතුරුව ඔවුන් බලපත්‍රවලින් නිදහස් කිරීම ද සිදුකළ හැකිය. ඔවුන් ගංගා සහ ජලාශ වැනි මූලාශ්‍රවලින් ජලය ලබාගන්නේ නම්, ඔවුන්ට ඉඩම් කොමසාරිස්වරයාගෙන් අදාළ බලපත්‍රයක් ලබාගැනීමට සිදුවනු ඇත. කණින ලද ළිංවලින් ජලය ලබාගන්නේ නම්, ජල සම්පත් මණ්ඩලයේ අවසරය ලබාගත යුතුය. 10 පරිච්ඡේදයේ නිර්දේශ කර තිබෙන ක්‍රියාමාර්ග මෙම තීරණයට අදාළ කරගත හැකිය.

4.1.3 මළද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේ සේවා මෙහෙයුම්කරුවන්

ගලි බවසර මෙහෙයුම්කරුවන් සම්බන්ධයෙන් ද සමාන තර්කනයක් අනුගමනය කළ හැකිය. ඔවුන් යෙදී සිටින ව්‍යාපාරය ඒකාධිකාරී ස්වරූපයක එකක් නොවේ. ගුණාත්මකභාවය එහිදී එතරම් අදාළ නැත. කලට වේලාවට වැඩකිරීම හා වලවල් හිස්කිරීමේදී අනුගමනය කරනු ලබන සෞඛ්‍යාරක්ෂිතභාවය හා සම්බන්ධ කොන්දේසි බලපත්‍රවලට ඇතුළත් කළ හැකිය.

ගලි බවසර මෙහෙයුම්කරුවන් මුහුණදීමට ඉඩ තිබෙන ගැටලුවක් වන්නේ පවිත්‍ර කිරීමේ පද්ධති වෙත මළ ද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේදී ඇතිවන ප්‍රශ්නයයි. මේ සම්බන්ධ ප්‍රශ්න බස්නාහිර හා දකුණු පළාත් උපදෙස් විමසීමේදී මතු විය. ජල මාර්ගවලට මළ ද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේ විකල්පය අතිශය භයානක එකකි. එහෙත්, එය වැළැක්වීම ද දුෂ්කරය. නීත්‍යානුකූ අන්දමින් පහසුවෙන් මළ ද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමේ පහසුකම් සැපයීම මහජන අභිලාෂයන් සම්බන්ධයෙන්

⁴⁷ Public Utilities Commission Act, No. 35 of 2002, Chapter V (sections 22-27).

වැදගත්ය. බලපත්‍රලාභී මෙහෙයුම්කරුවන්ගේ ගාස්තු අවම මට්ටමක තබාගැනීම, නිසි බැහැරකිරීමේ පහසුකම් වෙත ප්‍රවේශය ලබාදීම සහ එවැනි පහසුකම් තවත් ඉදිකිරීම නිර්දේශ කර තිබේ (1 පරිච්ඡේදයේ 1.3.5 කොටස).

සුවිශේෂ තත්වයන්හිදී හැර පාරිභෝගිකයන්ගෙන් අයකරනු ලබන ගාස්තු නියාමනය කිරීමට හේතුවක් නැත. ගාස්තු නියාමනයෙන් තොර බලපත්‍ර මේ සඳහා නිවැරදි විසඳුමයි (3 පරිච්ඡේදය, 3.1 මංජුසාවෙහි වැඩිදුර විස්තර තිබේ). බලපත්‍ර නොමැති මෙහෙයුම්කරුවන්ට එරෙහිව නඩු පැවරිය හැකිය.

4.1.4 ඇසුරුම් කළ පානීය ජලය සපයන්නන්

කුමන ආකාරයෙන් සම්පාදනය කළත්, පානීය ජලය යනු බීමට සුදුසු ජලයයි. විවිධ ආකාරවලින් තමන් ලබාගන්නා ජලයට භාවිතා කරන්නන් විසින් සෑම ආකාරයකම විෂයමූල, මනෝමූල සාධක එකතු කරගෙන එක් ආකාරයක් අනෙකට වඩා වටිනාකමින් ඉහළ යයි සැලකිය හැකිය. උතුරු මැද පළාතේ ඇතැම් ජනයා පානීය කරන්නේ විශාල හෝ කුඩා ඇසුරුම්වලින් මිලදීගන්නා RO ජලය පමණි. නළ ජලය පාවිච්චි කරන්නේ පානීය නොවන වෙනත් අරමුණු වෙනුවෙනි. තහවුරු කරගත නොහැකි වුවද, ඇතැමුන් පවසන පරිදි ජනයා RO රසයට කෙතරම් ඇබ්බැහි වී සිටීද යත් එම රසය ගැනීම සඳහා රසායනික එකතු කරනු ලැබේ.

කෙසේ වෙතත්, විශ්වාසය පිළිබඳ කුඩා වෙනස්කම් දෙකක් මගින් මේවා සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස් මාදිලිවලින් ආදේශ කළ හැකිය. නියං කාලයේදී නළ ජලය සැපයීමට නොහැකි අවස්ථාවලදී, බවසර් භාවිතා කරමින් ගෘහස්ථ ටැංකිවලට ජලය සැපයීමට සිදුවේ. එම ආදේශකයට විකල්පයක් නැත. ඉහත 4.1 කොටසෙහි සාකච්ඡා කරන ලද පරිදි, බවසර් මෙහෙයුම්කරුවන් හට බලපත්‍ර ලබාදීම එමගින් සාධාරණීකරණය වේ.

බෝතල් කරන ලද ජලය සම්බන්ධයෙන් ඇති තත්වය වඩා ගැටලුකාරීය. වර්තමානයේදී බෝතල් කරන ලද ජල පද්ධති සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකයේ බලාධිකාරයට යටත් වේ. ඒ පිළිබඳ 5 පරිච්ඡේදයේ 5.1 කොටසෙහි විස්තර කර තිබේ. ඉහත සටහන් කරන ලද පරිදි, 2010 ජාතික පානීය ජල ප්‍රතිපත්තිය මගින් බෝතල් කරන ලද ජලය සුවිශේෂ වශයෙන් බැහැර කරන ලදී. එකම කටයුත්ත රාජ්‍ය ආයතන දෙකක අධීක්ෂණයට යටත් වීම වැළැක්වීම හා එමගින් අවුල් සිදුවීම වැළැක්වීම එහි අරමුණයි.

ජාතික ප්‍රතිපත්තියක් සම්පාදනය කරන ලද 2009 වසරේ සිට තත්වයන් වෙනස් වී තිබේ. හඳුනා නොගත් නිදන්ගත වකුගඩු රෝගය ආශ්‍රිත හීනිය හේතුවෙන් බෝතල් කරන ලද ජලය හා විවිධ ප්‍රමාණයන්ගේ ඇසුරුම්වල RO ජලය පානීය කිරීම ශීඝ්‍රයෙන් වර්ධනය වී ඇත. පානීය ජල බෝතල් නිෂ්පාදකයන්ට විධිමත් ලියාපදිංචි කිරීමේ ක්‍රමයක් තිබේ.⁴⁸ කෙසේ වෙතත්, පළාත් උපදෙස් විමසීමවලදී සෞඛ්‍ය නිලධාරීන් විසින් RO ජල සැපයුම්කරුවන් නියාමනය කිරීම සඳහා විධිමත් ක්‍රමවේදයක් නොමැතිවීම පිළිබඳ කරුණු ඉදිරිපත් කරන ලදී. කුරුණෑගල සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරීවරයා පැවසූ පරිදි ඔහු දන්නා RO පද්ධති 25ක් පමණ තිබේ. ඒ අතරින් ලියාපදිංචි කර තිබුණේ දෙකක් පමණි. 5 පරිච්ඡේදයේ යෝජනා කර තිබෙන පරිදි මෙම ආයතනවලට බලපත්‍ර ලබාදීමේ ක්‍රමවේදයක් ආරම්භ කිරීම පිළිබඳ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකය සමග සාකච්ඡා කළ යුතුය. ඔවුන්ගේ වගකීම් සම්බන්ධයෙන් අවබෝධතා ගිවිසුම් අත්සන් කළ යුතුය.

4.2 නිර්දේශ

ක්‍රියාමාර්ග	ගනු ලබන්නේ	සහාය
ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ පළාත් පාලන ආයතන විසින් පළාත් ඒකක වෙත බලපත්‍ර නිකුත් කළ යුතුය. පිරිනැමීම සඳහා ඔවුන්ට අවසර	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක	පළාත් පාලන පළාත් කොමසාරිස්වරයා

⁴⁸ http://eohfs.health.gov.lk/food/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=153&lang=en

58

<p>තිබෙන සියලු සේවා එහි විස්තර කර තිබිය යුතුය.</p>		
<p>ප්‍රජාමූල සංවිධානවල මෙහෙයුම් ස්වරූපයට අනුකූල බලපත්‍ර නිකුත් කළ යුතුය.</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක</p>	<p>ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව</p>
<p>පානීය ජලය සපයන බවසර් මෙහෙයුම්කරුවන්ට ගාස්තු තාවකාලිකව නියාමනයෙන් නිදහස් කරන කොන්දේසි සහිත බලපත්‍ර නිකුත් කළ යුතුය.</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක</p>	<p>සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරීන් සහ ශ්‍රී ලංකා ප්‍රමිති ආයතනය</p>
<p>පානීය නොවන අවශ්‍යතා වෙනුවෙන් ජලය සපයන බවසර් මෙහෙයුම්කරුවන්ට බලපත්‍ර නිකුත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් උපදෙස් විමසීම් පැවැත්වීම</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක</p>	<p>පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරු සහ ජල සම්පත් මණ්ඩලය</p>
<p>තොග ජලයට ප්‍රවේශය වැනි සැපයුම් දාමයේ වැදගත් ස්ථානවලදී වෙනස් අන්දමින් සැලකීම වැළැක්වීම සඳහා තරඟකාරීත්ව නීති මත පදනම් වූ මැදිහත්වීම්වලට අවසර දෙන විධිවිධාන ඇතුළත් කිරීම</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක</p>	
<p>පෞද්ගලික ගලි බවසර මෙහෙයුම්කරුවන්ට තාවකාලිකව නියාමනයෙන් නිදහස් කරන කොන්දේසි සහිත බලපත්‍ර නිකුත් කිරීම</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක</p>	
<p>ඇසුරුම්වල පානීය ජලය ලබාදෙන සැපයුම්කරුවන්ට බලපත්‍ර ලබාදීමට හේතු වන සාකච්ඡා සඳහා මුලපිරීම සහ/හෝ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකය සමග අවබෝධතා ගිවිසුමක් අත්සන් තැබීම</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක</p>	<p>සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකය</p>

5.0 ගුණාත්මකභාවය නියාමනය කිරීම

උපදෙස් විමසීමේදී කතා කළ බොහෝ දෙනෙකු පෙන්වා දුන් කාරණයක් වන්නේ ප්‍රජා ජල සම්පාදනයේ මුල් යුගයේදී මිනිසුන් අපේක්ෂා කළේ ජලය මිස එහි ගුණාත්මකභාවය නොවන බවයි. එහෙත්, හඳුනා නොගත් නිදන්ගත වකුගඩු රෝගය ඇතුළු බොහෝ හේතු නිසා මෑත කාලයේදී වැදගත්ම කාරණය බවට ගුණාත්මකභාවය පත්වී තිබේ. දැනට ජලය තිබෙන අයගේ මූලික අවධානය වන්නේ මිල නොව ගුණාත්මකභාවයයි. අතීතයේදී මෙන්, හුදෙක්ම තමන් පානය කරන ජලයේ පැහැයෙන් හා රසයෙන් පමණක් එහි ගුණාත්මකභාවය විනිශ්චය කළ නොහැකි බව පාරිභෝගිකයන් අවබෝධ කරගෙන තිබේ. ගුණාත්මකභාවය නියාමනය කිරීම සඳහා දැඩි ඉල්ලීමක් තිබේ. එය මූලිකව සිදුවිය යුත්තේ ජලය සෞඛ්‍යයට හානිකර නොවන බව තහවුරු කිරීමෙනි. ආරක්ෂිත ලෙස කළමනාකරණය කරන ලද ජලය අවශ්‍ය වෙලාවට ලබා ගැනීම පිළිබඳ සංකල්පය තිරසර සංවර්ධන අරමුණුවල කොටසකි. එහෙත්, මෙම පරිච්ඡේදයේ අවධානය යොමුවන්නේ සෞඛ්‍යයට හා ආරක්ෂාවට තර්ජනයක් නොවන ජලය කෙරෙහි පමණක්ය.

5.1 සෞඛ්‍යය හා ආරක්ෂාව සම්බන්ධ නියාමනය

වර්තමානයේදී, පානීය ජලය සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාකාරී නියාමකවරුන් වන්නේ මහජන සෞඛ්‍ය පරීක්ෂකවරුන් හා ඔවුන්ගේ ප්‍රධානීන් වන සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරීවරුන්,⁴⁹ සහ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකය (FCAU) වේ. එම නිලධාරීන් අවධානය යොමුකරනු ලබන්නේ ජලය මගින් රෝග පැතිරීම ඇතුළු කාරණා සම්බන්ධයෙනි. සැපයුම් දාමයේ විවිධ මට්ටම්වලදී යම් කාලයකට වරක් සිදුකරනු ලබන ජල පරීක්ෂාවලට අමතරව, සැකසහිත රෝග ලක්ෂණ පිළිබඳ ප්‍රතිකාර අංශයේ වෛද්‍යවරුන් විසින් සෞඛ්‍ය වෛද්‍ය නිලධාරීවරයාට වාර්තා කළ විට, මහජන සෞඛ්‍ය පරීක්ෂකවරුන් විසින් අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලැබේ. හම්බන්තොට දිස්ත්‍රික්කයේ වැකන්දවලදී එවැනි දෙයක් සිදුවිය (1 පරිච්ඡේදය, 1.1 මංජුසාව). මහජන සෞඛ්‍යයට තර්ජනයක් විය හැකි ආයතන ක්‍රියාකාරීත්වයන් සම්බන්ධයෙන් මෙම නිලධාරීන්ට සැලකිය යුතු බලයක් තිබේ. දැඩි දඩ පැමිණවීමේ හා ආයතන වසාදැමීමේ හැකියාව ඔවුන්ට තිබේ.

සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකයේ නියාමන ස්වරූපය සකස්වන්නේ පාරිභෝගික ආරක්ෂාව සම්බන්ධ ප්‍රවේශයකිනි. එය විසින් අවධානය යොමුකරනු ලබන්නේ ප්‍රමිති හා තොරතුරු අසමමිතිකත්වයන් දුරලීම කෙරෙහිය. සාමාන්‍යයෙන් ගත් කල, එහි මූලධර්මය වන්නේ පාරිභෝගිකයාට විශ්වසනීය තොරතුරු සැපයීමයි. එමගින් වානිජ සම්බන්ධතාවේ ආවේණික අසමමිතිකත්වය අවම කරනු ලැබේ. පාරිභෝගිකයාට දැනුවත් තීරණ ගැනීමට අවස්ථාව ලැබේ. මේ අනුව ගත් කල, ඒකාධිකාරයන් හේතුවෙන් පාරිභෝගිකයාට තෝරාගැනීමේ අවස්ථාවක් නොලැබෙන කර්මාන්ත සම්බන්ධයෙන් දැඩි නියාමනයක් අවශ්‍යය. පාරිභෝගිකයන්ට හානිකර විය හැකි ආහාර වැනි භාණ්ඩ හා සේවා සම්බන්ධයෙන් ගත් කල නීති දැඩිය. එවැනි අවස්ථාවලදී, අවම ප්‍රමිතිවලට අනුගත නොවන නිෂ්පාදන අලෙවිය තහනම් කිරීම සිදුවිය හැකිය.

අවසර ලත් ජල මූලාශ්‍ර වන උල්පත්, නළලිං සහ ළිං සම්බන්ධයෙන් පුළුල් කොන්දේසි පැණවීමේ හැකියාව සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකයට තිබේ. බෝතල් කරන ලද පානීය ජල නිෂ්පාදන පහසුකමක් ලියාපදිංචි කිරීම සඳහා ඒවා අත්‍යවශ්‍යය. එහිදී, විශේෂයෙන්ම ජල මූලාශ්‍රය SLS 61:2013 ප්‍රමිතිය සමග අනුකූල විය යුතුය.⁵⁰ මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය (CEA)⁵¹ විසින් මෑතදී බලාත්මක කරන ලද රෙගුලාසි මගින් පානීය ජලය වෙනුවෙන් පරිපූර්ණ ප්‍රමිති සකස් කර තිබේ. එම ප්‍රමිති ජල බෝතල් කර්මාන්තශාලා විසින් භාවිතා කරනු ලබන උල්පත්වලට මෙන්ම පානීය ජල පද්ධති සඳහා භාවිතා කරනු ලබන මතුපිට ජල මූලාශ්‍රවලට ද අදාළය. ප්‍රමිති සමග අනුගත වීම සඳහා “යෝග්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගන්නැයි” ඕනෑම පළාත් පාලන ආයතනයකට නියෝග නිකුත් කිරීමේ බලය මෙම රෙගුලාසි මගින් මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය වෙත ලබාදී තිබේ. දැනට පවත්නා ඇතැම් ජල සැපයුම්

⁴⁹ A system that has been in place since 1913: Urugoda, C.G. (1987). *A history of medicine in Sri Lanka, from earliest times to 1948*. Colombo: SLMA, p. 150.

⁵⁰ http://eohfs.health.gov.lk/food/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=153&lang=en

⁵¹ Regulations under the National Environmental Act, No. 47 of 1980, Gazette Extraordinary 2148/20, 5 November 2019.

යෝජනාක්‍රම වලට මෙම ප්‍රමිති සමග අනුගත වීමේ දුෂ්කරතාවක් තිබිය හැකිය. පානීය ජල සැපයුම්කරුවන් අතර මෙම ප්‍රමිති පිළිබඳ දැනුවත්භාවය අවමය.

5.2 ජලයේ ගුණාත්මකභාවය අධීක්ෂණය කිරීම

2012 වසරේදී, සෞඛ්‍යය හා ජල සම්පාදනය භාර අමාත්‍යාංශ විසින් ඒකාබද්ධව ඉදිරිපත් කරන ලද කැබිනට් අවබෝධතාවක් මගින් ජාතික ජල ගුණාත්මකතා අධීක්ෂණ (WQS) පද්ධතියක් අනුමත කරන ලදී. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය (MOH) අතර සවිස්තර කොන්දේසි හා වගකීම් සහිත අවබෝධතා ගිවිසුමක් අත්සන් කරන ලදී. UNICEF සහයෝගය මත ක්‍රියාකාරී සැලැස්මක් සම්පාදනය කරන ලදී.⁵² මෙම ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම පදනම් වූයේ ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානය විසින් නිර්දේශ කරන ලද ජල ආරක්ෂක සැලසුම් ප්‍රවේශය මතය. ඒ අනුව, සමස්ත සැපයුම් දාමය තුළම අධීක්ෂණය අවශ්‍යය.

ජාතික හා දිස්ත්‍රික් මට්ටමෙන් ජාතික ජල ගුණාත්මකතා අධීක්ෂණ කමිටු පිහිටුවන ලදී. ඒවාට අමතරව, සෞඛ්‍ය සේවා අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්වරයා සහ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් සියලු දිස්ත්‍රික්කවලට හා ප්‍රාදේශීය නිලධාරීන්ට උපදෙස් සහිත වක්‍රලේඛ නිකුත් කරන ලදී.

මෙම ජාතික ජල ගුණාත්මකතා අධීක්ෂණ පද්ධතිය 2012 සිටම ක්‍රියාත්මක විය. මුලදී එමගින් යම් දායකත්වයක් සපයන ලද මුත්, දැන් එය අක්‍රිය වී තිබේ.

හොඳින් සංකල්පගත කරන ලද ප්‍රතිපත්තිය මැදිහත්වීමක් අසාර්ථක වන විට, එසේ සිදුවන්නේ ඇයිදැයි තේරුම්ගැනීමට උත්සාහ කිරීම ප්‍රයෝජනවත්ය. ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම ඒ පිළිබඳ මෙසේ පවසයි: “එලදායි පාලන පද්ධතියක එක් මූලික මූලධර්මයක් වන්නේ සේවා සම්පාදකයන්ගේ භූමිකාවන් හා වගකීම් නියාමන මහජන සෞඛ්‍ය අධීක්ෂණයේ වගකීම් හා භූමිකාවන්ගෙන් වෙන් කිරීමයි.”⁵³ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයට කුසලතා සහ පිරිස් නොමැතිය යන පදනමින් එම මූලධර්මය එවෙලේම උල්ලංඝනය කර සියලු වගකීම් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය වෙත පවරන ලදී. සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය වෙත පවරන ලද්දේ අපැහැදිලි අධීක්ෂණ වගකීමකි. උපයෝගීතා නියාමනය ක්‍රියාත්මක කළහොත්, මෙම වරද මගහැරිය හැකිය.

ජාතික ජල ගුණාත්මකතා අධීක්ෂණ කමිටු ක්‍රමානුකූලව දුර්වල කරදැමීම සඳහා දෙවන හේතුවක් විය හැක්කේ සමස්ත වගකීමක් සහිත නියෝජිතයන්ගෙන් නොමැතිකමයි. සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය ජාතික ජල ගුණාත්මකතා අධීක්ෂණ සැලැස්මේ ජ්‍යෙෂ්ඨ නියෝජිතයන්ගෙන් විය. එහෙත්, ජල ගුණාත්මකභාවය එහි ප්‍රධාන කාර්යසාධන දර්ශක අතර නොතිබුන විය හැක. ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව සහ ප්‍රාදේශීය නියාමන ඒකක වෙත ප්‍රධාන වගකීම් පවරා තිබුණත්, කාර්යසාධනයේ සෙමින් සිදුවන මෙම බිඳවැටීම සිදු විය හැක. එයට එරෙහි එකම ආරක්ෂාව වන්නේ දුර්වල ගුණාත්මකභාවය නිසා පීඩාවට පත්වන පුද්ගලයන් වෙතින් එල්ල වන බාහිර පීඩනයයි. නියාමන යෝජනාක්‍රමයට අයත් වන සුවිශේෂ නාලිකා මගින් උනන්දුවක් දක්වන පුරවැසියන්ට තම දුක්ගැනවිලි සන්නිවේදනය කිරීමට සහ ඔවුන් වෙත ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ අධීක්ෂණ දත්ත නිරතුරුව සන්නිවේදනය වීම සලස්වන්නට පුළුවන.

තුන්වන හේතුවක් විය හැක්කේ විශේෂිත බලාත්මක කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් නොමැතිකමයි. සැපයුම්කරුවන් බලපත්‍ර උල්ලංඝනයන් සම්බන්ධයෙන් වගවන තත්වයට පත්කරන ස්වරූපයේ නියාමනය මගින් විසඳුමක් සැපයේ. කෙසේ වෙතත්, වගකීම් අර්ථ නිරූපණය කිරීමේදී යථාර්ථවාදී විය යුතුය. ධාරිතාව නොමැති සැපයුම්කරුවන් වෙත අධික

⁵² Shanmugarajah, C.K., et al. (n.d.) Plan of Action for the Implementation of Water Quality Surveillance System in Sri Lanka. http://www.waterboard.lk/web/images/contents/miscellaneous/plan_of_actions_for_the_impl_of_wqss_in_sl.pdf

⁵³ Shanmugarajah, C.K., et al. (n.d.) Plan of Action for the Implementation of Water Quality Surveillance System in Sri Lanka, p. 5. http://www.waterboard.lk/web/images/contents/miscellaneous/plan_of_actions_for_the_impl_of_wqss_in_sl.pdf

ලෙස සංකීර්ණ වගකීම් පැවරුවහොත්, කාලයත් සමග යාන්ත්‍රණය අසාර්ථක විය හැකිය. ජල ආරක්ෂා සැලැස්ම ක්‍රමානුකූලව හඳුන්වාදිය යුතු බව සහ පළමු අවස්ථාවේදීම ඒවා බලපත්‍ර කොන්දේසිවලට ඇතුළත් නොකළ යුතු බව යෝජනා කරනු ලබන්නේ එහෙයිනි.

5.3 උපයෝගීතා නියාමනය

සම්ප්‍රදායික උපයෝගීතා නියාමනය විසින් මිල හා ආවරණය සම්බන්ධ ආර්ථික දිරිගැන්වීම්වලට වැඩි වටිනාකමක් ලබාදී තිබේ. කෙසේ වෙතත්, ගුණාත්මක සමාජ සහ පාරිසරික සාධක නියාමනය සඳහා භාවිතා කිරීම මෑත කාලයේ වැඩිවෙමින් තිබේ. ඇතැම් අවස්ථාවලදී, ගාස්තු සැලැස්ම තුළට ඇතුළත් කර තිබෙන ආර්ථික දිරිගැන්වීම් මගින් ගුණාත්මකභාවය අඩුවීමේ අනපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ඇතිවිය හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස, මිල සීමා රෙගුලාසි මගින් පිරිවැය අඩුකිරීම සඳහා ප්‍රබල දිරිගැන්වීමක් සිදුවන මුත්, එමගින් මෙහෙයුම් හා නඩත්තු වියදම අඩුවීම සහ ගුණාත්මකභාවය පිරිහීම සිදුවීමට ඉඩ තිබේ. එවැනි අවස්ථාවලදී, නියාමක ආයතනය විසින් ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධ ආරක්ෂාවන් සම්පාදනය කරනු ලැබේ. ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධ ප්‍රමිති ලබාදීමට අසමත් වූ විට යම් නිශ්චිත ගෙවීම් පාරිභෝගිකයාට වෙත ලබාදීමට සිදුවන පුරවැසි හෝ පාරිභෝගික ප්‍රඥප්ති ඒ සඳහා උදාහරණ වේ.

එංගලන්තයේ හා වේල්සයේ ප්‍රතිසංස්කරණවලින් පසු, නියාමක ආයතනය විසින් සේවා ගුණාත්මකභාවය වර්ධනය කිරීම සඳහා සුවිශේෂ දිරිගැන්වීම් සිදුකරන ලදී. සේවා ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධයෙන් සුවිශාල අදාළභාවයක් තිබෙන යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය කිරීම සඳහා දිරිදීම පිණිස මිල සීමා සූත්‍ර ආදිය එම දිරිගැන්වීම් අතරට ඇතුළත් විය.⁵⁴ මිල මෙන් නොව, ගුණාත්මකභාවය නියාමනය කිරීම දුෂ්කරය. ඒ සඳහා සකසුරුවම් සහගත හා විෂයමූලික දර්ශක නොපැවතීම එයට හේතුවයි. පාරිභෝගිකයන් ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ පැමිණිලි කළ හැකිය. එහෙත්, ගුණාත්මකභාවය සංවර්ධනය කිරීම සඳහා ගෙවීමට අකැමැති විය හැකිය.

උපයෝගීතා නියාමනයේදී නියාමනයට අදාළ වන ගුණාත්මකභාවය වැනි මූලිකාංග බලපත්‍ර කොන්දේසිවලට ඇතුළත් කිරීම අවශ්‍යය. බලපත්‍රයෙහි ඇතුළත් කරනු ලබන මූලිකාංග හා ඒවා නිකුත් කරන හා නවීකරණය කරන විධිවිධානත්, එම කොන්දේසි උල්ලංඝනය කිරීමේ ප්‍රතිවිපාකත් ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා ආංශික පනතෙහි විස්තර කළ යුතුය. නියාමක ආයතනයෙහි බලතල බලපත්‍රයෙහි අර්ථ නිරූපණය කර තිබේ. බලපත්‍රවල වලංගු කාලය සාපේක්ෂ වශයෙන් දීර්ඝ නිසා (උදා: ප්‍රධාන සැපයුම්කරුවන් සඳහා අවුරුදු 10ක්) ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ කොන්දේසි ද එම බලපත්‍රය තුළම සම්පූර්ණයෙන් විස්තර කිරීම දුෂ්කරය. එම නිසා, ඒවා ලේඛනය තුළ සම්පූර්ණයෙන් විස්තර කිරීමට වඩා ප්‍රමිති හා කොන්දේසිවලට යොමුව (reference) එයට ඇතුළත් කළ හැකිය. අනාවැකි කිව නොහැකි අවදානම් ඇතුළත් වීම අවම කිරීම සඳහා ප්‍රමිති නවීකරණය කරනු ලබන පටිපාටි සාමාන්‍යයෙන් විස්තර කළ හැකිය.

ශ්‍රී ලාංකික ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා කර්මාන්තය තුළ සැපයුම්කරුවන් පරාසය රටේ නිවාසවලින් 50%කට ජල සම්පාදනය කරන, ප්‍රබල උරුමයක් සහිත ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ සිට සියයක් තරම් කුඩා නිවාස සංඛ්‍යාවකට ජල සම්පාදනය කරන ප්‍රජාමූල සංවිධාන දක්වා විහිදේ. අනුගත වීමේ විවිධ තත්වයන් සැලකිල්ලට ගනිමින් කිසියම් මට්ටමකට පහළින් සිටින සැපයුම්කරුවන් සඳහා අඩු වගකීම් ප්‍රමාණයක් පැවරීම නියාමන භාවිතයේදී පිළිගත් ක්‍රමවේදයකි. කෙසේ වෙතත්, සෞඛ්‍යය හා ආරක්ෂාවට බලපාන කාරණාවලදී, ඇතැම් වගකීම් අවම කළ නොහැකිය. උදාහරණයක් ලෙස 1980 අංක 26 දරණ ආහාර පනත මගින් මානව පරිභෝජනය සඳහා සුදුසු නැති කිසිදු ආහාරයක් නිෂ්පාදනය, ආනයනය, බෙදාහැරීම හෝ අලෙවිය තහනම්ය. බෝතල් කරන ලද ජලය ආහාරයක් ලෙස සැලකෙන නිසා එම තර්කයම නළ ජලය සම්බන්ධයෙන් ද යොදාගත හැකිය.

සේවා ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ ප්‍රමිති සෞඛ්‍යය හා ආරක්ෂාව සම්බන්ධ කාරණාවල සිට (උදා: ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානයේ මාර්ගෝපදේශ අනුව සකස් කරගන්නා ලද SLS 614) පාරිභෝගික සේවා (උදා: සේවා බාධාකිරීම් පිළිබඳ පූර්ව දැනුම්දීම, මීටර්වල නිරවද්‍යභාවය හා බිල්පත්) දක්වා වෙනස් විය හැකිය. නියම කරන ලද සීමාවක්

⁵⁴ Van den Berg, C. (1997). Water privatization in England and Wales. Note 115. *Viewpoint*. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/11585/multi0page.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

දක්වා පාරිභෝගික සංඛ්‍යාවකට සේවා සපයනු ලබන කුඩා සැපයුම්කරුවන් පාරිභෝගික සේවා සම්බන්ධ ඇතැම් හෝ සියලු කාරණාවලින් නිදහස් කර පුළුල් නම්‍යශීලීත්වයක් ලබාදිය හැකිය.

අඩු ජන සන්නිවේදන සහිත ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවලට සේවා සපයන කුඩා ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට ලබාදෙන සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂාව සම්බන්ධ ප්‍රමිති හා අදාළ වන නම්‍යශීලීත්වය හේතුවෙන් දුෂ්කරතා ඇතිවේ. ආහාර පනතේ සහ මහජන සෞඛ්‍ය රෙගුලාසිවල සාමාන්‍ය භාවිතය අනුව, වෙනත් නියාමන ආයතනයකට ඔවුන් සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂාව සම්බන්ධ ප්‍රමිති ආරක්ෂා කිරීමෙන් මුදාහැරිය නොහැකිය. කෙසේ වෙතත්, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ විශාල සැපයුම්කරුවන් ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානයේ මාර්ගෝපදේශවලට අනුව සකස් කරගන්නා ලද SLS 614ට වඩා ඉහළ ප්‍රමිතිවලට යටත් කළ හැකිය.⁵⁵

විශාල පාරිභෝගික පදනමක් හිමි, නියාමනයන්ට අනුගත වීම සඳහා පහසුකම් සහිත පළාත් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩල සහ පළාත් පාලන ආයතන සඳහා පරීක්ෂා කිරීමේ නිරන්තරභාවය හා ක්‍රමවේද සෙසු සැපයුම්කරුවන් හා සමාන විය යුතු නැත. නියාමක ආයතනය විසින් සැපයුම්කරුවන් පරාසයක් සඳහා නියමු පරීක්ෂා සිදුකළ යුතු බව නිර්දේශ කරනු ලැබේ. එමගින්, අනුගත වීමේ සාධාරණ පිරිවැය තක්සේරු කළ හැකිය.

සෑම ආකාරයකම නියාමක ආයතනවලට (සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකය වැනි ආයතන ඇතුළු) සැපයුම්කරුවන් සඳහා කොන්දේසි පැණවීමේ හැකියාව තිබේ. කොන්දේසිවල එලදායීතාව පිළිබඳ මූලික අවශ්‍යතාව වන්නේ ඒවා බලාත්මක කිරීමයි. උදාහරණයක් ලෙස, බලපත්‍ර ලබාදීමේ අවස්ථාවේදී දැඩි කොන්දේසි පැණවීම පහසුය. රාජ්‍ය නිලධාරීන් දාමයක් විසින් අධීක්ෂණය හා පරීක්ෂා කිරීම් සිදුකිරීම එයට ඇතුළත් කළ හැකිය.⁵⁶ බලපත්‍ර කාලය තුළදී ජල ගුණාත්මකභාවය දිගින් දිගටම පවත්වා ගන්නේද යන්න පිළිබඳ අහඹු හෝ සැලසුම් කරන ලද පරීක්ෂා සිදුකිරීම වඩා අභියෝගාත්මක කාරණයක් වේ.

සියලු බලපත්‍ර අනුව, ජලයේ ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ කාලානුරූප පරීක්ෂණ පවත්වා, සන්සන්දනාත්මක ප්‍රස්ථාර වැනි තේරුම්ගත හැකි ස්වරූපවලින් පාරිභෝගිකයන්ට සන්නිවේදනය කළ යුතුය. ඒවා බිල්පත් සමග හෝ වෙනත් ආකාරවලින් ලබාදිය හැකි අතර ඒ පිළිබඳව නියාමන ආයතනයට දැනුම්දිය යුතුය. සන්නිවේදන ස්වරූපය වර්තමානයේ සිදුකෙරෙන ආකාරයට වඩා දියුණු විය යුතුය. උදාහරණයක් ලෙස ජල මණ්ඩලයේ අලුත්ම වාර්තාව දැන් මාස 30ක් පරණය. එසේම එය තේරුම්ගැනීම ද දුෂ්කරය.⁵⁷ මෙම සන්නිවේදනයන් සිදුකරන නිරන්තරභාවය සහ ඒවායේ ස්වරූප සැපයුම්කරුවන්ගේ ස්වභාවය අනුව වෙනස් වේ. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය හෝ පළාත් පාලන ආයතනය වෙත බිල සමග ලබාදිය යුතු දේ ලෙස දක්වන කරුණු මුද්‍රිත බිල්පත් නිකුත් නොකරන ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට ද අදාළ නොවිය යුතුය. ඒ වෙනුවට, ඔවුන් සවිස්තර වාර්තාවක් ගමේ කිසියම් මධ්‍යස්ථානයක ප්‍රදර්ශනය කිරීම හෝ ජංගම දුරකථන කෙටි පණිවුඩයක් ඔස්සේ වාර්තාවේ සාරාංශයක් යැවීම හෝ සිදුකළ හැකිය. මෙහි අරමුණ වන්නේ තොරතුරු අසමමිතිකත්වය අවම කිරීම හා විශ්වාසය ගොඩනැගීමයි. තමන් භාවිතා කරන ජලයේ ගුණාත්මකභාවය තේරුම්ගැනීමේ හැකියාව භාවිතා කරන්නන්ට තිබිය යුතුය.

බෝතල් කරන ලද ජලය නිෂ්පාදනය කරන්නන් වෙත බලපත්‍ර නිකුත් කරන්නේ නම්, ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකය සමග අවබෝධතා ගිවිසුමකට එළැඹිය යුතුය. එහි අරමුණ වන්නේ, ගුණාත්මකභාවය නියාමනය කිරීම පිළිබඳ තාර්කික ක්‍රමවේදයක්, එකම දෙය ආයතන කීපයකින් සිදු නොකරන පරිදි සම්පාදනය කිරීමයි. ජාතික ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයේ බලය ඇත්තේ මධ්‍යම රජයටයි.⁵⁸

⁵⁵ WHO (2017). Guidelines for drinking-water quality: fourth edition incorporating the first addendum, chapter 4. Geneva: World Health Organization. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

⁵⁶ An example may be found in the procedures set out for the approval of bottled-water suppliers by the Food Control Administration Unit:

http://eohfs.health.gov.lk/food/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=153&lang=en

⁵⁷ http://www.waterboard.lk/web/index.php?option=com_content&view=article&id=139&Itemid=387&lang=en

⁵⁸ List II of Ninth Schedule of the Constitution.

යම් කාලයකට වරක් සිදුකළ යුතු අනිවාර්ය පරීක්ෂාවන් අතරතුර අහඹු, කලින් නිවේදනය නොකරන ලද පරීක්ෂාවන් ද නියාමක ආයතනය විසින් කළ හැකිය. රට පුරා විවිධ ස්ථානවලට නිකුත් කරන ලද බලපත්‍ර 5,000ක් පමණ නිබන්ධන නිසා මෙය සරල කාර්යයක් නොවේ. ඒ බොහොමයක් මෙහෙයවනු ලබන්නේ වැටුප් නොලබන නිලධාරීන් විසින් අර්ධකාලීන සේවකයන්ගේ සහයෝගයෙනි. මෙම පරීක්ෂණ පැවැත්විය යුත්තේ දැඩි ලෙස පාලනය කරන ලද තත්වයන් තුළය. බලපත්‍රලාභියා විසින් සිතාමතාම වැරදි තොරතුරු ඉදිරිපත් කරමින් බලපත්‍ර කොන්දේසි උල්ලංඝනය කිරීම සම්බන්ධයෙන් අධිකරණ ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම වැනි අවශ්‍යතාවන් වෙනුවෙන් එසේ විධිමත් අන්දමින් කටයුතු කිරීම අත්‍යවශ්‍යය.

ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ පරීක්ෂා ප්‍රජාමූල සංවිධාන හා භාවිතා කරන්නන් වෙත සමීප කළ හැක්කේ කෙසේද යන්න 10 පරිච්ඡේදයෙහි විස්තර කරනු ලැබේ. පරීක්ෂාවන් වෙනුවෙන් වර්තමානයේ යන වියදම් අවම කළ හැකි ආකාරය ද එහි දැක්වේ (එක් පරීක්ෂාවක් වෙනුවෙන් දුරබැහැර ස්ථානයක් වෙත තුන්වරක් යාමට සිදුවන බව ඇතැම් නියෝජිතයන් විසින් උපදෙස් විමසීම වලදී පෙන්වාදෙන ලදී).

5.4 ජල ආරක්ෂක සැලසුම (WSP)

ජල ආරක්ෂක සැලසුම් මගින් උත්සාහ කරනු ලබන්නේ, මූලාශ්‍රයේ සිට පරිභෝජනය දක්වා ජලයේ ආරක්ෂිතභාවය සාක්ෂාත් කිරීමයි. මෙම ප්‍රවේශය සම්බන්ධයෙන් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සැලකිය යුතු ප්‍රගතියක් අත්පත් කරගෙන තිබෙන බව පැවසිය යුතුය. ජල ආරක්ෂක සැලසුම් ප්‍රජාමූල සංවිධාන අතර ප්‍රවර්ධනය කරන බව ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ද වාර්තා කර තිබේ.

ජල සම්පාදනය සහ වාර්තාගත ධාරිතා සීමාවන් සම්බන්ධයෙන් සිදුකළ යුතු බොහෝ සංවර්ධනයන් සැලකිල්ලට ගත් විට, විශේෂයෙන්ම ප්‍රජාමූල සංවිධාන සහ පළාත් පාලන ආයතන අතර ඒවා ආරම්භයේදීම බලපත්‍රයට ඇතුළත් කළ යුතු අනිවාර්ය මූලිකාංග ලෙස නිර්දේශ කරනු ලබන්නේ නැත. වර්තමානයේ සිදුකරන ජල ආරක්ෂක සැලසුම් ප්‍රවර්ධනය අඛණ්ඩව කරගෙන යා යුතුය. ඒ හා සම්බන්ධ ධාරිතා සංවර්ධනය වෙනුවෙන් අමතර සම්පත් වෙන්කළ යුතුය. එහි අරමුණ වන්නේ මධ්‍යකාලීනව නියාමන ආයතනය විසින් අනිවාර්ය කොන්දේසි ලෙස ඒවා බලාත්මක කිරීමයි.

ජල ආරක්ෂක සැලසුම් භාවිතයට ගැනීම හා ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධ තත්වය තක්සේරු කළ යුතු බව නිර්දේශ කර තිබේ. එහි සොයාගැනීම් මත පදනම්ව එක් එක් ආයතනය වෙනුවෙන් සකස් කරන ලද ධාරිතා සංවර්ධන වැඩසටහන් මෙහෙයවිය යුතුය. ජල ආරක්ෂක සැලසුම් සම්බන්ධ නියාමන කොන්දේසි පසු අවස්ථාවකදී හඳුන්වාදිය හැකිය. ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධ මූලික මට්ටමේ කොන්දේසි වෙනුවට ජල ආරක්ෂක සැලසුම් මත පදනම් වූ කොන්දේසි ආදේශ කළ හැකිය. එසේ කළ යුත්තේ නියාමන ව්‍යුහය පිහිටුවීමෙන් පසුව හා සියලුදෙනා වෙත සේවා සම්පාදනය පුළුල් කිරීමේ හදිසි ප්‍රමුඛතා ඉටුකිරීමෙන් අනතුරුවය. නැවතත්, බලපත්‍රවල තිබෙන විවිධත්වය සැලකිල්ලට ගතයුතු අතර කුඩා සැපයුම්කරුවන්ට සැහැල්ලු වගකීම් පැවරිය යුතුය.

5.5 ස්වයංච ජලය සම්පාදනය කරගන්නා අයට සහයෝගය

ආරක්ෂිත ලිංචලින් ජලය සම්පාදනය කරගන්නා නිවාස හැමවිටම තිබිය හැකිය. එය ඔවුන්ගේ කැමැත්ත හෝ ඔවුන්ට පහසු ආකාරය විය හැකි බව ඇතැම් උපදෙස් විමසීමවලදී හෙළිදරව් විය. ජලයේ ආරක්ෂාවට බලපෑ හැකි තරම් දුරට එපිටින් නිවාස පිහිටා තිබියදී පවා ලිං හා වෙනත් ස්වයං ජල සැපයුම් මූලාශ්‍රවල ජලය නිරතුරු පරීක්ෂා කරගැනීම වැදගත් වේ. නළ ජලය සැපයිය නොහැකි තත්වයන්හිදී, අනාරක්ෂිත ජල පද්ධති ඇති අය වෙනුවෙන් ගෘහස්ථ පවිත්‍රකරණ පද්ධති සැපයීම අවශ්‍ය වනු ඇත.

5.6 නිර්දේශ

ක්‍රියාමාර්ග	ගනු ලබන ආයතනය	සහාය
පානීය ජලය නිෂ්පාදනය කරනු ලබන ජල මූලාශ්‍රවල ගුණාත්මකභාවය වෙනුවෙන් 2019 රෙගුලාසි පිළිබඳ දැනුවත්භාවය වර්ධනය කිරීම	මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය	
සැකසීමට නියමිත ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා පනතේ ගුණාත්මකභාවය නියාමනය සඳහා, වැරදි ද ඇතුළු විධිවිධාන ඇතුළත් කිරීම	අමාත්‍යාංශය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභා
කලින් කලට ප්‍රමිති සහ පටිපාටි රෙගුලාසි මගින් යාවත්කාලීන කිරීම සඳහා අවසර ලබාදෙන පරිදි ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධ කොන්දේසි බලපත්‍ර තුළට ඇතුළත් කිරීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	පළාත් සභා
අඩු නිරන්තරභාවයකින් අනිවාර්ය පරීක්ෂා කිරීම් සහ පාරිභෝගික සේවා සම්බන්ධයෙන් අඩුවෙන් කරදරකාරී ගුණාත්මක වගකීම් අවශ්‍ය වන කුඩා මෙහෙයුම්කරුවන්ට ලිහිල් කොන්දේසි නිර්මාණය කිරීම (නියාමක පරීක්ෂා කිරීම්වලින් පසුව)	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	පළාත් සභා
සෞඛ්‍යාරක්ෂක නීති හා රෙගුලාසි යටතට පත්වන අයට වඩා දැඩි ප්‍රමිතීන් විශාල මෙහෙයුම්කරුවන් වෙනුවෙන් යෙදීමට සලකාබැලීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	පළාත් සභා
කලින් කලට සිදුකරනු ලබන ජල ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ පරීක්ෂා පැවැත්වීම බලපත්‍රලාභීන්ට අනිවාර්ය කිරීම. බිල්පත් හෝ වෙනත් ක්‍රමයක් ඔස්සේ ඒ පිළිබඳ පාරිභෝගිකයන් දැනුවත් කළ යුතුය. එවැනි ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳ නියාමක ආයතනය දැනුවත් කළ යුතුය.	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	පළාත් සභා
ජල ආරක්ෂක සැලසුම් (WSP) සකසාගැනීම හා ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධ අධ්‍යයනයක් දියත් කිරීම	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව	සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය

<p>ජල ආරක්ෂක සැලසුම් අනුව ගුණාත්මකභාවය නියාමනය කිරීම සඳහා රෙගුලාසි හඳුන්වාදීම සහ අවුරුදු පහකට පමණ පසුව ඒ අනුව බලපත්‍ර සංශෝධනය කිරීම</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව</p>	
<p>අහඹු, කලින් නොදන්වා කරනු ලබන පරීක්ෂා සිදුකළ යුතුය.</p>	<p>පළාත් නියාමන ඒකකය</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව</p>
<p>ජල ආරක්ෂක සැලසුම් සමග අනුගත වීම හා ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් නිල අධ්‍යයන සිදුකිරීම</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව</p>	
<p>ඒ ඒ ලබාගන්නා වෙනුවෙන් ගැලපෙන ධාරිතා ගොඩනැගීමේ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම</p>	<p>අමාත්‍යාංශය, ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව, ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව</p>	
<p>නිවෙස් ආශ්‍රිතව කපන ලද, ස්වයං-ච ජලය සපයාගන්නා ලීවල ජලය යම් කාලයකට වරක් පරීක්ෂා කිරීමට ක්‍රම සැකසීම; එම ජලය අනාරක්ෂිත තත්වයක තිබේ නම්, ඒවා පිරිසිදු කරගැනීමේ උපකරණ කට්ටල සැපයීම</p>	<p>ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව</p>	
<p>බෝතල් ඇතුළු ඇසුරුම් කරන ලද ජලය සැපයුම්කරුවන් නියාමනය කිරීම සඳහා සහයෝගී ක්‍රමවේදයක් සම්බන්ධයෙන් සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකය සමග අවබෝධතා ගිවිසුමකට එළැඹීම</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව සහ පළාත් සභා</p>	<p>සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය</p>

6.0 මිල නියාමනය

බොහෝ රටවල, නිල උපයෝගීතා නියාමනය හඳුන්වාදෙනු ලබන්නේ, සම්බන්ධතා වැඩිකිරීම හෝ ආදායම් රහිත ජල සම්බන්ධතා අවම කිරීම සඳහා ආයෝජන ප්‍රවර්ධනය වැනි අරමුණු සහිත ආංශික ප්‍රතිසංස්කරණවලදීය. නියාමනයට ලක්වන ආයතන අවශ්‍ය ආයෝජන සිදුකළ යුතු පෞද්ගලික ආයතන වන විට, ඒකාධිකාරී මිල නියම කිරීම් වෙනුවෙන් ආරක්ෂාවන් යෙදීම එක් වැදගත් සලකාබැලීමකි. ගාස්තු මත පදනම් වූ ආදායම් අනුපාතික (Rate base rate of return -RBROR) නියාමනය කැනඩාවේ හා එක්සත් ජනපදයේ දශක ගණනාවක් තිස්සේ භාවිතා කරන ලද නියාමනයයි. එහිදී ගාස්තු පදනමට ඇතුළත් කළ යුත්තේ කුමන මූලිකාංග ද යන්න තීරණය කළේ නියාමකවරයායි. ඒ අනුව කුමන ආදායම් අනුපාතිකයක් සඳහා අවසර දිය යුතුදැයි නිගමනය කරන ලදී. එහි අදහස වන්නේ උපයෝගීතා සේවාව විසින් සියලු වියදම් අය කරගැනීම සහ ආයෝජනය වෙනුවෙන් සාධාරණ ආදායමක් ලැබීමයි.⁵⁹ එය සෘජු හා පෙනෙන විදියට සරල එකකි. එහෙත්, සත්‍ය භාවිතාව සංකීර්ණය.

1980 දශකයේදී එක්සත් ජනපදයෙන් ආරම්භ වූ ප්‍රතිසංස්කරණ රැල්ල තුළ, මිල සීමාව නම් වෙනස් ආකාරයක නියාමනයක් හඳුන්වාදෙන ලදී. මෙහිදී, මූලික සැලැස්ම වූයේ ගාස්තු සංශෝධන සිල්ලර මිල දර්ශකය (RPI) වැනි බාහිර දර්ශක මත පදනම් කිරීමයි. කාර්යක්ෂමතාව සහ/ හෝ ආයෝජන සාධක, OFWAT සමග සම්බන්ධ RPI-x+k සූත්‍රය (RPI මගින් ආර්ථිකයේ සාමාන්‍ය මිල ඉහළ යාම අදහස් කරනු ලබන අතර x යනු කාර්යක්ෂමතා සාධකයයි. k ආයෝජන සාධකයයි) සහ එක්සත් රාජධානියේ ජල සේවා නියාමනය අනුව හැඩගස්වනු ලැබේ. මෙම ක්‍රමය අධික ලෙස සංකීර්ණ වූ RBROR ක්‍රමයට වඩා සරල ලෙස සලකන ලදී. එමගින් ආයෝජනවලට සහ කාර්යක්ෂමතාවට ශක්තිමත් දිරිගැන්වීමක් සපයන ලදී. කෙසේ වෙතත්, මිල සීමා නියාමනය හේතුවෙන් නිශේධාත්මක ප්‍රතිඵල ඇතිවිය. ඒවාට හේතු වූයේ මූල්‍ය ඉංජිනේරුකරණයයි. එහිදී නියාමනයට ලක්කරන ලද ආයතනයේ දේපල කොටස්හිමියන්ගේ ආදායම් වැඩිකිරීම සඳහා උගසට තබන ලදී. නියාමක ආයතන විසින් මෙම දුෂණයන් නැවැත්වීමට උත්සාහ කරන විටදී, මිල සීමා ක්‍රමය අති සංකීර්ණ RBROR ක්‍රමයට සමාන වන්නට විය. එහිදී ක්‍රමවේද ලේඛන පිටු දහස් ගණනක් දක්වා දිගු විය.⁶⁰

වාසනාවට මෙන්, ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන් හා නියාමකයන් හට සංකීර්ණ මූල්‍ය ඉංජිනේරුකරණ තාක්ෂණයන් ගැන සිතීමට අවශ්‍යතාවක් නැත. කිසිදු සැපයුම් ආයතනයක් (බවිසර් මගින් ජල සම්පාදනය වැනි අතිරේක සේවාවලදී හැර) ලාභය අරමුණු කරගෙන පවතින්නේ නැත. ප්‍රධාන සැපයුම්කරුවන්ගේ අයිතිය 100%ක්ම රජය සතුය. එබැවින්, මිල සම්බන්ධයෙන් නිර්දේශ කරනු ලබන්නේ, ආයෝජනය සහ මිල මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකයන නියාමනය කිරීම සඳහා වන පුළුල් ලෙස වචනගත කරන ලද අධිකාරී බලයකි. තාවකාලිකව නියාමනයන් නිදහස් කිරීමේ බලය ද ඒ සමග සම්බන්ධ වේ. සැසඳුම් නියාමනයන් සහ මිල පාදක සූත්‍ර මත පදනම්ව මිල නියම කිරීමේ බලය නීතිගත කළ යුතුය. දියුණු රටවල නියාමන ආයතන විසින් ක්‍රමවේද කෙටුම්පත් ඉදිරිපත් කරන ආකාරයටම, විශේෂඥවරුන්ගෙන් හා පාර්ශ්වකරුවන්ගෙන් ආදාන ලබාගත හැකිය. ඒ අනුව, අවුරුදු කීපයක් ස්ථාවරව පවතින අවසන් ලේඛනයක් භාවිතයට ගත හැකිය. ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව විසින් පස් අවුරුදු හෝ වෙනත් යෝග්‍ය කාලයක් වෙනුවෙන් ක්‍රමවේදය සවිස්තරව අර්ථ නිරූපණය කළ යුතුය.

යෝජිත නියාමනයේ දෙමුහුන් ස්වරූපය සැලකිල්ලට ගනිමින්, පළාත් නියාමන ඒකකවලට ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාවේ සහාය ඇතුව තම කාර්යයන් ඉටුකිරීමට හැකි වීම වැදගත්ය. එලදායි විසඳුමක් වන්නේ මෙම ඒකකවල ධාරිතාව පිළිබඳ යථාර්ථවාදී අවබෝධයක් මත පදනම් වූ එකකි. ඒ අනුව, ප්‍රවේශය සරල අන්දමින් ආරම්භ වී, ධාරිතා ගොඩනගමින්, අවශ්‍ය පරිදි කාලයත් සමග ඉහළ සංකීර්ණත්වයක් වෙත ගමන් කරන්නක් විය යුතුය.

⁵⁹ Baldwin, R.; Cave, M. (1999). *Understanding regulation: Theory, strategy and practice*. Oxford: Oxford University Press, ch. 17.

⁶⁰ Helm, D. (2018). RIP RPI-X Regulation - OFWAT and OFGEM nail down the coffin. <http://www.dieterhelm.co.uk/regulation/regulation/rip-rpi-x-regulation-ofwat-and-ofgem-nail-down-the-coffin/>

6.1 බලපත්‍ර වර්ග

මිල සම්බන්ධයෙන් නියාමනය කළ යුතු (හෝ නොකළ යුතු) ප්‍රධාන කණ්ඩායම් පිළිබඳ කෙටි විස්තර පහත දැක්වේ. විශේෂිත සේවා සම්පාදකයන් කණ්ඩායමක් මිල නියාමනයෙන් මුදාහළ යුතු බවට තිබෙන යෝජනාවක් ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධයෙන් හෝ සමස්ත කාර්යසාධනය සම්බන්ධයෙන් නිදහස් කිරීමකට අනිවාර්යයෙන්ම අදාළ විය යුතු නැත.

6.1.1 කලාපීය ආධාරක මධ්‍යස්ථානවල අනුප්‍රාප්තික ආයතන

සියලු පළාත්වලදී නොවේ නම්, බොහෝ පළාත්වලදී ප්‍රධාන සැපයුම්කරුවන් වන්නේ මේවායි. පළාත් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් බහුවිධ නිෂ්පාදන හා සේවා සපයනු ලැබේ. ඒවා මලාපවහන සේවා, මළ පවිත්‍රකරණ සේවා, තොග ජල සැපයුම්, නිවාසවලට, කර්මාන්තවලට, වානිජ ආයතනවලට හා වෙනත් වර්ගවල භාවිතා කරන්නන්ට නළ ජලය සැපයීම ආදී පරාසයක විහිදේ. ඒවා විසින් පරීක්ෂා කිරීම්, ජල විද්‍යාත්මක විශේෂඥ සේවා ආදිය ද සපයනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව විසින් එක්රැස් කරනු ලබන දත්ත මත පදනම්ව (7 පරිච්ඡේදයෙහි විස්තර කර තිබේ), වඩාත්ම කැපීපෙනෙන සේවාවන්ට අවධානය යොමුකරනු ලැබේ. එහිදී ඇතැම්විට අතිරේක සේවාවන්ගේ මිල සම්බන්ධයෙන් සම්පූර්ණ නිදහස පිරිනමනු ලැබේ. නැතහොත්, එක් අංශයක් තුළ මිල වෙනස්වීමට ඉඩ හරිනු ලැබේ. එහිදී අවශ්‍ය වන්නේ අලුත් මිල පිළිබඳ නියාමන අධිකාරියට දැනුම්දීම පමණි. එසේත් නැතහොත්, මිල නියාමනයන් තාවකාලිකව නිදහස් කළ හැකිය. එහිදී නියාමනය නැවත හඳුන්වාදෙන්නේ කුමන තත්වයන් යටතේද යන කොන්දේසිය සහිතය. මෙම අවස්ථා දෙකේදීම මිල ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව වෙත දැනුම්දීම අනිවාර්ය වේ.

6.1.2 පළාත් පාලන ආයතන

මෙම සැපයුම්කරුවන් ඉහත 6.1.1 යටතේ සාකච්ඡා කරන ලද පළාත් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලවලට සමාන වේ. පළාත් පාලන ආයතනයක් සතුව බොහෝ ව්‍යාපාර තිබෙන නිසා, ජල/ මලාපවහන/ මළ පවිත්‍රකරණ මෙහෙයුම් සම්බන්ධ ගිණුම් වෙනම තබාගත යුතුය. එමගින් පිරිවැය දත්ත නිවැරදිව ගණනය කළ හැකිය.

6.1.3 ප්‍රජාමූල සංවිධාන

සාමාන්‍යයෙන් ගත් කල, මෙම සැපයුම්කරුවන් විසින් සපයනු ලබන්නේ සීමිත සේවාවන් සංඛ්‍යාවකි. බොහෝ අවස්ථාවලදී එකකි. ඔවුන් විසින් ගාස්තු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ලෙස නියම කිරීම අවශ්‍ය වන ව්‍යවස්ථාවක් අනුගමනය කරන තාක්කල් සහ ජලය නොවන ක්‍රියාකාරකම් සීමා කරන තාක්කල්, ඔවුන් මිල නියාමනයෙන් නිදහස් කළ හැකිය. ඉහත දක්වන ලද කිසියම් ප්‍රධාන සැපයුම්කරුවකු වෙතින් ඔවුන් ජලය මිලදී ගන්නේ නම් හා එසේ මිලදී ගත් ජලය විකුණන්නේ නම්, එම ක්‍රියාකාරකම සාමාන්‍ය මිල නියාමන පටිපාටිය යටතේ සැලකීම හෝ සාධාරණ මිල පරතරයක් පමණක් ඉඩදීම හෝ කළ හැකිය.

6.1.4 ජල බවසර මෙහෙයුම්කරුවන්

සුවිශේෂ අවස්ථාවලදී හැර, පළාත් මණ්ඩල හා පළාත් පාලන ආයතනවල ජල බවසර මෙහෙයුම් ආවරණය වන්නේ ඔවුන්ගේ සාමාන්‍ය බලපත්‍ර මගිනි. ජල සැපයුම් කටයුතු වල පමණක් යෙදෙන බවසර මෙහෙයුම්කරුවන් අයත් වන්නේ පෞද්ගලික අංශයටයි. නිවාසවලට, කර්මාන්තවලට හෝ එවැනි පාරිභෝගිකයන්ට ජලය සම්පාදනය කිරීම සම්බන්ධයෙන් ඒකාධිකාරයක් පැවතීමට හෝ මතු වීමට ඵලදායී හේතුවක් නැත. එක්තරා කාලසීමාවකදී එක් සැපයුම්කරුවකු පමණක් සිටියද, ජලය සපයාගැනීමේදී බලපාන ස්වාභාවික හෝ කෘත්‍රිම බාධක නොමැති නම්,

වාසාපාරයේ තිබෙන ස්වභාවය හේතුවෙන් මෙහෙයුම්කරු ඒකාධිකාරී වර්ගයන්හි නියැලීමෙන් වළකීය⁶¹. එම නිසා, ඔවුන් මිල නියාමනයෙන් ඉවත් කළ යුතු බව කල්තබා නිගමනය කළ යුතුය.

6.1.5 මළ පවිත්‍රකරණ සේවා මෙහෙයුම්කරුවන්

නැවතත්, පළාත් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලවල සහ පළාත් පාලන ආයතනවල ගලී බවසර මෙහෙයුම්කරුවන් ආවරණය වන්නේ සාමාන්‍ය සර්වග්‍රාහී බලපත්‍රවලිනි. ගලී බවසර මෙහෙයුම්කරුවන් වෙනුවෙන් වන බලපත්‍ර සම්පූර්ණයෙන්ම ලබා දෙනුයේ පෞද්ගලික ආයතනවලටයි. හික්කඩුවෙන් වාර්තා වූ ආකාරයට සමාන ලෙස මළ ද්‍රව්‍ය මළ පවිත්‍රකාරක පද්ධති වෙත බැහැර කිරීමේ අවස්ථාව සීමා කර නොමැති නම්, මළාපවහන සේවාවල ඒකාධිකාරයක් පැවතීමට සාධාරණ හේතුවක් නැත. ඔවුන්ට බලපත්‍ර ලබාදීමට ප්‍රධාන හේතුව වන්නේ නීත්‍යානුකූල බැහැර කිරීමේ ස්ථාන වෙත පිවිසීමට අවසරය ලබාදීම හා නීති විරෝධී බැහැර කිරීම වැළැක්වීමයි.

හරස් සහනාධාර ලැබෙන ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයට හෝ පළාත් පාලන ආයතනවලට අයත් ගලී බවසර විසින් අඩුමිල සේවා සැපයීම මගින් නියාමකවරුන්ට මැදිහත්වීම සඳහා හේතුවක් නිර්මාණය වේ. කෙසේ වෙතත්, රාජ්‍ය ආයතනවල අකාර්යක්ෂමතා හෝ පටිපාටිමය ගැටලු හේතුවෙන් ඔවුන්ගේ ගලී බවසර මෙහෙයුම්කරුවන් ගෘහ හෝ කර්මාන්ත පාරිභෝගිකයන්ට ආකර්ශනීය නොවේ නම්, එම මැදිහත්වීම් නැවැත්වීමට හැකිය.

6.1.6 RO ජල වෙළඳුන්

හඳුනා නොගත් නිදන්ගත වකුගඩු රෝගය පැතිරී තිබෙන ප්‍රදේශවල විශේෂයෙන් RO ජල සම්පාදනය වේගයෙන් ප්‍රචලිත වෙමින් තිබේ. එය වනාහි සක්‍රීය තරඟකාරීත්වයක් සහිත වෙළඳපොළ මගින් පාලනය වන අංශයකි. නැවතත්, එහි බලපත්‍ර ලබාදීමේ තර්කය වන්නේ ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධ ප්‍රමිති තහවුරු කිරීමයි. ඒවා 1980 අංක 26 දරණ ආහාර පනතේ රෙගුලාසිවලට යටත් වේ. මානව පරිභෝජනයට අයෝග්‍ය කිසිදු ආහාරයක් නිෂ්පාදනය, ආනයනය, බෙදාහැරීම හෝ අලෙවිය එමගින් තහනම් කර තිබේ. ඒවායේ මිල නියාමනය කළ යුතුද යන කාරණය තීරණයකළ යුත්තේ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකයේ (FCAU) උපදෙස් විමසීමෙන් අනතුරුවයි.

6.1.7 බෝතල් කළ පානීය ජල නිෂ්පාදකයන්

මෙම වර්ගය දැනට ලියාපදිංචි කර තිබෙන්නේ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකය (FCAU) යටතේය. එය 1980 අංක 26 දරණ ආහාර පනතෙහි අධීක්ෂණයට යටත්ය. මෙම තරඟකාරී අංශයේ මිල නියාමනයක් අවශ්‍ය යයි සැලකෙන්නේ නැත. එහෙත්, එසේ අවශ්‍ය නම්, එය කළ යුතු වන්නේ සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශයේ ආහාර පාලන පරිපාලන ඒකකය විසිනි.

6.2 නිර්දේශ

ක්‍රියාමාර්ග	ගනු ලබන්නේ	සහාය
ආයෝජන පිරිවැය මත ආදායම් හා මිල නියාමනය කිරීම සඳහා පුළුල් ලෙස වචනගත කරන ලද බලාධිකාරය සහ නියාමනයෙන් නිදහස් කිරීමට ඉඩ ඇති (forbearance) සඳහා බලතල නීතිගත කළ යුතුය. සැසඳුම් නියාමනයන් මත	අමාත්‍යාංශය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව

⁶¹ https://www.economicsonline.co.uk/Business_economics/Contestable_markets.html

<p>පදනම්ව හා පිරිවැය මත පදනම් වූ මිල සූත්‍ර මත පදනම්ව මිල නියම කිරීමේ බලතල පනතට ඇතුළත් කළ යුතුය.</p>		
<p>පස් අවුරුදු හෝ වෙනත් කාලයකට අදාළ මිල/ අනුපාතික නියාමන ක්‍රමවේදය විස්තර සහිතව අර්ථ නිරූපණය කිරීම</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව</p>	<p>පළාත් සභාවල නියාමන ඒකක</p>
<p>ආරම්භයේදී, විවිධ වෙළඳපොළ අංශ අධ්‍යයනය කිරීම සහ විවිධ ප්‍රවර්ගවල සැපයුම්කරුවන් වෙනුවෙන් යොදනු ලබන නියාමන ස්වරූපය තීරණය කිරීම</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව</p>	

7.0 තොරතුරුවල කේන්ද්‍රීය වැදගත්කම

දෙවන පරිච්ඡේදයේදී, නියාමනය අර්ථ දක්වනු ලැබුවේ, “නියාමනය යනු, ප්‍රජාවක් විසින් වටිනා දෙයකැයි සලකන ක්‍රියාකාරකමක් ඉලක්ක කරමින් රාජ්‍ය ආයතනයක් විසින් කරනු ලබන තීරණ පාලන අභ්‍යාසයක් ලෙසයි. එමගින් ඇතැම් වර්ගවත් සහ අයෝග්‍ය ක්‍රියාකාරකම් සීමා කරනු ලැබේ. යහපත් ප්‍රතිඵල නිර්මාණය කිරීම සඳහා ද එය භාවිතා කළ හැකිය.” යම් ආයතනයක්, පොදු ව්‍යුහයක් විසින් එවැනි ක්‍රියාමාර්ග අධෛර්යවත් කරමින් හා පාලකයන්ට පහසු ප්‍රතිඵල ලබාදෙන වෙනත් ක්‍රියාමාර්ග දිරිමත් කරමින් පවත්වාගෙන යන විට, එය ප්‍රධානියා හා නියෝජිතයා අතර ප්‍රමුඛතා සම්බන්ධ ගැටුමකට (principal-agent problem) මනා උදාහරණයක් බවට පත්වේ. මෙහිදී නියෝජිතයාට තමන්ගේ ප්‍රමුඛතා තිබේ (ඉහළ ආදායම්, වැඩි සේවක පිරිසක්,⁶² සාමකාමී තත්වයක්,⁶³ ආදිය). ඒවා ප්‍රධානියාගේ ප්‍රමුඛතාවලින් වෙනස් වේ. එහිදී නියෝජිතයා සතුව තිබෙන තොරතුරු හේතුවෙන් ප්‍රධානියාට සාපේක්ෂව නියෝජිතයා වාසිදායක තත්වයකට පත්වේ.

මෙහි ප්‍රධානියා (නියාමන ආයතනය) විසින් නියෝජිතයාගේ (නියාමනයට ලක්වන ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා සම්පාදනය කරන බලපත්‍රලාභී සැපයුම්කරු) දිරි ගන්වන සාධක තමන්ගේම ඒවා සමග සම්පාත කර ගැනීම මගින් තොරතුරු පරතරය අවම කිරීමට උත්සාහ කරයි. භයවන පරිච්ඡේදයේදී සාකච්ඡා කරන ලද පිරිවැය පාදක මිල නියාමනය සිදුකරන RBROR ක්‍රමය මගින් කාර්යක්ෂමතාව වෙනුවෙන් දිරිගැන්වීම් තිබේ. එසේම, අනවශ්‍ය තරම් පිරිවැය ඉහළ නැංවීමේ දිරිගැන්වීමක් ද එය තුළම තිබේ.⁶⁴ ප්‍රතිලාභ අනුපාතිකය අවසර ලත් පිරිවැය පදනමෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස ගණනය කළ විට, පිරිවැය පදනම විශාල වන තරමට ප්‍රතිලාභ ද විශාල වේ.

මෙම අයෝග්‍ය ප්‍රතිඵලය වැළැක්වීම සඳහා, නියාමනය සිදුකරන (ප්‍රධානියා) විසින් පිරිවැය පදනම වෙත සම්බන්ධ වන පිරිවැය අංග පිළිබඳ සවිස්තර තොරතුරු අපේක්ෂා කරනු ලැබේ. නියාමනයට ලක්වන ආයතනය (නියෝජිතයා) ද ඒ අන්දමින්ම, ගාස්තු පදනමට ඇතුළත් කිරීමට යෝජිත පිරිවැය අංග සඳහා වන සාධාරණීකරණයන් සහවන්තට පෙළඹෙයි. නියාමන ආයතනය හා නියාමනයට ලක්වන ආයතනය අතර පිරිවැය පදනම ගණනය කිරීමට අදාළ වන තොරතුරුවල නිරවද්‍යභාවය පිළිබඳ ඇතිවන ගැටුම යනු සම්ප්‍රදායික උපයෝගීතා නියාමනයේ ප්‍රධානතම ආතතියයි.

1980 දශකයේ එක්සත් රාජධානියෙන් ආරම්භ වූ මිල සීමා හෝ RPI-x+k නියාමන ස්වරූපය මගින් උත්සාහ කරනු ලැබුවේ ආතතිය අවම කිරීමයි. එහෙත්, පොදු යහපතට හේතු වන පරිදි මිල සීමා නියාමනය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා තවදුරටත් සැලකිය යුතු තොරතුරු ප්‍රමාණයක් නියාමන ආයතනයට අවශ්‍ය බවට කාලයත් සමග සාක්ෂි ලැබිණි.⁶⁵ අකාර්යක්ෂමතා, අධික ලාභ (අල්ලස් ද ඇතුළුව) ගණනය සඳහා ඇතුළත් කරනු ලැබූ හොත් ප්‍රතිඵලය වන්නේ අවුරුද්දෙන් අවුරුද්ද පාරිභෝගිකයාට ඉහළ මිලක් ගෙවීමට සිදුවීමයි.

ප්‍රධානියා හා නියෝජිතයා අතර ප්‍රශ්නය මුළුමනින්ම අවසන් කළ නොහැකිය. එහි ස්වරූපය වෙනස් කළ හැකිය. නිවැරදි තොරතුරු සැපයීම වැනි නියෝජිතයා දිරිගැන්විය හැකි කාරණා ප්‍රධානියාගේ අවශ්‍යතා සමග වඩා හොඳින් සමපාත කළ හැකිය. එහෙත්, නියාමනයට ලක්වන ආයතනයෙන් නිවැරදි සහ පරිපූර්ණ තොරතුරු ලබාගැනීමේ අවශ්‍යතාව නියාමනය පවතින තාක්කල් පවතී.

⁶² Niskanen, William A. (1968). Non-market decision making: The peculiar economics of bureaucracy. *The American Economic Review*, 58(2), Papers and Proceedings of the Eightieth Annual Meeting of the American Economic Association, pp. 293-305.

⁶³ Hicks, J.R. (1932). Annual survey of economic theory: The theory of monopoly. *Econometrica*, 3: 1-20.

⁶⁴ Averch, H; Johnson, L.L. (1962). Behavior of the Firm Under Regulatory Constraint, *The American Economic Review*, 52(5): 1052-1069.

⁶⁵ Helm, D. (2018). RIP RPI-X Regulation - OFWAT and OFGEM nail down the coffin.

<http://www.dieterhelm.co.uk/regulation/regulation/rip-rpi-x-regulation-ofwat-and-ofgem-nail-down-the-coffin/>

7.1 ඒකරූපීය ගිනුම් ක්‍රමය

මූල්‍ය දත්ත යනු කිසියම් සංවිධානයක පැවැත්ම පිළිබඳ මූලික තොරතුරු පදනමයි. සියලු නූතන ආර්ථිකයන් තුළ ඒකරූපීය ගිනුම් ක්‍රමයක් පවතී. සියලු සමාගම්වල ගිනුම් වාර්තා කිරීමේදී ගිනුම් තැබීමේ හා විගණනය කිරීමේ ප්‍රමිති භාවිතා කරනු ලැබේ. පෙට්‍රෝලියම් වැනි විවිධ කර්මාන්ත සඳහා සුවිශේෂ ක්‍රම සංවර්ධනය කර තිබේ. ජල නියාමකයන් විසින් තමන්ගේම ක්‍රම සංවර්ධනය කරගෙන තිබේ.⁶⁶

පෞද්ගලික සැපයුම් නොමැති ලංකාවේ වර්තමාන සංදර්භය තුළ, වඩා සරල ඒකරූපීය ගිනුම් ක්‍රම භාවිතා කළ හැකිය. විශේෂයෙන්ම, එය මුල් අවධිවලදී වැදගත් වේ. එහිදී යෝජනා කර තිබෙන්නේ පිරිවැය පාදක මිල නියාමනයයි. සියලු බලපත්‍රලාභීන් සඳහා එකම නීති භාවිතා කිරීමේ අවශ්‍යතාවක් නැත. විශේෂයෙන්ම, මිල නියාමනය නොකරනු ලබන කුඩා සංවිධාන සම්බන්ධයෙන් මෙම ආකෘති අදාළ නොවේ. ඩීජීටල් තාක්ෂණය අද පාවිච්චි කල හැකි හෙයින් ගිනුම් මුල සිටම ඩීජීටල් ස්වරූපයට හැරවිය යුතු බව යෝජිතය. එමගින් දත්ත සෘජුවම, සුමටව නියාමනයකරන වෙත ලබාදිය හැකිය. පරීක්ෂා කර අනුමත කරන ලද, විගණනය කරන ලද ගිනුම් කාල සීමාවකට වරක් ලබාදීම සඳහා විධිවිධාන සැකසිය යුතුය.

ඒකරූපීය ක්‍රමයකින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ලබාගැනීම සඳහා අඛණ්ඩ පුහුණුව අවශ්‍යය. වෙනත් තැනක භාවිතා කරන ලද ක්‍රමයක් මෙහි භාවිතා කිරීමට ආරම්භ කළ විට, සැසඳුම් නියාමනයේ අවශ්‍යතා ආමන්ත්‍රණය කිරීම සඳහා වන අලුත් මූලිකාංග ඇතුළත් කිරීම අවශ්‍ය වනු ඇත. පාර්ශ්වකරුවන්ගෙන් උපදෙස් විමසීමෙන් අනතුරුව ඒකරූපීය ක්‍රම උපයෝගී කරගැනීම සාමාන්‍ය පිළිවෙතයි.

7.2 විශ්ලේෂණය

ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව විසින් ඉටුකරනු ලබන වැදගත්ම භූමිකාව වන්නේ, සෑම පළාතකම නියාමන ඒකකවලට ආකෘතික සූත්‍රයක් සැපයීමයි. පළාතට ගැලපෙන පිරිවැය මූලිකාංග එයට එකතු කළ හැකිය.

න්‍යායිකව ගත් කල, එය වනාහි වාර්තාගත වියදම් ඇමිණීම නොවේ. එසේ කළහොත් කාර්යක්ෂමතාව සම්බන්ධ දිරිදීම සහ වැරදිවලට අදාළ දණ්ඩනයන් ඉවත් කරනු ලැබේ. එහෙත්, ලාභය අරමුණු කරගත් සැපයුම්කරුවන් නොමැති විටදී, දිරිදීම හා දණ්ඩන පැනවීම අභියෝගාත්මක කාරණයකි. ඒ පිළිබඳ තුන්වන පරිච්ඡේදයේ සාකච්ඡා කර ඇත. නිසි ලෙස ක්‍රියාත්මක නොවන අයට ආයෝජන අරමුදල්වලට ප්‍රවේශය ලබා නොදීම මගින් ඔවුන්ගේ වර්ධාවන් වෙනස් වන්නේ නැත. එහෙත්, එමගින් ඔවුන් පහළට යොමුවීමක් සිදුවිය හැකි අතර එය ප්‍රදේශයේ පාරිභෝගිකයන්ට රිනාත්මකව බලපායි.

එබැවින්, යෝජනා කරනු ලබන්නේ වාර්තා කරනු ලබන පිරිවැය ප්‍රශ්න කිරීමයි. නිසි ක්‍රමවේද සමග අනුගත නොවීම ගැන පැහැදිලි කරන ලෙස නියෝග කල හැකිය. අවසර ලත් ආදායම හා ගාස්තු ගණනය කිරීමේදී අදාළ වන සංශෝධන හා පිළිගත් පිරිවැය ගණනය කළ යුතුය. විවිධ පළාත්වල පිරිවැය වෙනස් වීම එයට හේතුවයි. ඒ අනුව, විවිධ මිල ගණන් නිර්මාණය වේ. පළාත් අතර පුළුල් වෙනස්කම් සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කළ යුතුය. ඒ පිළිබඳ අටවන පරිච්ඡේදයේ සාකච්ඡා කරනු ලැබේ.

දුර්වල ආයතනවල කාර්යක්ෂමතාව සන්සන්දනය කරන ආයතනවල කාර්යසාධනය සමග සන්සන්දනය කර පරස්පරයන් පෙන්වාදීම සඳහා නවෝත්පාදනීය විසඳුම් ඉදිරිපත් කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාවට සිදුවේ. ඒවා මූල්‍ය දර්ශකවලට පමණක් සීමාවන්නේ නැත. පිළිගත් පරාසයට අයත් නොවන සාම්පල වැනි ගුණාත්මකභාවය හා සම්බන්ධ දර්ශක ද එයට ඇතුළත් වේ.

⁶⁶ For a general introduction: NARUC (2019). *Regulatory accounting: A primer for utility regulators*. Washington DC: USAID. <https://pubs.naruc.org/pub.cfm?id=EE6402E5-155D-0A36-31F8-36FEBB6D4E44>. For an example of a uniform system of accounts for water and wastewater, see: <https://www.flrules.org/gateway/ruleno.asp?id=25-30.115>.

7.3 ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ දත්ත

මහජන උපදෙස් විමසීමවලදී ගුණාත්මකභාවය සඳහා ලබාදෙන අවධානය සැලකිල්ලට ගත් විට, විනිවිද පෙනෙන ක්‍රමයක් සැකසීම වැදගත් වේ. එහිදී නියාමකවරුන් හට මෙන්ම භාවිතා කරන්නන් හට ද තේරුම්ගැනීම පහසු ගුණාත්මකභාවය හා සම්බන්ධ දර්ශක සැපයිය යුතු වේ. ඒ පිළිබඳ පස්වෙනි පරිච්ඡේදයේ විස්තර කරන ලදී.

ගුණාත්මක දර්ශක රඳාපවතින්නේ පැහැදිලි හා එකඟ වූ නිර්ණායක හා ක්‍රමවේද මතයි. පස්වෙනි පරිච්ඡේදයේ විස්තර කර තිබෙන, විවිධ වර්ගවල සැපයුම්කරුවන් සඳහා වන ශ්‍රී ලාංකික ප්‍රමිති සහ ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානයේ මාර්ගෝපදේශ මත පදනම් වූ ප්‍රායෝගික දර්ශක කට්ටල සහ ක්‍රමවේද සම්බන්ධයෙන් එකඟතාව නිර්මාණය කරගැනීමේ කාර්යය විශේෂඥ කමිටුවකට භාරදිය යුතුය.⁶⁷ එවැනි දර්ශක හා ක්‍රමවේද යම් කාල සීමාවකට පසු නැවත සමාලෝචනය කිරීම සාමාන්‍ය පිළිවෙතයි. එමගින් ප්‍රතිපත්තිමය අවශ්‍යතාවන් නිරූපණය වේද යන්න ඒ ඔස්සේ තහවුරු කරගත හැකිය. පාරිභෝගික කණ්ඩායම්වල මැදිහත්වීම හා ඔවුන්ගෙන් එල්ල වන පීඩනය මෙහිදී වැදගත් වේ.

7.4 විනිවිදභාවය

ශ්‍රී ලංකාවේ පැරණිතම උපයෝගීතා නියාමන ආයතනය වන ශ්‍රී ලංකා විදුලි සංදේශ නියාමන කොමිෂන් සභාවේ අවුරුදු 20කට වැඩි අත්දැකීම් සැලකිල්ලට ගන්නේ නම්, කර්මාන්ත දත්තවල හා කාර්යක්ෂමතා දර්ශකවල සුවිශාල විනිවිදභාවයක් නොමැති බව අවබෝධ වනු ඇත.⁶⁸ තරඟකාරීත්වයක් තිබෙන ඇතැම් අංශවල තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම සම්බන්ධයෙන් විරෝධයක් තිබේ.⁶⁹ පෞද්ගලික අංශයේ කැපීපෙනෙන සහභාගීත්වයක් නොමැති, අඩු තරඟකාරීත්වයක් සහිත ශ්‍රී ලංකාවේ ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා අංශය සම්බන්ධයෙන් එවැනි සලකාබැලීම් අදාළ වන්නේ නැත. ආරම්භයේ සිටම විවෘතභාවයේ සංස්කෘතිය ප්‍රවර්ධනය කළේ නම් සහ අවසන් ප්‍රතිලාභීන් වන පාරිභෝගික කණ්ඩායම් විසින් පීඩනය පවත්වාගෙන යන්නේ නම්, කාර්යක්ෂම නියාමනය, විනිවිදභාවය හා කාර්යසාධනය සාක්ෂාත් කරගත හැකිය.

7.5 බලාත්මක කිරීම

යහපත් තත්වය වන්නේ, බලපෑමකින් තොරව දත්ත වාර්තා කිරීමයි. කෙසේ වෙතත්, 2002 අංක 25 දරණ මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභා පනතෙහි තොරතුරු ලබාගැනීමේ බලතල අඩංගු වේ (s. 15). එසේම, ඒ සඳහා ඉල්ලීම් අධිකරණය හරහා බලාත්මක කළ හැකිය (s. 21).

7.6 නිර්දේශ

ක්‍රියාමාර්ගය	ගනු ලබන්නේ	සහාය
උපදෙස් විමසීමක් ඔස්සේ ජලය හා සනීපාරක්ෂක සේවා අංශය වෙනුවෙන් ඒකරූපී ගිනුම් පද්ධතියක් සඳහා සම්මුතිය නිර්මාණය කිරීම. එයට පෙර කෙටුම්පතක් සැකසීම ඉතා හොඳය.	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව	

⁶⁷ WHO (2017). *Guidelines for drinking-water quality: fourth edition incorporating the first addendum, chapter 4*. Geneva: World Health Organization. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
⁶⁸ http://www.trc.gov.lk/images/pdf/SectorAnalysis_18042018.pdf
⁶⁹ Wigglesworth, W.R.B. (1997). The role of information in telecom regulation, in Melody, W.H. (ed.), *Telecom Reform: Principles, policies and regulatory practices*, chapter 21. Lyngby, Denmark: Den Private Ingeniorfond.

<p>දත්ත වාර්තාකරණය හා විශ්ලේෂණය පිළිබඳ පුහුණු වැඩසටහන් නිර්මාණය කිරීම</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව</p>	
<p>ගාස්තු සැකසීමේදී පළාත් නියාමන ඒකකවලට භාවිතා කළ හැකි සූත්‍ර මත පදනම් වූ ක්‍රමවේද නිර්මාණය කිරීම</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව</p>	
<p>නියාමනයට ලක්කරනු ලබන ආයතනවල කාර්යක්ෂමතාව සහ ගුණාත්මක කාර්යසාධනය සැසඳුම් නියාමනයට අනුව ප්‍රදර්ශනය කිරීම සඳහා ක්‍රම සම්පාදනය</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව</p>	

8.0 සැමට පිරිසිදු ජලය හා සනීපාරක්ෂාව තහවුරු කිරීම සඳහා සහනාධාර

“සැමට පිරිසිදු ජලය හා සනීපාරක්ෂාව” වෙනුවෙන් වූ භයවන තිරසර සංවර්ධන අරමුණ විසින් 2030 වන විට ලොව පුරා සැමට පානය කිරීමට සුදුසු ජලය සඳහා ප්‍රවේශය සහතික කිරීමට කැපවී තිබේ. ඇතැම්විට, අන් කිසි ආණ්ඩුවකටත් වඩා, වත්මන් ශ්‍රී ලාංකික ආණ්ඩුව විසින් ආරක්ෂිත පානීය ජලය සැමට ලබාදීම කෙරෙහි අවධානය යොමුකර තිබේ. භයවන තිරසර සංවර්ධන අරමුණ 2025 වසර වන විට සාක්ෂාත් කරගැනීමට ශ්‍රී ලංකාව බලාපොරොත්තු වෙයි.

වර්තමානයේදී ශ්‍රී ලංකාවේ නිවාසවලින් 8%කට ජල සම්පාදනයක් ඇත්තේම නැත. නිවාසවලින් 38.7%ක් ළිං, වැසිජලය එක්රැස් කිරීමෙන් හෝ නළ ලිං හෝ අසල්වැසි ළිං මගින් ස්වයං-ව ජලය සම්පාදනය කරගනියි. ශ්‍රී ලංකාව භයවන තිරසර සංවර්ධන අරමුණ සාක්ෂාත් කරගැනීමට නම්, ඉහත දක්වන ලද 8%ට ආරක්ෂිත ජලය සඳහා ප්‍රවේශය ලබාදීම අත්‍යවශ්‍යය. දෙවනුව කී 38.7%න් සැලකිය යුතු ප්‍රතිශතයක් වර්තමානයේදී තමන් විසින්ම ජලය සම්පාදනය කරගනු ලැබේ. ඔවුන් භාවිතා කරන ජලය තිරසර සංවර්ධන අරමුණුවල දැක්වෙන ආකාරයට ආරක්ෂිතව කළමනාකරණය කරන ලද වතුර නොවිය හැකිය.

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය, පළාත් පාලන ආයතන හෝ ප්‍රජාමූල සංවිධාන මගින් සේවා සපයනු ලබන බවට ගණනය වී තිබෙන ඇතැමෙකු අවශ්‍ය මට්ටමෙන්, අවශ්‍ය ගුණාත්මකභාවයෙන්, අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට ජලය ලබාගන්නවා නොවිය හැකිය. නියඟයට ගොදුරු වූ ප්‍රදේශවල නළ ජලය ලැබෙන බොහෝ අයට සතිපතා බවසර් මගින් ලැබෙන ජලය මත රඳාපැවැත්මට සිදුවී තිබේ. හඳුනා නොගත් නිදන්ගත වකුගඩු රෝගය පැතිර තිබෙන බොහෝ ප්‍රදේශවල සම්ප්‍රදායික ජල සැපයුම් සම්බන්ධයෙන් ජනතාවගේ විශ්වාසය බිඳවැටී තිබේ. එම නිසා ඔවුහු බෝතල් කළ ජලය වෙත යොමුවෙමින් සිටිති. මෙම හේතු නිසා පහළ ආදායම් මට්ටම්වල ජනතාවගෙන් සැලකිය යුතු ප්‍රතිශතයක් විසින් ජලය විසින් කරනු ලබන වියදම පිළිගත් ඉහළ සීමාව වන ආදායමෙන් 5%ට වඩා වැඩි විය හැකිය.

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් වර්තමානයේදී මිලියන 2.6ක් සම්බන්ධතාවලට ජලය සපයනු ලැබේ.⁷⁰ එය ශ්‍රී ලංකාවේ නිවාස සංඛ්‍යාවෙන් අඩක් පමණ වේ. රජයට අයත් මහජන උපයෝගීතා ආයතන විසින් පුරවැසියන්ට/ නිවාසවලට සේවා සැපයීමේදී කෙතරම් පසුපසින් සිටියද, ඔවුන්ගේ ප්‍රමුඛතාව සැමට සේවා සැපයීම බව ද, ලාභය අරමුණු කරගත් පෞද්ගලික ආයතන සේවා සපයන පාරිභෝගිකයන් ප්‍රමාණයට වඩා සේවා සපයන බව ද කියති. මේ සඳහා අභ්‍යන්තර හරස් සහනාධාර ඒ සඳහා උපයෝගී වන බව ප්‍රකාශ කරනු ලැබේ. සැමට සේවා ලබාදීම සපුරාගැනීමට නොහැකි වීමට හේතුව රජය විසින් ප්‍රමාණවත් තරම් අරමුදල් නොසැපයීම ඔවුහු ප්‍රකාශ කරති.

විසඳුම වන්නේ සරල ලෙස තවත් අරමුදල් සම්පාදනය කර දීම නොව, අඩු වියදමක් දැරීමට සිදුවන ආකාරවලින් අරමුදල් ලබාගැනීම (බර තබන ලද සාමාන්‍ය ප්‍රාග්ධන පිරිවැය - WACC - මගින් දක්වා තිබෙන ආකාරයට) සහ මුදල් ඵලදායී ලෙස වැයකිරීමයි. එසේ නැතහොත් වන්නේ මිල උච්චතාවට වඩා ඉහළ යාම හෝ බදුගෙවන ජනතාවට අධික බරක් පැටවීමය.

වර්තමානයේදී, ප්‍රාග්ධන ආයෝජනය වෙනුවෙන් තිබෙන අරමුදල් හොඳ මට්ටමක ඇති බව පෙනේ. 2021 අයවැය මගින් 2020දී රු. බිලියන 76ක් ද, 2021දී රු. බිලියන 101ක් ද ජල සම්පාදන අමාත්‍යාංශයේ සංවර්ධන වියදම් වෙනුවෙන් වෙන්කරන ලදී. මෙම අරමුදල් 2019දී වෙන්කරන ලද අරමුදල්වලට වඩා ඉහළය.⁷¹ මෑත ඉතිහාසයේ භාවිතාව අනුව, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන ව්‍යාපෘති සඳහා

⁷⁰ Central Bank of Sri Lanka (2021). *Annual Report 2020*, p. 91.

⁷¹ https://www.treasury.gov.lk/documents/budget/2021/2021_approvedBE_English_V_1.pdf

අරමුදල්වලට 2019දී රු. බිලියන 102ක හා 2020 රු. බිලියන 138ක රජය මගින් සහතික කරන ලද ණය ඇතුළත් විය.⁷²

කෙසේ වෙතත්, වසංගත සංදර්භය සහ ඒ හා සම්බන්ධ ආර්ථික අවපාතය හේතුවෙන් පොදු අරමුදල්වල පහලවී ඇති හයානක තත්වය සැලකිල්ලට ගත්විට, බැඳුම්කර හා රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් වැනි වෙනත් අරමුදල් මූලාශ්‍රවලට අවස්ථාව ලබාදීම යෝග්‍යය. ඒ පිළිබඳ 2020 පරිපූර්ණ මූලෝපායික ආයෝජන සැලැස්මෙහි (CSIP) සාකච්ඡා කර තිබේ.⁷³ එහි දක්වා තිබෙන ආකාරයට, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය හෝ පළාත් ඒකක මෙවැනි මූල්‍යකරණයන් සඳහා සුදානම් කිරීම සඳහා කළ යුතු බොහෝ දේ තිබේ. සමාගම් අභිප්‍රාය ප්‍රකාශ කිරීමේ නිවේදනයක් (SCI) 2020-22 කාලය වෙනුවෙන් අත්සන් කිරීම ඔවුන්ගේ නිර්දේශ අතර තිබේ. එහෙත්, එය තවමත් කර තිබෙන බවක් නොපෙනේ. ශේෂ පත්‍රය පිරිසිදු කිරීම සහ නිවැරදි ආදායම් ප්‍රක්ෂේපණ සිදුකළ හැකි ස්ථාවර නියාමන පරිසරයක් නිර්මාණය කිරීම ගනු ලැබූ ක්‍රියාමාර්ග අතර තිබේ.⁷⁴

සේවා නොසපයන ලද අය වෙත සේවා සපයන ලෙස රාජ්‍ය හිමිකාරීත්වය ඇති උපයෝගීතාවන්ට කෙළින්ම අණ කිරීමට අමතරව, රජය විසින් වැඩි නිවාස සංඛ්‍යාවකට සේවා සැපයීම සඳහා ව්‍යාපෘති අරමුදල් හා විවිධ වෙනත් දිරිගැන්වීම් ද සපයයි. එහෙත්, වැඩසටහන් සැලසුම් කිරීමේදී කාර්යක්ෂමතාව සම්බන්ධයෙන් කටයුතු නොකළහොත්, ප්‍රතිඵල ප්‍රශස්ථ වන්නේ නැත. රජයට අයත් ආයතන ඇතුළු ඒකාධිකාරයන් තුළ සුලබ වූ අකාර්යක්ෂමතාව හා එලදායිතාව වැඩි නොකර ලාභ සෙවීමේ වර්ගයන් අවම කිරීම සඳහා පිරිවැය මූලිකාංග විනිවිද පෙනෙන තත්වයට පත්කළ යුතුය. විනිවිද නොපෙනෙන හරස් සහනාධාර වෙනුවට විනිවිද පෙනෙන යාන්ත්‍රණයන් ආදේශ කිරීම ඒ සඳහා අවශ්‍යය. සියලු පුරවැසියන්ට සේවා සැපයීම සඳහා බැරෑරුම් උත්සාහයන් දරන ලද වෙනත් උපයෝගීතා කර්මාන්තවල අත්දැකීම් මගින් නිරූපණය වන්නේ හරස් සහනාධාර සහ විශ්වීය සේවා සැපයීමේ වගවීමවලට වඩා විශ්වීය සේවා අරමුදල් වැඩදායී බවයි.⁷⁵ විශ්වීය සේවා අරමුදල් විසින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල ලබාගැනීම සඳහා සියලු සහනාධාර ඉලක්ක කරයි. කෙසේ වෙතත්, අත්දැකීම් මගින් පෙන්වා දෙනු ලබන්නේ, සෙමින් සිදුවන හෝ කොහෙත්ම සිදු නොවන වියපැහැදීම් මගහැරීමට සහ අරමුදල් නිශ්චිත ප්‍රතිදාන සමග සම්බන්ධ කිරීම සඳහා සහනාධාර වැඩසටහන් මැනවින් සැලසුම් කිරීමේ අවශ්‍යතාවයි.⁷⁶

“මහජන උපයෝගීතාව” නම් යෙදුම මගින් අභවනු ලබන්නේ මහජනතාවගේ සියලු සාමාජිකයන් හට ප්‍රවේශය අවශ්‍ය බවයි. ඔවුන් ඒකාධිකාරයන් බවට පත් කිරීම සඳහා සැලසුම් කරන ලද පද්ධතිය තුළ අඩුවන ඒකක පිරිවැය ප්‍රදර්ශනය කිරීමට මහජන උපයෝගීතා කර්මාන්ත පෙළඹෙයි. සේවා අඩුවෙන් සැපයීමට ඒකාධිකාරයන්ගේ නැඹුරුවක් තිබේ. විශේෂයෙන්ම, පිරිවැය අධික වෙළඳපොළ මායිම සම්බන්ධයෙන් මෙය සිදුවේ. ඒවායේ ආදායම්, වියදම් පියවාගැනීමට තරම් ප්‍රමාණවත් නැත. මෙම සේවාවන් වෙතින් සැලකිය යුතු ධනාත්මක බහිරතාවන් ද ප්‍රදර්ශනය වේ. පොදුවේ එකඟ වන ලද තීරණ සංවර්ධන අරමුණක් අනුව සැමට සේවා සම්පාදනය තහවුරු කිරීමට කටයුතු කිරීමේදී මේ පිළිබඳ සාක්ෂි ලැබේ. ඕනෑම උපයෝගීතා කර්මාන්තයකදී, සේවාවන් නොලැබෙන පිරිස වන්නේ සේවා සම්පාදනය ඉතාම දුෂ්කර හා ඉතාමත්ම මිල අධික පිරිසයි (බොහෝ විට, මාවත්වලින් දුරබැහැර නිවාසවල පදිංචිකරුවන්ය). ඔවුන් සම්බන්ධතා වෙනුවෙන් හා භාවිතා කරන ඒකක ගණන වෙනුවෙන් මුදල් ගෙවීමේ හැකියාව අඩු අය වීමට ද පුළුවන.

⁷² Central Bank of Sri Lanka (2021). Annual Report 2020, p. 162. https://www.cbsl.gov.lk/sites/default/files/cbslweb_documents/publications/annual_report/2020/en/10_Chapter_06.pdf

⁷³ Hiejn, H.; Premanath, L. (2020). *Final Report (Volume I) Comprehensive Strategic Investment Plan and Road Map for the Water Supply and Sanitation Sector in Sri Lanka*, p. 154.

⁷⁴ NWSDB and Ministry of Finance. Statement of Corporate Intent, 2017-2020, p 11.

⁷⁵ Serra, Pablo (2000). Subsidies in Chilean public utilities. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/21335>

⁷⁶ Samarajiva, R. & Hurulle, G. (2019). Metrics to improve universal-service fund disbursements, *Digital Policy, Regulation and Governance*, 21(2): 102-114. <https://doi.org/10.1108/DPRG-07-2018-0035>

එම නිසා, ඔවුන් සේවා සැපයීමට කැමති පාරිභෝගිකයන්ගෙන් ඔබ්බට සේවා සපයන ලෙස සියලු නියාමකයන් (විධිමත් හා අවිධිමත්⁷⁷) විසින් සැපයුම්කරුවන්ට පීඩනය එල්ලකරනු ලැබේ. එබැවින්, සියලු මහජන උපයෝගීතා නියාමකයන් තුළ සැමට සේවා සැපයීමේ උපාංගයක් අඩංගු බව පැවසිය හැකිය. නමුත්, නියාමකවරයා අනිවාර්යයෙන්ම සෘජුවම සහනාධාර පරිපාලනය සමග සම්බන්ධ විය යුතු බවක් එයින් අදහස් වන්නේ නැත.

8.1 සහනාධාර හා ඒවායේ පරිපාලනය

සහනාධාරයක් පරිපාලනය කිරීමේ වියදම සහ එමගින් සිදුවිය හැකි අකාර්යක්ෂමතාවන් සහනාධාර වැඩසටහනක් සකස් කිරීමේදී ඇතුළත් කරගත යුතුය. ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා ක්ෂේත්‍රයේ මූලික ප්‍රාග්ධන වියදම මෙහෙයුම් සහ අධීක්ෂණ (O&M) වියදම්වලට වඩා අති විශාලය. ප්‍රධාන සම්ප්‍රේෂණ මාර්ගවල දිග හේතුවෙන් ජලය පොම්ප කිරීමේ අවශ්‍යතාව, ජන සන්නිවේදන සහ පවිත්‍ර නොකරන ලද ජලයේ ගුණාත්මකභාවය හේතුවෙන් ස්ථානයෙන් ස්ථානයට මෙහෙයුම් හා නඩත්තු වියදම් වෙනස් වේ.

8.1.1 වර්තමාන භාවිතාවන් පවත්වාගෙන යාම

සහනාධාර ලෙස විස්තර නොකළද, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ ප්‍රාග්ධන ආයෝජන අවශ්‍යතා සඳහා වන වර්තමාන භාවිතාව වන්නේ ඒකාබද්ධ අරමුදලෙන් මුදල් ලබාදීම හා රාජ්‍ය ඇප මත වාණිජ බැංකුවලින් ණය ලබාගැනීමයි. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය ව්‍යාපෘති යෝජනා සකස් කරන අතර ඒවා විවිධ කොන්දේසි යටතේ ජාතික සැලසුම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් අනුමත කරනු ලැබේ. සාමාන්‍යයෙන්, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් තම අරමුදල්වලින් ණය ආපසු ගෙවිය යුතු යයි අපේක්ෂා කෙරේ.

මහා භාණ්ඩාගාරයෙන් ලබාදෙන ප්‍රදාන මගින් ග්‍රාමීය ජල සම්පාදන ව්‍යාපෘතිවල 50%ක් ද, ග්‍රාමීය ව්‍යාපෘතිවලින් 75%ක් ද ආවරණය කරනු ලැබේ. මලාපවහන ව්‍යාපෘති වියදම්වලින් 100%ක්ම ප්‍රදාන මගින් ආවරණය කරනු ලැබේ. එසේම, හඳුනා නොගත් නිදන්ගත වකුගඩු රෝගය අවම කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ගවල පිරිවැය ද සම්පූර්ණයෙන්ම ආවරණය කරනු ලැබේ. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් ඉතිරි 25%, 50% අරමුදල් අභ්‍යන්තරිකව සොයාගත යුතුය. ඉහළ ප්‍රතිශතයක් වන (50.4 %ක් වන)⁷⁸ වැටුප් පිරිවැය සැලකිල්ලට ගත්විට ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයට බැංකුවලින් අතිරේක අරමුදල් අවශ්‍ය බව පෙනේ.

විවිධ වර්ගවල පාරිභෝගිකයන්ගෙන් එක්රැස් කරගනු ලබන ආදායම් මගින් සියලු මෙහෙයුම් හා කළමනාකරණ (O&M) වියදම්, වැටුප් වියදම් සහ 10,000ක් පමණ වන සේවකයන්ගේ වරප්‍රසාද වියදම්, භාණ්ඩාගාරයට ණය ආපසු ගෙවීම් සහ ඉහත විස්තර කරන ලද ඇතැම් ආයෝජන අවශ්‍යතා සපුරාගැනීමේ දරාගත හැකි වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. ගාස්තු සංශෝධන ප්‍රමාද වන බැවින් (අවසන් ගාස්තු සංශෝධනය කරනු ලැබුවේ 2012දීය), ණය ආපසු ගෙවීම් භාණ්ඩාගාරය විසින් බලාගත යුතු බව වාර්තා විය.⁷⁹ එහි 2020-25 ආයතනික සැලැස්මේ සඳහන් කර ඇත්තේ මෙයයි: “භාණ්ඩාගාරයේ අරමුදල්වලින් මෙම ව්‍යාපෘති කිරීමට බලාපොරොත්තු වන නිසා, ප්‍රාග්ධන වියදම හා සම්බන්ධ පොලී මෙම ගණනයට ඇතුළත් නොකරන ලදී.”⁸⁰ ජල සම්පාදන අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්වරයා මෙම ප්‍රකාශය කෙලින්ම ප්‍රතික්ෂේප කරමින් කීවේ 2021 වර්ෂයෙන් පසු ණය සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුව කිසිදු වගකීමක් නොගන්නා බවය.⁸¹

⁷⁷ The Ministry of Finance functions as an informal regulator, through its ability to attach conditions to funds given to NWSDB.

⁷⁸ Hiejn, H.; Premanath, L. (2020). *Final Report (Volume I) Comprehensive Strategic Investment Plan and Road Map for the Water Supply and Sanitation Sector in Sri Lanka*, p. 150.

⁷⁹ Hiejn, H.; Premanath, L. (2020). *Final Report (Volume I) Comprehensive Strategic Investment Plan and Road Map for the Water Supply and Sanitation Sector in Sri Lanka*, p. 152. See also NWSDB Corporate Plan 2020-25, p. 51.

⁸⁰ NWSDB (2021). Corporate Plan 2020-25, p. 47.

⁸¹ At meeting at Ministry, 8th July 2021.

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ ගිනුම් මගින් පෙන්වනු ලබන කරනුයේ බොහෝ අඩු භාවිතා ගනුදෙනුකරුවන්ට සේවා සපයනු ලබන්නේ පිරිවැයට වඩා අඩු මිලකට බවයි. එසේ නැතිනම්, ඔවුන්ට හරස් සහනාධාර සපයා තිබේ.

ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා වෙනුවෙන් ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට ප්‍රදාන හෝ රාජ්‍ය ඇප මත ලබාදෙන ණය ලැබෙන්නේ නැත. සියල්ල නොවේ නම් බොහොමයක් ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට තම පද්ධති පිහිටුවීම හෝ පුනරුත්ථාපනය කිරීම සඳහා රජය විසින් සාකච්ඡා කරන ලද විවිධ ව්‍යාපෘති හරහා අරමුදල් ලැබී තිබේ.⁸² ප්‍රජාමූල සංවිධානවල සමාරම්භක සාමාජිකයන්ගේ මූල්‍ය හා ද්‍රව්‍යමය ආධාර මගින් මෙම අරමුදල් උනපුරණය කර ඇත. මෙහෙයුම් හා කළමනාකරණ වියදම් සහ පුළුල් කිරීමේ හෝ වැඩිදියුණු කිරීමේ වියදම් ගාස්තු මගින් ආවරණය කරගැනීමට අපේක්ෂිතය.

ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා දිගු කලක් තිස්සේ පවත්වාගෙන යන මහනුවර වැනි මහ නගර සභා පවා සම්පත් හිඟය පිළිබඳ පැමිණිලි කරයි. මහනුවර මහනගර සභාව විසින් පාසල්, ආගමික ස්ථාන, ගිනි නිව්ම් ස්ථාන සහ වානිජ නොවන සුබසාධන යෝජනා ක්‍රම වෙන් විශාල සහනාධාර සහිත සේවාවන් සපයන බව වාර්තා වේ. එය ද මෙම තත්වයට හේතු විය හැකිය. එහෙත්, සාමාන්‍යයෙන් ගත් කල, අදහස් ඉදිරිපත් කරන ලද පළාත් පාලන ආයතන සියල්ලම නොවේ නම්, බොහොමයක් දැඩි ලෙස සම්පත් හිඟයකට මුහුණදෙන බව දක්නට ලැබේ. ප්‍රාදේශීය සභාවල නියෝජිතයෝ සම්පත් හිඟය පිළිබඳ විශේෂයෙන් කතා කළහ. මළද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීම සඳහා ඉල්ලීම් ඉටුකිරීම සඳහා අවශ්‍ය ගලි බවිසර මිලදී ගැනීමට පවා ඔවුන්ට සම්පත් හිඟය.

1916 අංක 22 දරණ දේශීය ණය සහ සංවර්ධන ආඥාපනත යටතේ දේශීය ණය සහ සංවර්ධන අරමුදල (LL&DF) පිහිටුවනු ලැබුවේ පළාත් පාලන ආයතනවලට සේවා සැපයීම සඳහායි. LL&DF විසින් මහනගර සභා, නගර සභා සහ ප්‍රාදේශීය සභාවල ප්‍රාග්ධන ආයෝජන වෙනුවෙන් සහන පොළියට දිගුකාලීන ණය ලබාදෙයි. අරමුදල් ප්‍රධාන වශයෙන් ලබාදෙන්නේ භාණ්ඩාගාරය විසිනි. කළමනාකරණ මණ්ඩල විසින් ඇගයීමට ලක්කර අනුමත කරනු ලබන ව්‍යාපෘති යෝජනා මත පදනම්ව පළාත් පාලන ආයතනවලට ණය ලබාදෙයි.

LL&DF භාවිතා කරනු ලබන්නේ මද වශයෙන් බව දක්නට ලැබේ. ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා වෙනුවෙන් කැපවූ ආයතනයක් පැවතීම හා එලදායි ව්‍යාපෘති යෝජනා සැකසීමේදී පළාත් පාලන ආයතන මුහුණදෙන දුෂ්කරතා එයට හේතු බව ඇතැම් නිලධාරීන් විසින් පෙන්වාදෙන ලදී. අරමුදලෙන් ණයක් ලබාගැනීමේදී මුහුණදෙන්නට සිදුවූ බාධක පිළිබඳ කරුවලගස්වැව ප්‍රාදේශීය සභාවේ සභාපතිවරයා විසින් විස්තර කරන ලදී. තක්සේරු කිරීම් සහිත විධිමත් ව්‍යාපෘති යෝජනාවක් සැකසීම ද එයට ඇතුළත් විය. ඒ සඳහා මුලදී රු. 85,000ක් ඉල්ලා සිටින ලදමුත්, පසුව නොමිලේ ලබාගත හැකි විය. එසේම, ණය ප්‍රදානය ලැබුණේ මුළු ඇස්තමේන්තු වියදම සඳහා නොවේ (රු.21,000,000 ක් ලැබිණි. ඇස්තමේන්තුව රු. 28,500,000කි).⁸³ අවදානම් ගැනීමට සුදානම් නායකත්වයක් නොතිබිණි නම් හා ප්‍රදේශයෙන් සම්පත් රැස්කරගැනීමට අසමත් වී නම්, එම ව්‍යාපෘතිය අසාර්ථක වන්නට ඉඩ තිබිණි. ඇත්තෙන්ම, කලින් එසේ අසාර්ථක වී තිබිණි.⁸⁴ කලින් ව්‍යාපෘතියෙන් ඉතිරි වී තිබුණු සම්පත් ව්‍යාපෘතිය සම්පූර්ණ කිරීමේදී යොදාගන්නට ඇත.

වර්තමානයේදී සහනාධාර ලබාදෙන ආකාරය අසමානය. සැපයුම් නොමැති හෝ තමන්ගේම ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා සපයාගන්නා නිවාසවලට කිසිදු සහනාධාරයක් ලැබෙන්නේ නැත. පළාත් පාලන ආයතන සහ ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙතින් සේවා ලබාගන්නා 12% සඳහා පුනරාවර්තන වියදම් වෙනුවෙන් සහනාධාර ලැබෙන්නේ නැත. ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා පද්ධති ඉදිකරන ලද සමයේ බොහෝ දෙනෙකුට සහනාධාරවලින් ප්‍රතිලාභ ලැබෙන්නට ඇත. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් සේවා සපයනු ලබන 43% වෙත රජයේ

⁸² For details of ongoing WASH investment projects, see Hiejen, H.; Premanath, L. (2020). Final Report (Volume I) Comprehensive Strategic Investment Plan and Road Map for the Water Supply and Sanitation Sector in Sri Lanka, section 12.5.

⁸³ <https://www.youtube.com/watch?v=T3nzVdtivzs>

⁸⁴ <https://www.facebook.com/NewsfirstSL/videos/1580282682031984>

සහයෝගයන් වැඩි ප්‍රමාණයක් ගලා යයි. “ඔවුන්ගේ සම්බන්ධතාව වෙනුවෙන් වන වියදම ග්‍රාමීය ජල සම්පාදන යෝජනාක්‍රමවල සම්බන්ධතාව මෙන් දෙගුණයකට මඳක් වැඩිය.”⁸⁵ තාක්ෂණිකව, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් පාරිභෝගිකයන්ගෙන් අයකරනු ලබන ගාස්තු හරහා පුනරාවර්තන වියදම් සහ ණය හා පොළී ආපසු ගෙවීම් ආවරණය කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. එහෙත්, බොහෝ අවුරුදුවලදී ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය එයට අසමත් වෙයි. මහා භාණ්ඩාගාරය විසින් 2020 හා 2021 වසරවලදී රු. බිලියන 15ක් හා 21ක් බැගින් මණ්ඩලයට ලබාදෙන ලදී. 2025 වසර දක්වාම ඒ හා සමාන සහායක් අපේක්ෂා කරනු ලැබේ.⁸⁶ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් 2020දී රු. මිලියන 532.9ක ලාභයක් උපයන ලද බවට තිබෙන ප්‍රකාශය සම්බන්ධයෙන් මෙහිදී ප්‍රශ්නයක් පැන නගී.⁸⁷ මණ්ඩලය විසින් සහනාධාර ලබාදෙන අතර, මහා භාණ්ඩාගාරය විසින් පාඩු දරාගනු ලැබේ.

වර්තමාන භාවිතය අසාධාරණය. එහිදී පොදු සම්පත් අසමානුපාතික අන්දමින් රජයට අයත් උපයෝගීතාවකට ලබාදෙන අතර එමගින් සේවා ලබාදෙන්නන් නිවාසවලින් 50%කට පමණි. දුෂ්කර ප්‍රදේශවල සේවා සපයන ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට ලැබෙන්නේ අඩු සහායකි. ඔවුන්ට තමන්ගේ කටයුතු තමන්ම බලාගැනීමට සිදුවී තිබේ. ජාතික සැලසුම් දෙපාර්තමේන්තුව (NPD) විසින් ජාතික ප්‍රමුඛතා මත පදනම්ව ප්‍රාග්ධන සහනාධාර අනුමත කරනු ලබන්නේ එක් එක් ව්‍යාපෘතියෙන් ව්‍යාපෘතියටය. මළාපවහන ව්‍යාපෘති කිහිපයක් පමණක් අනුමත වී තිබීම මගින් නිරූපණය වන්නේ, ප්‍රදානවලින් 100%ක්ම සම්බන්ධයෙන් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ යෝජනා ජාතික සැලසුම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ප්‍රමුඛතාකරණයේදී හා අනුමත කිරීමේදී අනුගමනය කරන සංකීර්ණ සාධක බලපාන බවයි. බෙහෝ විට, 50%ක් සහනාධාර ලබාදුන් නාගරික ජල ව්‍යාපෘතිවල ආදායම් උත්පාදන හැකියාව 100%ක් ප්‍රදාන මත ක්‍රියාත්මක වන මළාපවහන ව්‍යාපෘතිවලට වඩා වැඩිය.

නාගරික ප්‍රදේශවලට වඩා දුරබැහැර ප්‍රදේශවලට සේවා සපයන ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයට මෙන් ස්ථාවර අන්දමින් අරමුදල් සහාය ලැබෙන්නේ නැත. එහෙත්, එම සංවිධාන ක්ෂේත්‍රයේදී වැඩි අභියෝග ප්‍රමාණයකට මුහුණ දෙයි. ඒවා නම්, භූමියේ දුෂ්කරතා, ජන සන්නිවේදන සහ පාරිභෝගිකයන්ට ගාස්තු ගෙවීමට තිබෙන දුෂ්කරතායි. ප්‍රජාමූල සංවිධාන බොහෝමයකට සැලකිය යුතු තරම් සහනාධාර ලැබෙන බව ද සඳහන් කළ යුතුය. රජය මගින් මූලපුරනු ලබන ව්‍යාපෘතිවල ප්‍රාග්ධන වියදමෙන් 80-90% දක්වා ප්‍රතිශතයක් ඔවුන්ට ලැබේ.

සාමාන්‍යයෙන්, පළාත් පාලන ආයතන විසින් සේවා සපයනු ලබන්නේ දැඩි ජන සන්නිවේදන සහිත ප්‍රදේශවලටයි (කරුවලගස්වැව ප්‍රාදේශීය සභාවේ ජල සම්පාදන ව්‍යාපෘතිය වැනි ව්‍යතිරේඛයන් තිබේ). ඒවාට ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයට ලැබෙන ආකාරයේ සහනාධාර ලැබෙන්නේ නැත. ප්‍රජාමූල සංවිධාන සඳහා වන වක්‍රීය අරමුදලක් පිළිබඳ වසර ගණනාවක් තිස්සේ සාකච්ඡා කර ඇත. එහෙත්, ඒ සම්බන්ධ කිසිවක් සිදුවී නැත. න්‍යායිකව ගත් කල, පළාත් පාලන ආයතනවලට ණය ලබාගැනීමේ පහසුකම් තිබේ. එහෙත්, ගලී බවසර ලබාගැනීම සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රාග්ධනය සපයා ගැනීමටවත් එය ප්‍රමාණවත් වී ඇති බවක් නොපෙනේ. ප්‍රතිකර්ම සඳහා අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග නොගතහොත්, කරුවලගස්වැව සාර්ථකත්වයේ උදාහරණය හැමතැනකදීම සිදුවන්නේ නැත.

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය වෙත රජය විසින් සපයනු ලබන ප්‍රදාන හා ණය අරමුදල් ඉතා කාර්යක්ෂම අයුරින් භාවිතා කරනු ලබන බවට සාක්ෂි නැත. ප්‍රමිතිගත රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පටිපාටිවල පවතින ආරක්ෂාවන්ට ඔබ්බෙන්, මුදල් ඉතා හොඳින් භාවිතා කිරීම සම්බන්ධයෙන් දිරිගැන්වීමක් හෝ අකාර්යක්ෂමතා වෙනුවෙන් දඬුවම් කිරීමක් නැත.

කුමන විකල්ප විසඳුමක් මගින් වුව ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයට පළාත් පාලන ආයතන සහ ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට වඩා ප්‍රමුඛතාව ලබාදීමේ අසමානත්වය සම්බන්ධයෙන් යමක් කිරීම අවශ්‍යය. එයට අමතරව

⁸⁵ Hiejn, H.; Premanath, L. (2020). *Final Report (Volume I) Comprehensive Strategic Investment Plan and Road Map for the Water Supply and Sanitation Sector in Sri Lanka*, p. 149.
⁸⁶ NWSDB Corporate Plan 2020-25, p. 49 (Table 3.5).
⁸⁷ Central Bank of Sri Lanka (2021). Annual Report 2020, p. 91.

හෝ විකල්පයක් වශයෙන්, සහනාධාර ලබන ආයතනයේ කාර්යක්ෂමතාව සම්බන්ධයෙන් දිරිගැන්වීමක් සිදුකළ යුතුය.

8.1.2 ජීව්‍යතා පරතර මූල්‍යකරණය

ජීව්‍යතා පරතර මූල්‍යකරණය (VGF) යනු යටිතල පහසුකම් ක්ෂේත්‍රයෙහි වැඩි වැඩියෙන් පාවිච්චි කරනු ලබන ක්‍රමවේදයකි. එය සාමාන්‍යයෙන් භාවිතා කරනු ලබන්නේ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් සම්බන්ධයෙනි. ඒවායෙහිදී ආයෝජකයා විසින් සමස්ත ආයෝජනය ගාස්තුවලින් පමණක් ප්‍රතිපූරණය කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් සේවාවේ මිල දරාගත නොහැකි වනු ඇත. මෙහිදී භාවිතාව වන්නේ ජීව්‍යතා පරතර (මූල්‍ය හා ආර්ථික ජීව්‍යතාවන් අතර පරතරය) ගණනය කර සහනාධාරය ඒ අනුව ලබාදීමයි.⁸⁸ මෙම ප්‍රවේශයෙහි තිබෙන වාසිය වන්නේ, එය පදනම් වන්නේ ඉතා හොඳින් සකස් කරන ලද ව්‍යාපාර සැලැස්මක් මත වීමයි (එබැවින් ව්‍යාපෘතිය සාර්ථක වීමේ සම්භාවිතාව වැඩිය). එමගින් පාර්ශ්වවල වගකීම් පැහැදිලිව පවරනු ලැබේ. රජයේ මූල්‍ය කැපවීම සම්බන්ධයෙන් බැඳීම් නිර්මාණය කරනු ලැබේ. එහි තිබෙන අවාසි වන්නේ, සංකීර්ණ ව්‍යාපාර සැලැස්මක් සැකසීමේ හැකියාව තිබෙන එකම ආයතනය වන ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය 100%ක්ම රජයට අයත් ආයතනයක් වීමයි. එසේම, වගකීම් අර්ථ නිරූපණය කිරීමේ සියලු ප්‍රයත්නයන් එය ක්‍රියාත්මක වන දේශපාලන සංදර්භය තුළ අසාර්ථක විය හැකිය.

හම්බන්තොට කාර්මික කලාපයට, කල්පිටිය සංචාරක කලාපයට හෝ වරාය නගරයට රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් නිර්මාණය කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම්, ජීව්‍යතා පරතර මූල්‍යකරණය රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් සම්බන්ධ සැලැස්මේ කොටසක් බවට පත්කළ හැකිය.

ශ්‍රී ලාංකික ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා අංශයෙහි බොහෝ විට පෞද්ගලික ආයෝජන සම්බන්ධ නොවන නිසා, රාජ්‍ය ආයතන අතර සිදු කෙරෙන ගෙවීම් වෙනුවෙන් වඩා ලිහිල් ක්‍රමවේද භාවිතා කළ හැකිය. භූගෝලීය හෝ ජන විකාස හේතු මත ඇතැම් කලාපවල තත්වය කාර්යක්ෂම සැපයුමකට අභියෝගයක් වේ නම්, මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් දැනට තිබෙන සාක්ෂි මත පදනම්ව ජීව්‍යතා පරතර මූල්‍යකරණ ක්‍රමවේදය භාවිතා කල හැක.

ප්‍රතිලාභියා ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය වන මහා පරිමාණ ව්‍යාපෘතිවලදී ජීව්‍යතා පරතර මූල්‍යකරණය මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් සෘජුවම පරිපාලනය කළ යුතුය. සහනාධාර හා ඒ හා සම්බන්ධ කොන්දේසි සම්බන්ධයෙන් නියාමන ආයතනය සම්පූර්ණයෙන් දැනුවත් කර තැබිය යුතුය.

8.1.3 පළාත් පාලන ආයතන සහ ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙනුවෙන් අඩු පොළී ණය

ජීව්‍යතා පරතර මූල්‍යකරණයෙහි තිබෙන සංකීර්ණතා කුඩා හා අඩුවෙන් සම්පත් සහිත ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා සැපයුම්කරුවන්ට දරාගත නොහැකි විය හැකිය. එහිදී ප්‍රායෝගික වන්නේ අඩු පොළී ණයයි. අඩු පොළියෙහි බර මහා භාණ්ඩාගාරය විසින් දරා ගත යුතුය. එම පටිපාටිය විධිමත් කිරීමටත්, ණය දීමේ ධාරිතාව පුළුල් කිරීමට හා සාමාන්‍යයෙන් පළාත් පාලන ආයතන විසින් සපයනු ලබන සේවාවන් සැපයීම සඳහා ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට ණය ලබාගැනීමට හැකි වන ආකාරයටත්, දේශීය ණය හා සංවර්ධන අරමුදල් ආදාපනත සංශෝධනය කිරීම සඳහා සලකා බැලීමට රජයට පුළුවන (වැඩිදුර විස්තර 10 පරිච්ඡේදයේ).

හුදෙක් අරමුදල් පමණක් ප්‍රමාණවත් වන්නේ නැත. යෝජනා සැකසීමේදී සහ ඉදිකිරීම් අතරතුරදී තාක්ෂණික සහාය පිරිනැමීම සඳහා පළාත් පාලන පළාත් කොමසාරිස්වරයා යටතේ ඒකක පිහිටුවිය යුතුය. වෘත්තිකභාවයෙන් යුතුව සකස්කරන ලද ව්‍යාපෘති යෝජනා නොමැතිව ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට සහ පළාත් පාලන ආයතනවලට (ඇතැම් විට මහනගර සභාවලට මෙම ප්‍රශ්නය අදාළ නොවිය හැකිය) ණය ලබාගත නොහැකි වන්නට පුළුවන. තාක්ෂණික පශ්චාත් සහායකින් (විශාල සිවිල් ඉංජිනේරු ව්‍යාපෘතිවලදී උපදේශකවරයා විසින් රජයට සපයන ලද සේවාවන්ගේ

⁸⁸ World Bank Group PPPs (n.d). *Partnerships IQ: Financial Viability Support: Global Efforts to Help Create Commercially Viable PPPs*. <https://library.pppknowledge.org/documents/2847/download>

ස්වරූපය අනුව) තොර වුවහොත්, ඇතැම් ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා ව්‍යාපෘති අයවැය සීමාව තුළ සහ තාක්ෂණික පිරිවිතර තුළ සම්පූර්ණ කිරීම සිදු නොවීමට ඉඩ ඇත.

8.1.4 අඩු ආදායම්ලාභී භාවිතා කරන්නන්ට සහනාධාර

වර්තමානයේදී භාවිතා කරන අධික ලෙස සංකීර්ණ වන පාවිච්චි කරන ඒකක ගණන අනුව වැඩිවන ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ ගාස්තු සැලැස්ම මගින් අඩුවෙන් භාවිතා කරන්නන්ට හරස් සහනාධාර සපයනු ලැබේ. සමෘද්ධිලාභීන්ට හා සමෘද්ධිලාභී නොවන නාගරික වතු වල නිවැසියන් හට අමතර වට්ටම් සපයනු ලැබේ. ධනවත් වුවත්, දුප්පත් වුවත්, මාසික භාවිතය ඒකක 25ට අඩු පාරිභෝගිකයන්ට සමස්ත බිලෙන් 10%ක වට්ටමක් ලැබේ. සහනාධාර සඳහා සම්පත් ලබාගත යුත්තේ ඒකාබද්ධ අරමුදලෙනි; සෙසු පාරිභෝගිකයන්ගෙන් නොවේ. අඩු ආදායම්ලාභීන්ගේ නිවාසවලට ජල සැපයුම තහවුරු කිරීම සඳහා එවැනි සහනාධාර ක්‍රම සාර්ථක ලෙස මෙහෙයවන රටවල, සහනාධාරය සඳහා සුදුසුකම් ලැබීම සඳහා අයදුම් කළ යුතුය. එසේ නැතහොත්, ඔවුන් වෙනුවෙන් සැපයුම්කරුවන් විසින් සුදුසුකම් තහවුරු කරන ලේඛන ඉදිරිපත් කළ යුතුය.⁸⁹

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ වර්තමාන බිල්පත් සැකසීමේ ක්‍රමය විසින් සමෘද්ධිලාභීන් හා සමෘද්ධිලාභී නොවන නාගරික වතු නිවැසියන් හඳුනාගනු ලැබේ. ශ්‍රී ලංකාවේ සුබසාධන පද්ධති තරමක් උසස් නිසා, 40ක් පමණ වන බව කියැවෙන විවිධ ස්වරූපවල සහාය සඳහා සුදුසුකම් ලබන නිවාස සම්බන්ධ දත්ත ග්‍රාම නිලධාරී මට්ටමෙන් ලබාගත හැකිය. එතරම් දුෂ්කරතාවකින් තොරව, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ බිල්පත් වාර්තා සහ මෙම වාර්තා සන්සන්දනය කර සහනාධාරයට යෝග්‍ය අය හඳුනාගත හැකිය. සම්බන්ධතාව ලබාදෙද්දී අලුත් පාරිභෝගිකයන් සහනාධාරය සඳහා සුදුසුද යන්න පරීක්ෂා කළ හැකිය.

2012දී අනුමත කරන ලද ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ වර්තමාන ගෘහස්ථ ගාස්තු සැලැස්ම සැහෙන්න සංකීර්ණය. පාරිභෝජන මට්ටම මත පදනම් වන සේවා ගාස්තු (කොටස් දෙකේ ගාස්තුවෙහි ස්ථාවර කොටස), කුඩා පාරිභෝජන පරාස (බොහෝ විට ඒකක පහෙන් පහට), සමෘද්ධි සහ සමෘද්ධි නොවන කුලී නිවැසියන්ට ලබාදෙන වට්ටම් සහ බදු එයට ඇතුළත් වේ. එහි අභිප්‍රාය විය හැක්කේ ජල සංරක්ෂණය දිරිගැන්වීම සහ පාරිභෝජන මට්ටම් පරාසයන් වෙනුවට සැබෑ අඩු පාරිභෝජන ගාස්තු ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කළහොත් ඇතැම් භාවිතා කරන්නන් හට මිල දරාගත නොහැකි වීම අවම කිරීමයි. මේ සියල්ලටමත් වඩා, 2014 අගභාගයේදී සමස්ත බිලෙන් 10%ක වට්ටමක් ඒකක 25ට වඩා අඩුවෙන් භාවිතා කරන සියලුදෙනා වෙත රජය විසින් ලබාදෙන ලදී. නිවාසවලින් 75%කට පමණ එම වට්ටම ලැබේ.

සාධාරණ නියාමන ආයතනයක් විසින් ගාස්තු පද්ධතියක මේ මට්ටමේ සංකීර්ණත්වයක් අනුමත නොකරනු ඇත. එයට හේතුව වන්නේ බිල්පත ගණනය කරන ආකාරය සාමාන්‍ය පාරිභෝගිකයකුට තේරුම්ගත නොහැකි වීමයි. සාමාන්‍ය පාරිභෝගිකයකුට තේරුම්ගත හැකි ආකාරයට ගාස්තු ක්‍රමය ප්‍රතිව්‍යුහගත කළ යුතුය. හරස් සහනාධාර අඩංගු නොවන ආකාරයට ගාස්තු ගණනය කළහොත්, පාරිභෝජන පරාසයන් අනුව ගාස්තු මට්ටම් එක්කෝ පහත වැටෙනු ඇත. නැතිනම් වර්තමාන මට්ටමේම පවතිනු ඇත.

අඩු ආදායම් සහනාධාරවලට යෝග්‍ය වන පුද්ගලයන් හට බිල්පතෙන් වට්ටම් ලබාදිය යුතුය. ඒ සඳහා වන අරමුදල් ඒකාබද්ධ අරමුදලෙන් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය වෙත ලබාදිය යුතුය. මෙහි තිබෙන අවදානම වන්නේ රජය විසින් අඛණ්ඩව අරමුදල් නොසපයා ඉන්නට ඉඩ තිබීමයි. උදාහරණයක් ලෙස, රු. මිලියන 40-50ක් වන ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයට පාසල්වලට ජලය ලබාදීම වෙනුවෙන් කරනු ලබන පුනරාවර්තන ප්‍රදානය 2014දී පැහැදිලි කිරීමකින් තොරව කපාහරින ලදී.⁹⁰ මේ ආකාරයේ ක්‍රියාමාර්ගවලට එරෙහිව මහජන මතය හා බලපෑම හැර වෙනත් සැබෑ ආරක්ෂාවක් නැත. මේ සඳහා වන සැකැස්ම අවබෝධතා ගිවිසුමට හෝ සමාගම් අභිප්‍රාය ප්‍රකාශයට ඇතුළත් කළද මහා භාණ්ඩාගාරයට එරෙහිව රජයට අයත් ව්‍යවසායන්ට ගත හැක්කේ ඉතා සීමිත ක්‍රියාමාර්ගයි.

⁸⁹ Serra, Pablo (2000). *Subsidies in Chilean public utilities*. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/21335>

⁹⁰ NWSDB and Ministry of Finance. Statement of Corporate Intent, 2017-2020, p 11.

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් සේවා සපයනු ලබන සහනාධාරය සඳහා යෝග්‍ය නිවාස සොයන විට, සමාන සමාජ ආර්ථික තත්වයන් සහිත, පළාත් පාලන ආයතන හෝ ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් සේවා සපයන ප්‍රදේශවල තිබෙන නිවාස සම්බන්ධයෙන් ප්‍රශ්නයක් තිබේ. යෝග්‍ය නිවාස හඳුනාගැනීම සඳහා දැරීමට සිදුවිය හැකි ඉහළ වියදම හැර ඔවුන්ට සහනාධාර ලබා නොදීම සඳහා සාධාරණ හේතුවක් නැත. සියලු පළාත් පාලන ආයතනවල සහ 4,500ට වැඩි ප්‍රජාමූල සංවිධානවල ගාස්තු සැකසීමේ ක්‍රම පරිගණකගත කරන තෙක් එය දුෂ්කරය. එම නිසා, මෙවැනි සැපයුම්කරුවන්ට අඩු පොළී ණය ස්වරූපයේ සහායක් පිරිනැමීම (8.1.3 කොටසෙහි විස්තර කර තිබේ) හැර මෙම ප්‍රශ්නය පාලනය කිරීම සඳහා පහසු සරල විකල්පයක් නැත. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් සේවා සපයන්නේ නැති පාරිභෝගිකයන් වෙත වැඩිදුරටත් සහාය ලබාදීමේ උවමනාවක් තිබේ නම්, එහිදී අනුගමනය කළ යුතු බහුවිධ සහනාධාර මාදිලි පිළිබඳ CSIP වාර්තාවෙහි සාකච්ඡා කරනු ලැබේ.⁹¹

8.1.5 සමකිරීමේ අරමුදල

බලපත්‍ර ලබාදීම පළාත් පදනමෙන් කළ යුතු බවට ඉහතදී නිර්දේශ කර තිබෙන නිසා, වියදම අඩුවන හෝ එම මට්ටමේම පවතින පරිදි, සන්සන්දනාත්මක නියාමනය වෙනුවෙන් කලාප යොදාගැනීම අර්ථ නිරූපණය කිරීමේ අවශ්‍යතාව අත්හැර දැමිය හැකිය. ජන සනත්වය, මානව ඉදිකිරීම්වලින් ආවරණය වන ප්‍රමාණය, ගබඩා හා පොම්ප අවශ්‍ය වන භූමි මට්ටම් ආදිය මත පදනම්ව පිරිවැය වෙනස් වනු ඇත.

එම නිසා, පිරිවැය මත පදනම්ව නියම කරන ලද ගාස්තුවක් මගින් එක් පළාතකදී ඇතිකරනු ලබන ප්‍රතිඵලය සෙසු පළාත්වලින් වෙනස් විය හැකිය. අඩු ජන සනත්වයක් සහිත, වියළි උතුරුමැද පළාතේ පානීය ජල ගාස්තු වැසි සුලබ, ජන සනත්වය වැඩි බස්නාහිර පළාතේ ජල ගාස්තුවලට වඩා ඉහළ විය හැකිය. බස්නාහිර පළාතේ ජල ගාස්තු පැතිකඩ වෙනස් එකකි. බස්නාහිර පළාතේ මධ්‍යන්‍ය ආදායම (2016දී මසකට රු. 84,231) රටේ ඉහළම මධ්‍යන්‍ය ආදායමයි. (රටේ මධ්‍යන්‍ය ආදායම රු. 74,505),⁹² 2016දී මධ්‍යන්‍ය ආදායම රු. 46,081ක් වූ උතුරුමැද පළාතේ ඉහළ ගාස්තු අයකිරීම සාධාරණ නොවිය හැකිය.

වර්තමානයේදී ඒකීය ගාස්තු ක්‍රමයක් රට පුරාම ක්‍රියාත්මක වේ. එමගින් ඇතැම් කලාපවල ජලයේ වටිනාකමට වඩා අඩුවෙන් ගාස්තු අයකරනු ලබන අතර, ඇතැම් කලාපවල ජල ගාස්තු අධිකය. භාවිතා කරන්නන් වර්ග අනුව සපයනු ලබන විවිධ සහනාධාර මෙයට අමතරව පිරිනමනු ලැබේ. එලදායි සන්සන්දනාත්මක නියාමනයක් සඳහා වඩාත්ම සුදුසු වන්නේ කලාපයන් අතර ගාස්තු සාමාන්‍යය ගණනය කිරීමයි. ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව විසින් සකස් කරන ලද පොදු ආකෘතියක් තුළ පළාත් සභා ද නියාමනයට සම්බන්ධ වන සංදර්භය තුළ, විවිධ සැපයුම්කරුවන් අනුව, තම ගාස්තු සැකසීම සඳහා විවිධ කලාපවලට නිදහස ලබාදීම වඩාත් යෝග්‍යය. පිරිවැය ව්‍යුහය තුළට ඇතැම් සහනාධාර ඇතුළත් කර තිබෙන නිසා, ගාස්තු මගින් සහනාධාර නොසපයන ලද පිරිවැය නිරූපණය වන්නේ නැත. එහෙත්, එය පොදු ජනතාවට දකින්නට නොලැබුණත්, ඕනෑම සහනාධාරයක ප්‍රතිඵල දැකීමේ හැකියාව නියාමක ආයතනයට තිබිය යුතුය.

ඉහත 8.1.4 යටතේ විස්තර කරන ලද යෝග්‍ය පාරිභෝගිකයන් සඳහා වන ඉලක්ක කරන ලද සහනාධාර සැපයීම මගින් අඩු ආදායම් ලබන හෝ වෙනත් යෝග්‍ය නිවාස සඳහා ඉහළ වියදම්වලට සාපේක්ෂ අවම ගෙවීම් කළ හැකිය. එසේම, වියදම් අඩු පළාත්වලදී ද අඩු ගාස්තු ගෙවිය හැකිය. ඉහළ වියදම් සහිත පළාත්වලදී සහනාධාරවල බර වැඩිය. වඩා හොඳ තත්වය වන්නේ වෙනත් භාවිතා කරන්නන්ට අදාළ වන ගාස්තු පළාත අනුව වෙනස් වීමයි. ගාස්තුවල මෙන්ම පිරිවැයෙහි ද දැකිය හැකි වෙනස අකාර්යක්ෂමතාවන් සහ අසාමාන්‍ය ආදාන ප්‍රසම්පාදනයන් වෙත අවධානය යොමුකිරීමේදී ප්‍රයෝජනවත්ය.

⁹¹ Hiejen, H.; Premanath, L. (2020). *Final Report (Volume I) Comprehensive Strategic Investment Plan and Road Map for the Water Supply and Sanitation Sector in Sri Lanka*, section 7.3.1.
⁹² Department of Census and Statistics (2016). *Household Income and Expenditure Survey 2016*, http://repo.statistics.gov.lk/bitstream/handle/1/784/HIES2016_FinalReport.pdf?sequence=1&isAllowed=y

ජීව්‍යතා පරතර මූල්‍යකරණය සම්බන්ධ සහනාධාර මගින් ඉහළ පිරිවැය සහිත පළාත්වලදී නව ආයෝජනයන්ට අවස්ථා නිර්මාණය වන බවට පිළිගැනීමක් තිබේ. ලවණතාව නැතිකිරීම වැනි විශේෂ කාරණාවලදී සහනාධාර එක්වරකට සීමා නොවී අඛණ්ඩව ලබාදීමට සිදුවිය හැකිය.

8.2 නිර්දේශ

ක්‍රියාමාර්ගය	ගනු ලබන්නේ	සහාය
දැනට තිබෙන ප්‍රදාන ක්‍රමවේදය වෙනුවට, ව්‍යාපාර සැලසුම් මත පදනම් වූ සරල කරන ලද ජීව්‍යතා පරතර මූල්‍යකරණ (VGF) ක්‍රමවේදය හඳුන්වා දීම; නියාමකයා දැනුවත් කිරීම	මුදල් අමාත්‍යාංශය	
රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන් (PPP) සලකා බලන්නේ නම්, නියාමකයා දැනුවත් කරමින් ඒවාට ජීව්‍යතා පරතර මූල්‍යකරණ (VGF) ලබාදීම	මුදල් අමාත්‍යාංශය	අමාත්‍යාංශය සහ පළාත් පාලන විෂය භාර අමාත්‍යාංශය
විකල්ප ලෙස, [ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට අඩු පොළී ණය ලබාගත හැකි චක්‍රීය අරමුදල නිර්මාණය කිරීම සඳහා නීති බලාත්මක කිරීම]	ජල සම්පාදන අමාත්‍යාංශය	
දැනට කරනු ලබන නියාමන ක්‍රියාකාරකම් අතරතුරදී අධික ලෙස සංකීර්ණ ගාස්තු ව්‍යුහය සරල කිරීම	නීති බලාත්මක කිරීමෙන් පසු නියාමන අධිකාරිය	
පහළ ආදායම් සහිත ජනයාගේ සහනාධාර වෙනුවෙන් සුදුසුකම් ලබන උප කුලකය හඳුනාගැනීම	මුදල් අමාත්‍යාංශය සහ සමෘද්ධි විෂය භාර රාජ්‍ය අමාත්‍යාංශය	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය
සහනාධාර ලැබීම සඳහා යෝග්‍ය සියලු නිවාසවලට මුල් ඒකක 15 දක්වා බිල්පත වෙනුවෙන් ප්‍රමාණවත් වට්ටමක් භාණ්ඩාගාරය හරහා ලබාදීම.	මුදල් අමාත්‍යාංශය සහ සමෘද්ධි විෂය භාර රාජ්‍ය අමාත්‍යාංශය	

9.0 ජල මූලාශ්‍ර සහ ඒවා සංරක්ෂණය

මහජන උපදෙස් විමසීමවලදී සහ නිලධාරීන් සමග සාකච්ඡාවලදී අවස්ථා ගණනාවකදීම ජල මූලාශ්‍ර වෙත ප්‍රවේශය සහ ඒවා සංරක්ෂණය කිරීම පිළිබඳ ලිඛිතව හා වාචිකව කරුණු ඉදිරිපත් කරන ලදී. එහෙත්, සාමාන්‍යයෙන් ගත්කල උපයෝගීතා නියාමන විෂයපථය තුළට ජල මූලාශ්‍ර අයත්වන්නේ නැත.⁹³ මහජන උපයෝගීතා සේවා නියාමනයේ පරාසය ආරම්භ වන්නේ උපයෝගීතා සේවා නිෂ්පාදනයේ ආරම්භක ස්ථානයෙනි. විදුලිය නිෂ්පාදනය කරන පද්ධතිය සම්බන්ධයෙන් ජනකාගාරය හෝ පෙට්‍රෝලියම් නිෂ්පාදන සම්බන්ධයෙන් ගත් කල පිරිපහදු ස්ථානය හෝ එවැනි ආරම්භක ස්ථානයයි. එම පරාසය අවසන් වන්නේ උපයෝගීතා සේවාව පාරිභෝගිකයා වෙත ලැබීමෙනි.

පවිත්‍ර කරන ලද ජලය වැනි මූලික සේවාවන් පැවතීම නියාමක ආයතනයට සෘජුවම අදාළය. ජල මූලාශ්‍ර වෙත ප්‍රවේශ වීම සම්බන්ධ ගැටලු නිසා, එය ප්‍රමාණවත් තරමින් සහ අවුරුද්ද පුරා නිෂ්පාදනය කළ නොහැකි නම්, එම ප්‍රශ්නය නොතකා හැරිය නොහැකිය. මූලාශ්‍ර වෙත ප්‍රවේශය අඩු නිසා මහජනතාවට හා ව්‍යාපාරවලට සේවා සපයන්නේ නැතිනම්, එම ප්‍රශ්නය සම්බන්ධයෙන් උපයෝගීතා නියාමකවරයා ක්‍රියා නොකළත්, වෙනත් කිසිවකු ක්‍රියා කළ යුතුය. කිලිනොච්චියේ පැවැත්වුණු උපදෙස් විමසීමකදී එක් පුද්ගලයකු ප්‍රශ්න කළේ ජලය නොමැති නම් නියාමනය කිරීමට තිබෙන්නේ කුමක්ද යන්නයි.

න්‍යාය පැත්තකින් තැබූ විට, නීති සහ පොදු ප්‍රතිපත්ති මගින් නියාමනයේ පරාසය තුළ තිබෙන අන්තර්ගතය අර්ථ නිරූපණය කළ හැකිය. ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා හා පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරු, මධ්‍යම හා පළාත් වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තු, මහවැලි අධිකාරිය, ජල සම්පත් මණ්ඩලය වැනි ශ්‍රී ලංකාවේ විවිධ ආයතන සතුව ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා නිෂ්පාදනය කිරීමේ බලතල තිබේ. වර්තමාන අරමුණ වෙනුවෙන් ඒවායේ බලතල වෙන්කිරීම වෙනස් කල නොහැකි ලෙස සැලකිය යුතුය. පාර්ලිමේන්තුව විසින් නීතිමය වශයෙන් අර්ථ නිරූපණය කරන ලද වගකීම් වෙනස් කල හැක. ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව ගැන වූ පනත් කෙටුම්පත මගින් උත්සාහ කරන්නේ එවැනි වෙනස් කිරීමක් කරන්නටයි. එහෙත්, එවැනි ක්‍රියාමාර්ග කෙටිකාලීනව හා මධ්‍ය කාලීනව අපේක්ෂා කළ නොහැකිය. වඩා යථාර්ථවාදී වන්නේ ජල සම්පත් මණ්ඩලය හා එය සම්බන්ධ වගකීම් වාරිමාර්ග අමාත්‍යාංශයෙන් ජල සම්පාදන අමාත්‍යාංශය වෙත මාරු කිරීම වැනි ක්‍රියාමාර්ගයි.

සත්‍ය භාවිතාවේදී, විවිධ නියෝජිතයන්තවලට පවරන ලද බලතල කිහිපයක් පමණක් ක්‍රියාත්මක කර ඇති බව පෙනේ. ඒවා පහත පෙන්වාදී තිබේ. 1947 අංක 8 දරණ රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනතේ හා 1964 අංක 29 දරණ ජල සම්පත් මණ්ඩල (සංශෝධිත) පනතේ පුළුල් බලතල භාවිතා වන්නේ නැත. නැතහොත්, ඒ බලතල භාවිතා කරනු ලබන්නේ අඩුවෙන් හෝ කලාතුරකිනි. විශේෂයෙන්ම, රාජ්‍ය ආයතන විසින් ජලය භාවිතා කිරීම හා සම්බන්ධයෙන් පවතින්නේ විධිමත් රෙගුලාසි පද්ධතියක් නොව අවිධිමත් ක්‍රමවේද හා අවබෝධනයයි.

පොදු දියබස්නාවන් කළමනාකරණය කිරීමේ ප්‍රවේශයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා මූලෝපායික යාන්ත්‍රණයක් සැකසීම සඳහා කැබිනට් මණ්ඩලය විසින් කමිටුවක් පත්කර තිබේ. එමගින් ජල මූලාශ්‍ර සම්බන්ධ ප්‍රාමාණික යෝජනා ඉදිරිපත් කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කළ හැකිය. මෙම පරිච්ඡේදය විසින් විස්තර කරනු ලබන්නේ ජල මූලාශ්‍ර කළමනාකරණයේ තත්වයයි. පවතින නීතිමය රාමුව තුළ කළ හැකි දේ හා එම රාමුවට කළ යුතු සංවර්ධනයන් ද එමගින් යෝජනා කරනු ලැබේ.

9.1 මතුපිට ජලය

ගංගා සහ ජලාශ, මහා පරිමාණ ජල සම්පාදන යෝජනාක්‍රම සඳහා වැදගත් මූලාශ්‍ර වේ. පොදු විල් හා දොළවල් පිළිබඳ 1947 අංක 8 දරණ රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනතේ (SLO) විධිවිධාන මගින් ශ්‍රී ලංකාවේ බොහෝ මතුපිට ජලය

⁹³ The PUCSL's commissioning of a separate report by Wijesekera, et al. well before the work on the present report commenced indicates that the Commission also sees the issues as separate.

පාලනය කිරීමේ බලය රජයට පැවරේ.⁹⁴ රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත යනු ඉඩම් විෂය භාර ඇමතිවරයාට බලය පවරනු ලබන නීති අතරින් එකකි.⁹⁵ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 13වන සංශෝධනය මගින් පළාත් සභාවලට පවරන ලද ඉඩම් බලතල හේතුවෙන් තත්වය සංකීර්ණ වී තිබේ. එහෙත්, එම බලතල පූර්ණ ලෙස විමධ්‍යගත කර නැත. පොදු විල් හා පොදු දොළවල් ලෙස රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනතේ 70වන කොටසෙහි හැඳින්වෙන මතුපිට ජලය සම්බන්ධ කාරණා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ නමවන උපලේඛනයට අයත් වේ. එය පහත විස්තර කර තිබේ.

මධ්‍යම රජයේ ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා සහ පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරුන් විසින් රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත යටතේ ශ්‍රම විභජනය වෙනුවෙන් ක්‍රියා පිළිවෙලක් සකස් කරගෙන තිබෙන බව පෙනේ. උදාහරණයක් ලෙස, මධ්‍යම දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පොදු දොළවල ක්ෂුද්‍ර ජල විදුලි පද්ධති පිහිටුවීම සඳහා බලපත්‍ර දීමට ප්‍රමුඛතාව ලබාදෙන බව පෙනේ. පළාත් ප්‍රමුඛතා වෙනස්ය. සමහර පළාත්වල ජල මූලාශ්‍ර සංරක්ෂණයට ප්‍රමුඛතාව දෙනු ලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස ඌව පළාතේ පළාත් කොමසාරිස්වරයා විසින් ජල මූලාශ්‍ර 1,193ක් හඳුනාගෙන තිබේ. හඳුනාගත් මූලාශ්‍ර 100ක පමණ සංරක්ෂණය ආරම්භ කර තිබේ.⁹⁶ කොමසාරිස්තුමිය පවසන පරිදි, ප්‍රමාදයන්ට හේතුව වන්නේ මිනිත්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සංරක්ෂණය කල යුතු ප්‍රදේශ සලකුණු කළ යුතු වීමයි. වැට ඉදිකිරීම සඳහා පළාත් ලේකම්වරයා විසින් සම්පත් සැපයිය යුතුය. වැටවලට සිදුවන හානි හා අනවසර පදිංචි වීම් නිරීක්ෂණය කළවිට, පොලිසිය හරහා ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලැබේ.

2014දී සම්මත කරන ලද ශ්‍රී ලංකාවේ ජල මූලාශ්‍ර, ඒවායේ ජල පෝෂක ප්‍රදේශ හා රක්ෂිත ආරක්ෂා කිරීම හා සංරක්ෂණය පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය⁹⁷ මගින් එහි පරාසය මෙසේ අර්ථකථනය කරන ලදී. “ගංගා හා දොළවල් ඇතුළු ක්ෂුද්‍ර ජල පෝෂක, ඒවායේ රක්ෂිත හා උල්පත් සහ ගංගාවල ගංවතුර තැනිතලා, ස්වාභාවික හෝ මිනිසා විසින් ඉදිකරන ලද වැව් හා ජලාශ සහ විල්ලු, ඒවායේ රක්ෂිත සහ එම වැව්වල හා වාරිමාර්ග ඇලවල සමීපස්ථ ජල පෝෂක ප්‍රදේශ හා ඒවායේ රක්ෂිත, දැනට පවත්නා භූගත ජලාශ හෝ ජල සංචිත හෝ මතුපිට උල්පත් හෝ පොදු භාවිතාව වෙනුවෙන් යොදාගැනීමේ හැකියාව තිබෙන වෙනත් මූලාශ්‍ර සහ ඒවායේ පැවැත්ම හා ආරක්ෂාව තහවුරු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය භූමි ප්‍රමාණය.”

ප්‍රතිපත්තිය සැහෙන්න ඉහල මට්ටමකින් සකසා ඇත. එය ක්‍රියාත්මක කිරීම පවරා තිබෙන්නේ සියලු අමාත්‍යාංශ සහ නියෝජිතායතන නියෝජනය කරන, තනි හිමිකරුවකු නොවන මෙහෙයුම් කමිටුවක් වෙතයි. එනිසා, එය මේ වන විට අක්‍රිය වී තිබීම පිළිබඳ පුදුම විය යුතු නැත. එයට හේතු වන්නේ නිසි ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නියෝජිතායතනයක් නොමැතිකමයි. අනෙක් කාරණය වන්නේ ආණ්ඩු වෙනස් වීමත් සමග අමාත්‍යාංශවල ඉහළ මට්ටමේ සිදුවන වෙනස්කම්ය. පරිපූර්ණ අධ්‍යයනයක් ලෙස සැලකිය හැකි විජේසේකර වාර්තාවේ මූලාශ්‍ර ලැයිස්තුවේ ඒ පිළිබඳ සඳහන් වන්නේ නැත. ඉහත දක්වන ලද ප්‍රතිපත්තියෙන් ආවරණය කරනු ලබන (ගංගා හා ජලාශ හැර) ජල මූලාශ්‍ර හා ඒවා සංරක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් කිසියම් අභිලාෂයක් තිබෙන එකම රාජ්‍ය නියෝජිතායතන වර්ගය වන්නේ දැඩි සම්පත් හිඟයකට මුහුණ දෙන පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස් දෙපාර්තමේන්තු පමණක් බව උපදෙස් විමසීමෙහි සාක්ෂිවලින් හෙළිදරව් විය.

ජල මූලාශ්‍ර, ඒවායේ ජල පෝෂක ප්‍රදේශ හා රක්ෂිත ආරක්ෂා කිරීම හා සංරක්ෂණය පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්තියේ දෙවෙනි උපලේඛනය තුළ, ජල මූලාශ්‍ර ආරක්ෂා කිරීම හා සංරක්ෂණය තහවුරු කිරීම සඳහා සංශෝධනය කිරීම අවශ්‍ය රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත ඇතුළු ආඥාපනත් 15ක් ලැයිස්තුගත කරයි. එවැනි පුළුල් පරාස නීතිය ප්‍රතිසංස්කරණයක වටිනාකම ගැන මත හේදයක් නැත. එහෙත්, එය සිදුවීමේ හැකියාව අවමය. රජය පානීය ජලය සම්බන්ධයෙන් බැරෑරුම්ව සිතන්නේ නම්, ජල මූලාශ්‍ර ගැන ද එපරිද්දෙන්ම සිතන්නේ නම්, රජය විසින් අඩු වශයෙන් රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනතට යෝග්‍ය සංශෝධන සිදුකිරීම කෙරෙහි හෝ ප්‍රමුඛතාව ලබාදිය යුතුය. ජල

⁹⁴ The SLO is seen as the foundational legislation in Section 6.2.2 of Wijesekera, S., et al. (2020). *Study on sustainable water resource management for drinking purposes*. Colombo: Public Utility Commission of Sri Lanka.

⁹⁵ Gazette of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka, No. 2187/27 (2020 August 09).

⁹⁶ The 2014 National Policy on Protection and Conservation of Water Sources states that 1,544 such water sources in the Nuwara Eliya District, 204 in the Kandy District, 319 in the Kurunegala District, 210 in the Monaragala District and 288 in the Matale District. It reports a total of 3,540 springs across the island. It appears that the Uva list includes additional sources.

⁹⁷ https://luppd.gov.lk/images/content_image/downloads/water_policy_english.pdf

සංරක්ෂණයේදී උපකාරී වන හා හානිකර ශාක පිළිබඳ විවිධ පාර්ශ්ව විසින් දරන දැඩි අදහස් සැලකිල්ලට ගත්විට, ජල මූලාශ්‍ර විද්‍යාත්මක අයුරින් සංරක්ෂණය කිරීම සම්බන්ධයෙන් නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමට කමිටුවක් පත්කිරීමට නිර්දේශ කරනු ලැබේ.⁹⁸

පොදු විලක් හෝ පොදු දොළක් මහවැලි අධිකාරියේ ඉඩමක පිහිටා තිබෙන විට, රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත යටතේ හිමිවන බලතල අයත් වන්නේ මහවැලි අධිකාරියටය. ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිෂන් සභාවට අයත් ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් තත්වය ද එවැනිම බව පෙනේ. ආකෘති පත්‍ර, බලපත්‍ර ආදිය පොදුය.⁹⁹ රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පාලනය කරනු ලබන ඉඩම්වලට අදාළ නොවන බව කියැවේ. එහෙත්, පනත තුළින් ඒ ගැන නිගමනයකට එළඹිය නොහැක.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 13වන සංශෝධනය මගින් මතුපිට ජලය සම්බන්ධ බලතල පළාත් සභාවලට පවරයි. ‘එක් පළාතකට වඩා ගණනක් හරහා ගලන ගංගාවලට අදාළ හෝ අන්තර් පළාත් වාරි යෝජනාක්‍රම සහ ඉඩම් සංවර්ධන යෝජනාක්‍රම’ සම්බන්ධ බලතල පැවරෙන්නේ මධ්‍යම රජයටයි.¹⁰⁰ එහිදී නීතිය වන්නේ මතුපිට ජලය පහත දැක්වෙන ව්‍යතිරේඛවලදී හැර අන් අවස්ථාවලදී පළාත් නීතිමය බලය යටතට පත්කිරීමයි. උදාහරණයක් ලෙස, උතුරු පළාතේ බොහෝ ගංගා හා ජලාශ පවතින්නේ උතුරු පළාත් සභාවේ පාලනය යටතේය. ඇතැමෙකු අනුමාන කරන පරිදි, ඉරණමඩු හෝ වෙනත් ජලාශයක් මුල් සැලැස්ම ප්‍රකාරව මොරගහකන්ද ජලාශයේ මහවැලි ජලයෙන් පෝෂණය කිරීමට කරුණු සලසන්නේ නම්¹⁰¹, එම ජලාශය හා ඒ හා සම්බන්ධ ඇල මාර්ග මධ්‍යම රජයට පැවරේ. එහිදී වාරි ජලය සපයන ලද ඉඩම්වල බාහිර පුද්ගලයන් පදිංචි කිරීමේ ඉඩක් තිබේ යැයි සැක කරනු ලැබේ. ඒ අනුව, උතුරට ජලය රැගෙන යාම වටිනා සම්පතක් බෙදා හදා ගැනීමට අමතරව ගැටලුවක් නිර්මාණය කිරීමක් ද විය හැකිය.¹⁰²

රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත අනුව, පොදු විල්වලින් හා දොළවලින් බාල්දිවලින් ජලය ගැනීම හැර අනිත් සියලු ජල භාවිතාවන් වෙනුවෙන් බලපත්‍ර ලබාගත යුතුය.¹⁰³ එහි අර්ථය වන්නේ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය, පළාත් පාලන ආයතන සහ ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් කරනු ලබන සෑම ජලය ලබාගැනීමක් වෙනුවෙන්ම බලපත්‍රයක් ලබාගත යුතු බවයි;¹⁰⁴ එහෙත්, මෙය බොහෝ විට සිදුවන්නේ නැත. එසේම, වාරිමාර්ග හා ගොවිපන සේවා දෙපාර්තමේන්තු මගින් සිදුකරනු ලබන සියලු කටයුතු හා ඉදිකිරීම් වෙනුවෙන් ද බලපත්‍ර ලබාගත යුතුය. එහෙත්, එය ද සිදුවන්නේ නැත. කුඩා ජල විදුලි බලාගාර වැනි තම ආයෝජන ආරක්ෂා කරගැනීමේ උවමනාව සහිත පෞද්ගලික ආයතන කීපයක් පමණක් ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා හෝ ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරයා වෙතින් බලපත්‍ර ලබාගනියි. එක් අවුරුද්දක කාලයක් සඳහා වන මෙම බලපත්‍රවල එමගින් අවසර ලැබෙන කාර්යයන් පැහැදිලිව දක්වා තිබේ. එහි තවත් කොන්දේසි කීපයක් ද අඩංගු වේ. අයදුම් කරන ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙත රු. 500ක වාර්ෂික ගාස්තුවකට යටත්ව බලපත්‍ර නිකුත් කරනු ලැබේ. එහෙත්, කොපමණ ජලය ලබාගත හැකිද යන්න පිළිබඳ කොන්දේසි එහි සඳහන් වන්නේ නැත. මෙම පොදු විල්වලින් හා දොළවලින් ලබාගන්නා බොහෝ ජල ස්කන්ධයන් සම්බන්ධයෙන් දැඩි හා පරිපූරණ බලපත්‍ර සහ නියාමන පද්ධති නැත. පෙනෙන ආකාරයට මතුපිට ජලය සම්බන්ධයෙන් රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනතෙහි භාෂාවෙහි පුළුල් පරාසය හැර වෙනත් ඵලදායී රාජ්‍ය නියාමනයක් ඇත්තේම නැති තරම්ය.

⁹⁸ Potential members include Professor Rohan Weerasooriya of the National Institute of Fundamental Studies (NIFS) and Dr Nilantha Hulugalle of the Australian National University, based on publication record.

⁹⁹ Interview with Asantha Gunasekera, Commissioner of Lands, 22 March 2021.

¹⁰⁰ Ninth Schedule to the Constitution, List 1, Item 19.

¹⁰¹ Wijenayake, T. (2018 May 16). Achieving reconciliation and coexistence with Moragahakanda original concept, *Daily FT*. <http://www.ft.lk/columns/Achieving-reconciliation-and-coexistence-with-Moragahakanda-original-concept/4-655163>

¹⁰² Northern Province public consultations, February 11 and 12, 2021, in Jaffna and Kilinochchi. Interestingly, Professor Balasundaram Pillai’s radical proposal to divert water from the Western Province to the North made at the same consultation ignored the jurisdictional issue altogether.

¹⁰³ S. 75 of the SLO.

¹⁰⁴ S. 77 of the SLO.

යටත් විජිත සමයේ හා නිදහසින් පසුව වාරිමාර්ග සහ කෘෂිකර්මාන්ත සඳහා ජලය භාවිතය පිළිබඳ කරනු ලබන අවධාරණය හේතුවෙන් ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා සඳහා මධ්‍යම හා පළාත් වාරිමාර්ග අධිකාරීන් යටතේ තිබෙන ජලාශවලින් අමු ජලය ලබාගැනීම දුෂ්කර බව ඔප්පු වේ.

පානය කිරීම හා ආශ්‍රිත භාවිතාවන් වෙනුවෙන් ජලයෙහි තිබෙන වැදගත්කම පිළිබඳ විවිධ නිවේදන ජාතික ප්‍රතිපත්තිවල පවා අඩංගු වේ: “ගෘහස්ථ භාවිතා අරමුණු වෙනුවෙන් ජලය සඳහා අනෙක් භාවිතාවන්ට වඩා ප්‍රමුඛතාව හිමිවේ. එය වෙනත් භාවිතාවන් සම්බන්ධ පූර්ව ගිවිසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට යටත් වේ.”¹⁰⁵ නමුත් ඇත්ත වශයෙන්ම නීතිය වන්නේ ‘පළමුව පැමිණෙන්නාට පළමුව සේවා සැපයීමයි.’ ඒ අනුව, සාමාන්‍යයෙන් ගත් කල, කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා ප්‍රමුඛතාව ලබාදී තිබෙන අතර, පානීය ජල භාවිතාවන්ට අඩු ප්‍රමුඛත්වය දී ඇති බව සිද්ධියෙන් සිද්ධියට අදාළව ලේඛනගත වී තිබේ.¹⁰⁶ මෙම දුෂ්කරතා හේතුවෙන්, වියදම් ඉහළ ගියත්, කෙතරම් ප්‍රමාද වුණත්, ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා සඳහා ජලය ලබාගැනීම ඒ සඳහාම වන ජලාශවලින් සිදුකළ යුතු බවට ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන් තර්ක කරන්නට පටන්ගෙන තිබේ.¹⁰⁷

ශ්‍රී ලංකාව ඉහළ මැදි ආදායම් සහිත රටක් බවට පත්වන විට, ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා සඳහා ඉල්ලුම හා අපේක්ෂාවන් වර්ධනය වේ. වැරදි පල්දෝරු හා මළ දුවා බැහැර කිරීම් හේතුවෙන් සිදුවන හානි ද වර්ධනය වෙමින් තිබේ. කෘෂිකාර්මික අරමුණු වෙනුවෙන් ජලය වඩා ඵලදායී ලෙස භාවිතා කිරීම දේශගුණික විපර්යාස සංදර්භය තුළ අවශ්‍යතාවකි. එසේ කිරීමෙන් වෙනත් කටයුතු සඳහා ජලය මුදාහැරිය හැකිය. එහෙත්, විශ්වාසය නොමැතිකම හා විෂම ක්‍රියා හේතුවෙන් ඵලදායී විසඳුමකට එළඹීම දුෂ්කර වේ. ඉරණමඩු ජලාශයේ වතුර යාපනය අර්ධද්වීපය සඳහා භාවිතා කිරීම සහ රාජගනය ජලාශය වැනි අවස්ථා කීපයකදී ජලය හවුලේ භාවිතා කිරීම සඳහා දෙන ලද ස්ථිර පොරොන්දු ප්‍රතික්ෂේප කිරීමෙන් සංවර්ධන ණය විශාල වශයෙන් නාස්ති වී ප්‍රමාදයන් ද නිර්මාණය වී තිබේ.

පානීය ජලයට ඉහළම ප්‍රමුඛතාව ලබාදීම ඉතා හොඳය. ජලය ජීවය සඳහාත්, හයවන තිරසර සංවර්ධන අරමුණ සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහාත් අත්‍යවශ්‍යය. කෙසේ වෙතත්, ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා වැනි අලුත් භාවිතාවන් සඳහා ජලය යොදාගැනීම සඳහා කෘෂිකාර්මික ක්ෂේත්‍රයේ දැනටම ස්ථාපිත වී තිබෙන භාවිතාවන්ට වඩා ප්‍රමුඛතාව ලබාදීම සිදුවීමේ ඉඩ අඩුය. එබැවින්, වඩා ප්‍රායෝගික වන්නේ විශ්වසනීය ක්‍රමවේ දයක් මගින් ජලය බෙදාගැනීමේ සූත්‍රයකට එළැඹීමයි. ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව විසින් බලය පවරන ලද පරිපූර්ණ වාර්තාවක් මගින් මේ සඳහා ව්‍යුහයක් යෝජනා කරයි.¹⁰⁸

එවැනි විධිමත් ක්‍රමවේදයක් අවශ්‍ය වන්නේ නිලධාරීන්ගේ හා දේශපාලනඥයන්ගේ ප්‍රකාශ සම්බන්ධයෙන් විවිධ පාර්ශ්වකරුවන් අතර බරපතල අන්දමින් විශ්වාසය පලදු වී තිබෙන බැවිනි. බෙදාගැනීමේ සූත්‍රය තුළ, ජලාශ පිරී පවතින විට පමණක් නොව නියං කාලවලදී බෙදාගැනීම පිළිබඳ කොන්දේසි ද ඇතුළත් විය යුතුය. නවීකරණය කරන ලද හා සවිස්තර රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනතේ බලපත්‍ර සහ/ හෝ දිස්ත්‍රික් ලේකම් වැනි ජ්‍යෙෂ්ඨ රාජ්‍ය නිලධාරියකු විසින් කළමනාකරණය කරනු ලබන ක්‍රියාවලියක් මගින් එයට නීතිමය බලයක් ලබාදිය හැකිය. රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත යටතේ නිකුත් කරන ලද බලපත්‍ර බලාත්මක කිරීම සඳහා නීතිමය සංශෝධන අවශ්‍ය වනු ඇත. ඊට අමතරව, පනත නිසි ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා මධ්‍යම හා පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරුන් හට ප්‍රමාණවත් සම්පත් ලබාදිය යුතුය.

එහෙත්, ඇතැම් ප්‍රශ්න ජල කළමනාකරණයේ රාමුව තුළ බේරාගත නොහැකි තරම් විශාල ගැටලුය. උදාහරණයක් ලෙස, ඉරණමඩු ජලාශයට මහවැලි ජලය සැපයීමෙන් පසුව වෙනත් ප්‍රදේශවල ජනයා එහි පදිංචි කරවීම සිදුනොවේ

¹⁰⁵ Ministry of Water Supply and Drainage (n.d.) National Drinking Water Policy., S. 6(e). http://waterboard.lk/web/images/contents/organization/policies/national_drinking_water_policy.pdf
¹⁰⁶ Wijesekera, S., et al. (2020). *Study on sustainable water resource management for drinking purposes*. Colombo: Public Utility Commission of Sri Lanka, chapter 9.
¹⁰⁷ Several intervenors at the Northern Province Public Consultation held in Jaffna on 11th of February 2021.
¹⁰⁸ Wijesekera, S., et al. (2020). *Study on sustainable water resource management for drinking purposes*. Colombo: Public Utility Commission of Sri Lanka.

යයි උතුරු පළාතේ මහජනතාවට හා ඔවුන්ගේ දේශපාලන නියෝජිතයන්ට දැඩි ලෙස තහවුරු කළ හැකිද? විශ්වාස කරනු ඇත්තේ කාගේ වචනයද?

9.2 භූගත ජලය

භූගත ජලය පිළිබඳ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ කිසිවක් සඳහන් වන්නේ නැත. මතුපිට ජලය සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ තර්කය භූගත ජලය සම්බන්ධයෙන් තිබෙන හිදැස පියැවීම සඳහා යොදාගත හැකි බවට තර්ක කළ හැකිය.¹⁰⁹ එහිදී, භූගත ජල ස්කන්ධ සම්බන්ධයෙන් ඒවා අයත් වන පළාත්වලට බලය පැවරිය හැකිය. පළාත් අතර විහිදෙන භූගත ජල සංචිතවල බලය මධ්‍යම රජයට පැවරිය හැකිය. උතුරු පළාත වෙනුවෙන් කෙටුම්පත් කරන ලද ජල ප්‍රතිපත්තියෙහි පදනම වූයේ ද මෙම මෙම පිළිගැනීමයි. කෙසේ වෙතත්, දැනට මධ්‍යම රජය තුළ පවතින අර්ථකථනය වන්නේ, ශ්‍රී ලංකාවේ ඕනෑම තැනක භූගත ජලය උකහාගැනීම සිදුවිය යුත්තේ ජල සම්පත් මණ්ඩලයේ (WRB) බලයට යටත්ව බවයි. ඒ සම්බන්ධ බලය 1964 අංක 29 දරණ සංශෝධිත පනතින් ජල සම්පත් මණ්ඩලයට පැවරේ.¹¹⁰ වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව යටතේ තිබෙන ඉඩම් පමණක් මෙයට යටත් නොවිය හැකිය. අදාළ නිලධාරීන් වැඩිදෙනෙකුගේ මතය වන්නේ භූගත ජලය මධ්‍යම රජයේ විෂයක් බවයි.

උතුරු පළාතේ ජල ප්‍රතිපත්ති කෙටුම්පතෙහි මෙම විකල්ප දැක්ම හමුවේ. විශේෂයෙන්ම, කෙටුම්පතෙහි දැක්වෙන පිහිටුම්වලට යෝජිත උතුරු පළාත් ජල සම්පත් අධිකාරියේ බලතල හා ක්‍රියාකාරීත්වයන් කෙටුම්පතෙහි සහ දැනුවත් විශ්ලේෂකවරයකු විසින් යෝජනා කරන ලද පළාත් ඉඩම් හා ජල අධිකාරි කෙටුම්පතෙහි පදනම වන්නේ එම දැක්මයි.¹¹¹ ඉඩම් රක්ෂිතයන් ආරක්ෂා කිරීම මගින්, භූගත ජලය සහ පොදු දොළවල් හා විල් දූෂණයෙන් හා වෙනත් අවදානම්වලින් ආරක්ෂා කළ යුතු බවට තිබෙන ඒකමතිකත්වය අනුව, ඉඩම් හා ජල මූලාශ්‍ර එකට සලකා බැලීමේ අවශ්‍යතාවක් තිබේ. 1964 අංක 29 දරණ ජල සම්පත් මණ්ඩල පනතෙහි 12 කොටසෙහි මෙම දැක්ම නිරූපණය වේ. එහෙත්, සත්‍ය භාවිතාව තුළ, ජල සම්පත් මණ්ඩලය කෙරෙහි තිබෙන්නේ වඩා පටු අවධානයක් බව පෙනේ.

පනත යටතේ 15/03/2017 දා නිකුත් කරන ලද නියෝගයක්¹¹² මගින්, කොන්දේසි කීපයක් යටතේ අනාගතයේදී භූගත ජලය භාවිතා කිරීම සඳහා ජල සම්පත් මණ්ඩලයේ ලිඛිත අවසරය අවශ්‍ය බව දැක්වේ (උදා: වානිජ කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා). නළ ළිං සැදීමෙහි යෙදී සිටින අය ද ජල සම්පත් මණ්ඩලයෙහි ලියාපදිංචි විය යුතුය. නියෝගයෙහි 6 කොටසෙහි ප්‍රකාශ වන පරිදි උල්ලංඝනයන් සම්බන්ධයෙන් පනතේ 20 කොටස යටතේ ක්‍රියා කරනු ලැබේ. පණවනු ලබන උපරිම දඩය රු. 5,000කි.¹¹³ පනත විසින් නිර්මාණය කරන ලද එකම වරද දැනුම්දීමවලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම සමග සම්බන්ධය. පනතෙහි 15 කොටස අනුව මණ්ඩලය වෙත තොරතුරු සැපයිය යුතුය. 2017 නියෝගය බලාත්මක කිරීමේ විධිවිධාන ඵලදායී යයි කිව නොහැකිය. වර්තමානයේදී ජල සම්පත් මණ්ඩලය විසින් උතුරු පළාත වැනි ඇතැම් ප්‍රදේශවල පරිපූර්ණ ළිං හා නළ ළිං ලේඛනයක් සකස් කරමින් තිබේ. ජල සම්පත් ඇමතිවරයාගේ ප්‍රකාශ පිළිබඳ පුවත්පත් වාර්තාවලින් කියැවුණේ 2017 නියෝගය සංශෝධනය කිරීමට නියමිත බවයි. ඒ අනුව, ශාඛස්ථ නොවන භාවිතාවන් සඳහා භූගත ජලය ලබාගැනීම මැනීම සඳහා මාපක සවිකිරීම අනිවාර්ය වන අතර ගාස්තු අයකරනු ලබන්නේ භාවිතා කරනු ලබන පරිමාව අනුවය.¹¹⁴

¹⁰⁹ “ . . . rivers of water flowing underground . . . is pretty much a myth. Even though there are some caverns, lava and ice tubes, and horizontal springs that can carry water, the vast majority of underground water occupies the spaces between rocks and subsurface material. Generally, water underground is more like water in a sponge. It occupies the spaces between soil and rock particles.” https://www.usgs.gov/special-topic/water-science-school/science/groundwater-flow-and-water-cycle?qt-science_center_objects=0#qt-science_center_objects

¹¹⁰ Wijesekera, S., et al. (2020). *Study on sustainable water resource management for drinking purposes*. Colombo: Public Utility Commission of Sri Lanka.

¹¹¹ Sivakumar, S.S. (2020). *Northern river basins yield study for operational policy of irrigation schemes & water resources and agriculture development strategy for North – 2020-2035*. WaSo Project, University of Jaffna, chapter 7.

¹¹² Gazette of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka, No. 2010/23.

¹¹³ This was revised upward from LKR 500 to LKR 5,000 by the 1999 amendment to the WRB Act.

¹¹⁴ Dayananda, Muditha (2021 March 19). Lankadeepa, p. 10.

කෙසේ වෙතත්, ජල සම්පත් මණ්ඩලයේ කාර්ය මණ්ඩලයේ සිටින්නන් වෘත්තීය ජල විද්‍යාඥයන් 22ක් පමණි. කොළඹින් බැහැර පිහිටා තිබෙන්නේ කාර්යාල හතරකි (පුත්තලම, යාපනය, අනුරාධපුර සහ මොනරාගල). ඒවා වර්තමානයේදී පහසුකම් හිඟයකට මුහුණ දෙන අතර සමස්ත ශ්‍රී ලංකාවේම භූගත ජලය නියාමනය කිරීමට ප්‍රමාණවත් නැත. භූගත ජලය උකහා ගැනීම පුළුල් ලෙස සිදුවන යාපනය අර්ධද්වීපය වැනි තැන්වල නිසි නියාමනය ඉතා දුෂ්කරය. සෑම බිම් කොටසකම පාහේ භූගත ජලය උකහා ගැනීම සිදුවන විට, නීති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා, ප්‍රදේශයේ දෛනික ක්‍රියාකාරකම් සමග සම්බන්ධ නිලධාරීන් සැලකිය යුතු සංඛ්‍යාවක් සිටීම අවශ්‍ය වේ. භූගත ජලය දූෂණය කිරීම සම්බන්ධයෙන් පැමිණිලි කිරීම පහසු විය යුතුය. පැමිණිල්ල භාරගන්නා විශ්වසනීය ආයතනය පැමිණිලිකරුට සම්පව පිහිටා තිබීම වඩා හොඳ තත්වයයි. එහිදී විශ්වාසය ඉතා වැදගත් වේ. එයට හේතුව වන්නේ පැමිණිලි කරන බොහෝදෙනා අසල්වැසියන් වන නිසා සම්බන්ධතාවලට හානි නොවන පරිදි නිර්නාමිකත්වය රැකගැනීමට ඔවුන් දක්වන කැමැත්තයි.

පනතට සංශෝධනයක් මගින් යෝග්‍ය වැරදි සහ දඬුවම් අර්ථ නිරූපණය කිරීමට අමතරව, ජල සම්පත් මණ්ඩලය විසින් එහි භූමිකාව නැවත විග්‍රහ කරගත යුතුය. ඒ පළාත් පාලන ආයතන, පළාත් සභාවල ඒකක ආදියට විශේෂඥ සේවා සපයන ආයතනයක් ලෙසයි. එම ආයතන සමාජයට වඩා සමීප වන අතර, මූලික නියාමන ක්‍රියාකාරීත්වය පැවරිය යුතු වන්නේ ඔවුන්ටය. ජල සම්පත් මණ්ඩලය විසින් තම ශක්තීන් යොමු කළ යුතු වන්නේ වඩාත්ම බරපතල වැරදිවලට දඬුවම් පැමිණවීමට හා සංශෝධිත නීතියෙහි 12 කොටස යටතේ පවරා තිබෙන පුළුල් වගකීම් ඉටුකිරීම සඳහාය.

මතුපිට ජලයටත් වඩා, භූගත ජලයට පරිස්සම් සහගත නියාමනයක් අවශ්‍ය බව සැලකිය හැකිය. එක් භාවිතා කරන්නකු තම ජල අවශ්‍යතාවන් සපුරාගැනීම සඳහා කරනු ලබන ක්‍රියාවක් හේතුවෙන් ගණනය කළ නොහැකි තරම් අධික නිශේධාත්මක බහිරතා භූගත ජලය සම්බන්ධයෙන් සිදුවිය හැකිය. එයට හේතුව වන්නේ භූගත ජල ස්කන්ධයන් අතර සිරස් හා තිරස් අන්තර් ක්‍රියාකාරීත්වයන් පිළිබඳ ඇත්තේ අඩු අවබෝධයක් වීමයි. මතුපිට ජලය සම්බන්ධයෙන් ගත් කල, සත්‍ය ප්‍රමුඛතා පිළිවෙල වන්නේ ‘පළමුව පැමිණෙන්නාට පළමුව සේවා සැපයීමයි.’ සත්‍ය වශයෙන්ම පවතින ක්‍රමය බව පෙනෙන්නේ ගෘහස්ථ පරිභෝජනයට කර්මාන්ත භාවිතයට වඩා ප්‍රමුඛතාවක් ලබාදීමයි. එය සෑමට සේවා සැපයීමේ ප්‍රතිපත්තිය සමග අනුකූල වූණද, අඩු තරමින් දේශීය වෙළඳපොළ වෙනුවෙන්වත් නිෂ්පාදන කර්මාන්ත සංවර්ධනය කිරීම අරමුණු කරගත් මධ්‍ය ආදායම් මට්ටමේ රටකට එය ගැටලු සහගතය.

සෘණාත්මක බහිරතාවන් පිළිබඳ තිබෙන සැලකිලිමත්භාවය හේතුවෙන් ඒ පිළිබඳ සැලකිලිමත් විශේෂඥයන් විසින් තරමක් දැඩි නිර්දේශ ඉදිරිපත් කර තිබේ. සංවේදී ප්‍රදේශවල සියලු නළ ළිං තහනම් කිරීම සහ වඩා මධ්‍යස්ථ ස්ථාවරයක් වන ගිල්වන විදුලි පොම්ප තහනම් කිරීම ඒ අතර වේ.¹¹⁵ වානිජ වශයෙන් ජලය ලබාගැනීම, කර්මාන්ත සඳහා ජලය භාවිතා කිරීම හෝ ආසන්න පරිසරයෙන් බාහිර පුද්ගලයන් විසින් ජලය ලබාගැනීම සම්බන්ධයෙන් විරෝධය සාධාරණය. එහෙත්, එයට පරස්පරව, භූගත ජලයේ මූලික ස්වභාවය වන්නේ එය සෑම දෙනා වෙනුවෙන් සංරක්ෂණය කළ යුතු පොදු සම්පතක් වීමයි. එය සෑමගේ පරිභෝජනය සඳහා ඇති දෙයකි. නොඑසේව, ගැඹුරු ලිදක් ආසන්නයේ ජීවත්වන්නට අවස්ථාව ලැබුණු අයට පමණක් සීමාවන්නේ නැත.

මුලින් එන අයට මුලින් සේවා සැපයීමේ මූලධර්මය අර්බුදවලට හේතු වී තිබේ. ජල සම්පත් මණ්ඩලය යටතේ ශක්තිමත් බලපත්‍ර හා බලාත්මක කිරීමේ පද්ධතියක් අවශ්‍යය. එසේම, විශ්වසනීය ආරාචුල් නිරාකරණ යාන්ත්‍රණයක් ද ඕනෑම විසඳුමකදී අත්‍යවශ්‍යය.

¹¹⁵ Sivakumar, S.S. (2020). *Northern river basins yield study for operational policy of irrigation schemes & water resources and agriculture development strategy for North – 2020-2035*. WaSo Project, University of Jaffna, p. 112.

9.3 වැසි ජල සම්පත

2005 වර්ෂයේ ජාතික වැසි ජල ප්‍රතිපත්තිය සහ උපාය මාර්ග නිල වශයෙන් අනුමත කර ගැනීම සහ යම් ප්‍රමාණයක් රාජ්‍ය අනුග්‍රහයක් සහිතව ලංකා වැසි ජල සංසදය නමින් සංවිධානයක් ස්ථාපිත කර තිබීම මගින් පෙනෙන්නේ වැසි ජලය පානීය ජල ප්‍රභවයක් ලෙස සැලකීම කාලයක් තිස්සේ කර ඇති බවයි.¹¹⁶

ගොඩනැගිලි අනුමත කිරීමේ රීතීන් තුළට අදියර වශයෙන් වැසි ජලය එකතු කිරීමේ යාන්ත්‍රණයන් අනිවාර්යයෙන් ඇතුළත් කිරීම ප්‍රතිපත්තියෙන් යෝජනා කෙරෙයි. එමගින් යෝජිත භෞමික සංශෝධන අතරින් අනුමත කර ඇත්තේ එකක් පමණි: 2007 අංක 36 දරන නාගරික සංවර්ධන අධිකාරි (සංශෝධන) පනත පමණි.¹¹⁷ පනත යටතේ රෙගුලාසි 2009 අනුමත කලද, ඒවා බලපාන්නේ සමහර පළාත් පාලන ආයතනවලට පමණි.¹¹⁸ කිලිනොච්චි මහජන උපදේශනයේදී වැසි ජල එක් කිරීම ගැන විවේචන ඉදිරිපත් වුනි. එයට හේතුව එම ප්‍රදේශයේ නියං කාලය දීර්ඝ වීම විය හැක. නමුත් වහලෙන් එක් කරගන්නා ජලය ලිදකට ගලා යෑමට සැලසීමෙන් හුගත ජලයේ ගුණාත්මක බව දියුණු වනවා පමණක් නොව ප්‍රමානයෙන්ද මීටර් 1.2කින් වැඩි වන බව වැසි ජල සංසදය පර්යේෂණ මගින් පෙන්වා දුන්නේද කිලිනොච්චියේ දීය.¹¹⁹

පාරිසරික විපර්යාස ඉදිරියේ වැසි ජල භාවිතයට වඩා ඉහල වැදගත් කමක් ආරෝපණය වේ. ජල සැපයුම් අමාත්‍යාංශය එනිසා 2005 ප්‍රතිපත්තිය යාවත්කාලීන කර එය සාර්ථකව ක්‍රියාවට නැගීම සඳහා අවශ්‍ය සම්පත් ලබාදීමට කටයුතු කල යුතුය. ජල සම්පත් මණ්ඩල පනතේ යෝජිත සංශෝධනයන්දී සහ මණ්ඩලයේ ධාරිතාව වැඩිදියුණු කිරීමේ කටයුතු වලදී හුගත ජලය ප්‍රතිපෝෂණය කිරීමේ වැදගත් මෙහෙවරක් ඉටු කරන වැසි ජලය ගැන අවධානය යොමු කිරීම වටී.

9.4 නිර්දේශ

ක්‍රියාමාර්ගය	ගනු ලබන්නේ	සහයෝගය
පහත දැක්වෙන සියලු නිර්දේශ කමිටු සමග සම්බන්ධීකරණය කරමින් පොදු දියබස්නා කළමනාකරණ ප්‍රවේශයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම වෙනුවෙන් මූලෝපායික යාන්ත්‍රණයක් සකස් කිරීම	පහත නම් කර තිබෙන එක් එක් නියෝජිතයන් විසින්	
රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත සංශෝධනය කිරීම	ඉඩම් විෂය භාර අමාත්‍යාංශය	ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා
රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත බලාත්මක කිරීම සහ උල්පත් ඇතුළු ජල මූලාශ්‍ර සංරක්ෂණය සඳහා ප්‍රමාණවත් සම්පත් සැපයීම	ඉඩම් විෂය භාර මධ්‍යම හා පළාත් අමාත්‍යාංශ	ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා සහ පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරු
අතරමැදි කාලයේදී, ඉරණමඩු හා රාජාංගනය වැනි හදිසි ප්‍රශ්නවලදී ආරාචුල් නිරාකරණය සඳහා යාන්ත්‍රණ පිහිටුවීම	අදාළ දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාල	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය වාරිමාර්ග දෙපාර්තමේන්තුව

¹¹⁶ <https://www.yumpu.com/en/document/view/42209542/sri-lanka-national-rainwater-policy-rainwater-club>

¹¹⁷ <http://www.lankarainwater.org/legislations/>

¹¹⁸ Extraordinary Gazette No. 1597/08, 17 April 2009. <http://www.lankarainwater.org/legislations/>

¹¹⁹ Email communication from Dr Tanuja Ariyananda, CEO of the Lanka Rain Water Harvesting Forum, on 29 April 2021.

<p>බලාත්මක කළ හැකි කොන්දේසි ඇතුළත් කරමින් ජල සම්පත් මණ්ඩලයේ බලපත්‍ර නවීකරණය කිරීම. ආරාදුල් නිරාකරණය කිරීමේ යාන්ත්‍රණයන් නිර්මාණය කිරීම</p>	<p>ජල සම්පත් මණ්ඩලය</p>	
<p>විජේසේකර වාර්තාවේ නිර්දේශ කර තිබෙන ආකාරයට ජලය බෙදාහදාගැනීමේ ක්‍රමවේද සකස් කරගත යුතු වන්නේ විධිමත් ක්‍රියාවලියක් හරහාය. විශ්වසනීය බල අධිකාරියක විධිමත් කැපවීමක් හරහා එය ශක්තිමත් කළ යුතුය.</p>	<p>අමාත්‍යාංශය</p>	<p>අදාළ අමාත්‍යාංශ, වාරිමාර්ග අමාත්‍යාංශය ඇතුළු</p>
<p>ජල සම්පත් මණ්ඩල පනතට සංශෝධන නිර්දේශ කිරීම සඳහා විශේෂඥ කමිටුවක් පත්කිරීම. බිම් මට්ටමේ රාජ්‍ය ආයතන සමග එය මනාව සම්බන්ධ කිරීම සහ එයට ප්‍රමාණවත් පහසුකම් ලබාදීම</p>	<p>අමාත්‍යාංශය</p>	<p>ජල සම්පත් මණ්ඩලය</p>
<p>අනුමත කරන ලද වැසි ජල රැස්කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය යාවත්කාලීන කර, එය නිසි ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය සම්පත් ලබා දීම</p>	<p>අමාත්‍යාංශය</p>	<p>වැසි ජල රැස්කිරීමේ සංසඳය</p>
<p>ජල සම්පත් පනත සංශෝධනය කිරීමේදී භූගත ජල සම්පත ඌණපූර්ණ කිරීමේදී වැසි ජලයට කල හැකි සේවය හඳුනාගැනීම</p>	<p>අමාත්‍යාංශය</p>	<p>ජල සම්පත් මණ්ඩලය</p>
<p>රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත යටතේ බලපත්‍ර තිබෙන ජල මූලාශ්‍ර සම්බන්ධ නියාමනය මහවැලි අධිකාරිය, ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිෂන් සභාව ආදිය යටතේ ඇති ඉඩම්වලට ද පුළුල් කිරීම</p>	<p>ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා</p>	<p>මහවැලි අධිකාරිය ආදිය</p>
<p>රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත යටතේ නිකුත් කරන ලද බලපත්‍ර නවීකරණය කිරීම. එයට බලාත්මක කළ හැකි කොන්දේසි ඇතුළත් කළ යුතුය. සියලුදෙනාට ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.</p>	<p>ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්වරයා</p>	<p>පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරු</p>
<p>ප්‍රමුඛතාවයක් ලෙස ජල මූලාශ්‍ර සම්බන්ධ පෝෂක ප්‍රදේශ සීමා සලකුණු කිරීම සම්පූර්ණ කිරීම සහ ඒවා සංරක්ෂණය කිරීම</p>	<p>පළාත් ඉඩම් කොමසාරිස්වරු</p>	<p>මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව</p>

10.0 ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව (DNCWS)

ප්‍රජාමූල සංවිධාන යනු, පළාත් පාලන ආයතන විසින් කළ යුතුව තිබෙන, එහෙත් නොකරන කාර්යයන් ඉටුකරන සංවිධානයයි. ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් ආරක්ෂිත පානීය ජලය සපයනු ලැබේ. එයට අමතරව, සේවාවන් සැලසුම් කිරීමේ සිට මෙහෙයුම් දක්වා වැදගත් තීරණවලට භාවිතා කරන්නේ සම්බන්ධ වෙති. ඔවුහු ඒ සඳහා ද්‍රව්‍යමය ආධාර ද සපයති. ගාස්තු තීරණය කරනු ලබන්නේ ද ඔවුන් විසිනි.

එම නිසා, ඔවුන්ට මාර්ගෝපදේශනය සහ පසුබිම් සහාය සැපයීම සඳහා මනා සහායක සංවිධාන පැවතීම සාධාරණීකරණය වේ. විශේෂයෙන්ම, උපකාරශීලී නොවන, දෘඪ රාජ්‍ය ආයතන සමග කටයුතු කිරීමේදී එම සහාය වැදගත්ය. රාජ්‍ය සංවිධාන ඉදිරියේ ඔවුන් නියෝජනය කිරීම හා ඔවුන්ගේ අභිලාෂයන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ඔවුන්ට රාජ්‍ය ආයතනයක් අවශ්‍යය.

10.1 යෝජිත කෙටුම්පත

අංක 1881/6 දරණ 2014 සැප්තැම්බර් 22 දිනය දරණ අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රය මගින් ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව පිහිටුවන ලදී. එහි කාර්යභාරය වන්නේ රටේ ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට සහාය දීමයි.

2014 මාර්තු මස කැබිනට් මණ්ඩලයේ අනුමැතියෙන් ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව පිහිටුවන ලදී. කෙසේ වෙතත්, ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුවේ වරම ඒ වෙනුවෙන් වූ ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තු පනතක් මගින් ශ්‍රී ලාංකික නීතිය යටතේ විධිමත් ලෙස අර්ථ නිරූපණය කර නැත. පනතක් සම්පාදනය කිරීම 2016දී ආරම්භ විය. එය 2020දී නැවත ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. එහෙත්, එම කාර්යය තවමත් සම්පූර්ණ කර නැත. 2021 වර්ෂයේ නීති කෙටුම්පත් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව වෙත යොමුකර ඇති කෙටුම්පත මෙම පරිච්ඡේදය සැකසීමේදී පරිශීලනය කරන ලදී.

කෙටුම්පත අනුමත කළහොත් සිදුවන්නේ ප්‍රජාමූල සංවිධානයන්ගේ සාමාජිකයන් සහ ඔවුන් පත්කරගත් නිලධාරීන් බල රහිත කිරීම සහ දෙපාර්තමේන්තුව සහ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් වරයා බල සම්පන්න කිරීමය. කෙටුම්පත සැකසීමේදී තම නමේ අන්තර්ගත “ප්‍රජා” යන මෙහෙයුම්කාරී වචනයට කිසි බරක් දී නැති බව පෙනේ. 16(9) වගන්තිය මගින් CBO එකක කළමනාකාරිත්වය අත්හිටුවීමට, අතුරු කළමනාකාරිත්වයක් පත් කිරීමට සහ පරීක්ෂණයකින් පසුව සංවිධානය විසුරුවා හැරීමට අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් වරයා බලාත්මක කරනු ලැබේ. සමහර පළාත් පාලන ආයතන සහ ප්‍රජා මූල සංවිධාන අතර ඇති සර්ඡණයන් නිසා මෙම බලතල දේශපාලන හේතූන් මත පාවිච්චි කිරීමට ඇති ඉඩ බොහෝය. අවිධිමත් ලෙස අංකනය කර ඇති මෙම ලියවිල්ලේ 4(5) වගන්තිය අනුව ප්‍රාරම්භක වාර්ෂික මහා රැස්වීම දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරියෙකුගේ ප්‍රධානත්වයෙන් පැවැත්විය යුතුය.

පුද්ගලික ඉඩම්වල පිහිටි ජල ප්‍රභවයන් අත්පත් කර ගැනීමටත්, ජල සම්පාදන ව්‍යාපෘති මෙහෙයවීමටත් දෙපාර්තමේන්තුවට බලතල පැවරේ (16(4) වගන්තිය). මෙම කෙටුම්පත මේ ආකාරයෙන් අනුමත කළහොත් ජල සම්පත් මණ්ඩලයේ බලතල දෙපාර්තමේන්තුවට පැවරෙනු ඇත. 1947 අංක 8 දරන රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥාපනත මගින් ඉඩම කොමසාරිස් ජනරාල් වරයාට සහ පළාත් කොමසාරිස් වරුන්ට පවරා ඇති ඌනනික බලතල ගැන කිසිදු සඳහනක් නැත.

විවිධ තත්වයන් යටතේ කටයුතු කරන 5,000ක් පමණ ප්‍රජා මූල සංවිධානයන්ගේ ගාස්තු අනුමත කිරීමට අවශ්‍ය මානව සම්පත් ගැන නොසලකා, 6(f) වගන්තිය සියලු ගාස්තු අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් ගේ අනුමැතියට යටත් කෙරේ. මෙහෙයුම් කටයුතු සඳහා කෙරෙන සියලු වියදම් වලටද 6(g) වගන්තිය අනුව අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් ගේ අනුමැතිය අවශ්‍ය වේ. මෙහිදීද විධිමත් ලෙස සාක්ෂි මත පදනම්ව මෙවන් අනුමැතිය දීම කිරීමට අවශ්‍ය වැඩ ප්‍රමාණය සලකා බලා නැති බවක් පෙනේ.

තම සාමාජිකත්වයෙන් ලබා ගත් මුදල් සංවිධානයේ ප්‍රධාන අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා වැය කිරීමට දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතිය අවශ්‍ය ඇයිදැයි පැහැදිලි කර නැත. නමුත්, ප්‍රධාන අරමුණු වලට පරිබාහිර ක්ෂුද්‍ර ණය කටයුතු වල යෙදීමට දෙපාර්තමේන්තු අනුමැතියක් අවශ්‍ය බවක් කෙටුම්පතෙහි 6(d) වගන්තියේ සඳහන් නොවේ. මෙවන් කටයුතු ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නියාමන අධිකාරියට යටත් වන බව කෙටුම්පත සකස් කල අය දැනුවත් බවට සාක්ෂි නැත.

10.2 ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සමග සම්බන්ධතා

ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව අතර 2018 මැයි 11 දා අත්සන් කරන ලද අවබෝධතා ගිවිසුම මගින් ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට අනාගතයේ සපයනු ලබන සහයෝගය සම්බන්ධයෙන් භූමිකා, වගකීම්, සහයෝගයේ ස්වරූප සහ භූමිකාවන් ක්‍රමානුකූලව වෙනස්වීම් සම්බන්ධයෙන් ක්‍රමවේද සකස් කරන ලදී. එසේම, කලින් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ වගකීම තුළ තිබුණු ග්‍රාමීය ජල අංශය (RWS) සම්බන්ධයෙන් ද වෙනස්කම් සිදුකරන ලදී. අවබෝධතා ගිවිසුමේ ප්‍රධාන කරුණු වෙන්වේ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුවට පහත දැක්වෙන ආකාරවලින් සහයෝගය ලබාදීම හා තවත් කරුණුය:

- තාක්ෂණික කාරණා සම්බන්ධයෙන් දෙපාර්තමේන්තුව ප්‍රමාණවත් තරමින් ශක්තිමත් කරන තෙක් තාක්ෂණික උපදෙස් හා සහාය පිරිනැමීම;
- ජල ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධ අධීක්ෂණ (WQS) වැඩසටහන් සංවර්ධනය කර ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සහාය ලබාදීම සහ දේශගුණික දරාගැන්ම හා ආපදා කළමනාකරණය වෙනුවෙන් ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම; සහ
- ආංශික මූලෝපායන් වෙනුවෙන් ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව සමග සහයෝගය හා සම්බන්ධීකරණය.

ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් දැනට කළමනාකරණය කරනු ලබන යෝජනාක්‍රම වෙත පහසුකම් සැපයීම හා සහයෝගය සඳහා ද, ඒවා යාවත්කාලීන කිරීම, පුනරුත්ථාපනය සහ පුළුල් කිරීම සඳහා ද ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව අවධානය යොමුකළ යුතු බව අපේක්ෂා කෙරේ.

ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුවේ තාක්ෂණික ධාරිතාව සෑම තුන් වසරකටම වරක් සමාලෝචනය කර අවශ්‍ය පරිදි සංශෝධනය කළ යුතුය (2021 මැයිවලදී මෙන්). ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය විසින් ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙත තොග වශයෙන් ජලය සැපයීම අත්හිටුවීමට ගන්නා ලද ඒක පාර්ශ්වික තීරණය මගින් අදහස් වන්නේ, යෙදූ බව දක්නට ලැබෙන පුළුල් ප්‍රයත්නයන් මගින් අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල නොලැබෙනු ඇති බවයි. මූලෝපායික පත්‍රිකාවක් සැකසීම සහ ක්‍රියාමාර්ග හා දර්ශක සවිස්තරව ඉදිරිපත් කිරීම එම ප්‍රයත්නයන් අතරට අයත් වේ.

මෙම මූලෝපාය සහ අවබෝධතා ගිවිසුම මගින් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ කලාපීය ආධාරක මධ්‍යස්ථානවල (RSCs) ග්‍රාමීය ජල සම්පාදන (RWS) ඒකක ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුවට සමාන්තරව ශක්තිමත් කිරීමට අදහස් කරනු ලැබේ. මෙම යථාර්ථවාදී හා ප්‍රායෝගික ප්‍රවේශය විසින් නිලධාරී සංවිධානවල ස්වයං සංරක්ෂණය හා පුළුල් කිරීමේ පෙළඹවීම කෙරෙහි අවධානය යොමුකර තිබේ. එහෙත්, අවාසනාවට මෙන්, සිදුවී තිබෙන දෙය වන්නේ, එකිනෙකට වෙනස් කැපී පෙනෙන සංවිධාන දෙකක් අතර සර්ෂණය දිග්ගැසීමයි. එයින් එකක් 10,000ක් සේවකයන් රැකියාවේ යෙදෙන ස්ථාවර රාජ්‍ය ව්‍යවසායකි. එම ආයතනයට මනා අන්දමින් සහනාධාර ලැබේ. අනෙක් ආයතනය සම්ප්‍රදායික රාජ්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවකි. 2014 දී පිහිටුවන ලද මෙම ආයතනයට සම්පත් හිඟය. අවබෝධතා ගිවිසුම පූර්ණ හා විශ්වසනීය අන්දමින් ක්‍රියාත්මක කර නැත.

නිරවුල් විසඳුම වන්නේ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය ජලය පවිත්‍ර කිරීම සහ පළාත් පාලන ආයතන සහ ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් එම ජලය බෙදාහැරීම හා ගාස්තු අයකිරීමයි. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය තොග මට්ටමින් ජලය සම්පාදනයට සීමාවෙමින් ග්‍රාමීය ජල සම්පාදන අවකාශයෙන් ඉවත් විය යුතුය. ග්‍රාමීය ජල සම්පාදනයේ නිලධාරීන් ප්‍රජාමූල සංවිධාන සහ ඒවායේ භාරකරු වන ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව රජයෙන් සහ විශේෂයෙන් ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව සහ ලෝක බැංකුව වැනි ආධාරකරුවන්ගෙන් ලැබෙන සම්පත් සඳහා තරඟකරුවන් ලෙස දැකිය හැකිය. එහෙත්, ඔවුන් පාරිභෝගිකයන් වෙනුවෙන් තරඟ කරන්නේ නැත. ප්‍රශ්නයට විසඳුම වන්නේ, ග්‍රාමීය ජල සම්පාදනය තුළ කාලයක් තිස්සේ

නිර්මාණය වූ දැනුම හා සම්පත් ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව වෙත ලබාදීම සහ අත්‍යවශ්‍ය තාක්ෂණික සේවාවන් එම සේවාවන් සඳහා ගාස්තු අයකිරීමේ පදනම මත ලබාදීමයි.

මණ්ඩලයෙන් තොග ජලය ලබාගත් ඇතැම් ප්‍රජාමූල ආයතන විසින් අලෙවියේදී ඉහළ මිලක් අයකරන බව ද, එබැවින් තොග වශයෙන් ජලය නොසැපයිය යුතු බව ද ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ ඇතැම් නියෝජිතයෝ පැවසූහ. මේවා වනාහි නියාමන ආයතන විසින් තීරණ ගත යුතු කාරණය. තොග ජල සැපයුම්කරු විසින් එම ප්‍රදේශයේම බෙදාහැරීමේ සේවා පවත්වාගෙන යන්නේ නම්, නියාමන ආයතන විසින් වියදම් අතහැර සාධාරණ ලාභයක් කුඩා බෙදාහරින්නන්ට ලබාගත හැකි වන පරිදි මිල නියම කළ යුතුය. එහිදී, නිශ්චිත මිලක් නියම කරනවාට වඩා උපරිම ඉහළ මිලක් නියම කිරීම වඩා යෝග්‍යය. තොග ජල සැපයුම්කරු විසින් අදාළ ප්‍රදේශයෙහි බෙදාහැරීම් සේවා පවත්වාගෙන යන්නේ නැතිනම්, පිරිවැය පාදක ගාස්තු සාධාරණ වේ.

10.3 ප්‍රජාමූල සංවිධානවල සංවිධානමය සීමා

ප්‍රජාමූල සංවිධානයක් සමන්විත වන්නේ යෝජනාක්‍රමයක් මගින් ජලය ලබාගන්නා සියලු පාරිභෝගිකයන්ගෙනි. ප්‍රායෝගිකව ගත් කල, ඉදිකිරීම් අවධියේදී එයට ශ්‍රමය හා වෙනත් දායකත්වයන් සැපයූ සමාරම්භක පවුල්වලට පසුව එකතුවන්නන්ට වඩා ප්‍රජාමූල සංවිධානය තුළ ප්‍රමුඛතාව හිමි වේ.

ප්‍රජාමූල සංවිධානය යම් කාලසීමාවකට වරක් සාමාජිකත්වය අතරින් කළමනාකරණ කමිටුවක් තෝරා පත්කරගනියි. අනුගමනය කරනු ලබන ව්‍යවස්ථාව මත පදනම්ව කළමනාකරණ කමිටුව විසින් ජල සැපයුම් පද්ධතිය කළමනාකරණය කරනු ලැබේ. ඔවුන් විසින් සුදුසු ගාස්තු ක්‍රමයක් ද සම්පාදනය කරනු ලැබේ. එය ප්‍රජාමූල සංවිධානයේ මහා සභා රැස්වීමේදී සම්මත කරගනු ලැබේ. අනුමත ගාස්තු අනුව ආදායම් එක්රැස් කරනු ලැබේ. .

බොහෝ අය විසින් ප්‍රයත්නයන් දැරුවද, සෑම ප්‍රජාමූල සංවිධානකටම නියමානුකූල ව්‍යවස්ථාවක් හා පාලන සැකැස්මක් නැත. ඇතැම් ඒවා සම්පූර්ණයෙන්ම අසමත් වී තිබේ.

10.1 මංජුසාව: විසඳුම් නැති නීති කැඩීම්

වැකන්දවලදී පැවැත්වුණු උපදෙස් විමසීමෙහිදී අඟුණකොළපැලැස්ස සමගි ප්‍රජාමූල සංවිධානයේ භාණ්ඩාගාරික වන සමන්ත පෙන්වා දුන්නේ ඔහුගේ සංවිධානය මෑතකදී අර්බුදයකට මුහුණ දුන් බවයි. 2017 වසරේදී පැවැත්වුණු නිලවරණයේදී සාමාජිකයන් නොවන දෙදෙනෙකු සහායක හා භාණ්ඩාගාරික තනතුරුවලට පත්වූහ. ප්‍රජාමූල සංවිධානයෙහි සාමාජික සංඛ්‍යාව 350ක් වනමුත් 450 දෙනෙකු පමණ නිලවරණයට සහභාගී වූහ. තංගල්ලේ නිලධාරීන්ගෙන් ඉල්ලීම් කළත්, නීති විරෝධී ක්‍රියා ආපසු හැරවිය නොහැකි විය. අවුරුදු තුනක් තිස්සේ විගණනයක් හෝ නිලවරණ නොපැවැත්විණි. 2019 වසරේදී නීත්‍යානුකූල නිලවරණයක් පැවැත්වුණු අතර, නීත්‍යානුකූලව නිලධාරීන් පත්කරගන්නා ලදී. අලුත් කමිටුව වෙත මූල්‍ය ගිණුම් භාරදුන්නේ නැත. 2017දී, ප්‍රජාමූල සංවිධානය වෙත මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරියෙන් වන්දි ලැබුණු අතර රු. ලක්ෂ 50ක ස්ථාවර තැන්පතු තිබිණි. ඉන්පසු සම්පූර්ණ කාලය තුළදී රු. 300,000ක අතිරික්තයක් තිබිණි. 2019 වසරේ පළමු මාස තුන තුළ පමණක් අතිරික්තය රු. 350,000කි. රු. ලක්ෂ 20ක් පමණ ගිණුම්ගත වී නැත. අභියාචනා ඉදිරිපත් කළ ද, ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව මෙහිදී උපකාර කිරීමට අසමත් විය. වගකිවයුත්තන්ට නඩු පැවරීමට සාමාජිකයන්ට අවශ්‍යය. එහෙත්, එය කළ යුත්තේ කෙසේදැයි පැහැදිලි නැත.

දෙපාර්තමේන්තුව සකස් කල කෙටුම්පත් පනතෙහි 10(e) වගන්තිය අනුව අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් වංචාවක් සිදුවී ඇති නිගමනය කල අවස්ථාවක CBO එකේ භාණ්ඩාගාරික හෝ මුදල් භාර පුද්ගලයා මහේස්ත්‍රාත්වරයකු වෙත ඉදිරිපත් කර, එම මුදල් ආපසු ගැනීමට ක්‍රියා කල හැක. මෙය අභූත ප්‍රතිපාදනයකි. ඌනනික පැවැත්මක් ඇති සමාගමක් වැනි ආයතනයක මුදල් වංචාවක් වගකිව යුත්තකු සිදු කලේ යයි ඔප්පු කල හැකි නම් ප්‍රතිකර්මය වන්නේ මුදල් ආපසු ලබාගැනීම පමණක් නොවේ. එම කරුණ පොලිසියේ වංචා විමර්ශන අංශයට යොමු කල යුතු වන්නේය. නඩු දමන තීන්දුව විදිනයා සතු නොවේ. මෙම අමුතු විධි විධාන ඇතුලත් කලේ දෙපාර්තමේන්තුව CBO ඌනනික ආයතන ලෙස පිළිගැනීමට අකමැති නිසාදෝ යයි සිතේ.

ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් සාමාන්‍යයෙන් ජල සම්පාදනයට අමතරව සාමාජිකත්වයේ යහපතට හේතුවන වෙනත් බොහෝ කාර්යයන් ද සිදුකරනු ලැබේ. අවමංග්‍ය ආධාර සැපයීම, ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ණය සැපයීම, ආදායම් උත්පාදන යෝජනාක්‍රම සහ සුබසාධන ක්‍රියාකාරකම් ඒ අතර වේ. ජල සම්පාදනය සමග සම්බන්ධයක් නොමැති මෙම

කාර්යයන් අවශ්‍ය වන්නේ ස්ථාවරව බිල් ගෙවීම සඳහා සාමාජිකයන් පෙළඹවීම සඳහා පක්ෂපාතීත්වය පවත්වාගැනීමට බව උපදෙස් විමසීමවලදී ප්‍රකාශ විය. පොළී ආදායම් උපරිම වන පරිදි සමුච්චිත අරමුදල් ආරක්ෂිතව තබාගැනීමේ ප්‍රශ්නය එම සංවිධාන ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ණය සමග සම්බන්ධ වීමේ තීරණයට හේතු විය. ඔවුන්ගේ කාර්යයන් ජල සම්පාදනයට සීමාකිරීම සම්බන්ධයෙන් විරෝධය එල්ල විය. කෙසේ වෙතත්, පුළුල් පරාසයක ක්‍රියාකාරීත්වය හේතුවෙන් අවධානය ආකර්ශනය වන බව ද දක්නට ලැබිණි. එමගින් විකල්ප බල කේන්ද්‍රයන් නිර්මාණය වන බව දකින ඇතැම් ප්‍රාදේශීය දේශපාලනඥයන් වෙතින් ඇතැම් අවස්ථාවලදී විරෝධය එල්ල වීමට ඉඩ ඇත.

පසුගිය දශක කීපය තුළ බොහෝ ප්‍රජාමූල සංවිධාන පිහිටුවනු ලැබුවේ ආධාරක සංවිධාන අරමුදල්වලින් (විශේෂයෙන්ම, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව විසින් තුන්වන ජල සම්පාදන හා සනීපාරක්ෂක ව්‍යාපෘතියට ද, ලෝක බැංකුව විසින් ප්‍රජා ජල සම්පාදන හා සනීපාරක්ෂක ව්‍යාපෘතියට ද මූල්‍ය ආධාර ලබාදෙන ලදී). දැනට ක්‍රියාත්මක ජල සම්පාදනය හා සනීපාරක්ෂාව වැඩිදියුණු කිරීම (WaSSIP) ව්‍යාපෘතිය යනු දැනට පවත්නා යෝජනා ක්‍රමවල ජලයේ ගුණාත්මකභාවය වර්ධනය කිරීම සඳහා වන ඊළඟ ප්‍රයත්නයයි. පවිත්‍රකරණ පද්ධති ගොඩනැගීම, දැනට තිබෙන පද්ධතිය පුළුල් කිරීම සහ අමතර නව යෝජනා ක්‍රම හරහා සේවා ආවරණය වර්ධනය කිරීම එහි අරමුණු වේ. බොහෝ ප්‍රජාමූල සංවිධාන ලියාපදිංචි කර තිබෙන්නේ සමාජ සේවා දෙපාර්තමේන්තුව යටතේ තිබෙන සමාජ සංවර්ධන සංවිධාන සහ ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සපයනු ලබන ජලය කළමනාකරණය කරන ප්‍රජාමූල සංවිධාන ලෙසයි. උතුරුමැද පළාත වැනි ඇතැම් පළාත්වලදී ඒවා සඳහා පළාත් සභාවෙන් වාර්ෂික බලපත්‍ර ලබාගැනීම ද අවශ්‍යය. එහෙත්, එවැනි බලපත්‍රයක් නොමැති නිසා දණ්ඩනයකට යටත් වන්නේ ද නැත.¹²⁰

කෙසේ වෙතත්, එවැනි ලියාපදිංචි කිරීම් හේතුවෙන් ඔවුන් පූර්ණ ‘නීතිමය ආයතන’ බවට පත්වන්නේ නැත. ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයේ ලියාපදිංචි කිරීම නිසා ඔවුන්ට බැංකු ගිණුම් ආරම්භ කිරීමට හා පවත්වාගෙන යාමට අවස්ථාව ලැබේ.

ප්‍රජාමූල සංවිධාන වලට මගපෙන්වීම හා සහාය සපයනු ලබන්නේ ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව විසිනි. එය ද ඔවුන්ගේ ධාරිතාවට පිටින් තිබෙන තාක්ෂණික කාරණාවලදී ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ සහාය ලබාගනියි. ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුවට (ප්‍රමාණවත් ප්‍රවාහන පහසුකම් වැනි) සම්පත් හා කාර්ය මණ්ඩලය හිඟ බව බොහෝ උපදෙස් විමසීමවලදී ප්‍රකාශ විය. යෝජිත පනත් කෙටුම්පත මෙම ප්‍රශ්නවලට විසඳුම් ලෙස අනුමත කාර්ය මණ්ඩලය ප්‍රසාරණය කිරීමට යෝජනා කරයි. ඊට අමතරව රජයේ දෙපාර්තමේන්තුවකට අසාමාන්‍ය වන විශේෂ අරමුදලක් “ප්‍රජා ජල සුදැකුම් අරමුදල” නමින් ස්ථාපිත කිරීමට යෝජනා කරයි (18 වගන්තිය). කොමිෂන් සභා සහ ව්‍යවස්ථාපිත මණ්ඩල වල පවත්නා අරමුදල් රජයේ දෙපාර්තමේන්තුවකට අනුමත කරයිද යන්න සැක සහිතය.

ජල සම්පාදනය හා සනීපාරක්ෂාව වැඩිදියුණු කිරීම (WaSSIP) ව්‍යාපෘතියේ අධීක්ෂණ හා ඇගයීම් උපදේශනය මගින් ප්‍රජාමූල සංවිධානවල අදාළ සියලු දත්ත වාර්තා කිරීම සඳහා වෙබ් අතුරු මුහුණතක් සකස් කර තිබේ. වර්තමානයේදී, ඒ පිළිබඳ සමීක්ෂණ පවත්වමින් දත්ත උඩුගත කරමින් තිබේ. එය සම්පූර්ණ කළ විට, එය ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුවෙහි ලියාපදිංචි සියලු ප්‍රජාමූල සංවිධානවල පරිපූර්ණ දත්ත එකතුවක් වනු ඇත. ප්‍රජාමූල සංවිධාන කාර්යසාධනය අධීක්ෂණය හා පුහුණුව, ධාරිතා ගොඩනැගීම හා පුනරුත්ථාපනය වැනි අවශ්‍ය සහාය සැලසුම් කිරීම සිදුකරනු ලබන්නේ ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව විසිනි. ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් යොමුවීමට අවශ්‍ය ලේඛන, මාර්ගෝපදේශ, පුහුණු මොඩියුල, ද්‍රව්‍යමය සැපයුම්කරුවන්ගේ ලැයිස්තු හා පිරිවිතර සහ තාක්ෂණික සේවා සම්පාදකයන්ගේ විස්තර වෙබ් බිහිදොර තුළ අඩංගු වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරනු ලැබේ.

වර්තමානයේදී දළ වශයෙන් රටේ ජනගහනයෙන් 11%කට ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් කළමනාකරණය කරනු ලබන යෝජනා ක්‍රම මගින් ජලය සම්පාදනය කරනු ලැබේ. තමන්ගේම ජල සම්පාදන යෝජනා ක්‍රම කළමනාකරණය කරන සත්‍ය ප්‍රජාමූල සංවිධාන සංඛ්‍යාව තවමත් නිවැරදිව ගණනය කර නැත. ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ප්‍රජාමූල සංවිධාන 4,349ක් හඳුනාගෙන තිබේ. ඇතැම් කුඩා ප්‍රජාමූල සංවිධාන ජල සම්පාදනයේදී ගුරුත්වාකර්ෂණය මත පමණක් රඳාපවතින අතර ඒවායේ නළ මාර්ග රාජ්‍ය ආයතනවලට අයත්

¹²⁰ Gazette No 1808, dated 26 April 2013. Establishing and Regularizing of Community Based Organizations (Water Supply and Environmental Sanitation), Statute No. 1 of 2013 of Provincial Council of North Western Province.

මාර්ග භරණ ගමන් නොකරයි. එවැනි සංවිධාන ජලය වෙනුවෙන් මුදල් අය නොකරන අතර ලියාපදිංචි නොවී පවතී.

ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් කළමනාකරණය කරනු ලබන ඇතැම් යෝජනාක්‍රම සාර්ථක ලෙස ක්‍රියාත්මක වේ. එහෙත්, ඇතැම් ඒවා එතරම් සාර්ථක නැත. ඇතැම් ඒවා පළාත් පාලන ආයතන හෝ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් පවරාගෙන තිබේ. ඇතැම් ඒවා අසාර්ථක වී තිබේ. එක් උපදෙස් විමසීමකදී පෙන්වා දෙන ලද පරිදි, අසාර්ථක ප්‍රජාමූල සංවිධානවල නියෝජිතයන් ප්‍රශ්නාවලිවලට පිළිතුරු ලබාදීම සඳහා මහජන අදහස් විමසීමේදී සහභාගී වන්නේ නැත.

සැලකිය යුතු වැඩ ප්‍රමාණයක් කිරීමෙන් පසු අසාර්ථක වූ ජල සම්පාදන යෝජනාක්‍රම ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් හඳුනාගත යුතුව තිබේ. ඒවා සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා සම්පත් සැපයිය යුතුය. යෝජනාක්‍රමය පවත්වාගෙන යාම සඳහා සංවිධානයක් පවතින බව තහවුරු කළ යුතුය. නැතිනම්, ප්‍රදේශයේ පළාත් පාලන ආයතනය වෙත පැවරීම වැනි විකල්ප සලකාබැලිය යුතුය.

ප්‍රජාමූල සංවිධානවල දේපළ හිමිකාරීත්වය බොහෝ අවස්ථාවලදී අපැහැදිලිය. උදාහරණයක් ලෙස, ටැංකි හා වෙනත් පහසුකම් පිහිටා තිබෙන්නේ පෞද්ගලික ඉඩම්වල හෝ පාසල්වලය. වගකිවයුතු පුද්ගලයන් වෙතස් වන විට ප්‍රශ්න නිර්මාණය විය හැකිය. ඇතැම් ප්‍රජාමූල සංවිධාන නියෝජිතයන් හට මෙම ගැටලු විසඳාගැනීමට අවශ්‍ය විය. එහෙත්, මෙම ප්‍රශ්න විවෘත කරගැනීමෙන් තවත් ගැටලු නිර්මාණය විය හැකි බව ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුවේ නායකත්වය විශ්වාස කරන බව දක්නට ලැබිණි.

ජල යෝජනාක්‍රම පුළුල් කිරීම හේතුවෙන් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් ප්‍රජාමූල සංවිධාන පවරාගනු ලැබූ අවස්ථාවලදී ඒවායේ ස්ථිර තැන්පතු වැනි දේපලවලට කුමක් වේද යන ප්‍රශ්නය මතුවේ. එක් අවස්ථාවකදී, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ ජල සැපයුම පවතිද්දීම ප්‍රජාමූල සංවිධානයක් ද ක්‍රියාත්මක වීම හේතුවෙන් ඔවුන්ට ගාස්තු ලබාගත නොහැකි විය.

ජල සම්පාදනය හා සනීපාරක්ෂාව වැඩිදියුණු කිරීම (WaSSIP) ව්‍යාපෘතිය මගින් එහි ආයතනික සංවර්ධන සහ ධාරිතා ගොඩනැගීමේ උපදේශනය (COWI IDC CEYWATER, 2019) හරහා ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට අනාගත අභියෝගවලට මුහුණදීමට හැකිවන පරිදි ඔවුන්ගේ ධාරිතාවන් සංවර්ධනය කර ඔවුන් ශක්තිමත් කිරීම සඳහා ක්‍රියාමාර්ග කීපයක් ගෙන තිබේ. ඒවා අතර පහත දැක්වෙන ක්‍රියාමාර්ග තිබේ:

- ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙත නිසි නීතිමය තත්වය පිරිනැමීමේ විකල්ප අධ්‍යයනය කරන ලදී. 1891 අංක 18 දරණ සමාජ ආඥාපනත යටතේ ප්‍රජාමූල සංවිධාන ලියාපදිංචි කිරීම සඳහා නිර්දේශ කරන ලදී. ලියාපදිංචි කිරීම සඳහා පටිපාටි ලේඛනගත කරන ලදී.
- ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් අනාගත පුහුණු කිරීම් හා නැවත පුහුණු කිරීම් සිදුකිරීම සඳහා පුහුණු මූලෝපායක් සකස් කරන ලදී.
- පුහුණු අවශ්‍යතා තක්සේරු කිරීම් මෙහෙයවන ලදී. පුහුණු කිරීමේ හා නැවත පුහුණු කිරීමේ අවශ්‍යතාවන් හඳුනාගන්නා ලදී.
- ඒ අනුව, හඳුනාගන්නා ලද විෂයයන් සම්බන්ධයෙන් බොහෝ පුහුණු මොඩියුල හා අත්පොත් සකස් කර බෙදාහරින ලදී.
- ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙනුවෙන් ආදර්ශ ව්‍යවස්ථාවක් සමාලෝචනය කර සංශෝධනය කරන ලදී.
- ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙනුවෙන් ජලයේ ගුණාත්මකභාවය පිළිබඳ අධීක්ෂණය කිරීමේ පද්ධතියක් සංවර්ධනය කර හඳුන්වාදෙන ලදී. ප්‍රජාමූල සංවිධාන පොකුරු විද්‍යාගාර පිහිටුවන ලදී.

පළාත් උපදෙස් විමසීමවලදී පහත දැක්වෙන ප්‍රශ්න හඳුනාගන්නා ලදී:

ජල මූලාශ්‍ර	ජලයේ ගුණාත්මකභාවය පරීක්ෂා කිරීමේ පහසුකම් හිඟවීම හේතුවෙන් ජලයේ ගුණාත්මකභාවය නිරීක්ෂණය කිරීමේ දුෂ්කරතාව.
	නියං කාලවලදී ජල හිඟය
	ඇතැම් ප්‍රජාමූල සංවිධාන මුහුණදෙන වැවිලි සමාගම්වල ඉඩම් තුළ පිහිටා තිබෙන ජල මූලාශ්‍ර වෙත ප්‍රවේශය ලබාගැනීමේ දුෂ්කරතා
	ඇතැම් ප්‍රජාමූල සංවිධාන මුහුණදෙන වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට අයත් ඉඩම් තුළ පිහිටා තිබෙන ජල මූලාශ්‍ර වෙත ප්‍රවේශය ලබාගැනීමේ දුෂ්කරතා
සංවිධානමය ගැටලු	තාක්ෂණික ධාරිතාවේ හා දැනුවේ අඩුපාඩු
	ප්‍රජාමූල සංවිධානවල සීමිත කළමනාකරණ ධාරිතාව හේතුවෙන් ඇතැම්විට අභ්‍යන්තර ආරාඩුල් ඇතිවීම
	ප්‍රජාමූල සංවිධාන පිළිගැනීම සඳහා නීමය අන්‍යන්‍යතාවක් නොමැතිවීම
	ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට තාක්ෂණික, කළමනාකරණ, නීතිමය හා මූල්‍ය සාධක සම්බන්ධ පසුබිම් සහාය නොමැතිකම
මෙහෙයුම් ගැටලු	ජල සම්පාදන යෝජනාක්‍රමවල හිමිකාරිත්වය පිළිබඳ ගැටලු
	පළාත් පාලන ආයතන විසින් පවරාගැනීමට ඉඩ තිබීම සම්බන්ධ කාරණා
	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ අලුත් යෝජනාක්‍රම හේතුවෙන් මතුවන ගැටලු සහ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ වඩා විශාල යෝජනාක්‍රම වෙත අවශෝෂණය කරගනු ඇති බවට තිබෙන බිය
	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් තොග වශයෙන් ජලය සම්පාදනය කිරීම නතර කිරීම
	අධික විදුලි වියදම්
	මාර්ග සම්බන්ධ අධිකාරීන් විසින් පාරවල් පළල් කිරීම හේතුවෙන් නළමාර්ගවලට හානි සිදුවීම
	මහා අලුත්වැඩියාවන්, වැඩිදියුණු කිරීම් හා සංවර්ධනයන් සඳහා අරමුදල් හිඟය

10.4 වක්‍රීය අරමුදල

මෙහෙයුම්, නඩත්තු සහ ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමේ වියදම ආවරණය කරගැනීමට අදහස් කරන්නේ එක් එක් යෝජනාක්‍රමයන්ට නිශ්චිත වූ, අදාළ ප්‍රජාමූල සංවිධානය විසින් තීරණය කරනු ලබන ගාස්තු ක්‍රමයක් හරහා එක්රැස් කරනු ලබන ආදායම මගිනි. ගාස්තුව නිර්ණය කළ යුතු වන්නේ ස්ථාවර මෙහෙයුම් හා නඩත්තු සහ දිගුකාලීන ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම හා පුනරුත්ථාපන වියදම් ආවරණය කරගැනීම වෙනුවෙනි.

කෙසේ වෙතත්, පළාත් උපදෙස් විමසීමවලදී බොහෝ අවස්ථාවලදී නිරීක්ෂණය කරන ලද පරිදි, අවශ්‍ය සියලු විෂයවල වෙනුවෙන් ප්‍රතිපාදන ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් ගාස්තු හරහා අරමුදල් උපයන්නේ නැත (උදා., වැඩිදුර සංවර්ධනය කිරීම, ප්‍රධාන අලුත්වැඩියාවන්, පුළුල් කිරීම්, ආපදා ආදියේදී). මෙම තත්වය ප්‍රජාමූල සංවිධානවල තිරසර පැවැත්ම සඳහා දැඩි තර්ජනයකි. විවිධ පළාත්වල බහුවිධ ඉදිරිපත් කිරීම්වලදී, ප්‍රජාමූල සංවිධාන නායකයන් විසින් පොම්ප අලුත් කිරීම ආදී කටයුතු වෙනුවෙන් ඉල්ලීම ඉදිරිපත් කරන ලදී.

එම නිසා, ග්‍රාමීය ජල සම්පාදන ක්ෂේත්‍රයේ ආයෝජන වැඩසටහන්වල තිරසරභාවය තහවුරු කිරීම සඳහා සහ සමස්ත අරමුණු සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට එවැනි අවස්ථාවලදී භාවිතා කළ හැකි අරමුදලක් පිහිටුවීම හා නඩත්තු කිරීම අත්‍යවශ්‍යය.

ප්‍රජාමූල සංවිධාන සඳහා යොදාගත හැකි අරමුදල් සැකැස්මක් වන්නේ ‘ප්‍රජාමූල සංවිධාන සංවර්ධනය සඳහා වක්‍රීය අරමුදලක්’ පිහිටුවීමයි. මෙම අදහස මුලින්ම පැනනැගුණේ 2000 දශකයේදී ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව විසින් සහාය දෙන ලද තුන්වන ජල සම්පාදන යෝජනාක්‍රමයෙනිදීය. එම අදහස ලෝක බැංකුව විසින් ඉදිරියට ගෙනයන ලදී. එවැනි අරමුදලක් පිහිටුවීමෙන් ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට සහන කොන්දේසි මත කෙටිකාලීන හා දිගුකාලීන ණය ලබාදිය හැකිය. මෙම අරමුදල් සැකැස්ම සිදුවිය යුත්තේ මහා පරිමාණ ආංශික ව්‍යාපෘතිවලට විවෘත වූ අරමුදල්වලට අතිරේකවය. මෙම අරමුදලෙහි අරමුණු සහ සංකල්ප 2020 පරිපූර්ණ මූලෝපායික ආයෝජන සැලැස්මෙහි පස්වන කාර්යය (Task V report of the CSIP 2020) තුළ පහත දැක්වෙන ආකාරයට විස්තර කර තිබේ:

වක්‍රීය අරමුදලෙහි අරමුණු වූයේ ග්‍රාමීය ජල සැයුම් යෝජනාක්‍රමවල මූල්‍ය උපාංග සහ තිරසරභාවය සහතික කිරීම සඳහා අවශ්‍ය ආරක්ෂණය නිර්මාණය කිරීම සහ සේවා සම්බන්ධයෙන් සමාජ ප්‍රතිලාභ තහවුරු කිරීමයි. එය සඳහා ද ප්‍රජාමූල සංවිධාන සහ කලාපීය ප්‍රජාමූල සංවිධාන සංසද ඵලදායී විය යුතුය. යෝජනාක්‍රමය කළමනාකරණය කිරීම සමග සම්බන්ධ විය යුතුය.

10.2 මංජුසාව: වක්‍රීය අරමුදලෙහි ප්‍රයෝජන

- තිරසරභාවය සඳහා අත්‍යවශ්‍ය, එහෙත් ඒ සඳහා අධික වියදමක් දැරීමට සිදුවන යෝජනාක්‍රමයක් පුනරුත්ථාපනය, වර්ධනය කිරීම හෝ දීර්ඝ කිරීම
- විශ්වසනීයත්වය වර්ධනය කිරීම පිණිස පද්ධතිය යාවත්කාලීන කිරීම (උදා: හදිසි භාවිතය සඳහා පොම්ප, වැදගත් කොටස්වල ගුණාත්මකභාවය වර්ධනය කිරීම, මූල්‍ය ආරක්ෂණය ආදිය)
- පවිත්‍රකාරක පහසුකම් සැපයීම හෝ ඒවා යාවත්කාලීන කිරීම මගින් ජලයේ ගුණාත්මකභාවය වර්ධනය කිරීම
- ප්‍රජාමූල සංවිධානයට ඉක්මණින් අරමුදල් සම්පාදනය කරගත නොහැකි නම්, පහත දැක්වෙන අවශ්‍යතා වෙනුවෙන් හදිසි අරමුදල් සම්පාදනය (රක්ෂණයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වෙමින්)
 - බලාපොරොත්තු නොවූ හදිසි විශාල බිඳවැටීම් සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම
 - ගෙවීය මිල අධික උපාංග වෙනුවට අලුත් ඒවා යෙදීම
 - ආපදාවකට පසු පුනරුත්ථාපනය
 - බලාපොරොත්තු නොවූ විශාල නඩත්තු අවශ්‍යතා (ගැඹුරු ලිං සිදුරක් පිරිසිදු කිරීම වැනි)
- ආරක්ෂිත හා විශ්වසනීය ජල සැපයුම් සහතික කිරීමේ අනෙකුත් තත්වයන් සමග කටයුතු කිරීම
- ප්‍රජාමූල සංවිධාන සහ ප්‍රජාමූල සංවිධාන සංසද විසින් අලුත් ආදායම් ජනනය කිරීමේ ආයෝජන ප්‍රවර්ධනය කිරීම ප්‍රජාමූල සංවිධානයේ ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් සාමාජිකත්වයේ උනන්දුව රඳවා තබාගැනීම සහ සංවිධානය තිරසරව පවත්වා ගැනීම අරමුණු කරගත් ආයෝජන ප්‍රවර්ධනය කිරීම

වක්‍රීය අරමුදලට මුලපිරීම සඳහා මූලික ප්‍රාග්ධනය අවශ්‍යය. වෙනත් ආධාරකරුවන් සහ සංවිධාන වෙතින් සාමූහිකව දායක වන අරමුදල් වෙනුවෙන් ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් කළ හැකිය. අරමුදලේ ප්‍රාග්ධනය තිරසර කරගනු ලබන්නේ ණය ගෙවීමෙනි. ඒ සමග පහත දැක්වෙන කාරණා ද සම්බන්ධ කළ හැකිය:

- ජල යෝජනාක්‍රමවලින් එක්රැස් කරගනු ලබන වාර්ෂික ජල ගාස්තුවෙන් නිශ්චිත ප්‍රතිශතයක් (5%කැපී සිතමු) ප්‍රදේශයේ සියලු ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් අරමුදලෙහි තැන්පත් කරනු ලැබේ - මෙය ප්‍රධාන දිගුකාලීන දායකත්වයයි. එය රක්ෂණ ගාස්තුවක් වැනිය.
- පළාත් සභා සහ ප්‍රාදේශීය සභා වෙතින් අනිවාර්ය වාර්ෂික අයවැය ප්‍රතිපාදන (යෝජිත ප්‍රතිශතය ජලය සහ සෞඛ්‍යය වෙනුවෙන් සෑම ප්‍රාදේශීය සභාවක් විසින්ම කරනු ලබන වියදමෙන් 0.1%ක් සහ ඒ හා සම්බන්ධ පළාත් සභා ප්‍රතිපාදනවලින් 0.01%ක්)
- අරමුදල විසින් ලබාදෙන ලද ණය සඳහා පොළිය

අරමුදල පළාත් මට්ටමෙන් පිහිටුවිය යුතු බවට යෝජනා කර තිබේ. අරමුදල් රැස්කිරීම හා භාවිතය සම්බන්ධ තීරණ ගැනීම පළාත් මට්ටමේ අරමුදල් කළමනාකරණ කමිටුවකට පැවරිය යුතු බව යෝජනා කර තිබේ. අරමුදල කළමනාකරණය කිරීම සඳහා යෝජනා කර තිබෙන්නේ තෝරාගත් වානිජ බැංකුවකි.

පනත් කෙටුම්පත (19 වගන්තිය) මගින් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් මධ්‍යගතව පාලනය කරන වක්‍රීය අරමුදලක් යෝජනා කෙරේ. ඉහත සඳහන් කළ ආකාරයේ CBO දායකත්වයකින් තොරව, දේශීය සහ විදේශීය ප්‍රධානයන්ගෙන් සහ ණය මගින් පමණක් ප්‍රාග්ධනය සකසා ගැනීමට යෝජනා කෙරේ. අරමුදලේ මුදල් ව්‍යාපෘති හඳුනා ගැනීමට, සැලසුම් කිරීමට, ආදියට (19(a) වගන්තිය) මෙන්ම මෙහෙයුම් කටයුතු සඳහාද (19(b)) යොදා ගත හැක. මෙවන් අරමුදලක් දෙපාර්තමේන්තුවක් යටතේ ස්ථාපනය කිරීම නැවත සලකා බලනු වටී. දැනට LL&DF අරමුදල පාලනය කරන මුදල් අමාත්‍යාංශය මේ සඳහා වඩා සුදුසු විය හැක.

10.5 නිර්දේශ

ක්‍රියාමාර්ග	ගනු ලබන්නේ	සහාය
යෝජිත ප්‍රජා ජල සැපයුම් පනත් කෙටුම්පතේ “ප්‍රජාවට” දිය යුතු කේන්ද්‍රීය භූමිකාව ආරක්ෂා කිරීම; එම කෙටුම්පත මගින් පවතින නීති උල්ලංඝනය නොවන ලෙස වග බලා ගැනීම	අමාත්‍යාංශය	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව
ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව අතර තිබෙන ආතතිය, සියලු ග්‍රාමීය වගකීම් ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව වෙත පැවරීම මගින් විසඳීම	අමාත්‍යාංශය	
ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව අතර අවබෝධතා ගිවිසුම නැවත අධ්‍යයනය කර, එහි භාෂාව ශක්තිමත් කර ගාස්තු පාදක තාක්ෂණික සේවා සඳහා විධිවිධාන සැකසීම.	අමාත්‍යාංශය	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සහ ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව
ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුවේ සම්පත් සමාලෝචනය කිරීම සහ නව පනත ක්‍රියාත්මක කරන අතරතුරම අවශ්‍ය පරිදි එයට සම්පත් උතුරුණ සිදුකිරීම	අමාත්‍යාංශය	

<p>ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට දේශීය ණය හා සංවර්ධන අරමුදල (LL&DF) වෙතින් ණය ලබාගැනීමට අවසර දීම නොපිළිගතහොත්, පරිපූර්ණ 2020 මූලෝපායික ආයෝජන සැලැස්ම (CSIP) නිර්දේශ මත පදනම්ව ප්‍රජාමූල සංවිධාන මත පදනම් වූ වක්‍රීය අරමුදලක් පිහිටුවීම</p>	<p>අමාත්‍යාංශය</p>	<p>මුදල් අමාත්‍යාංශය</p>
<p>ග්‍රාමීය ජල බෙදාහැරීම් හා මුදල් අය කර ගැනීමේදී සම්බන්ධ වන මට්ටම තීරණය කිරීම; අවශ්‍ය තැන වල එම කටයුතු අනුන්ට පැවරීම</p>	<p>ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය</p>	
<p>ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙත තොග වශයෙන් ජලය සම්පාදනය කිරීම නැවැත්වීමේ තීරණය අවලංගු කිරීම</p>	<p>ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය</p>	
<p>ජල සම්පාදන යෝජනා ක්‍රමවල බල ප්‍රදේශ සීමාවන් පුළුල් කිරීමේදී බලපෑමට ලක්වූ ප්‍රජාමූල සංවිධානවලින් අදහස් විමසීම සඳහා දැනට තිබෙන මාර්ගෝපදේශ බලාත්මක කිරීම.</p>	<p>ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය</p>	<p>ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව</p>
<p>ප්‍රජාමූල සංවිධාන දේපලවල හිමිකාරීත්වය සම්බන්ධයෙන් තිබෙන හදිසි ප්‍රශ්න විසඳීම. අවශ්‍ය අවස්ථාවලදී වන්දි ගෙවීම සඳහා අරමුදලක් පිහිටුවීම ද එයට ඇතුළත් වේ.</p>	<p>ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව</p>	<p>අමාත්‍යාංශය</p>
<p>ජල සම්පාදනය හා සන්නිවේදන වැඩිදියුණු කිරීම (WaSSIP) මගින් නිර්මාණය කරන ලද ආදර්ශ ව්‍යවස්ථාව සියලු ලියාපදිංචි ප්‍රජාමූල සංවිධාන විසින් අනුගමනය කරනු ලබන බව තහවුරු කිරීම</p>	<p>ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව</p>	
<p>ජලය සමග සම්බන්ධ නොවන, සමායතන සමාජ සත්කාර (CSR) වර්ගයේ කටයුතු ඉහළ සීමාවකට යටත් කිරීම සහ එවැනි වියදම් සම්බන්ධයෙන් දැඩි වාර්තාකරන නීති බලාත්මක කිරීම</p>	<p>ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව</p>	
<p>ප්‍රජාමූල සංවිධාන සතු සංචිත තැන්පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් නිර්දේශ කිරීම සඳහා විශේෂඥ කමිටුවක් පත්කිරීම සහ ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය කටයුතු තිබේ නම් ඒ සම්බන්ධයෙන් මාර්ගෝපදේශ සැකසීම</p>	<p>ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව</p>	<p>ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව</p>
<p>ප්‍රජාමූල සංවිධානවල දේපල පාලනය සම්බන්ධයෙන් නීති සම්පාදනය. විසුරුවාහැරීම හෝ ඒකාබද්ධ කිරීම ද එයට ඇතුළත්ය.</p>	<p>ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව</p>	
<p>ඔවුන්ගේ ව්‍යවස්ථාවට අනුකූලව කටයුතු මෙහෙයවීම සඳහා ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට උපකාර කිරීම සහ අභ්‍යන්තර කොළපැලැස්ස සමග ප්‍රජාමූල සංවිධානය විසින් වාර්තා කරන ලද ආකාරයේ සිදුවීම් නැවත සිදුවීම වැළැක්වීම</p>	<p>ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව</p>	

සියලු ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට 1891 අංක 18 දරන සමීකී ආඥාපනත යටතේ ලියාපදිංචි වීම සඳහා දිරිගැන්වීම	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව	
ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙනුවෙන් ජල සම්පාදනය හා සනීපාරක්ෂාව වැඩිදියුණු කිරීම වෙනුවෙන් (WaSSIP) නිර්දේශානුකූල ධාරිතා ගොඩනැගීමේ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව	
සම්පූර්ණ කිරීමට ආසන්නව තිබියදී අසාර්ථක වූ ජල සැපයුම් යෝජනා ක්‍රම හඳුනාගැනීම සහ ඒවා සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා සම්පත් සැපයීම; ව්‍යාපෘතිය මෙහෙයවීම සඳහා සංවිධානයක් පවතින බව තහවුරු කිරීම	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව	
පස්වන පරිච්ඡේදයේ සහ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය සමග අවබෝධතා ගිවිසුමෙහි තිබෙන ජලයේ ගුණාත්මකභාවය සම්බන්ධ ප්‍රායෝගික නිර්දේශ ක්‍රියාත්මක කිරීම	ජාතික ප්‍රජා ජල සැපයුම් දෙපාර්තමේන්තුව	ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය
යෝග්‍ය පරිදි මගහරින ලද පිරිවැය පදනම හෝ පිරිවැය පාදක ආදර්ශ ක්‍රම යොදාගනිමින් තොග ජල ගාස්තු නියාමනය කිරීම	පළාත් නියාමන ඒකකය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව
ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලයේ තොග ජලය භාවිතා කරන ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙනුවෙන් ඉහළ සීමාවන් සහිත මිල පරාසයන් සැකසීම	පළාත් නියාමන ඒකකය	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගිතා කොමිෂන් සභාව

11.0 පළාත් පාලන අධිකාරීන් සහ ආධාරක සංවිධාන

ජල සැපයුම සහ පල්දෝරු/ මළාපවහන සේවා සතුව ප්‍රධාන උපාංග/ අදියර තුනක් තිබේ. ඒවා නම්, පානීය ජල නිෂ්පාදනය (හෝ පල්දෝරු/ මළාපවහන ජලය පවිත්‍ර කිරීම), සම්ප්‍රේෂණය/ ප්‍රවාහනය හා බෙදාහැරීම (පානීය ජලය අවසන් භාවිතා කරන්නන් වෙත කිසියම් ආකාරයකින් රැගෙන යාම හෝ ද්‍රවමය අපද්‍රව්‍ය යම් ආකාරයකින් එක්රැස් කිරීම) සහ ගාස්තු අයකිරීමයි. පානීය ජලයේ සැපයුම් දාමය අවසන් වන්නේ පාරිභෝගිකයාගෙනි. පල්දෝරු/ මළාපවහන සේවා සම්බන්ධයෙන් නම්, සැපයුම් දාමය ආරම්භ වන්නේ පාරිභෝගිකයාගෙනි. විදුලිය හා විදුලි සංදේශනය මෙන් නොව, ප්‍රවාහනයේදී මෙන්, ජල සම්පාදනය හා පල්දෝරු/ මළාපවහන සේවා දැඩි ලෙසම ප්‍රාදේශීය වේ.

සාධාරණ මිලට සේවා සැපයීමේ වැදගත්කම නිසාත්, ශ්‍රී ලංකාව යනු ජල හිඟය තිබෙන කලාප කිහිපයක් පමණක් තිබෙන රටක් නිසාත්, ජලය හෝ ද්‍රව අපද්‍රව්‍ය දීර්ඝ දුරවල් ප්‍රවාහනය කිරීමෙහි තේරුමක් නැත. මෙම සේවාවන් දෙකෙහිම බෙදාහැරීම හා ගාස්තු අයකිරීම පළාත් පාලන ආයතන හෝ අවසන් භාවිතා කරන්නාට සමීප වෙනත් සමාන සංවිධාන මගින් සිදුකළ හැකිය.

ශ්‍රී ලංකාවේ සෑම බිම්කඩක්ම පාහේ පළාත් පාලන ආයතනයකට අයත්ය.¹²¹ පළාත් පාලනය යනු මහජනතාවට සමීපම ආණ්ඩුකරණයයි. කුඩා හා විශාල ප්‍රජාවන්ට ජලය සැපයීම සඳහා නිර්මාණය වී තිබෙන, ආසන්න වශයෙන් 5,000ක් පමණ වන ප්‍රජාමූල සංවිධාන පළාත් පාලන ආයතනවල විශේෂිත ස්වරූපයකැයි ඇතැමෙකු සිතනවා විය හැකිය. මහජන ඡන්දයෙන් තේරී පත්වූ නියෝජිතයන් විසින් ප්‍රජාවට අවශ්‍ය සේවාවක් සපයන බව ඔවුන් තමන් සේවා සපයන ප්‍රජාවට වගවන බව සිතනවා විය හැකිය. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය පළාත් පාලන ආයතන සහ ප්‍රජාමූල සංවිධානවලට ආදාන සපයනවා විය හැකිය (උදා: කුරුණෑගල මහනගර සභාවට තොග වශයෙන් ජලය සැපයීම). එසේ නොමැති නම්, ඔවුන් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වෙනවා විය හැකිය. (උදා: ඉතා මෑතදී බණ්ඩාරවෙල මහ නගර සභාව සමග එකඟ වූ ආකාරයට).

බවසර් සේවාවන්, RO ජල සැපයුම්, බෝතල් ජල සැපයුම්කරුවන් සහ පෞද්ගලික ගලි බවසර සේවා වැනි වානිජ ව්‍යවසාය යනු, කුමන හෝ හේතුවක් නිසා පළාත් පාලන ආයතන සහ ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙතින් සේවා නොලැබෙන සීමිත පිරිසකගේ අවශ්‍යතා වෙනුවෙන් සේවා සපයන ආයතන වේ. විවිධ වැදගත් අවශ්‍යතා වෙනුවෙන් (උදා: මළද්‍රව්‍ය පවිත්‍රකරණ පද්ධති) සම්බන්ධයෙන් ඔවුහු පළාත් පාලන ආයතන හෝ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය පිළිබඳ විශ්වාසය තබති. උදාහරණයක් ලෙස කොළඹ මහනගර සභාව විසින් මෙහෙයවනු ලබන මාදම්පිටිය පවිත්‍රකරණ පද්ධතිය විසින් නගර සභා හෝ පෞද්ගලික ගලි බවසර්වලින් සපයනු ලබන මළ ද්‍රව්‍ය භාර ගනු ලැබේ. පරමාදර්ශී තත්ත්වයන් යටතේ, දැනට ක්‍රියාත්මක මළාපවහන පද්ධතිය මගින් මුළු කොළඹටම සේවා සැපයිය හැකිය. ගලි බවසර්වල අවශ්‍යතාවක් නොමැති විය හැකිය. එහෙත්, වෙනත් බොහෝ ප්‍රදේශවල තත්වය එසේ නොවේ.

මේ සියල්ලෙන් අදහස් වන්නේ විවිධ ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා සපයන්නන් එකිනෙකා සමග සාමාන්‍ය ආකාරයේ තරඟයක නොදෙන බවයි. ඔවුහු තරඟ කරන අතරතුර විවිධ මට්ටම්වලින් එකිනෙකා මත යැපෙති. කිසියම් ප්‍රදේශයක ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය හෝ පළාත් පාලන ආයතන සේවා හෝ අනිකුත් සැපයුම්කරුවන් නියාමනය කිරීම පද්ධතියේ ප්‍රශස්ථභාවයට තර්ජනයකි. සැපයුම්කරුගේ හා නියාමන ආයතනයේ භූමිකා එකම ආයතනයක් විසින් ඉටුකරනු ලබන විට සිදුවිය හැකි අගතීන් පිළිබඳ උදාහරණයක් වන්නේ කරෙයිනගර් ප්‍රාදේශීය සභාව පෞද්ගලික ජල බවසර මෙහෙයුම්කරුවකුගේ සේවාවන්ට බාධා කරන බවට ලැබුණු පැමිණිල්ලයි. කෙසේ වෙතත්, මේ අවස්ථාවේ ඒ පිළිබඳ නිගමනයකට එළැඹිය නොහැකිය.

¹²¹ Until 1970, the Gal Oya Development Board performed the functions of an LGA and most state functions other than the Police. This was also the case with export zones under the BOI and its predecessors. The Port City will be outside the authority of an LGA.

මහජන සෞඛ්‍යය සෑම පළාත් පාලන ආයතනයකම මූලික වගකීමකි.¹²² ආරක්ෂිත පානීය ජලය සම්පාදනය කිරීම සහ අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය කිරීම මහජන සෞඛ්‍යය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා අවශ්‍ය එකිනෙකට සම්බන්ධ වැදගත්ම සේවා ලෙස සැලකිය හැකිය. සෑම පළාත් පාලන ආයතනයක් විසින්ම තමන්ගේම ජල නිෂ්පාදන හා පල්දෝරු/ මලාපවහන සේවා පවත්වාගෙන යාම අනිවාර්යයෙන් අවශ්‍ය වන්නේ නැත. මෙම පහසුකම් විශාල පළාත් පාලන ආයතන විසින් මෙහෙයවිය හැකි වන අතර, කුඩා පළාත් පාලන ආයතන පොකුරුවලට ඒවා සාමූහිකව කල හැකිය. එසේ නැතහොත්, එම සේවා සපයන බාහිර රාජ්‍ය, පෞද්ගලික හෝ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් වෙත එම සේවා සම්පාදනය පැවරිය හැකිය. වෙළඳපොළේ ස්වභාවය අනුව, පෞද්ගලික ආයතන. පළාත් පාලන ආයතන හෝ රජයට අයත් ව්‍යවසාය සමග හවුල්කාරීත්වයන් නිර්මාණය කර නොගෙන තනිව ක්‍රියාත්මක වීමට උත්සාහ කිරීම අසාමාන්‍යය.

මෙම සංකීර්ණ පරිසරය තුළ, එක් මෙහෙයුම්කරුවකුට තවත් මෙහෙයුම්කරුවකුගේ වගකීම් භාරගන්නට සිදුවන අවස්ථා තිබේ. විවිධ හේතු නිසා දිගටම කරගෙන යාමට බැරි වූ ප්‍රජාමූල සංවිධානවල කාර්යයන් පළාත් පාලන ආයතන හෝ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් පවරාගත් අවස්ථා තිබේ. ඇතැම් කොන්දේසි සම්පූර්ණ කළහොත්, පළාත් පාලන ආයතන එම වගකීම ගැනීම සඳහා හොඳම ආයතන පද්ධතිය වේ. තාවකාලික හෝ ස්ථිර පවරාගැනීමකදී විවිධ මෙහෙයුම්කරුවන්ගේ තත්වයන් සහ කොන්දේසි හොඳින් අර්ථ නිරූපණය කළ යුතු අතර නියාමන ආයතනයේ අනුමැතිය හා අධීක්ෂණය යටතේ සිදුකළ යුතුය. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් ප්‍රජාමූල සංවිධානවල දේපළ සහ මෙහෙයුම් පවරාගැනීම සිදුකළ යුතු ආකාරය සම්බන්ධ වක්‍රලේඛ නිකුත් කර තිබේ. එහෙත්, ඇතැම් ප්‍රජාමූල සංවිධාන නියෝජිතයන්ගේ සාක්ෂි මගින් කියැවෙන්නේ එම විධි විධාන සම අවස්ථාවේදීම එක ලෙස භාවිත නොවන බවයි. ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් ප්‍රජාමූල සංවිධාන පවරාගැනීම සම්බන්ධ නීති සහ පළාත් පාලන ආයතන විසින් කරනු ලබන පවරාගැනීම් සම්බන්ධ නීති අතර ගැලපීම යහපත් තත්වයක තිබේ. ඇත්ත වශයෙන්ම, ඒ දෙකම සංගත අයුරින් භාවිතා කිරීම වඩාත් යෝග්‍යය.

එවැනි වගකීම් සඳහා අවශ්‍ය තත්වය වන්නේ යෝග්‍ය කාර්ය මණ්ඩල සිටීම සහ පළාත් පාලන ආයතන තුළ තිබෙන හැකියාවන්ය. ප්‍රජාමූල සංවිධානවල ධාරිතාව සඳහා අවශ්‍යතාව සහ එම ධාරිතාවන් ගොඩනැගීමේදී ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ඉටුකළ යුතු භූමිකාව 10 පරිච්ඡේදයේදී සාකච්ඡා කරන ලදී. අඩු වශයෙන් ප්‍රධාන පෙළේ පළාත් පාලන ආයතනවල හෝ ශක්තිමත් ධාරිතාවක් තිබුණ ද, මෑත වසර කීපයේදී කැපීපෙනෙන ගරාවැටීමක් සිදුවී තිබේ. පළාත් පාලන ආයතන විසින් සපයනු ලබන විදුලි හා ජල වැනි සේවා රාජ්‍ය ව්‍යවසාය වෙත පවරන ලදී. ඒ සමගම පළාත් පාලන ආයතනවල ධාරිතාවන් මෙන්ම ආදායම් ද පහත වැටිණි.

13වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් පසු පළාත් පාලන සේවා කොමිෂන් සභාවේ කාර්යයන් පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව වෙත පැවරීම සහ පළාත් පාලන කාර්ය මණ්ඩල ද වෙනත් ඕනෑම පළාත් රාජ්‍ය සේවාවක සාමාජිකයකු ලෙස සැලකීම ද මෙම කඩාවැටීම වෙගවත් කිරීමට හේතු විය. විමර්ශන කොමිෂන් සභාව විසින් වාර්තා කරන ලද පරිදි, “පළාත් පාලන කාර්යයන් සම්බන්ධයෙන් මනා අත්දැකීම් තිබුණු පළාත් පාලන ආයතන නිලධාරීන් වෙනත් දෙපාර්තමේන්තු වෙත මාරුකරන ලදී.... අධික වැඩ ප්‍රමාණය හේතුවෙන් නිලධාරීන් පළාත් පාලන ආයතනවලට අනුයුක්ත වීමට අකැමැත්තක් දක්වන බව පෙනේ. ඔවුන් සමීප දේශපාලන නායකත්වයට අකැමැත්තක් දක්වන බව සහ විගණන ගැලපුම් වැනි අතිරේක වගකීම් දැරීමට අකැමැති බව ද පෙනේ.”¹²³

වසර 20කට අධික කාලයක් තිස්සේ එම විමර්ශන කොමිෂන් සභාව විසින් කරන ලද කිසිදු නිර්දේශයක් ක්‍රියාත්මක කර නොමැති බව නිරීක්ෂණය වේ. එම නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමෙන් පසු සමීප වසර කීපය තුළදී ඇතිවූ දේශපාලන කැළඹීම එයට හේතුව විය හැකිය. හඳුනාගත් ගැටලු එසේම පවතී. ඇතැම් අවස්ථාවලදී, ඒවා තවත් නරක් වී තිබේ. පළාත් පාලන ආයතන නැවත ප්‍රාණවත් කිරීමේ අභියෝග බොහෝය. එහෙත්, කරුවලගස්වැව ප්‍රාදේශීය සභාව

¹²² Some of the present LGAs are successors to the Sanitary Boards established by Ordinance No. 18 of 1892; others of the Local Health and Sanitation Boards established by Ordinance No. 13 of 1898.
¹²³ Report of the Commission of Inquiry on Local Government Reforms 1999,” Sessional Paper 1-1999, p. 22.

විසින් ජල යෝජනාක්‍රමය සම්පූර්ණ කිරීමේ කතාව විසින් පෙන්වා දෙන්නේ ඒවායේ විභවය තවමත් පවත්නා බවයි (2 පරිච්ඡේදයේ 2.1 මංපුසාව).

11.1 ධාරිතා අඩුව සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම

ජල සම්පාදන යෝජනාක්‍රමයක් හෝ මළ පවිත්‍රකරණ පද්ධතියක් හෝ ඉදිකිරීම හෝ පුනරුත්ථාපනය කිරීම හෝ කලාතුරකින් සිදුවන දෙයකි. එවැනි කලාතුරකින් සිදුකරනු ලබන ක්‍රියාකාරකමක් වෙනුවෙන් අභ්‍යන්තරිකව ධාරිතාවන් නොතිබීම සාමාන්‍ය තත්වයකි. එම නිසා ඒවා බැහැරින් ලබාගැනීමට සිදුවේ. එහෙත්, පිරිවිතර ලැයිස්තුගත කිරීම, කොන්ත්‍රාත්කරුවන් කළමනාකරණය කිරීම, අවශ්‍යතා සමග අනුගත වන බව තහවුරු කිරීම ආදිය සඳහා තාක්ෂණික නිපුණතාව අවශ්‍යය. මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරිය වැනි රාජ්‍ය ආයතන විසින් ප්‍රධාන ඉදිකිරීම් ව්‍යාපෘති සඳහා කොන්ත්‍රාත් ලබාදීමේදී සාමාන්‍ය ක්‍රමය වන්නේ කොන්ත්‍රාත්තුව අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා තාක්ෂණික ධාරිතාවන් සහිත වෙනස් සමාගමක උපදේශන සේවා ලබාගැනීමයි. එහෙත්, එවැනි සේවා ලබාගැනීම සහ එම ආයතන විසින් තම කාර්යය කාර්යක්ෂම ලෙස ඉටුකරන්නේදැයි තහවුරු කරගැනීම සඳහා ප්‍රධාන ආයතනය සතුව නිපුණතා තිබිය යුතුය. එවැනි නිපුණතා සහිත අංශයක් ගොඩනැගිය හැකිය. එමගින් සියලු පළාත් පාලන ආයතනවලට සේවා සැපයිය හැකිය. එම ක්‍රියාවලිය තුළ වැඩිදුරටත් දැනුම හා අත්දැකීම් ගොනුකරගත හැකිය. ප්‍රධාන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක වන කාල පරතරයන් අසමාන බැවින්, විශේෂඥ අංශය මධ්‍යම රජයේ ආයතනයක් තුළ පිහිටුවීම වඩා සුදුසුය. එම ආයතනය පළාත් පාලන විෂය භාර අමාත්‍යාංශය හෝ ශ්‍රී ලංකා පළාත් පාලන ආයතනය අමාත්‍යාංශයේ පළාත් පාලනය සඳහා වූ ආයතනය (SLILG) විය හැකිය.

ජල පවිත්‍රකරණ පද්ධතියක් හෝ මළ පවිත්‍ර කිරීමේ පද්ධතියක් පවත්වාගෙන යාම සඳහා තාක්ෂණික කාර්ය මණ්ඩල අවශ්‍යය. ඔවුන් ආයතනයේ (පළාත් පාලන ආයතනය හෝ වෙනත්) පූර්ණකාලීන සේවකයන් විය යුතුය. පළාත් පාලන ආයතන සම්බන්ධයෙන් ගත් කල, මෙම සේවකයන් සඳහා විධිමත් අන්දමින් බඳවාගැනීම්, පුහුණුව සහ වෘත්තීය උසස්වීම් ලබාදීම සඳහා ක්‍රමවේද පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරයා විසින් සම්පාදනය කළ යුතුය. 1999 විමර්ශන කොමිෂන් සභාවේ විස්තර කරන ලද ප්‍රශ්නය විසඳීම සඳහා පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවක් හෝ ඒ හා සමාන ආයතනයක් පිහිටුවීම සිදුකිරීම යෝග්‍යය. එතෙක්, දැනට තිබෙන ප්‍රශ්නවලට හදිසි විසඳුම් අවශ්‍යය. උච්ච පළාත් සභාවට අනුයුක්ත ඉංජිනේරුවරයකු වන අමීල රත්නායක විසින් පැහැදිලි කරන ලද පරිදි, පළාත් පාලන ආයතනවල තාක්ෂණික කාර්ය මණ්ඩල හිඟ බරපතල ප්‍රශ්නයකි.

පළාත් සභාවේ අනෙකුත් කොටස් වෙත කාර්ය මණ්ඩල ස්ථාන මාරු කළ හැකි බැවින්, මෙහෙයුම් අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාම තහවුරු කිරීම සඳහා විධිවිධාන යෙදීම වැදගත් වේ. පුහුණු සම්පත් ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය වෙතින් මෙන්ම ජල සම්පත් කළමනාකරණ වැඩසටහන් සංවර්ධනය කර තිබෙන විශ්වවිද්‍යාල වෙතින් ද ලබාගත හැකිය. උච්ච වෙල්ලස්ස විශ්වවිද්‍යාලයේ ඛනිජ සම්පත් හා තාක්ෂණ උපාධියේ ජල විද්‍යා හා තාක්ෂණ විශේෂඥයා වැඩසටහන එවැනි එකකි.¹²⁴ විශ්වවිද්‍යාලවල කාර්යයන්වලට දායක වීම සඳහා සීමාවාසික වැඩසටහන් සහ පර්යේෂණ සහයෝගය භාවිතා කළ හැකිය. එමගින් එම වැඩසටහන් ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා සැපයුම්කරුවන්ගේ ඉල්ලීම්වලට ප්‍රතිචාරාත්මක වන බව තහවුරු කළ හැකිය. එමගින් පළාත් පාලන ආයතන සඳහා බඳවාගැනීමට සුදුසු වෘත්තීකයෝ ද නිර්මාණය වෙති. වර්තමානයේදී බොහෝ ප්‍රජාමූල සංවිධාන මෙහෙයවනු ලබන්නේ අර්ධකාලීන කාර්ය මණ්ඩල විසිනි. ඔවුන්ට පුහුණු උපාධිධාරීන් සේවයට බඳවාගැනීමේ හැකියාවක් නොමැත. එහෙත්, ජාතික ප්‍රජා ජල සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුවට ඔවුන් බඳවාගෙන ඔවුන් මගින් ප්‍රජාමූල සංවිධාන වෙත විශේෂඥ දැනුම සැපයිය හැකිය.

ජල හා සනීපාරක්ෂක සේවා කාර්යක්ෂම ලෙස කළමනාකරණය කිරීම සඳහා කළමනාකරණ හා මූල්‍ය කුසලතා ද අවශ්‍යය. ශ්‍රී ලංකා පළාත් පාලන ආයතනය (SLILG) පිහිටුවා තිබෙන්නේ මෙම අරමුණ වෙනුවෙනි. පළාත් පාලන පළාත් කොමසාරිස්වරයාගේ සක්‍රීය මැදිහත්වීම ඔස්සේ, එම ආයතනයට ධාරිතා සංවර්ධනයේ එලදායි සේවා සම්පාදකයකු බවට පත්විය හැකිය. පළාත් පාලන ආයතන වෙනුවෙන් සැලසුම් කරන ලද සියලු වැඩසටහන් ප්‍රජාමූල සංවිධාන කාර්ය මණ්ඩල වෙත ද විවෘත කිරීම ඉතා හොඳ තත්වයකි.

¹²⁴ A comprehensive survey of relevant degree or Technical and Vocational Education and Training (TVET) programs was not undertaken. This example is used because it was presented at the Uva consultation.

11.2 නිර්දේශ

ක්‍රියාමාර්ගය	ගනු ලබන්නේ	සහාය
පළාත් පාලන ආයතන විසින් ප්‍රජාමූල සංවිධාන පවරාගැනීම සම්බන්ධ නීති නිර්මාණය කිරීම සහ එම නීති ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය විසින් ප්‍රජාමූල සංවිධාන පවරාගැනීමේදී අනුගමනය කරනු ලබන නව නීති සමග අනුගත කිරීම	පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරු	ශ්‍රී ලංකා මහජන උපයෝගීතා කොමිෂන් සභාව
පළාත් පාලන ආයතන මට්ටමේ ජල/ මළ සේවා සම්බන්ධ කාර්යයන්හි නියුතු තාක්ෂණික කාර්ය මණ්ඩල වෙනුවෙන් ඵලදායී බඳවාගැනීමේ, පුහුණු කිරීමේ හා වෘත්තීය තත්වය උසස් කිරීමේ ක්‍රමවේද නිර්මාණය කිරීම	පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරු	පළාත් ප්‍රධාන ලේකම්වරු
තාක්ෂණික කාර්ය මණ්ඩල බඳවාගැනීම සඳහා අදාළ විශ්වවිද්‍යාල හා තාක්ෂණ හා වෘත්තීය අධ්‍යාපන සහ පුහුණු (TVET) වැඩසටහන් සමග සම්බන්ධව සීමාවාසික පුහුණු අවස්ථා ආරම්භ කිරීම	පළාත් පාලනය පිළිබඳ පළාත් කොමසාරිස්වරු	
පළාත් පාලන ආයතනවල ජල/ පල්දෝරු/ මලාපවහන සේවා සම්බන්ධ ධාරිතා සංවර්ධනය සඳහා වගකිවයුතු ආයතනය ලෙස ක්‍රියාකිරීම	ශ්‍රී ලංකා පළාත් පාලන ආයතනය (SLILG)	පළාත් පාලන පළාත් කොමසාරිස්වරයා
පළාත් පාලන ආයතනවලට හෝ ශ්‍රී ලංකා පළාත් පාලනය පිළිබඳ ආයතනය (SLILG) වෙත බලය පවරමින් මධ්‍යම අමාත්‍යාංශය තුළ ජල/ මළ ඉංජිනේරු විශේෂඥ ඒකකයක් පිහිටුවීම	පළාත් පාලන විෂය භාර පළාත් අමාත්‍යාංශය	ශ්‍රී ලංකා පළාත් පාලනය පිළිබඳ ආයතනය (SLILG)